

ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΣΧΟΛΗ ΝΟΜΙΚΩΝ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΝΟΜΙΚΗΣ
ΤΟΜΕΑΣ Β' ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ
ΠΜΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΕΤΟΣ: 2014-2015

Διπλωματική εργασία με θέμα:

«Οι νομοθετικές τροποποιήσεις στη διαδικασία διαταγής πληρωμής και την ανακοπή κατ' αυτής κατά το ν. 4335/2015»

Αργύρη Αλίκη – Μαρία
Α.Μ.: 1535

Επιβλέπων καθηγητής:
Στέφανος Πανταζόπουλος

Αθήνα, 2016

Copyright ©, Αλίκη-Μαρία Αργύρη, Ιούνιος 2016

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας εργασίας, εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα.

Οι απόψεις και θέσεις που περιέχονται σε αυτήν την εργασία εκφράζουν τη συγγραφέα και δεν πρέπει να ερμηνευθεί ότι αντιπροσωπεύουν τις επίσημες θέσεις του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Ευχαριστίες.....	1
Συντομογραφίες.....	2
Πρόλογος.....	4
1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	6
2. Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ ΤΗΣ ΔΙΑΤΑΓΗΣ ΠΛΗΡΩΜΗΣ.....	10
2.1. Η προϋπόθεση του να είναι πλέον η διαφορά «ιδιωτικού δικαίου» (623 ΚΠολΔ).....	12
2.2. Η διατήρηση της δυνατότητας έκδοσης διαταγής πληρωμής βάσει απόφασης ασφαλιστικών μέτρων που εξεδόθη μετά από εξώδικη ομολογία ή αποδοχή της αίτησης του οφειλέτη (άρθρο 623 ΚΠολΔ).....	26
2.3. Δυνατότητα έκδοσης διαταγής πληρωμής τόσο κατά προσώπου διαμένοντος ή κατοικούντος στο εξωτερικό, όσο και κατά προσώπου αγνώστου διαμονής, υπό την προϋπόθεση ότι έχει νόμιμα διορισμένο αντίκλητο (άρθρο 624 παρ. 2 ΚΠολΔ).....	28
2.4. Υποχρέωση αναφοράς τόσο στην αίτηση για έκδοση διαταγής πληρωμής, όσο και στην εκδιδόμενη διαταγή πληρωμής επιπρόσθετων στοιχείων, ιδίως των Αριθμών Φορολογικού Μητρώου του αιτούντα την έκδοση διαταγής πληρωμής και του προσώπου κατά του οποίου στρέφεται η αίτηση (άρθρα 626 και 630 εδ. β' και γ' ΚΠολΔ).....	37
3. Η ΕΠΙΔΟΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΤΑΓΗΣ ΠΛΗΡΩΜΗΣ, ΤΩΝ ΑΙΤΗΣΕΩΝ ΑΝΑΣΤΟΛΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΝΑΚΟΠΗΣ ΚΑΤ' ΑΥΤΗΣ.....	41
3.1. Η νέα ρύθμιση του άρθρου 635 ΚΠολΔ.....	41
3.2. Η νέα ρύθμιση του άρθρου 636 ΚΠολΔ.....	42
3.3. Η αυτοδίκαιη παύση της ισχύος της ανεπίδοτης εντός διμήνου διαταγής πληρωμής (άρθρο 630 ^A εδ. β' και γ' ΚΠολΔ).....	43

4. Η ΑΝΑΣΤΟΛΗ ΕΚΤΕΛΕΣΗΣ ΤΗΣ ΔΙΑΤΑΓΗΣ ΠΛΗΡΩΜΗΣ.....	45
4.1. Η αυτοδίκαιη αναστολή εκτέλεσης της διαταγής πληρωμής που στρέφεται κατά κατοικούντος ή διαμένοντος στο εξωτερικό ή κατά προσώπου που είναι αγνώστου διαμονής, όσο διαρκεί η προθεσμία της ανακοπής (άρθρο 631 εδ. β΄ ΚΠολΔ).....	47
4.2. Διάρκεια της αναστολής εκτέλεσης της διαταγής πληρωμής (άρθρο 632 παρ. 3 εδ. β΄ ΚΠολΔ).....	50
4.3. Η κατάργηση της υποχρεωτικής συνεκδίκασης της αίτησης αναστολής με την ανακοπή.....	51
4.4. Η δυνατότητα αίτησης αναστολής της διαταγής πληρωμής (άρθρο 632 παρ. 4 ΚΠολΔ).....	53
5. Η ΑΝΑΚΟΠΗ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΔΙΑΤΑΓΗΣ ΠΛΗΡΩΜΗΣ.....	55
5.1. Το καθ' ύλην αρμόδιο δικαστήριο για την εκδίκαση της ανακοπής κατά της διαταγής πληρωμής (άρθρο 632 παρ. 1).....	57
5.2. Η νέα προθεσμία για την άσκηση ανακοπής για τα διαμένοντα στο εξωτερικό φυσικά πρόσωπα και τα εδρεύοντα στο εξωτερικό νομικά πρόσωπα (άρθρο 632 παρ. 2 εδ α΄ ΚΠολΔ).....	62
5.3. Η διαδικασία εκδίκασης της ανακοπής κατά της διαταγής πληρωμής (άρθρο 632 παρ. 2 ΚΠολΔ).....	63
5.4. Οι πρόσθετοι λόγοι ανακοπής κατά της διαταγής πληρωμής.....	66
5.5. Η δυνατότητα σώρευσης ανακοπής κατά της διαταγής πληρωμής και ανακοπών κατά των πράξεων εκτέλεσης (άρθρο 632 παρ. 6).....	67
5.6. Η ερημοδικία του ανακόπτοντος στη δίκη της ανακοπής (άρθρο 632 παρ. 7 ΚΠολΔ).....	75
5.7. Η νέα προθεσμία για την ανακοπή κατά της διαταγής πληρωμής μετά από τη δεύτερη επίδοση (άρθρο 633 ΚΠολΔ).....	77
6. Ο ΘΕΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΝΤΟΛΗΣ ΓΙΑ ΠΛΗΡΩΜΗ.....	79
7. ΚΡΙΤΙΚΗ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΡΥΘΜΙΣΕΩΝ.....	81
8. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	86

Ευχαριστίες

Η εργασία αυτή εκπονήθηκε στο πλαίσιο της απονομής διπλωματικών εργασιών του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών Β΄ Ιδιωτικού Δικαίου του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών και συγκεκριμένα στην κατεύθυνση της Πολιτικής Δικονομίας. Στο σημείο αυτό και πέρα από κάθε τυπικότητα θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τον Καθηγητή της Νομικής Σχολής του Ε.Κ.Π.Α., κ. Στέφανο Πανταζόπουλο, Εφέτη και επιβλέποντα καθηγητή μου, για την ανεκτίμητη βοήθειά που μου παρείχε καθ' όλη τη διάρκεια της εκπόνησης της διπλωματικής μου εργασίας. Οι χρήσιμες υποδείξεις του, η ηθική υποστήριξη και οι πολύτιμες συμβουλές του συνέβαλαν καθοριστικά στην εκπόνηση της εργασίας από την αρχή έως την ολοκλήρωσή της.

Ξεχωριστές ευχαριστίες θα ήθελα να απευθύνω και στους γονείς μου για την αμέριστη ηθική και ψυχική συμπαράσταση που μου παρείχαν όλο αυτό το διάστημα, για τη στήριξη και την ενθάρρυνση τους σε όλη τη διάρκεια των σπουδών μου και ιδίως στη μητέρα μου. Η ευγνωμοσύνη μου απέναντί τους είναι απεριόριστη.

Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά και το διοικητικό προσωπικό του Σπουδαστηρίου της Πολιτικής Δικονομίας και του Αστικού Δικαίου και της Βιβλιοθήκης του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών για τη βοήθεια που μου παρείχε σχετικά με την ανεύρεση υλικού χρήσιμου για τη συγγραφή της εργασίας μου.

*Αργύρη Αλίκη – Μαρία
Αθήνα, 2016*

Συντομογραφίες

ΑΕΔ	Ανώτατο Ειδικό Δικαστήριο
ΑιτΕκθ	Αιτιολογική Έκθεση
ΑΚ	Αστικός Κώδικας
αρ.	αριθμός
Αρμ	Αρμενόπουλος
ΑρχΝ	Αρχείο Νομολογίας
ΑχΝομ	Αχαϊκή Νομολογία
βλ.	βλέπε
Δ	Δίκη
ΔΕΕ	Δίκαιο Επιχειρήσεων και Εταιρειών
ΔΕφΑθ	Διοικητικό Εφετείο Αθηνών
ΔΦΝ	Δελτίο Φορολογικής Νομοθεσίας
εδ.	εδάφιο
Ε.Δ.Δ.Α.	Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου
ΕΔΚΑ	Επιθεώρησης Δικαίου Κοινωνικής Ασφάλισης
ΕΕΝ	Εφημερίς Ελλήνων Νομικών
ΕιρΑθ	Ειρηνοδικείο Αθηνών
ΕισΝΚΠολΔ	Εισαγωγικός Νόμος Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας
ΕλλΔνη	Ελληνική Δικαιοσύνη
ενδ.	ενδεικτικά
ΕπΕμπΔ	Επετηρίδα Εμπορικού Δικαίου
ΕπιστΕπετΑρμ	Επιστημονική Επετηρίδα Αρμενόπουλου
ΕΠολΔ	Επιθεώρηση Πολιτικής Δικονομίας
ΕρμΚΠολΔ	Ερμηνεία Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας
Ε.Σ.Δ.Α.	Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου
ΕφΑΔ	Εφαρμογές Αστικού Δικαίου
ΕφΑθ	Εφετείο Αθηνών
ΚΔΔ	Κώδικας Διοικητικής Δικονομίας
κ.ο.κ.	και ούτω καθεξής
ΚΠολΔ	Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας

ΜΔΠρΑθ	Μονομελές Διοικητικό Πρωτοδικείο Αθηνών
ΜΠρΑθ	Μονομελές Πρωτοδικείο Αθηνών
ΜΠρΛαμ	Μονομελές Πρωτοδικείο Λαμίας
ΜΠρΞανθ	Μονομελές Πρωτοδικείο Ξάνθης
ΜΠρΠειρ	Μονομελές Πρωτοδικείο Πειραιά
ΜΠρΧαν	Μονομελές Πρωτοδικείο Χανίων
ΝοΒ	Νομικό Βήμα
Ν.δ.	νομοθετικό διάταγμα
ΝΠΔΔ	Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου
ΝΠΙΔ	Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου
ΟΛΑΠ	Ολομέλεια Αρείου Πάγου
ό.π.	όπου παραπάνω
παρ.	παράγραφος
παρατ.	παρατηρήσεις
ΠειρΝ	Πειραϊκή Νομολογία
περ.	περίπτωση
ΠΠρΚαβ	Πολυμελές Πρωτοδικείο Καβάλας
ΠΠρΠρεβ	Πολυμελές Πρωτοδικείο Πρέβεζας
Πρβλ.	παράβαλε
Σ	Σύνταγμα
σελ.	σελίδα
στ.	στοιχείο
ΣτΕ	Συμβούλιο της Επικρατείας
ΣχΚΠολΔ	Σχέδιο Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας
τ.	τόμος
ΤΝΠ	Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών
ΧρΙΔ	Χρονικά Ιδιωτικού Δικαίου

Πρόλογος

Οι προσπάθειες για τη σύνταξη ενός Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας εν Ελλάδι ξεκίνησαν το 1911, σταμάτησαν, όμως και ξεκίνησαν εκ νέου το 1933, οπότε δια του ν. 5741/1933 συστήθηκε Συντακτική Επιτροπή για τη σύνταξη νέου Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, η οποία ασχολήθηκε με το ζήτημα μέχρι την περίοδο της κατοχής. Η Επιτροπή αυτή συστήθηκε εκ νέου το 1949 με έργο την εισήγηση των τμημάτων της ύλης του νέου σχεδίου. Το 1955 η Επιτροπή λειτούργησε κατ' ουσίαν ως Αναθεωρητική με σκοπό την αναθεώρηση του έργου της Συντακτικής¹. Η Επιτροπή αυτή του Κώδικα, στην οποία μετείχαν δύο εμβληματικές μορφές του αστικού δικονομικού δικαίου, οι Γεώργιος Ράμμος και Γεώργιος Μητσόπουλος, περάτωσε το έργο της το 1956². Εν συνεχεία το σχέδιο του ΚΠολΔ υπέστη επεξεργασία από αναθεωρητική επιτροπή, η οποία και παρέδωσε το αναθεωρημένο σχέδιο του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας το 1960 και του Εισαγωγικού Νόμου το 1961, το οποίο νομοθετήθηκε με τον α.ν. 44 της 20/26/6/1967 ως «Κώδιξ Πολιτικής Δικονομίας και Εισαγωγικός αυτού Νόμος». Η υποβολή και ψήφιση του νομοσχεδίου καθυστέρησε 6 χρόνια και τέθηκε τελικά σε ισχύ με αναγκαστικό νόμο από το τότε δικτατορικό καθεστώς. Η έναρξη ισχύος του ΚΠολΔ τοποθετείται την 16-9-1968 και υπήρξε δημιούργημα τριών νομοπαρασκευαστικών επιτροπών που συγκροτήθηκαν από εξαιρετους ανθρώπους του νομικού κόσμου. Αν και ο Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας κατά το χρόνο θέσπισης του χαρακτηριζόταν από υψηλό επίπεδο νομοθετικής επάρκειας και επιστημονικής ακρίβειας και το έργο των Επιτροπών υπήρξε επιτυχές, η έλλειψη επαρκών οργανωτικών υποδομών για την εφαρμογή των ρυθμίσεων, κάποιες συστηματικές ακρότητες του Κώδικα και η αδράνεια των νομικών απέναντι στο νέο Κώδικα οδήγησαν ήδη τρία χρόνια μετά στη διαπίστωση της ανάγκης τροποποίησης³ και έτσι το Φεβρουάριο του 1971 συστάθηκε Επιτροπή αποτελούμενη από τον τότε Αντιπρόεδρο του Αρείου Πάγου Λ. Κανελλάκο, ως Πρόεδρο τους καθηγητές Γ. Φραγκίστα και Γ. Μητσόπουλο, τον τότε εφέτη Π. Πετρόχειλο και το δικηγόρο Στυμφαλιάδη και εκδόθηκε εν τέλει το Ν.Δ. 958/1971, με το οποίο τροποποιήθηκε περίπου το ένα τρίτο των τότε ισχυουσών διατάξεων του ΚΠολΔ⁴.

Ο Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας μετρά περίπου 49 χρόνια αδιάλειπτης ισχύος στη χώρα μας και προετοιμάστηκε κυρίως κατά τα χρόνια 1933- 1961, τριαντακονταετία, κατά την οποία στον ευρωπαϊκό χώρο είχαν ήδη πραγματοποιηθεί οι μεγαλύτερες ευρωπαϊκές κωδικοποιήσεις, ιδίως του γαλλικού, του γερμανικού και του ιταλικού Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, οι οποίοι υπήρξαν πρότυπο για τον ημεδαπό Κώδικα. Στα χρόνια που ακολούθησαν από την έναρξη της ισχύος του μέχρι σήμερα πολλές φορές

¹ Οικονομόπουλος Τάκης, Εγχειρίδιον Πολιτικής Δικονομίας, τόμος πρώτος, τεύχος Α', Βιβλιοπωλείον Παρισιάνου, σελ. 10

² Κλαμαρής Ν. Κ./ Κουσουλής Σ. Ν., Αστικό Δικονομικό Δίκαιο (Παραδόσεις)- Γενική εισαγωγή και διαδικασία στα Πρωτοβάθμια Δικαστήρια, τόμος Ι, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2008, σελ. 4-5

³ Καλαβρός Κωνσταντίνος, 45 χρόνια εφαρμογής του ΚΠολΔ- Παρελθόν, παρόν, μέλλον-Γενικό Μέρος, ΕλλΔνη 53, 2012, σελ.1

⁴ Κλαμαρής Ν. Κ./ Κουσουλής Σ. Ν., ό.π., σελ. 4-5

αναπτύχθηκαν συζητήσεις σχετικά με την ανάγκη για μεταρρυθμίσεις στις διαδικασίες που τηρούνται στην πολιτική δίκη, μεταρρυθμίσεις που θα στοχεύουν στην επιτάχυνση και τη βελτίωση της διαδικασίας απονομής της δικαιοσύνης, διότι εξάλλου δεν υπήρξαν λίγες οι φορές που η Ελλάδα έχει καταδικαστεί για μεγάλες καθυστερήσεις στην απονομή της δικαιοσύνης και οι οποίες σχετίζονται σε μεγάλο βαθμό εκτός των άλλων και με τον δικονομικό τρόπο οργάνωσης των διάφορων διαδικασιών ενώπιον των δικαστηρίων. Για το λόγο αυτό από το 1968 έως σήμερα ο Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας έχει υποστεί πληθώρα τροποποιήσεων, που υπερβαίνουν τις πενήντα⁵. Οι κυριότερες από τις νομοθετικές τροποποιήσεις ήταν αυτές των ν. 1329/1983, για την εφαρμογή της συνταγματικής αρχής της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών, του ν. 1478/1984 για την πράξη των αποδείξεων και την οριοθέτηση των ειδικών διαδικασιών έναντι της τακτικής, του ν. 2298/1995 για την τροποποίηση του δικαίου της αναγκαστικής εκτέλεσης, του ν. 2447/1996 περί υιοθεσίας, επιτροπείας, αναδοχής ανηλίκου, δικαστικής συμπαραστάσεως και δικαστικής επιμέλειας ξένων υποθέσεων, των ν. 2915/2001 για την επιτάχυνση της τακτικής διαδικασίας ενώπιον των πολιτικών δικαστηρίων και 3043/2002 και πιο πρόσφατα οι ν. 3346/2005 ν. 3994/2011 και 4055/2012 που αφορούσαν, επίσης, τη βελτίωση και επιτάχυνση της απονομής της δικαιοσύνης. Οι περισσότερες από αυτές τις μεταρρυθμίσεις προήλθαν από επιτροπές που δεν είχαν πάντα την απαιτούμενη τεχνογνωσία, δεν ενέσχυαν με ιδιαίτερα ζωηρό ενδιαφέρον επί των προς τροποποίησιν διατάξεων, τις οποίες δεν μελέτησαν επαρκώς. Ως αποτέλεσμα δεν ήταν πάντα επιτυχημένα τα νομοθετήματα αυτά, ευτυχώς, όμως, δεν αλλοίωσαν τις βασικές αρχικές δομές του Κώδικα.

Η πιο πρόσφατη τροποποίηση ψηφίστηκε την 22^α- 6- 2015 με έναρξη ισχύος την 1^η -1- 2016. Πρόκειται για το ν. 4335/2015, ο οποίος επέφερε σαρωτικές αλλαγές σε όλο το φάσμα του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας. Πάρα πολλά άρθρα υπέστησαν αλλαγές αλλάζοντας τη δομή του Κώδικα και πολλές από τις διαδικασίες που γνωρίζαμε ως σήμερα. Η πολιτική δίκη διεξάγεται πλέον σε ένα νέο δικονομικό πλαίσιο.

Θα γίνει ο νέος Κώδικας το εργαλείο για τη βελτίωση και την επιτάχυνση της απονομής της δικαιοσύνης; Η πάροδος του χρόνου θα δώσει απάντηση στο ερώτημα, αν το νομοθέτημα αυτό θα είναι επιτυχές ή όχι.

⁵ Καλαβρός Κωνσταντίνος, *ό.π.*, σελ.1-2

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι βασικότερες αλλαγές που εισάγονται με το νέο Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας μετά από την τροποποίησή του από το ν. 4335/2015 αφορούν στην τακτική διαδικασία ενώπιον των πρωτοβάθμιων δικαστηρίων, καθώς και στην αναγκαστική εκτέλεση, όπου εκεί παρατηρούνται και οι μεγαλύτερες καθυστερήσεις στην απονομή της δικαιοσύνης. Σημαντικές αλλαγές, όμως, υπέστησαν και τα υπόλοιπα κεφάλαια του ΚΠολΔ και ιδιαίτερα οι ειδικές διαδικασίες⁶, η αναδιάρθρωση των οποίων κρίθηκε επιβεβλημένη. Όπως τονίζεται και στην Αιτιολογική Έκθεση του ν. 4335/15 θεωρήθηκε αναγκαίο το να διατηρηθούν οι ειδικές διαδικασίες⁷ και στην παρούσα μορφή του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας και σε αυτό συνηγόρησαν αρκετοί λόγοι, όπως η επιτυχής μέχρι σήμερα εφαρμογή τους στην πράξη, η εξειδίκευση των δικαστών στην επίλυση των συγκεκριμένων διαφορών και ο ικανοποιητικός ρυθμός εκδίκασης των συγκεκριμένων διαφορών. Εκτός των ανωτέρω με δεδομένο ότι για το σύνολο περίπου των ειδικών διαδικασιών ισχύει η εξαιρετική, ανεξαρτήτως ποσού, καθ' ύλην αρμοδιότητα των Μονομελών Δικαστηρίων (άρθρα 15 ΚΠολΔ για το ειρηνοδικείο και 16-17 ΚΠολΔ για το μονομελές πρωτοδικείο), τυχόν κατάργηση των ειδικών διαδικασιών θα σήμαινε (με εξαίρεση πάντα τη διαταγή πληρωμής και τη διαταγή αποδόσεως μισθίου) ότι θα έπρεπε αυτές να υπαχθούν στο γενικό κανόνα του άρθρου 14 και να καθιερωθεί και ως προς αυτές η καθ' ύλην αρμοδιότητα του Πολυμελούς Πρωτοδικείου. Κάτι τέτοιο, όμως θα αντέβαινε στο σκοπό του νομοθετήματος, ήτοι την εξορθολογισμένη επιτάχυνση της αστικής δίκης⁸.

Έτσι, λοιπόν, η ύλη των ειδικών διαδικασιών συμπυκνώνεται σε πολύ λιγότερες διατάξεις⁹ και καταλαμβάνει τα άρθρα 591- 645 ΚΠολΔ. Από την αρίθμηση του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας καταργούνται τα άρθρα 646 – 681 ΚΠολΔ. Οι ειδικές διαδικασίες συστηματοποιούνται σε τρεις ομάδες: α) τις οικογενειακές διαφορές (άρθρα 592-613 ΚΠολΔ), οι οποίες περιλαμβάνουν τις γαμικές διαφορές, τις διαφορές από σχέσεις γονέων – τέκνων και του παλαιού άρθρου 681B ΚΠολΔ, β) τις περιουσιακές διαφορές (άρθρα 614 – 622B ΚΠολΔ), οι οποίες περιλαμβάνουν τους πιστωτικούς τίτλους, τις μισθωτικές διαφορές, τις εργατικές διαφορές, τις διαφορές από αμοιβές, τις

⁶ Στις ειδικές διαδικασίες υιοθετήθηκε σε μεγάλο βαθμό το Σχέδιο της Νομοπαρασκευαστικής Επιτροπής υπό τον Αντιπρόεδρο του Αρείου Πάγου Ι. Παπανικολάου και εισηγητή τον Τιμαγένη. Γιαννόπουλος Σ. Παναγιώτης, Οι ειδικές διαδικασίες του ΚΠολΔ μετά τον ν. 4335/2015, ΕΠολΔ 2015, σελ. 454, βλ. ΑιτΕκθ 4335/15, www.hellenicparliament.gr σελ. 5 «Θα πρέπει να υπογραμμιστεί ότι με κάποιες προσαρμογές και η παρούσα Επιτροπή υιοθέτησε την πρόταση της Επιτροπής του 2009 (υπό την Προεδρία του τότε Αντιπροέδρου του Αρείου Πάγου κ. Ιωάννη Παπανικολάου), η οποία με τη σειρά της είχε δεχθεί σχετική εισήγηση του μέλους της δικηγόρου Πειραιώς Γρηγόρη Τιμαγένη.»

⁷ Είναι πολύ μεγάλος ο όγκος των υποθέσεων που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής των ειδικών διαδικασιών και ενδεικτικά στο Πρωτοδικείο της Θεσσαλονίκης το 2014 από το σύνολο των 20.259 κατατεθέντων εισαγωγικών δικογράφων δίκης, τα 11.152 από αυτά αφορούσαν ειδικές διαδικασίες χωρίς να περιλαμβάνεται η εκουσία δικαιοδοσία. Η αναλογία αυτή εισαγωγικών δικογράφων τακτικής και ειδικών διαδικασιών παραμένει σταθερή τα τελευταία χρόνια. Γιαννόπουλος Σ. Παναγιώτης, Οι ειδικές διαδικασίες του ΚΠολΔ μετά τον ν. 4335/2015, ΕΠολΔ 2015, σελ. 454, υποσημ. 3.

⁸ ΑιτΕκθ ν. 4335/2015, σελ. 5 (βλ. www.hellenicparliament.gr)

⁹ Η προσπάθεια ενοποίησης των ειδικών διαδικασιών κρίνεται θετικά, Καλαβρός Κωνσταντίνος, ό.π., σελ.11

αυτοκινητικές διαφορές και τις διαφορές από δημοσιεύματα ή ραδιοηλεκτρονικές εκπομπές και γ) τις Διαταγές (άρθρα 623 – 645 ΚΠολΔ), όπου εντάσσονται οι διαδικασίες των διαταγών πληρωμής και απόδοσης χρήσης μισθίου. Οι ειδικές διαδικασίες διέπονται από τις ρυθμίσεις του άρθρου 591 ΚΠολΔ μόνο αν δεν προβλέπεται κάποια ειδικότερη ρύθμιση στις οικείες διατάξεις της κάθε ειδικής διαδικασίας και μόνο αν οι ρυθμίσεις του 591 ΚΠολΔ δεν αντιβαίνουν σε αυτές (άρθρο 591 παρ. 1 ΚΠολΔ).

Μία από τις ειδικές διαδικασίες που υπέστησαν τροποποιήσεις είναι και ο θεσμός της διαταγής πληρωμής. Η διαταγή πληρωμής είναι ένας θεσμός που καθιερώθηκε για πρώτη φορά με το ΝΔ 2629/1953. Ο θεσμός εισήχθη στη χώρα μας, όπως ίσχυε κατά βάση στη Γερμανία, την Αυστρία, την Ελβετία και άλλες ευρωπαϊκές χώρες έχοντας επηρεαστεί δηλαδή από αλλοδαπές έννομες τάξεις (π.χ. 688 ΖΡΟ, 1 αυστρ. Νόμου 1873 και άρθρα 1405 επ. γαλλικού CPC). Σκοπός του ΝΔ αυτού ήταν η αναβαθμίση των πιστωτικών τίτλων και η αναγωγή τους σε μέσον οικονομικής και πιστωτικής δραστηριότητας, αλλά και η ελάφρυνση του φόρτου των δικαστηρίων με απώτερο στόχο τη βελτίωση της απονομής της δικαιοσύνης. Μέχρι το 1967 που ίσχυσε η δικονομία του Μάουρερ στην πολιτική δίκη για την εκδίκαση των απαιτήσεων από πιστωτικούς τίτλους ο δικαιούχος είχε στη διάθεσή του την τακτική διαδικασία των τότε άρθρων 729 ΚΠολΔ επ., τη σύντομη ειδική διαδικασία του ν.δ. της 13/19.9.1925 και το ν.δ. 2629/1953 για τη διαταγή πληρωμής. Οι διατάξεις των δύο τελευταίων διαταγμάτων κωδικοποιήθηκαν σε ενιαίο κείμενο με το β.δ. 29/31.12.1993 που τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε στη συνέχεια με το ν.δ. 3522/1956¹⁰. Επειδή ο θεσμός σημείωσε επιτυχία, εισήχθη και στον Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας με το ΝΔ 95/1971 με τις διατάξεις των άρθρων 624-634 ΚΠολΔ, οι οποίες αποτελούν το Δ' κεφάλαιο του Τέταρτου Βιβλίου του Κώδικα. Ο θεσμός, όπως εισήχθη στον Κώδικα ήταν κατά βάση ίδιος με το προισχύσαν δίκαιο με μικρές αποκλίσεις, η σημαντικότερη από τις οποίες είναι ότι πλέον επιτρέπεται η έκδοση διαταγής πληρωμής για χρηματικές απαιτήσεις και απαιτήσεις παροχής χρεογράφων (άρθρο 623 ΚΠολΔ), εν αντιθέσει με το ν.δ. 2629/1953 που περιόριζε τη δυνατότητα έκδοσης διαταγής πληρωμής μόνο για εκπλήρωση υποχρεώσεων από συναλλαγματικές, γραμμάτια σε διαταγή, επιταγές, ανώνυμα ομόλογα, τοκομερίδια και ενεχυρόγραφα¹¹.

Η διαταγή πληρωμής είναι στην πράξη αναμφίβολα ο πιο συχνά εμφανιζόμενος εκτελεστός τίτλος, όσον αφορά τις χρηματικές απαιτήσεις. Ενδεικτικά από το Πρωτοδικείο Αθηνών έχουν εξεδόθησαν τα έτη 1996, 1997, 1998, 1999 και 2000 16.056, 19.900, 19.722, 19.013 και 13.275 διαταγές πληρωμής αντίστοιχα και ασκήθηκαν 4.075, 4.150, 3.940, 3.833 και 2.051 ανακοπές αντίστοιχα, ενώ τα έτη 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010 και 2011 εξεδόθησαν 7.408, 8.545, 11.119, 8.482, 11.732, 12.775, 15.100, 12.591, 23.396, 30.522 και 30.049 αντίστοιχα. Από αυτές μόνο

¹⁰ Καφέζας Α. Γεώργιος, Η διαταγή πληρωμής είναι δικαστική απόφαση, Αρμ 7 (1999), σελ. 1015

¹¹ Σινανιώτης Δ. Λάμπρος, Ειδικές διαδικασίες, Δίκαιο & Οικονομία, Π. Ν. Σάκκουλας, Αθήνα 2008, σελ. 142

το 1/5 με 1/6 περίπου ανεκόπη¹². Ο λόγος για τον οποίο η διαταγή πληρωμής προτιμάται από το δανειστή είναι επειδή ο θεσμός της διαταγής πληρωμής προσφέρει πολλαπλά οφέλη σε αυτόν, καθώς τον εξοπλίζει ταχέως και με μικρό κόστος με τίτλο που είναι εκτελεστός άμα τη εκδόσει του. Η διαδικασία έκδοσης διαταγής πληρωμής δεν είναι υποχρεωτική και έτσι ένας δανειστής χρηματικής απαίτησης μπορεί να επιλέξει είτε να προσφύγει ενώπιον των δικαστηρίων με άσκηση της οικείας αγωγής, είτε να αιτηθεί την έκδοση διαταγής πληρωμής¹³. Η τελευταία, όμως, είναι προτιμητέα σε σχέση με την τακτική δικαστηριακή οδό, διότι εκτός του ότι εξασφαλίζει το δανειστή (και τους διαδίκους εν γένει) από έξοδα, ταλαιπωρία και μακροχρόνιες συνήθως δικαστικές διαμάχες και έριδες, συνιστά τίτλο για αυτοδύναμη επιβολή των ασφαλιστικών μέτρων της έγγραφης προσημείωσης υποθήκης και της συντηρητικής κατάσχεσης (724 παρ. 1 ΚΠολΔ), καθώς επίσης και τίτλο για την εγγραφή υποθήκης (ΕισΝΚΠολΔ 29)¹⁴. Δανειστής και οφειλέτης δύνανται να συνάψουν δικονομική σύμβαση με περιεχόμενο τον αποκλεισμό της προσφυγής τους στη διαδικασία της διαταγής πληρωμής για συγκεκριμένη απαίτηση. Η δικονομική αυτή σύμβαση θεωρείται έγκυρη, διότι δεν προσβάλλεται το δικαίωμα δικαστικής προστασίας του δανειστή, αφού ο τελευταίος εξακολουθεί να μπορεί να επιδιώξει την ικανοποίηση της απαίτησής του με την άσκηση τακτικής αγωγής ενώπιον του αρμόδιου δικαστηρίου. Αν καταφύγουν, όμως, δανειστής και οφειλέτης στη διαδικασία της διαταγής πληρωμής, οφείλουν να την τηρήσουν απαρέγκλιτα, διότι οι διατάξεις της έχουν τεθεί προς την προστασία του οφειλέτη και συνιστούν αναγκαστικό δίκαιο.

Τα δικαστήρια απασχολεί πολύ συχνά, λοιπόν, στην πράξη η διαδικασία της έκδοσης διαταγής πληρωμής και αυτό μάλλον είναι απόρροια της οικονομικής δυσπραγίας που υπάρχει τα τελευταία χρόνια στη χώρα. Ωστόσο, μέχρι το 2005 μόνο ένα μικρό ποσοστό της τάξεως του ενός πέμπτου ανακοπτόταν από τον καθ' ου οφειλέτη με το ένδικο βοήθημα της ανακοπής, όπως προαναφέρθη. Μολαταύτα κι αυτό μόνο το ποσοστό αρκεί για να βρithουν τα νομικά περιοδικά από μελέτες και παρατηρήσεις επί αποφάσεων επί ανακοπών, γεγονός που καταδεικνύει και τη σπουδαιότητα του θεσμού¹⁵.

Ποικίλες είναι οι αλλαγές που συντελέστηκαν με το ν. 4335/2015 στο θεσμό της διαταγής πληρωμής. Κατ' αρχήν, η πρώτη αλλαγή που αφορά το θεσμό αυτό είναι ότι

¹² Πανταζόπουλος Στέφανος, Η ανακοπή κατά διαταγής πληρωμής, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, Β' έκδοση, 2013, σελ. 7

¹³ Η υποβολή αίτησης για έκδοση διαταγής πληρωμής δε δημιουργεί εκκρεμοδικία, επειδή η αίτηση δεν επιφέρει τα δικονομικά και ουσιαστικά αποτελέσματα της αγωγής. Εκκρεμοδικία δημιουργείται μόνο με την άσκηση ανακοπής κατά της διαταγής πληρωμής. Έτσι, ο δανειστής απαίτησης δύναται να ασκήσει παράλληλα με την αίτηση για διαταγή και τακτική αγωγή για την ίδια απαίτηση. Στην περίπτωση πάντως, που ασκηθεί πρώτα η τακτική αγωγή κι έπειτα η ανακοπή, υπάρχει διχογνωμία: κατά μία άποψη η άσκηση της τακτικής αγωγής δεν καθιστά απαράδεκτη την έκδοση της διαταγής πληρωμής. Κατά άλλη άποψη η άσκηση της τακτικής αγωγής δημιουργεί εκκρεμοδικία και καθιστά απαράδεκτη την εκδίκαση της μεταγενέστερης αίτησης για έκδοση διαταγής και αν αυτή εξεδόθη, ακυρώνεται με ανακοπή. Αντιθέτως, αν ασκηθεί αναγνωριστική αγωγή, ο δανειστής έχει έννομο συμφέρον να αιτηθεί την έκδοση διαταγής πληρωμής, προκειμένου να εφοδιαστεί με εκτελεστό τίτλο. Τριάντος Νικόλαος, Διαταγή πληρωμής, στο: Συνήγορος, τεύχος 102, 2014, 42

¹⁴ Τριάντος Νικόλαος, ό.π., σελ. 42

¹⁵ Μακρής Χ. Δημήτριος, Άμυνα του οφειλέτη κατά της διαταγής πληρωμής, εκδόσεις Τσίμος, 2005, σελ. 7

κατατάσσεται πλέον σε ένα ενιαίο κεφάλαιο μαζί με τη διαταγή απόδοσης χρήσεως μισθίου υπό τον τίτλο «Διαταγές». Το Δ΄ Κεφάλαιο του Τέταρτου Βιβλίου (Ειδικές Διαδικασίες) λαμβάνει την επιγραφή «Διαταγές» και συγκεντρώνει σε αυτό τις διατάξεις που αφορούν τις δύο διαταγές του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, ήτοι τη διαταγή πληρωμής από τη μία (Τίτλος Ι: άρθρα 623- 636 ΚΠολΔ) και τη διαταγή απόδοσης της χρήσης μισθίου ακίνητου από την άλλη (Τίτλος ΙΙ: άρθρα 637- 646 ΚΠολΔ). Αυτή η συγκέντρωση κρίνεται ως επιτυχής¹⁶, διότι οι δύο θεσμοί ομοιάζουν μεταξύ τους. Και στις δύο Διαταγές υπάρχει άμεση έκδοση εκτελεστού τίτλου βάσει μονομερούς διαδικασίας, αλλά και επίσης, μετατίθεται το δικαίωμα ακρόασης του καθ' ου σε στάδιο μεταγενέστερο από αυτό της έκδοσης της ίδιας της Διαταγής με την άσκηση ανακοπής κατ' αυτής.

Οι αλλαγές, λοιπόν, που επήλθαν στην ειδική αυτή διαδικασία της Διαταγής Πληρωμής συνιστούν το θέμα της παρούσας διπλωματικής εργασίας, στο πλαίσιο της οποίας θα γίνει προσπάθεια να αποτυπωθεί όσο το δυνατόν σαφέστερα και πληρέστερα όλο το φάσμα των αλλαγών που επέφερε ο ν. 4334/2015 στη διαδικασία έκδοσης της, επίδοσης της, αναστολής της και της ανακοπής κατ' αυτής. Θα επιδιωχθεί να μελετηθούν οι νέες ρυθμίσεις όσο πιο διεξοδικά είναι αυτό δυνατόν με παράλληλο προβληματισμό σχετικά με το σκοπό και την ορθότητά τους.

Οι αλλαγές περιλαμβάνονται στο κύριο μέρος της εργασίας και διαρθρώνονται στις κάτωθι ενότητες: α) διαδικασία έκδοσης της διαταγής πληρωμής, β) επίδοση της διαταγής πληρωμής, γ) αναστολή εκτέλεσης αυτής, δ) ανακοπή κατ' αυτής και τέλος, ε) κάποιες άλλες μικρότερης ίσως σημασίας αλλαγές. Σε κάθε μια από αυτές τις ενότητες θα γίνει προσπάθεια να παρατεθεί και νέα νομολογία των δικαστηρίων μετά τον καινούργιο νόμο, όσο, βέβαια, αυτό είναι εφικτό εν όψει και της διαρκούς αποχής του δικηγορικού σώματος από τα καθήκοντα του ήδη προτού καν τεθεί σε εφαρμογή ο νέος Κώδικας και της συνακόλουθης μικρής έκτασης νομολογία.

¹⁶ *Ποδηματά Ν. Ευαγγελία*, Παρατηρήσεις επί των νέων άρθρων 623 έως 646 («Διαταγές») του Σχεδίου ΚΠολΔ 2014, ΕΠολΔ 2014, σελ. 230, έτσι και *Πανταζόπουλος Στέφανος*, Οι τροποποιήσεις του ΚΠολΔ στα ένδικα μέσα, στις ειδικές διαδικασίες και στο γενικό μέρος της αναγκαστικής εκτέλεσης βάσει του ν. 4335/2015, ΕΠολΔ 2015, σελ. 272

2.Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ ΤΗΣ ΔΙΑΤΑΓΗΣ ΠΛΗΡΩΜΗΣ

Ο δανειστής μπορεί να επιδιώξει την ικανοποίηση του με την άσκηση τακτικής αγωγής ενώπιον του αρμόδιου δικαστηρίου. Αν συντρέχουν, όμως, οι προϋποθέσεις έκδοσης της διαταγής πληρωμής, μπορεί να ζητήσει και την έκδοση διαταγής πληρωμής. Η όλη διαδικασία της διαταγής πληρωμής έχει χαρακτήρα δυνητικό υπό την έννοια ότι ο δανειστής έχει δικαίωμα να επιλέξει αν επιθυμεί να προσφύγει στην τακτική δικαστηριακή οδό ή να ζητήσει την έκδοση διαταγής πληρωμής, αν συντρέχουν, βεβαίως, οι απαιτούμενες από το νόμο προϋποθέσεις. Η διαδικασία έκδοσης διαταγής πληρωμής προσφέρει πολλαπλά οφέλη στο δανειστή, διότι κατατείνει στον άμεσο εξοπλισμό του με εκτελεστό τίτλο μέσω μιας διαδικασίας ολιγοδάπανης και ταχείας. Στο δανειστή παρέχεται δραστική, έγκαιρη και αποτελεσματική έννομη προστασία, ενώ και τα ίδια τα δικαστήρια ωφελούνται από το θεσμό, καθώς ένας μεγάλος φόρτος υποθέσεων που θα εκδικαζόταν κατά τη διαγνωστική διαδικασία, μετακυλιέται -δυνητικά έστω- στην ειδική διαδικασία της διαταγής πληρωμής. Άλλωστε, εν Ελλάδι η απονομή της δικαιοσύνης δια της τακτικής δικαστηριακής οδού εμφανίζει σημαντικές καθυστερήσεις¹⁷. Σε πολλές περιπτώσεις ένας δικαστικός αγώνας μπορεί να καταστεί πολυετής με αμφίβολα αποτελέσματα για αμφοτέρους τους διαδίκους, οι οποίοι όλα αυτά τα έτη υφίστανται αγωνία και ψυχική φθορά ζώντας σε αβεβαιότητα και ανασφάλεια δικαίου. Αν μη τι άλλο, βέβαια, τοιούτοτρόπως το δικαίωμα στην αποτελεσματική δικαστική προστασία πλήττεται βάνουσα. Με το θεσμό της διαταγής πληρωμής, συνεπώς, υπηρετείται αφ' ενός η αρχή της οικονομίας της δίκης και πραγματώνεται αφ' ετέρου ουσιαστικά το δικαίωμα δικαστικής προστασίας (άρθρο 20 του Συντάγματος).

Όπως προείπαμε, η διαταγή πληρωμής συνιστά ένα από τα πλέον δραστικότερα μέσα παροχής έννομης προστασίας, καθώς εκδίδεται ένας άμεσα εκτελεστός τίτλος (άρθρα 631 και 904 παρ. 2 περ. ε) ΚΠολΔ) χωρίς να έχει προηγηθεί ουσιαστική διάγνωση της αξίωσης και χωρίς να έχει συμμετάσχει σε αυτήν ο καθ' ου οφειλέτης προβάλλοντας τους δικούς του ισχυρισμούς. Η διαταγή πληρωμής μπορεί να εκτελεστεί αφ' ης στιγμής εκδίδεται. Γι' αυτό, άλλωστε και στην πράξη είθισται η διαταγή πληρωμής να επιδίδεται στον καθ' ου μαζί με την επιταγή προς εκτέλεση¹⁸. Ο μονομερής αυτός χαρακτήρας της

¹⁷ Η Ελλάδα έχει καταδικαστεί πολλάκις για το δυσάρεστο φαινόμενο μεγάλων καθυστερήσεων σε δίκες που δεν δικαιολογούνται από την πολυπλοκότητα των υποθέσεων από το Ε.Δ.Δ.Α. Στην έννοια της δίκαιης δίκης του άρθρου 6 ΕΣΔΑ εντάσσεται και η εύλογη διάρκεια αυτής (βλ. ενδ. Μιχελουδάκης κατά Ελλάδος και Καπετάνιος κατά Ελλάδος)

¹⁸ Έχει υπάρξει, πάντως, προβληματισμός σχετικά με τη συμβατότητα του θεσμού της διαταγής πληρωμής με τις διατάξεις του Συντάγματος- ιδίως το άρθρο 20- και το άρθρο 6 της Ε.Σ.Δ.Α., καθώς θεωρείται ότι παραβιάζεται το δικαίωμα ακρόασης του καθ' ου οφειλέτη, ως ειδικότερη έκφραση του δικαιώματος στη δίκαιη δίκη, έστω κι αν στον καθ' ου οφειλέτη δίνεται εκ των υστέρων η δυνατότητα του να αναπτύξει τις αντιρρήσεις του. Κι αυτό, διότι στην πράξη η διαταγή πληρωμής επιδίδεται μαζί με την επιταγή προς αναγκαστική εκτέλεση, βλ. και Μπέης Κώστας, Τα συνταγματικά θεμέλια της δικαστικής προστασίας, εις Αφιέρωμα εις Γεώργιον Ιω. Οικονομόπουλον, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα- Κομοτηνή, 1981, σελ 195 και 201 επ. Η άποψη αυτή δεν έχει ευδοκιμήσει, ακριβώς επειδή δίνεται η δυνατότητα ανακοπής κατά τα άρθρα 632 και 633 και αναστολής, βλ. και Γέσιου- Φαλτσή Πελαγία, Δίκαιο Αναγκαστικής Εκτέλεσεως, τόμος Ι, Γενικό Μέρος, Π.Ν. Σάκκουλας, Αθήνα- Θεσσαλονίκη, 1998, σελ. 507 Και η τιθέμενη από το νόμο προϋπόθεση απόδειξης της ύπαρξης

διαδικασίας αμβλύνεται κατ' αρχήν με την πρόβλεψη συγκεκριμένων προϋποθέσεων που πρέπει να συντρέχουν προκειμένου να εκδοθεί μια διαταγή πληρωμής, καθώς και με τη δυνατότητα του οφειλέτη να ασκήσει ανακοπή κατ' αυτής εντός ορισμένης προθεσμίας¹⁹. Ο δικονομικός νομοθέτης, λοιπόν, εξαρτά τη χορήγηση της διαταγής πληρωμής από τη συνδρομή αυστηρών προϋποθέσεων που διακρίνονται σε θετικές και αρνητικές. Τα άρθρα 623 και 624 ΚΠολΔ ορίζουν τις θετικές και αρνητικές προϋποθέσεις για την έκδοση μιας διαταγής πληρωμής αντίστοιχα. Ως προς τις θετικές, αυτές είναι: α) η διαφορά να αφορά χρηματική απαίτηση ή απαίτηση παροχής χρεογράφων, β) το οφειλόμενο ποσό να αποδεικνύεται με δημόσιο ή ιδιωτικό έγγραφο ή με απόφαση ασφαλιστικών μέτρων, η οποία εκδόθηκε μετά από ομολογία ή αποδοχή της αίτησης του οφειλέτη (άρθρο 623 ΚΠολΔ) και γ) το ποσό των χρημάτων ή χρεογράφων που οφείλονται να είναι ορισμένα (άρθρο 624 παρ. 1 ΚΠολΔ). Οι θετικές προϋποθέσεις πάντως, ανάγονται κατ' αρχήν στη φύση των απαιτήσεων, για τις οποίες επιτρέπεται η έκδοση διαταγής πληρωμής, αλλά και στον τρόπο απόδειξής τους, ενώ θεμελιώδες προαπαιτούμενο είναι απόδειξη της απαίτησης με δημόσιο ή ιδιωτικό έγγραφο, ακριβώς επειδή το έγγραφο δεν αφήνει μεγάλα περιθώρια αμφιβολιών για την ύπαρξη της απαίτησης, διασφαλίζει ότι ο οφειλέτης δεν θα το αμφισβητήσει, ενώ περιορίζεται και ο κίνδυνος κατάχρησης του θεσμού από τους δανειστές. Τα έγγραφα παρέχουν αυξημένες εγγυήσεις που δικαιολογούν τον κατ' εξαίρεση εξοπλισμό του δανειστή με άμεσα εκτελεστό τίτλο²⁰. Οι αρνητικές προϋποθέσεις έκδοσης προβλέπονται από το άρθρο 624 ΚΠολΔ και είναι α) το να μην εξαρτάται η απαίτηση από αίρεση, όρο, προθεσμία ή αντιπαροχή (άρθρο 624 παρ. 1 ΚΠολΔ) και β) το πρόσωπο κατά του οποίου στρέφεται η αίτηση για την έκδοση διαταγής πληρωμής να μην κατοικεί ή διαμένει στο εξωτερικό και να μην είναι αγνώστου διαμονής (624 παρ. 2 ΚΠολΔ).

Δύο είναι οι κύριες αλλαγές που επέφερε ο ν. 4335/2015 στη διαδικασία έκδοσης της διαταγής πληρωμής και αφορούν πιο συγκεκριμένα τις προϋποθέσεις έκδοσης αυτής. Στις θετικές προϋποθέσεις έρχεται να προστεθεί μία ακόμη στο άρθρο 623 ΚΠολΔ²¹, ενώ αίρεται η παλαιότερη αρνητική προϋπόθεση που εμπόδιζε την έκδοση διαταγής πληρωμής κατά προσώπου διαμένοντος ή κατοικούντος στο εξωτερικό. Διατηρείται, τέλος, η αρνητική προϋπόθεση που αφορά την έκδοση διαταγής πληρωμής κατά προσώπου που είναι άγνωστης διαμονής, προστίθεται, όμως η φράση «εκτός αν έχει αντίκλητο νόμιμο διορισμένο, σύμφωνα με το άρθρο 142 ΚΠολΔ» (624 παρ. 2 ΚΠολΔ). Η αρνητική προϋπόθεση για τα πρόσωπα που είναι άγνωστης διαμονής αίρεται

απαίτησης με έγγραφο που έχει αυξημένες εγγυήσεις δικαιολογεί τον κατ' εξαίρεση εξοπλισμό του δανειστή με εκτελεστό τίτλο, *Πανταζόπουλος Στέφανος*, Η ανακοπή κατά διαταγής πληρωμής, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, Β' έκδοση, 2013, σελ. 51 επ. και Τσικρικάς Δημήτρης, *Αποδεικτικά ζητήματα από τη διαδικασία εκδόσεως διαταγής πληρωμής*, Δ 2005. 601 Προτείνεται από τη θεωρία, πάντως, να υπάρξει στο μέλλον νομοθετική μεταρρύθμιση που να ορίζει ότι σημείο εκκίνησης της εκτελεστότητας της διαταγής πληρωμής είναι η άπρακτη πάροδος της προθεσμίας προς άσκηση ανακοπής εκ μέρους του οφειλέτη, πρβλ. και ανασταλτικό χαρακτήρα της προθεσμίας για άσκηση έφεσης. Για αναλυτικότερη εξέταση του ζητήματος, βλ. παρακάτω, υπό 4.1.

¹⁹ Για τις αλλαγές που επήλθαν στις διατάξεις για την ανακοπή, βλ. παρακάτω, υπό κεφ. 5.

²⁰ Σ. Ανδρίτσος/ Αν. Πλευρή σε *Απαλαγάκη Χαρούλα*, Ερμηνεία Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, 2013, σελ. 1325 και 1327

²¹ Βλ. παρακάτω, υπό 2.1.

αποκλειστικά και μόνο για όσους έχουν, λοιπόν, νόμιμα διορισμένο αντίκλητο κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 142 ΚΠολΔ. Επιπρόσθετα, θα γίνει λόγος και για τη δυνατότητα έκδοσης διαταγής πληρωμής βάσει απόφασης ασφαλιστικών μέτρων που εξεδόθη μετά από εξώδικη ομολογία ή αποδοχή της αίτησης του οφειλέτη (άρθρο 623 ΚΠολΔ). Η δυνατότητα αυτή διατηρείται και με το νέο νόμο, έχει παρ' όλ' αυτά προβληματίσει έντονα τη θεωρία ήδη από την εισαγωγή της με το ν. 4055/12. Τέλος, στη διαδικασία έκδοσης διαταγής πληρωμής ο ν. 4335/15 έχει επιφέρει κι άλλη μία, ήσσονος σημασίας αλλαγή και αφορά στα απαραίτητα στοιχεία που πρέπει να περιέχει η αίτηση για την έκδοση διαταγής πληρωμής, καθώς και η ίδια η εκδιδόμενη διαταγή πληρωμής (άρθρα 626 και 630 εδ. β' και γ' ΚΠολΔ αντίστοιχα).

2.1. Η προϋπόθεση του να είναι πλέον η διαφορά «ιδιωτικού δικαίου» (623 ΚΠολΔ)

Η πρώτη αλλαγή που αφορά τη διαδικασία έκδοσης της διαταγής πληρωμής ευρίσκεται στο άρθρο 623ΚΠολΔ, το οποίο παρέμεινε ίδιο, με μοναδική την προσθήκη της φράσεως «εφόσον πρόκειται για ιδιωτικού δικαίου διαφορά». Στις θετικές προϋποθέσεις που πρέπει να συντρέχουν για την έκδοση μιας διαταγής πληρωμής, προστίθεται μία ακόμα: η διαφορά για την οποία υποβάλλεται αίτηση για την έκδοση της διαταγής πληρωμής πρέπει να είναι πια μόνο ιδιωτικού δικαίου. Η θέσπιση αυτής της επιπρόσθετης προϋπόθεσης στο άρθρο 623 ΚΠολΔ θέτει τέλος σε έναν κυκεώνα προβληματισμών στους νομικούς κύκλους. Πρόκειται για τη ρητή πλέον από το νόμο προς την αρνητική κατεύθυνση ρύθμιση ενός ζητήματος που είχε απασχολήσει για πολύ καιρό τη θεωρία και τη νομολογία, ήτοι η δυνατότητα ή μη των πολιτικών δικαστηρίων να εκδίδουν διαταγή πληρωμής κατά του Ελληνικού Δημοσίου για απαιτήσεις από διοικητική σύμβαση²², αν συντρέχουν οι προϋποθέσεις των άρθρων 623 ΚΠολΔ επ. Το ζήτημα αυτό, βεβαίως, είχε προκαλέσει έναν περαιτέρω προβληματισμό, διότι αν η απάντηση στο ερώτημα περί της δυνατότητας ή μη των πολιτικών δικαστηρίων να εκδίδουν διαταγή πληρωμής κατά του Δημοσίου ήταν καταφατική, τότε ποιο θα έπρεπε να είναι το αρμόδιο δικαστήριο για να εκδικάσει την ανακοπή κατ' αυτής;

²² Η Διοίκηση μπορεί να δρα μονομερώς εκδίδοντας διοικητικές πράξεις στο πλαίσιο άσκησης δημόσιας εξουσίας, ενώ όταν οι νομικές αυτές πράξεις συνιστούν προϊόν σύμπτωσης βούλησης της Διοίκησης αφενός και ιδιωτών ή ΝΠΔΔ ή ΝΠΙΔ αφετέρου, οι νομικές αυτές πράξεις ονομάζονται συμβάσεις. Οι τελευταίες διακρίνονται σε δημόσιες και διοικητικές. Διοικητική θεωρείται μια σύμβαση κατά τη νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας, αλλά και την κρατούσα στη θεωρία άποψη, όταν αθροιστικά συντρέχουν οι κάτωθι προϋποθέσεις: α) το ένα τουλάχιστον από τα συμβαλλόμενα μέρη είναι το κράτος ή άλλο ΝΠΔΔ (οργανικό κριτήριο), β) με τη σύμβαση επιδιώκεται δημόσιος σκοπός (λειτουργικό κριτήριο) και γ) η σύμβαση τελεί υπό νομικό καθεστώς που εξασφαλίζει στο κράτος ή το ΝΠΔΔ υπερέχουσα θέση έναντι του αντισυμβαλλομένου. Όλες οι υπόλοιπες συμβάσεις θεωρούνται δημόσιες. Γέροντας Απόστολος, Διοικητικό Δίκαιο, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα- Κομοτηνή 2004, σελ. 269 επ.

Τα δύο αυτά ζήτσημα που έχουν απασχολήσει θεωρία και νομολογία επί μακρῶ χρόνω, δηλαδή η δυνατότητα ή μη έκδοσης διαταγής πληρωμής κατά του Δημοσίου για απαιτήσεις από διοικητική σύμβαση από τα πολιτικά δικαστήρια και η δικαιοδοσία ή ὄχι των πολιτικών δικαστηρίων να εκδικάσουν την ανακοπή κατ' αυτής, συνδέονται ἄρρηκτα και με τον προβληματισμό που είχε ανακύψει, επίσης, παλαιόθεν σχετικά με το αν συγχωρείται αναγκαστική εκτέλεση κατά του Ελληνικού Δημοσίου και των ΝΠΔΔ ή ὄχι. Κι αυτό, γιατί, εάν δεν χωρεί αναγκαστική εκτέλεση κατά του Ελληνικού Δημοσίου και των ΝΠΔΔ, δεν έχει κανένα απολύτως νόημα και η έκδοση της διαταγής πληρωμής κατ' αυτών, η οποία μάλιστα (διαταγή πληρωμής) σύμφωνα με τα άρθρα 631 και 904 παρ. 2 περ. ε) ΚΠολΔ είναι ἄμεσα εκτελεστός τίτλος.

Σήμερα φαντάζει αυτονόητο ὅτι σε ένα κράτος δικαίου, ὅπου τα δικαιώματα της δικαστικής προστασίας και της (αναλογικής) ισότητας (και κατά συνέπεια της δικονομικής ισότητας ανάμεσα σε δύο διάδικα μέρη) προστατεύονται συνταγματικά (άρθρα 20 και 4 του Συντάγματος αντίστοιχα), οι δανειστές του Δημοσίου δύνανται ὄχι μόνο να στραφούν κατ' αυτού για απαιτήσεις τους από διοικητικές συμβάσεις, αλλά και να ικανοποιηθούν ουσιαστικά με την έκδοση εκτελεστού τίτλου σε βάρος του. Ωστόσο, η αλήθεια είναι ὅτι ανέκαθεν υπήρχε μια δυσκαμψία του νομοθέτη στο να θεσπίσει νομοθετικό πλαίσιο προστασίας των δανειστών του Δημοσίου· απεναντίας, υπήρχε τάση προστασίας του Κράτους, κατά του οποίου δεν ήταν πάντα δυνατή η αναγκαστική εκτέλεση. Όταν οφειλέτης ήταν το Κράτος ή κάποιο Ν.Π.Δ.Δ., δεν ήταν πάντα αυτονόητο ὅτι οι δανειστές μπορούσαν να ικανοποιήσουν τις απαιτήσεις τους κατ' αυτού με την έκδοση κάποιου εκτελεστού τίτλου. Το **δικαίωμα αναγκαστικής εκτέλεσης κατά του Δημοσίου** πέρασε από πολλά κύματα μέχρι να φτάσουμε στο σημερινό άρθρο 94 παρ. 4 εδ. γ' του Συντάγματος και τον εκτελεστικό της διατάξεως αυτής νόμο²³, ὅπως τροποποιήθηκε μεταγενέστερα από τους ν. 3301/2004 και 4072/2012.

Το ζήτσημα του αν μπορεί να διενεργηθεί αναγκαστική εκτέλεση κατά του Δημοσίου, λοιπόν, δεν εμφανίζεται σήμερα για πρώτη φορά· απεναντίας, έχει τις ρίζες του στο απώτατο παρελθόν. Κατά την εποχή του Ρωμαϊκού δικαίου γινόταν δεκτό ὅτι δεν χωρούσε κατάσχεση κατά του Ελληνικού Δημοσίου βάσει της ἄποψης ὅτι το Δημόσιο είναι πάντα «αξιόχρεον», δηλαδή είναι φερέγγυο και δε δυστροπεί στην ικανοποίηση των πιστωτών του, ἔτσι ὥστε να μην συντρέχει λόγος που να εμποδίζει την ικανοποίησή τους. Η ἄποψη αυτή που δε στηριζόταν κατ' ουσίαν σε κάποιον κανόνα δικαίου, αλλά μάλλον στους κανόνες της λογικής, επέδρασε βαθιά στη θεωρία και τη νομολογία ἔως και τις πρώτες δεκαετίες του 20^{ου} αιώνα στην Ελλάδα.

Η πρώτη αντίδραση της επιστήμης ἦρθε από τον Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου Δημοσθένη Τζιβανόπουλο, ἕναν εισαγγελικό λειτουργό, ο οποίος χαρακτηριζόταν ως «δεινός αγωνιστής» και που σε αγόρευση του ενώπιον του Αρείου Πάγου εξέφρασε την ἄποψη ὅτι «η νομολογία του Αρείου Πάγου δε στηρίζεται επί βάσεως ασαλεύτου και ως τοιαύτη πρέπει να μεταβληθῆ». Κατά τον ἴδιο «ὅταν οι αποφάσεις των δικαστηρίων μένωσι ανεκτέλεστοι, τότε η Κυβέρνησις παραγνωρίζει και απεναντιούται από την

²³ Ν. 3068/2002

εκτέλεσιν της κυριαρχοτέρας πράξεως, ήτις δύναται να υπάρξη εν τη κοινωνία της δικαστικής αποφάσεως».

Το 1952 το ζήτημα ρυθμίστηκε νομοθετικά προς την αρνητική, όμως, κατεύθυνση. Συγκεκριμένα θεσπίστηκε ο νόμος 2097/1952, ο οποίος στο άρθρο 8 προέβλεπε ρητά την απαγόρευση της αναγκαστικής εκτελέσεως κατά του Δημοσίου. Σύμφωνα με τη διάταξη αυτή «κατά του Δημοσίου δεν συγχωρείται εκτέλεσις δικαστικών αποφάσεων επιδικαζουσών χρηματικής οφειλάς ή δικαστικήν δαπάνην εις βάρος αυτού και εν γένει παντός εκτελεστικού δικαιογράφου αναγνωριστικού τοιούτων οφειλών. Επί των ως άνω οφειλών του Δημοσίου (Κράτους) δεν συγχωρείται επίδοσις επιταγής προς πληρωμήν τούτων, πάσα δε τοιαύτη γενομένη και μη πληρωθείσα μέχρι της ισχύος του παρόντος ή τυχόν γενησομένη ουδόλως υποχρεοί το Δημόσιον». Σχετικά με τη συνταγματικότητα της συγκεκριμένης διάταξης προκλήθηκε έντονη συζήτηση.

Ο Βασίλης Οικονομίδης υποστήριξε ότι δεν είναι δυνατή η αναγκαστική εκτέλεση κατά του Δημοσίου, πολλώ δε μάλλον η κατάσχεση της ιδιωτικής περιουσίας αυτού. Το Κράτος είναι φερέγγυο και κατά συνέπεια εκπληρώνει εκουσίως τις υποχρεώσεις του. Εξάλλου, δημοσιονομικοί λόγοι που σχετίζονται με την ακώλυτη λειτουργία της Διοικήσεως και την ομαλή εκτέλεση του κρατικού προϋπολογισμού επιβάλλουν την απαγόρευση της αναγκαστικής εκτελέσεως κατά του Ελληνικού Δημοσίου.

Από του πρώτους που υποστήριξαν σθεναρά την αντισυνταγματικότητα τέτοιων διατάξεων, όπως η ανωτέρω του ν. 2097/1952 ήταν οι αείμνηστοι καθηγητές Γεώργιος Ράμμος και Γεώργιος Μητσόπουλος. Η απαγόρευση της αναγκαστικής εκτέλεσης κατά του Δημοσίου κατά τον καθηγητή Γεώργιο Ράμμο αντίκειται στις διατάξεις 20 παρ. 1 και 4 παρ. 1 του Συντάγματος, διότι προκαλεί αυθαίρετη προνομιακή μεταχείριση του Δημοσίου. Δημιουργείται ανισότητα ανάμεσα σε ιδιώτες και Δημόσιο απέναντι στην αρχή της δικαστικής προστασίας· ανισότητα, η οποία δε δικαιολογείται από την ύπαρξη ανόμοιων καταστάσεων. Η ισότητα του άρθρου 4 παρ. 1 του Συντάγματος είναι άλλωστε, αναλογική: ουσιωδώς όμοιες καταστάσεις θα πρέπει να υφίστανται ισότιμη μεταχείριση, ενώ ουσιωδώς ανόμοιες καταστάσεις θα πρέπει να υφίστανται άνιση μεταχείριση.

Την ίδια άποψη του Γεώργιου Ράμμου διατύπωσε αργότερα και ο καθηγητής Γεώργιος Μητσόπουλος. Συγκεκριμένα υποστήριξε ότι είναι αντισυνταγματικές οι διατάξεις που θεσπίζουν την απαγόρευση της αναγκαστικής εκτελέσεως κατά του Δημοσίου και των ΝΠΔΔ, «διότι είναι νομικώς απαράδεκτον να καταφάσκη η Πολιτεία δια των δικαιοδοτικών αυτής οργάνων την χρηματικήν κατ' αυτής ως *fiscus* απαίτησιν και να απαγορεύει εν ταυτώ την κατ' αυτής ενέργειαν προς εκπλήρωσιν της τοιαύτης υποχρεώσεώς της²⁴».

Και ο Φραγκίστας ακολούθησε την ίδια άποψη, ο οποίος αναφορικά με το επιχείρημα της φερεγγυότητας του Δημοσίου ανέφερε ότι «η βάση αυτή δεν είναι σοβαρά, διότι η φερεγγυότης του οφειλέτου δεν αποκλείει την αναγκαστικήν εκτέλεσιν.

²⁴ Πανταζόπουλος Στέφανος, Από το άρθρο 8 ν. 2097/1952 στο ν. 3068/2002 και στο άρθρο 20 ν. 3301/2004. Μια υποχώρηση από την προστασία του δικαιώματος αναγκαστικής εκτέλεσης κατά του Δημοσίου, ΝοΒ 2007, σελ. 834 με περαιτέρω παραπομπές.

Η φερεγγυότητα του οφειλέτου μόνον την λήψιν συντηρητικών μέτρων δύναται να εμποδίσει.».

Σταδιακά λοιπόν, από την κυριαρχία του δόγματος ότι όχι μόνο δεν επιτρέπεται αναγκαστική εκτέλεση κατά του Κράτους και των ΝΠΔΔ, αλλά ούτε και κατάσχεση εις χείρας τρίτου επήλθε στροφή της νομολογίας μέσα από την εξέλιξη των νομοθετικών ρυθμίσεων. Άρχισε, έτσι να κερδίζει έδαφος η άποψη ότι είναι επιτρεπτή η αναγκαστική εκτέλεση και κατάσχεση της ιδιωτικής περιουσίας του Ελληνικού Δημοσίου και των ΝΠΔΔ.

Μετά την εισαγωγή του ΚΠολΔ αμφισβητήθηκε έντονα η συνέχιση της ισχύος του άρθρου 8 του ν. 2097/1952, καθώς θεωρήθηκε ότι αυτό καταργήθηκε από τα άρθρα 1 εδ. ε' και στ' και 4 του ΕισΝΚΠολΔ και 909 ΚΠολΔ. Άλλωστε, με το ν. 2329/1953 κυρώθηκε η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ), σύμβαση που έχει υπερνομοθετική ισχύ βάσει του άρθρου 28 παρ. 1 Σ. Η Ολομέλεια του Αρείου Πάγου, αντίθετα, απεφάνθη ότι διατηρεί την ισχύ της η διάταξη του άρθρου 8 του ν. 2097/1952 και δεν αντίκειται στο Σύνταγμα και τους διεθνείς κανόνες. Κατά τη νομολογία του Ε.Δ.Δ.Α., ωστόσο, η αναγκαστική εκτέλεση μιας δικαστικής απόφασης αποτελεί στοιχείο της έννοιας της δίκαιης δίκης του άρθρου 6 παρ. 1 της Ε.Σ.Δ.Α. Η δίκαιη δίκη δεν περιορίζεται απλώς στην αυθεντική διάγνωση των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων των ενδιαφερομένων μερών, αλλά αφορά και την εκτελεστότητα της απόφασης. Κατοχυρώνεται δε η αναγκαστική εκτέλεση «ως έκφανση του δικαιώματος δικαστικής προστασίας υπό την έννοια ότι αφορά στην υποχρέωση της Πολιτείας να παρέχει προς αποτροπή της αυτοδικίας, την αναγκαία συνδρομή με τα αρμόδια όργανα για τη λήψη όλων των εξαναγκαστικών μέσων που χρειάζονται για να διαμορφωθεί η κατά νόμον αποκατάσταση κατά τρόπο σύμφωνο με το περιεχόμενο της ουσιαστικής αξίωσης που ενσαρκώνεται στον εκτελεστό τίτλο, αδιαφόρως αν αυτός είναι δικαστική απόφαση ή άλλος εκτελεστός τίτλος από τους αναφερόμενους στα άρθρα 904 και 905 ΚΠολΔ²⁵.»

Δεν ήταν λίγες οι φορές που η Ελλάδα καταδικάστηκε όλα αυτά τα χρόνια μέχρι τη συνταγματική αναθεώρηση του 2001 από το Ε.Δ.Δ.Α. λόγω της παράνομης τακτικής μη συμμόρφωσής της και εκτέλεσης των δικαστικών αποφάσεων²⁶.

Σταδιακά, άρχισε η μεταστροφή της νομολογίας υπό την πίεση αυτή των διεθνών συμβάσεων, την οποία μεταστροφή ακολούθησε εύλογα η αναθεώρηση του Συντάγματος το 2001. Με την συνταγματική αναθεώρηση αυτή αναθεωρήθηκαν δύο διατάξεις του Συντάγματος που σχετίζονται με την αναγκαστική εκτέλεση κατά του Δημοσίου. Πρόκειται για τις σημερινές διατάξεις των άρθρων 94 παρ. 4 Σ και 95 παρ. 5 Σ. Έτσι, στο άρθρο 94 παρ. 4 εδ. γ' Σ καθιερώνεται πλέον ρητά και για πρώτη φορά ότι «οι δικαστικές αποφάσεις εκτελούνται αναγκαστικά και κατά του Δημοσίου, των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης και των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, όπως νόμος ορίζει»

²⁵ Πετροπούλου- Φανού Ελένη, Το εκτελεστό διαταγών πληρωμής κατά δημοσίου, ΟΤΑ και ΝΠΔΔ, ΑρχΝ 2005, σελ. 737 με περαιτέρω παραπομπές.

²⁶ Ενδ. Stran/ S. Andreadis κατά Ελλάδος, ΕυρΔΑΔ Α/301/Β (1994), Δ 26. 239 και Hornsby κατά Ελλάδος, ΕΔΚΑ 1997. 556

Επίσης, πριν από τη συνταγματική αναθεώρηση του 2001 το άρθρο 95 παρ. 5 Σ προέβλεπε την υποχρέωση της Διοίκησης να συμμορφώνεται με τις ακυρωτικές αποφάσεις του Συμβουλίου της Επικρατείας και την ευθύνη του αρμόδιου οργάνου σε περίπτωση παράβασης της υποχρέωσης αυτής, «όπως νόμος ορίζει²⁷». Όπως καθίσταται εμφανές, η Διοίκηση υποχρεούτο να συμμορφώνεται *μόνο* στις ακυρωτικές αποφάσεις του ΣτΕ. Με τη συνταγματική αναθεώρηση του 2001, όμως, εκτός από την προσθήκη της παρ. 4 στο άρθρο 94, αναθεωρήθηκε και το άρθρο 95, στην παράγραφο 5 του οποίου προβλέπεται πια η *γενική υποχρέωση* της Διοικήσεως να συμμορφώνεται προς *όλες* συλλήβδην τις δικαστικές αποφάσεις των και όχι μόνο τις ακυρωτικές του ΣτΕ.

Σε εκτέλεση των διατάξεων 94 παρ. 4 εδ. γ' Σ και 95 παρ. 5 εδ. β' Σ εξεδόθη ο εκτελεστικός του Συντάγματος νόμος 3068/2002²⁸. Ο τελευταίος προέβλεπε στο άρθρο 1 ότι «το Δημόσιο, οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης και τα λοιπά νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου έχουν υποχρέωση να συμμορφώνονται χωρίς καθυστέρηση προς τις δικαστικές αποφάσεις και να προβαίνουν σε όλες τις ενέργειες που επιβάλλονται για την εκπλήρωση της υποχρέωσης αυτής και για την εκτέλεση των αποφάσεων. Δικαστικές αποφάσεις κατά την έννοια του προηγούμενου εδαφίου είναι όλες οι αποφάσεις των διοικητικών, πολιτικών, ποινικών και ειδικών δικαστηρίων που παράγουν υποχρέωση συμμόρφωσης ή είναι εκτελεστές κατά τις οικείες δικονομικές διατάξεις και τους όρους που κάθε απόφαση τάσσει²⁹», ενώ στο άρθρο 4 παρ. 1 ότι «η αναγκαστική εκτέλεση για να ικανοποιηθεί χρηματική απαίτηση κατά του Δημοσίου, των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης και των λοιπών ΝΠΔΔ γίνεται με κατάσχεση της ιδιωτικής περιουσίας αυτών. Αποκλείεται η κατάσχεση απαιτήσεων που πηγάζουν από έννομη σχέση δημοσίου δικαίου ή απαιτήσεων χρηματικού ή μη αντικειμένου, το οποίο έχει ταχθεί για την άμεση εξυπηρέτηση ειδικού δημόσιου σκοπού.». Στο άρθρο 2, μάλιστα, του ίδιου νόμου προβλέφθηκε η σύσταση αρμόδιου τριμελούς συμβουλίου, το οποίο σύμφωνα με το άρθρο 3 διαπιστώνει έπειτα από αίτηση του ενδιαφερομένου την καθυστέρηση ή παράλειψη ή άρνηση συμμόρφωσης ή πλημμελή συμμόρφωση της Διοίκησης προς τη δικαστική απόφαση και αν αυτή είναι αδικαιολόγητη, το συμβούλιο καλεί την υπόχρεη σε συμμόρφωση αρχή να συμμορφωθεί εντός εύλογης προθεσμίας που δε μπορεί να υπερβεί το τρίμηνο. Αν η αρχή παρ' όλ' αυτά δε συμμορφωθεί προς την απόφαση μέσα στην ταχθείσα προθεσμία, τότε το τριμελές συμβούλιο βεβαιώνει τη μη συμμόρφωση και προσδιορίζει χρηματικό ποσό που πρέπει να καταβληθεί στον ενδιαφερόμενο. Εάν

²⁷ Ο νόμος που εξεδόθη κατ' εφαρμογή της διάταξης 95 παρ. 5 εδ. β' Σ είναι ο 1470/1984, στο άρθρο 5 του οποίου προβλεπόταν η σύσταση Ειδικής Επιτροπής παρακολούθησης της συμμόρφωσης της Διοικήσεως στις ακυρωτικές αποφάσεις του ΣτΕ.

²⁸ Πρέπει να επισημανθεί ότι του νόμου αυτού προηγήθηκε η υπ' αριθμ. 21/2001 απόφαση της Ολομέλειας του Αρείου Πάγου, η οποία αξιοποιώντας το έδαφος που προετοίμασε η ελληνική νομική σκέψη, απεφάνθη ότι η διάταξη του άρθρου 8 του ν. 2097/1952 είναι αντισυνταγματική και αντίθετη με τις διεθνείς συνθήκες που δεσμεύουν την Ελλάδα και για το λόγο αυτό έχει καταργηθεί, βλ. ΟΛΑΠ 21/2001, ΕλλΔνη 2002. 93. Κι άλλες πρωτοβάθμιες αποφάσεις πολιτικών και διοικητικών δικαστηρίων είχαν κάνει βήματα προς την αυτή κατεύθυνση, βλ. ΜΠρΑθ 22180/1999, Δ 2000. 1051, ΜονΠρΠειρ 1212/1999, Δ 2000. 1053 και ΜΔΠρΑθ 132/2000, ΕΔΚΑ 2000. 461

²⁹ Η υπογράμμιση είναι της γραφούσης.

και μετά την επιβολή της χρηματικής κύρωσης η αρχή εξακολουθεί να μη συμμορφώνεται, τότε μπορεί να επιβληθεί και νέα χρηματική κύρωση.

Το τριμελές αυτό συμβούλιο άρχισε να λειτουργεί από το 2004 και μέχρι το 2007, δηλαδή σε διάστημα τριετίας, είχε εκδώσει 65 πρακτικά, με τα οποία διαπιστωνόταν η μη συμμόρφωση του Κράτους προς αποφάσεις διοικητικών δικαστηρίων. Επίσης, εξεδόθησαν 99 αποφάσεις, εκ των οποίων οι αιτήσεις για 91 υποθέσεις από αυτές για την επιβολή χρηματικής κύρωσης απορρίφθηκαν είτε ως απαράδεκτες, είτε επειδή το Κράτος συμμορφώθηκε με τη δικαστική απόφαση πριν την υποβολή της αίτησης ή μετά από το πρακτικό του τριμελούς συμβουλίου. Στις υπόλοιπες 8 υποθέσεις διαπιστώθηκε ότι παρά την έκδοση πρακτικού από το συμβούλιο αυτό, το κράτος δε συμμορφώθηκε και έτσι επεβλήθησαν κυρώσεις από 5.000 έως 20.000 ευρώ³⁰.

Σύμφωνα με το άρθρο 1 του ν. 3068/2002, όπως προαναφέρθηκε, ορίστηκε από τον κοινό νομοθέτη ότι δικαστικές αποφάσεις «είναι όλες οι αποφάσεις των διοικητικών, πολιτικών, ποινικών και ειδικών δικαστηρίων που παράγουν υποχρέωση συμμόρφωσης ή είναι εκτελεστές κατά τις οικείες δικονομικές διατάξεις και τους όρους που κάθε απόφαση τάσσει». Το κράτος έχει υποχρέωση συμμόρφωσης προς τις δικαστικές αποφάσεις συλλήβδην και καθολικά ανεξάρτητα από τον χρόνο έκδοσής τους. Εξάλλου και η Ολομέλεια του Ελεγκτικού Συνεδρίου απεφάνθη ότι τα άρθρα 1 και 4 του ν. 3068/2002 δεν αφορούν μόνο στις αποφάσεις που εκδίδονται μετά την ισχύ του εν λόγω νόμου, αλλά και εκείνες τις αποφάσεις που εκδόθηκαν πριν την 14^η /11/2002. Η υποχρέωση αυτή του Κράτους και της Διοίκησης ερείδεται τόσο στο άρθρο 95 παρ. 5 Σ και στο ν. 3068//2002, αλλά και στις διατάξεις των άρθρων 20 παρ. 1 Σ, 6 παρ. 1 ΕΣΔΑ και 2 παρ. 3 εδ. γ' και 14 παρ. 1 του Διεθνούς Συμφώνου για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα.³¹

Ωστόσο, ο ν. 3068/2002 τροποποιήθηκε δύο χρόνια αργότερα από τον ν. 3301/2004 συρρικνώνοντας την έννοια της δικαστικής απόφασης. Συγκεκριμένα με το άρθρο 20 του ν. 3301/2004 προστέθηκε στο άρθρο 1 του ν. 3068/2002 εδάφιο, με το οποίο ορίστηκε πως «δεν είναι δικαστικές αποφάσεις κατά την έννοια του παρόντος και δεν εκτελούνται οι εκτελεστοί τίτλοι που αναφέρονται στις περιπτώσεις των εδαφίων γ-ζ της παρ. 2 του άρθρου 904 ΚΠολΔ πλην των κηρυχθεισών εκτελεστών αλλοδαπών δικαστικών αποφάσεων³².» Ανάμεσα στους εκτελεστούς τίτλους που δεν θεωρούνται δικαστικές αποφάσεις, λοιπόν, είναι και οι διαταγές πληρωμής που εκδίδονται σύμφωνα με τα 623ΚΠολΔ επ. Με δεδομένο ότι στα άρθρα 94 παρ. 4 και 95 παρ. 5 Σ γίνεται αναφορά μόνο σε «δικαστικές αποφάσεις», δημιουργήθηκε ευλόγως το ερώτημα ποιες είναι οι ειδικότερες κατηγορίες των δικαστικών αποφάσεων, οι οποίες εκτελούνται αναγκαστικά και κατά του Δημοσίου και προς τις οποίες έχει υποχρέωση συμμόρφωσης η Διοίκηση. Το Σύνταγμα στις διατάξεις αυτές δεν κάνει γενική αναφορά σε εκτελεστούς

³⁰ Πανταζόπουλος Στέφανος, Από το άρθρο 8 ν. 2097/1952 στο ν. 3068/2002 και στο άρθρο 20 ν. 3301/2004. Μια υποχώρηση από την προστασία του δικαιώματος αναγκαστικής εκτέλεσης κατά του Δημοσίου, ΝοΒ 2007, σελ. 837

³¹ Πανταζόπουλος Στέφανος, ό.π., σελ. 836 επ.

³² Η υπογράμμιση είναι της γραφούσης

τίτλους, όπως αυτοί ορίζονται από το άρθρο 904 ΚΠολΔ. Το Σύνταγμα αναφέρει συγκεκριμένα μόνο τις δικαστικές αποφάσεις ορίζοντας κατά συνέπεια ότι η αναγκαστική εκτέλεση κατά του Δημοσίου μπορεί να γίνεται **μόνο βάσει δικαστικών αποφάσεων και όχι άλλων εκτελεστών τίτλων**. Γι' αυτό εκ πρώτης τουλάχιστον όψεως το άρθρο 1 του ν. 3068/2002 φαίνεται να αντιβαίνει στα άρθρα 94 παρ. 4 και 95 παρ. 5 του Συντάγματος και να ομοιάζει και με τη διάταξη του άρθρου 8 του ν. 2097/2002, αφού θέτει αδικαιολόγητο προνόμιο υπέρ του Δημοσίου. Υποστηρίχθηκε ότι επρόκειτο για μια διεύρυνση της έννοιας της δικαστικής απόφασης, στην οποία προέβη ο κοινός και όχι ο συντακτικός νομοθέτης. Διότι δικαστική απόφαση είναι εκείνη που θεμελιώνεται σε πλήρη δικανική πεποίθηση του δικαστή ή του δικαστηρίου, εμπειρέχει αυθεντική διάγνωση και παράγει δεδικασμένο. Η τελολογικά αληθής έννοια της «δικαστικής απόφασης» στα άρθρα 94 παρ. 4 και 95 παρ. 5 Σ είναι αυτή και κατά συνέπεια οι εκτελεστοί κατά του Δημοσίου τίτλοι είναι κατά την άποψη αυτή: α) οι αμετάκλητες καταψηφιστικές αποφάσεις των ελληνικών δικαστηρίων, β) οι διαιτητικές καταψηφιστικές αποφάσεις, γ) οι αλλοδαπές καταψηφιστικές δικαστικές αποφάσεις που κηρύχθηκαν εκτελεστές και δ) οι καταψηφιστικές δικαστικές αποφάσεις ασφαλιστικών μέτρων. Η γραμματική διατύπωση των άρθρων αυτών του Συντάγματος δεν επιτρέπει, λοιπόν, παρεκκλίσεις ως προς την έννοια της δικαστικής απόφασης. Εξάλλου, και το δημόσιο συμφέρον υπαγορεύει την ανάγκη να εκτελούνται κατά του Δημοσίου μόνο οι δικαστικές αποφάσεις και όχι οι υπόλοιποι εκτελεστοί τίτλοι λόγω της αδυναμίας του Κράτους να πληρώνει τις υποχρεώσεις του που υπερβαίνουν τον ετήσιο προϋπολογισμό του³³.

Παρ' όλ' αυτά διατυπώθηκε η άποψη, με την οποία συμφωνεί και η γράφουσα, ότι η αρχή του Κράτους Δικαίου επιβάλλει όσοι τίτλοι είναι εκτελεστοί για όλα τα υποκείμενα δικαίου, να είναι εκτελεστοί και κατά του Δημοσίου και των ΝΠΔΔ, η δε νομική φύση μιας διαδικαστικής πράξης ενδέχεται να μεταβληθεί διαχρονικά και δε μπορεί εκ του λόγου αυτού μόνο να αναιρεί την αποτελεσματική προστασία σε βάρος του Κράτους³⁴. Γιατί κατ' αυτόν τον τρόπο δημιουργείται ανισότητα απέναντι στο θεσμό της δικαστικής προστασίας ανάμεσα στο Κράτος και τα ΝΠΔΔ και τα υπόλοιπα υποκείμενα δικαίου, ανισότητα, η οποία είναι αδικαιολόγητη με βάση το ίδιο το Σύνταγμα (άρθρο 4 παρ. 1 Σ). Άλλωστε, και το ίδιο το συνταγματικώς κατοχυρωμένο δικαίωμα της δικαστικής προστασίας (άρθρο 20 Σ) περιλαμβάνει στις ειδικότερες εκφάνσεις του, εκτός από το δικαίωμα της ελεύθερης πρόσβασης στα δικαστήρια και το δικαίωμα στη λήψη ασφαλιστικών μέτρων και το δικαίωμα στην αναγκαστική εκτέλεση. Πώς θα πραγματωθεί, όμως, το δικαίωμα της δικαστικής προστασίας, όταν περιορίζεται η δυνατότητα αναγκαστικής εκτέλεσης για τους δανειστές του Δημοσίου/ΝΠΔΔ μέσω της περιστολής των εκτελεστών τίτλων κατά του Κράτους/ΝΠΔΔ; Η παροχή της έννομης προστασίας πρέπει να είναι γενική, πλήρης, έγκαιρη και ιδίως αποτελεσματική. Αποτελεσματική είναι όταν τα αρμόδια όργανα δεν διαγιγνώσκουν απλώς ένα δικαίωμα,

³³ Μπέης Κώστας, Σύνοψη της προβληματικής για τη διαταγή πληρωμής αξιώσεων από σχέσεις δημοσίου δικαίου, Δ 37, 2006, σελ. 306

³⁴ Πανταζόπουλος Στέφανος, ό.π., σελ. 842

παρέχουν και τη δυνατότητα εκτέλεσης, η οποία συνιστά την πιο δραστική μορφή παροχής έννομης προστασίας. Γιατί χωρίς το δικαίωμα στην εκτέλεση, τα δικαιώματα στην πρόσβαση στο δικαστήριο και δίκαιης διεξαγωγής της δίκης στερούνται νοήματος³⁵. Συνεπώς, η διάταξη του άρθρου 20 του ν. 3301/2004 είναι αντισυνταγματική, διότι αντίκειται κατ' αρχήν στα άρθρα 4 παρ. 1 Σ και 20 παρ. 1 Σ.

Η διάταξη του άρθρου 20 του ν. 3301/2004 φαίνεται να αντίκειται όμως και σε υπερεθνικούς κανόνες δικαίου. Με το άρθρο 28 παρ. 1 Σ, το οποίο αποτελεί θεμέλιο για τη συμμετοχή της Ελλάδας στις διαδικασίες ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, καθιερώνεται η αρχή ότι οι διατάξεις των διεθνών συμβάσεων που κυρώνονται με νόμο αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του εσωτερικού ελληνικού δικαίου και μάλιστα υπερισχύουν από κάθε άλλη αντίθετη διάταξη νόμου. Επομένως, οι επικυρωμένες διατάξεις των άρθρων 2 παρ. 3 εδ. γ' και 14 παρ. 1 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Ατομικά και Πολιτικά δικαιώματα του Ανθρώπου (άρθρο 6 παρ. 1), του Πρόσθετου Πρώτου Πρωτοκόλλου της (άρθρο 1 παρ. 1), αλλά και του ΕΚ 44/2001 (άρθρο 32) είναι διατάξεις αυξημένης τυπικής ισχύος και υπερισχύουν του άρθρου 20 του ν. 3301/2004. Μάλιστα σύμφωνα με το άρθρο 32 του ΕΚ 44/2001 απόφαση θεωρείται «κάθε απόφαση εκδιδόμενη από δικαστήριο (ανεξάρτητα από το είδος του) κράτους- μέλους, οποιαδήποτε κι αν είναι η ονομασία της, όπως απόφαση, διαταγή εκτελέσεως, καθώς και ο καθορισμός της δικαστικής δαπάνης από το γραμματέα.» Και το άρθρο 6 παρ. 1 ΕΣΔΑ κατοχυρώνει το δικαίωμα της δίκαιης δίκης, ειδικότερη έκφραση του οποίου είναι η απονομή της δικαστικής προστασίας σε εύλογο χρονικό διάστημα με δραστηκότητα και ταχύτητα. Εδώ εντάσσεται καταφανώς και η διαταγή πληρωμής που απασχολεί την παρούσα εργασία.

Με βάση την ανωτέρω άποψη που φαίνεται δογματικά και συνταγματικά πιο ορθή και η διαταγή πληρωμής ως εκτελεστός τίτλος κατά τα άρθρα 631 και 904 παρ. 2 περ. ε) ΚΠολΔ εντάσσεται στην έννοια της δικαστικής αποφάσεως των άρθρων 94 παρ. 4 Σ και 95 παρ. 5 Σ και εκτελείται, συνεπώς, και κατά του Δημοσίου και των ΝΠΔΔ.

Στη συνέχεια επακολούθησε ο ν. 4072/2012, ο οποίος προσέθεσε στο τέλος του άρθρου 4 παρ. 1 του ν. 3068/2002 διάταξη που όριζε ότι «η εκτέλεση άλλων εκτελεστών τίτλων που υπόκεινται σε ένδικα βοηθήματα και από τους οποίους απορρέει χρηματική υποχρέωση του Δημοσίου διενεργείται ύστερα από προσκόμιση εκ μέρους του δικαιούχου ισόποσης εγγυητικής επιστολής Τραπέζης...». Στη συνέχεια προβλέπεται περαιτέρω η δυνατότητα του δικαστηρίου που εκκρεμεί η εκδίκαση του ένδικου βοηθήματος να μειώσει το ύψος του ποσού της εγγυητικής επιστολής υπό προϋποθέσεις έως και το μισό. Αν το ένδικο βοήθημα δεν υπόκειται σε προθεσμία, η εκτέλεση μπορεί να αρχίσει μετά την πάροδο 90 ημερών από την επίδοση του εκτελεστού τίτλου χωρίς εγγύηση (καινούργιο άρθρο 4 παρ. 1 εδ. ε').

Έτσι, λοιπόν, σήμερα με τη ρητή συνταγματική πρόβλεψη του δικαιώματος αναγκαστικής εκτέλεσης κατά του Δημοσίου στο άρθρο 94 παρ. 4 εδ. γ' Σ, της υποχρέωσης της Διοίκησης να συμμορφώνεται με τις δικαστικές αποφάσεις με την

³⁵ Πετροπούλου- Φανού Ελένη, *ό.π.*, σελ. 741

ευρεία του όρου έννοια, όπως εξετέθη ανωτέρω, και με δεδομένο ότι ο Κώδικας Διοικητικής Δικονομίας δεν προέβλεπε – μέχρι το 2015 τουλάχιστον- τη δυνατότητα έκδοσης διαταγής πληρωμής από τα διοικητικά δικαστήρια³⁶ και του νόμου μη διακρίνοντος (ΚΠολΔ), τη θεωρία και τη νομολογία ταλάνισε επί μακρόν ο προβληματισμός σχετικά με το αν είναι δυνατή η έκδοση διαταγής πληρωμής κατά του Ελληνικού Δημοσίου με βάση τα άρθρα 623 ΚΠολΔ επ., εφόσον συντρέχουν οι νόμιμες προϋποθέσεις. Πολλή μελάνη είχε χυθεί όχι μόνο για το ζήτημα του επιτρεπού της έκδοσης μια τέτοιας διαταγής πληρωμής, αλλά και σχετικά με το ποια δικαστήρια είναι αρμόδια για την εκδίκαση με ισχύ δεδικασμένου της ανακοπής κατ' αυτής προς προστασία του καθ' ου που δεν παρέστη κατά τη διαδικασία έκδοσης της διαταγής πληρωμής. Γιατί τα ζητήματα αυτά συνδέονται με θεωρητικής φύσης δογματικά ζητήματα, τα οποία άπτονται της δικαιοδοσίας του δικαστηρίου και της φύσης της χρηματικής απαίτησης που συνδέεται με τη διοικητική σύμβαση. Οι απόψεις που έχουν διατυπωθεί στη θεωρία είναι αντικρουόμενες και για τα δύο ζητήματα και αναλύονται κατωτέρω, η δε νομολογία δεν εκινείτο σε ενιαία γραμμή, αλλά ακολουθούσε δύο αντίθετες κατευθύνσεις³⁷.

Μέχρι και το 2015 ο θεσμός της διαταγής πληρωμής δεν είχε θεσπιστεί στο πλαίσιο του διοικητικού δικονομικού δικαίου, παρά υπήρχε – και εξακολουθεί να υπάρχει- μόνο ως θεσμός στον Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας στα άρθρα 623-636 ΚΠολΔ. Αυτή η μη ύπαρξη του θεσμού στο πλαίσιο του διοικητικού δικονομικού δικαίου αποτέλεσε το έναυσμα έντονων συζητήσεων και αντικρουόμενων απόψεων σχετικά με το αν δύναται δανειστής του Δημοσίου να καταθέσει αίτηση για έκδοση διαταγής πληρωμής κατά τα άρθρα 623 ΚΠολΔ επ. ενώπιον του αρμόδιου πολιτικού δικαστηρίου κατά του Δημοσίου ή κάποιου ΝΠΔΔ και το πολιτικό δικαστήριο να εκδώσει διαταγή πληρωμής κατ' αυτών. Σύμφωνα με την πρώτη άποψη που υποστηρίχθηκε³⁸ στη θεωρία, είναι ανεπίτρεπτη η

³⁶ Σήμερα προβλέπεται η δυνατότητα έκδοσης διαταγής πληρωμής κατά του Ελληνικού Δημοσίου για αξιώσεις από διοικητική σύμβαση που έχει συναφθεί στο πλαίσιο εμπορικής συναλλαγής από το Μονομελές Διοικητικό Εφετείο με βάση το ν. 4329/2015 (άρθρα 272^Α – 272Ι ΚΔΔ), ο οποίος εξεδόθη σε συμμόρφωση προς κοινοτική οδηγία. Κατά τις διατάξεις αυτές η διαδικασία έκδοσης διαταγής πληρωμής από το Μονομελές Διοικητικό Πρωτοδικείο αποκλίνει ελάχιστα από την αντίστοιχη διαδικασία στα πολιτικά δικαστήρια, αποτελεί σχεδόν αντιγραφή από τον Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας.

³⁷ Βλ. ενδεικτικά 114/2005 ΣτΕ, ΔΦΝ 2006. 124 και 13657/2003 ΜΔΠρΑθ, ΔΦΝ 2006. 131 που έκριναν ως αρμόδια δικαστήρια για την εκδίκαση της ανακοπής τα πολιτικά, ενώ αντίθετα οι 2724/2004 ΔΕφΑθ, ΔΦΝ 2006.127 και 9771/2001 ΠΠρΑθ, ΔΦΝ 2006. 129 που έκριναν ότι αρμόδια δικαστήρια είναι τα διοικητικά.

³⁸ Βλ. Αποστολάκης Στ. Γεώργιος, Διαταγή πληρωμής για χρηματική απαίτηση από (γνήσια) διοικητική σύμβαση, Αρμ 2001. 1317· *Ηλιοπούλου- Στράγγα Τζούλια*, Η εκτέλεση των αποφάσεων του Ερωπαικού Δικαστηρίου ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, 1996. 65· *Μπέης Ενάγγελος*, Η διαταγή πληρωμής στις διαφορές δημοσίου δικαίου, Δ 37, 2006. 300· *Λαζαράτος Πάνος*, Σκέψεις με αφορμή την ΑΕΔ 18/2005 για τη δικαιοδοσία εκδόσεως διαταγής πληρωμής, Δ 37, 2006. 297· *Μπρακατσούλας Βασίλης*, Διαταγές πληρωμής, Πιστωτικοί Τίτλοι και Διαδικασία, 6^η έκδοση 1997. 21· *Πετρόπουλος Πάνος*, Τίνα περί διαταγής πληρωμής υπέρ απαιτήσεως επί αντικειμένου μη υπαγομένου εις την δικαιοδοσίαν των πολιτικών Δικαστηρίων, ΕΠολΔ, 2012. 25· *Ρόζος Νικόλαος*, εισηγητική έκθεση επί της 18/2005 ΑΕΔ, Δ 37. 141· *Σκαλίδης Ελευθέριος*, Η ειδική διαδικασία εκδόσεως διαταγής πληρωμής, ΕΕμπΔ 1975. 341· *Σταθάς Γεώργιος*, Παρατηρήσεις επί της 18/2005 αποφάσεως του Ανωτάτου Ειδικού Δικαστηρίου (άρθρο 100 § 1 εδ. δ' του Συντάγματος), Δ 37, 2006. 310. **Αντίθετοι οι:** *Μπέης Κώστας*, Διαταγή έκδοσης απογράφου από διαταγή πληρωμής εναντίον οργανισμού τοπικής αυτοδιοίκησης, Δ

έκδοση διαταγής πληρωμής από τα πολιτικά δικαστήρια κατά του Δημοσίου και των ΝΠΔΔ. Τα επιχειρήματα που προέβλεπε η άποψη αυτή ήταν ποικίλα. Οι κυριότεροι προβληματισμοί σχετικά με την έκδοση διαταγής πληρωμής κατά του Δημοσίου και των ΝΠΔΔ συνδέονται με τη διάκριση των δικαιοδοσιών (άρθρα 1 και 2 ΚΠολΔ), το δεδικασμένο που τυχόν θα προκύψει από την απόφαση επί της ανακοπής και την υποκείμενη αιτία.

Έτσι, θεωρήθηκε κατά την άποψη αυτή απαράδεκτη η έκδοση διαταγής πληρωμής επί αξιώσεων, οι οποίες δεν υπάγονται στη δικαιοδοσία των πολιτικών δικαστηρίων και ιδίως «επί αξιώσεων αρμοδιότητας των διοικητικών ή φορολογικών δικαστηρίων³⁹». Γιατί μπορεί τα άρθρα 623 και 624 ΚΠολΔ να ορίζουν τις θετικές και αρνητικές προϋποθέσεις έκδοσης της διαταγής πληρωμής, εντούτοις δεν αναφέρουν ρητώς όλες τις προϋποθέσεις. Η απαρίθμηση, δηλαδή δεν είναι εξαντλητική, αλλά ενδεικτική. Οι υπόλοιπες προϋποθέσεις και άλλα τυχόν απαράδεκτα θα πρέπει να συναχθούν από τις γενικές διατάξεις. Η φύση των χρηματικών απαιτήσεων, για τις οποίες μπορεί να εκδοθεί διαταγή πληρωμής οριοθετείται συμπληρωματικά και καθοριστικά και από το άρθρο 632 ΚΠολΔ, το οποίο προβλέπει τη δυνατότητα άσκησης ανακοπής κατά της διαταγής πληρωμής ενώπιον του αρμόδιου πολιτικού δικαστηρίου. Εξάλλου, αυτό το δικαίωμα άσκησης ανακοπής κατά της διαταγής πληρωμής πρέπει να μνημονεύεται μέσα στην ίδια την απόφαση σύμφωνα με το άρθρο 630 περ. στ) ΚΠολΔ και πλέον ζ), έπειτα από την τροποποίηση του ν. 4335/2015. Κατά συνέπεια, από το συνδυασμό των άρθρων 623, 630 περ. ζ) και 632 παρ. 1 ΚΠολΔ συνάγεται ότι μία από τις απαραίτητες προϋποθέσεις για την έκδοση διαταγής πληρωμής είναι η δυνατότητα του οφειλέτη να ασκήσει ανακοπή κατ' αυτής ενώπιον του αρμόδιου πολιτικού δικαστηρίου. Εξάλλου, ο νομοθέτης του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας θέσπισε τη διαδικασία της διαταγής πληρωμής έχοντας κατά νου τις χρηματικές απαιτήσεις που υπάγονται στη δικαιοδοσία των πολιτικών δικαστηρίων, γιατί και η ίδια η πολιτική δικονομία αναφέρεται κατ' αρχήν σε διαφορές που υπάγονται στη δικαιοδοσία των πολιτικών δικαστηρίων. Οριοθέτησε έμμεσα τις χρηματικές απαιτήσεις για τις οποίες μπορούσε να εκδοθεί διαταγή πληρωμής με κριτήριο τα όρια δικαιοδοσίας των πολιτικών δικαστηρίων. Και εφόσον τα πολιτικά δικαστήρια δεν έχουν τη δικαιοδοσία να εκδικάσουν μια ανακοπή για χρηματική απαίτηση από γνήσια σύμβαση διοικητικού δικαίου, εξ αντιδιαστολής συμπεραίνει κανείς πως δεν είναι επιτρεπτή συνακόλουθα ούτε και η έκδοση διαταγής πληρωμής για αντίστοιχη απαίτηση. Επίσης, όταν απορρίπτεται μια ανακοπή κατά διαταγής πληρωμής,

34, 2003. 1159· Ο ίδιος, Διαταγή πληρωμής βάσει εγγράφου που αποδεικνύει διοικητική σύμβαση, Δ 33, 2002. 404· Ο ίδιος, Διαταγή πληρωμής για χρηματικές απαιτήσεις εναντίον του Δημοσίου και των νομικών προσώπων του δημοσίου δικαίου, Δ 28, 1997. 506· Ο ίδιος, Παρατηρήσεις επί της 18/2005 ΑΕΔ, Δ37, 2006. 141· Ο ίδιος, Σύνοψη της προβληματικής για τη διαταγή πληρωμής αξιώσεων από σχέσεις δημοσίου δικαίου, Δ 37, 2006. 305· Πανταζόπουλος Στέφανος, ό.π., σελ. 841 επ.· *Πρέζας Ν. Αθανάσιος*, Δικαιοδοσία των διοικητικών δικαστηρίων σε ανακοπές κατά διαταγών πληρωμής απαιτήσεων δημοσίου δικαίου. Το ζήτημα στο ΑΕΔ προς άρση αποφαιτικής σύγκρουσης, ΔΦΝ 2006. 117· *Σοϊλεντάκης Π. Νικόλαος*, Επιγραμματικές σκέψεις για την απαγόρευση της διαταγής πληρωμής, από σχέση δημοσίου δικαίου, Δ 37, 2006. 309· *Χρυσανθάκης Γ. Χαράλαμπος*, Η δυνατότητα έκδοσης διαταγής πληρωμής κατά του Δημοσίου, Δ37, 2006. 317

³⁹ *Σκαλίδης Ελευθέριος*, Η ειδική διαδικασία εκδόσεως διαταγής πληρωμής, ΕΕμπΔ 1975. 341

το Δικαστήριο κατ' άρθρον 633 παρ. 1 ΚΠολΔ επικυρώνει τη διαταγή πληρωμής, επικύρωση ανεπίτρεπτη από το άρθρο 1 ΚΠολΔ. Περαιτέρω, αν παρέλθει άπρακτη η προθεσμία ασκήσεως ανακοπής, η διαταγή αποκτά κατ' άρθρον 633 παρ. 2 ΚΠολΔ ισχύ δεδικασμένου. Πώς, όμως, μέσω πράξεως δικαστή της πολιτικής δικαιοσύνης θα παραχθεί δεδικασμένο για έννομη σχέση που υπάγεται στη δικαιοδοσία των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων; Εξάλλου, κατά το άρθρο 313 περ. β) ΚΠολΔ μια τέτοια απόφαση είναι ανυπόστατη. Επιπρόσθετα, αν το πολιτικό δικαστήριο είχε επιληφθεί της υποθέσεως παρεμπιπτόντως δε θα μπορούσε να παραχθεί δεδικασμένο για τα προδικαστικά ζητήματα, επειδή δεν υπάγονται στη δικαιοδοσία των πολιτικών δικαστηρίων⁴⁰.

Συνεπώς, τα πολιτικά δικαστήρια θα έπρεπε να απορρίπτουν αιτήσεις για έκδοση διαταγής πληρωμής με βάση απαίτηση που απέρρευε από διοικητική σύμβαση, γιατί δε συνέτρεχαν οι προϋποθέσεις⁴¹ έκδοσής τους (άρθρο 628 ΚΠολΔ)⁴². Η άποψη αυτή υιοθετήθηκε πλήρως από την απόφαση 2973/2001 του Μονομελούς Πρωτοδικείου Βόλου⁴³.

Ένα άλλο επιχείρημα που προβλήθηκε ήταν αυτό της δυνατότητας του διοικητικού δικαστή να εφαρμόσει τις διατάξεις του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας για τη διαδικασία της διαταγής πληρωμής αναλογικά⁴⁴ και στη διοικητική δίκη. Κι αυτό, διότι η διαδικασία έκδοσης της διαταγής πληρωμής είναι μια διαδικασία ουδέτερη, δεν είναι ούτε ιδιωτική, ούτε και διοικητική. Μάλιστα, «το γεγονός ότι οι προϋποθέσεις εκδόσεως της διαταγής πληρωμής εμπεριέχονται στον ΚΠολΔ, δεν καθιστά την όλη διαδικασία «ιδιωτικού» δικαίου ή «αστικής» υπαγόμενη κατ' ανάγκη στη δικαιοδοσία των διοικητικών δικαστηρίων.» Εξάλλου, ο δικαστής της ανακοπής του Δημοσίου/ΝΠΔΔ θα πρέπει να χρησιμοποιήσει το δημόσιο κατά βάση δίκαιο για την επικύρωση ή απόρριψη της διαταγής πληρωμής και όχι το ιδιωτικό⁴⁵. Κατά συνέπεια μονό ο διοικητικός δικαστής είναι εκείνος που γνωρίζει τα θέματα του φακέλου της Διοικήσεως και τις έννομες σχέσεις δημοσίου δικαίου και ο κατ' εξοχήν αρμόδιος να εκδώσει διαταγή πληρωμής κατά του Δημοσίου, το δε αρμόδιο δικαστήριο θα πρέπει να είναι το Διοικητικό Πρωτοδικείο, ενώ ακόμη κι αν θεωρηθεί ότι αρμόδιο δικαστήριο για την έκδοση της

⁴⁰ Πετρόπουλος Πάνος, Τινά περί διαταγής πληρωμής υπέρ απαιτήσεως επί αντικειμένου μη υπαγομένου εις την δικαιοδοσίαν των πολιτικών Δικαστηρίων, ΕΠολΔ, 2012, σελ. 26

⁴¹ Αντίθετος ο Πανταζόπουλος Στέφανος, ό.π., σελ. 845, επικαλούμενος ότι οι προϋποθέσεις των άρθρων 623 και 624 ΚΠολΔ συντρέχουν ευθέως και όχι αναλόγως. Ο πολιτικός δικαστής όχι απλώς υποχρεούται, αλλά έχει και υπηρεσιακό καθήκον να εκδώσει διαταγή πληρωμής κατά του Δημοσίου/ΝΠΔΔ, αν συντρέχουν οι προϋποθέσεις που τάσσουν τα δύο αυτά άρθρα, διότι δεν ενεργεί στην περίπτωση αυτή ως δικαστικός λειτουργός. Άρα δεν παραβιάζεται η διάκριση των δικαιοδοσιών.

⁴² Αποστολάκης Στ. Γεώργιος, Διαταγή πληρωμής για χρηματική απαίτηση από (γνήσια) διοικητική σύμβαση, Αρμ 2001, σελ. 1322-1323

⁴³ Μπέης Κώστας, Διαταγή πληρωμής βάσει εγγράφου που αποδεικνύει διοικητική σύμβαση, Δ 33, 2002. 405

⁴⁴ Μπέης Κώστας, Διαταγή έκδοσης απογράφου από διαταγή πληρωμής εναντίον οργανισμού τοπικής αυτοδιοίκησης, Δ 34, 2003, σελ. 1167

⁴⁵ Λαζαράτος Πάνος, Σκέψεις με αφορμή την ΑΕΔ 18/2005 για τη δικαιοδοσία εκδόσεως διαταγής πληρωμής, Δ 37, 2006, σελ. 299-300

διαταγής πληρωμής είναι το πολιτικό, αρμόδιο για την άσκηση της ανακοπής θα πρέπει να είναι το Διοικητικό Πρωτοδικείο⁴⁶.

Ο καθηγητής Μπέης, πάντως, μολονότι είχε ταχθεί υπέρ της απόψεως περί της δυνατότητας έκδοσης διαταγής πληρωμής από τον πολιτικό δικαστή⁴⁷, πρότεινε η ανακοπή να εκδικάζεται από τα διοικητικά δικαστήρια. Κι αυτό διότι η ανακοπή δημιουργεί εκκρεμοδικία και η δεσμευτική διάγνωση της χρηματικής αξίωσης, για χάρη της οποίας εξεδόθη η ανακοπτόμενη διαταγή πληρωμής θα πρέπει να γίνει από τα διοικητικά δικαστήρια, στα οποία και υπάγεται. Η διάσπαση αυτή υπαγορεύεται «από την ανυπέβλητη ανάγκη να κριθεί με δύναμη δεδικασμένου από τα τακτικά διοικητικά δικαστήρια κάθε χρηματική απαίτηση από γνήσια διοικητική σύμβαση.⁴⁸»

Οι περισσότεροι, πάντως, υποστηρικτές της άποψης αυτής τόνιζαν την ανάγκη για νομοθετική αλλαγή, ήτοι την πρόβλεψη και στο πλαίσιο του διοικητικού δικονομικού δικαίου του θεσμού της διαταγής πληρωμής για απαιτήσεις από διοικητική σύμβαση⁴⁹.

Η δεύτερη άποψη⁵⁰ αντέτεινε πως, αντιθέτως, είναι καθ' όλα δυνατή η έκδοση διαταγής πληρωμής κατά του Δημοσίου ή κάποιου ΝΠΔΔ. Υποστηρίχθηκε για πρώτη φορά από τον καθηγητή Μπέη⁵¹, ο οποίος υποστήριξε ότι η διαταγή πληρωμής εκδίδεται όχι από το δικαστήριο, αλλά από το δικαστή ως ατομικώς δικαστικό λειτουργό και όχι υπό την ιδιότητά της συγκρότησης δικαστηρίου. Η διαταγή πληρωμής δεν ενέχει

⁴⁶ Μπέης *Ευάγγελος*, Η διαταγή πληρωμής στις διαφορές δημοσίου δικαίου, Δ 37, 2006, σελ. 304

⁴⁷ Για την άποψη αυτή του Μπέη, βλ. αναλυτικότερα κατωτέρω, σελ. 23

⁴⁸ Μπέης *Κώστας*, Διαταγή πληρωμής για χρηματικές απαιτήσεις εναντίον του Δημοσίου και των νομικών προσώπων του δημοσίου δικαίου, Δ 28, 1997, σελ. 511

⁴⁹ Βλ. Παπασπίρου *Νικόλαος*, Ένας ακόμη λόγος για την εισαγωγή της διαταγής πληρωμής στη διοικητική δικονομία, Δ 35, 2004, σελ. 303· Λαζαράτος *Πάνος*, Σκέψεις με αφορμή την ΑΕΔ 18/2005 για τη δικαιοδοσία εκδόσεως διαταγής πληρωμής, Δ 37, 2006, σελ. 300. Αντίθετος ο Σταθέας *Γεώργιος*, κατά τον οποίο είναι ανεπίτρεπτη η θέσπιση της διαδικασίας της διαταγής πληρωμής και στο διοικητικό δικονομικό δίκαιο, επειδή το Σύνταγμα δεν προβλέπει κάτι τέτοιο και επειδή ακόμη περισσότερο υπάρχει ουσιώδης διαφορά ανάμεσα σε ιδιωτικό και δημόσιο δίκαιο. Η διαφορά αυτή επιτρέπει και επιβάλλει πολλές φορές τη διαφορετική οργάνωση και εσωτερική διαρρύθμιση ανάμεσα στους δυο αυτούς κλάδους δικαίου, Παρατηρήσεις επί της 18/2005 αποφάσεως του Ανωτάτου Ειδικού Δικαστηρίου (άρθρο 100 § 1 εδ. δ' του Συντάγματος), Δ 37, 2006, σελ. 313

⁵⁰ Μπέης *Κώστας*, Διαταγή έκδοσης απογράφου από διαταγή πληρωμής εναντίον οργανισμού τοπικής αυτοδιοίκησης, Δ 34, 2003. 1159· Ο ίδιος, Διαταγή πληρωμής βάσει εγγράφου που αποδεικνύει διοικητική σύμβαση, Δ 33, 2002. 404· Ο ίδιος, Διαταγή πληρωμής για χρηματικές απαιτήσεις εναντίον του Δημοσίου και των νομικών προσώπων του δημοσίου δικαίου, Δ 28, 1997. 506· Ο ίδιος, Παρατηρήσεις επί της 18/2005 ΑΕΔ, Δ 37, 2006. 141· Ο ίδιος, Σύνοψη της προβληματικής για τη διαταγή πληρωμής αξιώσεων από σχέσεις δημοσίου δικαίου, Δ 37, 2006. 305· Πανταζόπουλος *Στέφανος*, Από το άρθρο 8 ν. 2097/1952 στο ν. 3068/2002 και στο άρθρο 20 ν. 3301/2004. Μια υποχώρηση από την προστασία του δικαιώματος αναγκαστικής εκτέλεσης κατά του Δημοσίου, ΝοΒ 2007. 833· Ο ίδιος, Η ανακοπή κατά διαταγής πληρωμής, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 2013· Πρέζας *Ν. Αθανάσιος*, Δικαιοδοσία των διοικητικών δικαστηρίων σε ανακοπές κατά διαταγών πληρωμής απαιτήσεων δημοσίου δικαίου. Το ζήτημα στο ΑΕΔ προς άρση αποφαιτικής σύγκρουσης, ΔΦΝ 2006. 117· Χρυσανθάκης *Γ. Χαράλαμπος*, Η δυνατότητα έκδοσης διαταγής πληρωμής κατά του Δημοσίου, Δ 37, 2006. 317· Σοϊλεντάκης *Π. Νικόλαος*, Επιγραμματικές σκέψεις για την απαγόρευση της διαταγής πληρωμής, από σχέση δημοσίου δικαίου, Δ 37, 2006. 309

⁵¹ Μπέης *Κώστας*, Διαταγή πληρωμής για χρηματικές απαιτήσεις εναντίον του Δημοσίου και των νομικών προσώπων του δημοσίου δικαίου, Δ 28, 1997, σελ. 506 επ., παρατηρήσεις επί της ΠΠρΠατρ 544/1997

διάγνωση και δεν είναι δικαστική απόφαση⁵². είναι απλώς ένας εκτελεστός τίτλος και άρα δεν παραβιάζεται η διάκριση των δικαιοδοσιών, όταν ο δικαστής πολιτικού δικαστηρίου εκδίδει διαταγή πληρωμής αναφορικά με χρηματική απαίτηση, της οποίας η δικαστική διάγνωση υπάγεται στα διοικητικά δικαστήρια. Συνιστά μια «άχρωμη – ουδέτερη» διαδικασία που δεν είναι ούτε πολιτική, ούτε διοικητική⁵³. Εξάλλου, δεν υπάρχει εκκρεμοδικία ως προς την χρηματική απαίτηση, την οποία αφορά⁵⁴. Κατά το Μπέη, πάντως, η ανακοπή κατά της διαταγής πληρωμής κατά του Δημοσίου/ΝΠΔΔ που εξεδόθη από το πολιτικό δικαστήριο θα πρέπει να εκδικαστεί από τα διοικητικά δικαστήρια⁵⁵.

Επίσης, το άρθρο 94 του Συντάγματος καθιερώνει μεν την διάκριση των δικαιοδοσιών (παρ. 1 και 2), εντούτοις, η αυστηρή αυτή αρχή κάμπτεται στις παραγράφους 3 και 4 του ίδιου άρθρου με κριτήριο την ενιαία, αποτελεσματική και ομοιόμορφη απονομή της δικαιοσύνης και άρα είναι δυνατή η έκδοση διαταγής πληρωμής από τον πολιτικό δικαστή ένεκα της ενιαίας απονομής της δικαιοσύνης. Άλλωστε, ο νομοθέτης του ΚΠολΔ δε διακρίνει ανάμεσα σε απαίτηση ιδιωτικού και δημοσίου δικαίου, απλώς αρκείται στην ύπαρξη και τον τρόπο απόδειξης.

Αναφορικά με το δεδουλευμένο που θα προκύψει από την απόφαση επί της ανακοπής, αν αυτή εκδικαστεί από πολιτικό δικαστήριο, το τελευταίο θα εξετάσει τα ζητήματα ιδιωτικού ή δημοσίου δικαίου σύμφωνα με το 2 ΚΠολΔ. Το άρθρο 633 παρ. 2 ΚΠολΔ για τη δημιουργία δεδουλευμένου αναφέρεται σε κάθε περίπτωση αποκλειστικά και μόνο στην έννομη σχέση του ιδιωτικού δικαίου. Η σχετική του κρίση θα έχει ισχύ δεδουλευμένου μόνο αν συντρέχουν οι προϋποθέσεις του άρθρου 331 ΚΠολΔ. Συνεπώς τα

⁵² Κρατούσα στη θεωρία είναι η άποψη ότι η διαταγή πληρωμής δεν είναι δικαστική απόφαση, αλλά απλώς εκτελεστός τίτλος. Βλ. Γεώργιος Ράμμος, Διαταγή πληρωμής, νομική φύση αυτής και ουσιαστικόν δεδουλευμένον, ΝοΔελτΤρΕλ 1978. 9 με κύρια επιχειρήματα ότι η διαταγή πληρωμής εκδίδεται άνευ δικαστικής ακροάσεως του οφειλέτη από δικαστή που ενεργεί όχι ως πολιτικό δικαστήριο, αλλά ως δικαστικός υπάλληλος, ότι δε δημοσιεύεται σε δημόσια συνεδρίαση, ότι δεν έχει εμπειριστατωμένη αιτιολογία, ότι δεν παράγει δεδουλευμένο και ότι εν γένει δεν τηρούνται οι βασικοί κανόνες της διαγνωστικής δίκης. Έτσι και Μπέης Κώστας, Αι διαδικασίαι ενώπιον του Μονομελούς Πρωτοδικείου, 1968. 214. Αντίθετος, όμως, ο Καφέζας Α. Γεώργιος, ό.π. 1015 που είναι υπέρμαχος της άποψης ότι η διαταγή πληρωμής είναι δικαστική απόφαση προβάλλοντας ως επιχειρήματα ότι η διαταγή πληρωμής εκδίδεται από δικαστή και μάλιστα ισόβιο, ότι ο δικαστής διατάσσει τον οφειλέτη να πληρώσει και ο τελευταίος ακούγεται στην δίκη της ανακοπής, ότι τα δικαστήρια εφαρμόζουν αναλογικά τις διατάξεις που ισχύουν στις δικαστικές αποφάσεις, ότι καμία διάταξη του ΚΠολΔ δεν απαγορεύει στο δικαστή να καλέσει τον καθ' ου η αίτηση διαταγής πληρωμής στη διαδικασία έκδοσής της, ότι και σε άλλες διαδικασίες, όπως στα ασφαλιστικά μέτρα δεν καλείται ο οφειλέτης, αλλά γι' αυτές δεν υποστηρίζεται ότι δεν συνιστούν δικαστικές αποφάσεις, ότι εφόσον ορίζεται στο νόμο ότι η διαταγή πληρωμής είναι εκτελεστός τίτλος, αυτό δε σημαίνει ότι η τελευταία δε μπορεί να είναι και δικαστική απόφαση και τέλος, ότι από το συνδυασμό των άρθρων 724, 633 ΚΠολΔ και 29 ΕισΝΚΠολΔ φαίνεται πως ο δικονομικός νομοθέτης αντιμετωπίζει τη διαταγή πληρωμής ως δικαστική απόφαση.

⁵³ Βλ. Κώστας Μπέης, Παρατηρήσεις επί της 18/2005 ΑΕΔ, Δ37, 2006. 141 και Αθανάσιος Ράντος, 18/2005 ΑΕΔ

⁵⁴ Μπέης Κώστας, Διαταγή πληρωμής για χρηματικές απαιτήσεις εναντίον του Δημοσίου και των νομικών προσώπων του δημοσίου δικαίου, Δ 28, 1997, σελ. 511

⁵⁵ Για τη διάσπαση αυτή, την οποία υποστηρίζει ο Μπέης, βλ. παραπάνω, υπό την α' υποστηριχθείσα επί του ζητήματος άποψη.

προδικαστικά ζητήματα δημοσίου δικαίου δεν καλύπτονται με ισχύ δεδικασμένου, γιατί το πολιτικό δικαστήριο στερείται αυτής της αρμοδιότητας⁵⁶.

Το 2005 το Ανώτατο Ειδικό Δικαστήριο εξέδωσε την υπ' αριθμ. 18/2005 απόφασή του, μια απόφαση- σταθμό για το ζήτημα του ποιο δικαστήριο θα έχει δικαιοδοσία να εκδικάσει την ανακοπή κατά της διαταγής πληρωμής και η οποία εξεδόθη, έπειτα από αίτηση που ήχθη ενώπιον του για άρση της αποφαιτικής συγκρούσεως. Πιο συγκεκριμένα, ο Δήμος Α. συνήψε εργολαβικές συμβάσεις με τον Δ.Π., οι οποίες διέπονταν από τις σχετικές περί των δημοσίων έργων διατάξεις. Για τις απαιτήσεις του από τις συμβάσεις αυτές ο Δ.Π. κατέθεσε αίτηση για έκδοση διαταγής πληρωμής ενώπιον του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών, το οποίο εξέδωσε την υπ' αριθμ. 10595/2000 διαταγή πληρωμής κατά του Δήμου Α. Ο τελευταίος άσκησε ανακοπή κατ' αυτής ενώπιον του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Αθηνών, η οποία απερρίφθη με την αιτιολογία ότι η αίτηση για την έκδοση διαταγής πληρωμής δεν προκαλεί διαγνωστική διαφορά που γεννάται για πρώτη φορά με την άσκηση της ανακοπής, η οποία, όμως λόγω της φύσης των ανωτέρω συμβάσεων ως διοικητικών, δημιουργεί διοικητική διαφορά ουσίας, για την επίλυση της οποίας δικαιοδοσία έχουν τα διοικητικά δικαστήρια. Με την ίδια αιτιολογία απερρίφθη και η έφεση του Δήμου Α. κατά της πρωτόδικης απόφασης με την υπ' αριθμ. 8462/2002 απόφαση του Εφετείου Αθηνών.

Παράλληλα, ο Δήμος Α. άσκησε ανακοπή κατά της ίδιας διαταγής πληρωμής και ενώπιον του Μονομελούς Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθηνών, το οποίο επίσης την απέρριψε εκδίδοντας την υπ' αριθμ. 13657/2003 απόφαση. Στην αιτιολογία του ανέφερε ότι εφόσον η δίκη περί την εκτέλεση υπάγεται στην ίδια δικαιοδοσία με τη διαγνωστική δίκη, τότε το Πρωτοδικείο Αθηνών που εξέδωσε τη διαταγή πληρωμής είναι αυτό που έχει δικαιοδοσία εκδίκασης της ανακοπής.

Ο Δήμος Α. άσκησε αίτηση, λοιπόν, για άρση της σύγκρουσης της δικαιοδοσίας ανάμεσα στα πολιτικά και τα διοικητικά δικαστήρια σύμφωνα με το άρθρο 100 παρ. 1 περ. δ) Σ. Το ΑΕΔ απεφάνθη ότι αρμόδια για την εκδίκαση της ανακοπής είναι τα πολιτικά δικαστήρια. Ενόψει του από το Σύνταγμα προβλεπόμενου οργανωτικού σχήματος των δικαιοδοσιών, ο έλεγχος των αποφάσεων και διαδικαστικών πράξεων διενεργείται υποχρεωτικά από τα όργανα του ίδιου δικαιοδοτικού κλάδου υπό την επιφύλαξη ότι δεν πρόκειται για πράξεις που συνιστούν άσκηση αρμοδιότητας διοικητικής φύσης. Ο έλεγχος της ορθότητας της διαταγής πληρωμής, η οποία εξεδόθη από πολιτικό δικαστή, ανήκει αποκλειστικά στα πολιτικά δικαστήρια.

Επίσης, ο Άρειος Πάγος έχει εκδώσει πέντε αποφάσεις⁵⁷ υπέρ της δυνατότητας έκδοσης διαταγής πληρωμής από τα πολιτικά δικαστήρια και δύο κατά⁵⁸, ενώ σε ευρωπαϊκό επίπεδο είναι δυνατή η έκδοση διαταγής πληρωμής με βάση διοικητική σύμβαση βάσει του Ευρωπαϊκού Κανονισμού 1896/2006.

⁵⁶ Πανταζόπουλος Στέφανος, *ό.π.*, σελ. 846 και Χρυσανθάκης Γ. Χαράλαμπος, Η δυνατότητα έκδοσης διαταγής πληρωμής κατά του Δημοσίου, Δ37, 2006., σελ. 318-319

⁵⁷ Πρόκειται για τις 2347/2009 ΑΠ, 1859/2009 ΑΠ, 1825/2013 ΑΠ, 369/2014 ΑΠ και 431/2015 ΑΠ ΝοΒ 2016. 65, με παρατ. Γιαλαμά

⁵⁸ Πρόκειται για τις 1264/2011 και 1265/2011 ΑΠ από τον ίδιο εισηγητή.

Πάντως, το ζήτημα της δυνατότητας έκδοσης διαταγής πληρωμής κατά του Ελληνικού Δημοσίου από τα πολιτικά δικαστήρια δεν έχει πλέον πρακτική σημασία και η προσθήκη από το ν. 4335/15 της φράσης «εφόσον πρόκειται για διαφορά ιδιωτικού δικαίου» καθίσταται μάλλον αλυσιτελής. Κι αυτό επειδή ήδη με το ν. 4329/2015 θεσπίζεται η δυνατότητα έκδοσης διαταγής πληρωμής και από τα διοικητικά δικαστήρια. Πιο συγκεκριμένα, το Μονομελές Διοικητικό Εφετείο είναι καθ' ύλην αρμόδιο για την έκδοση διαταγών πληρωμής για αξιώσεις από διοικητικές συμβάσεις που έχουν συναφθεί στο πλαίσιο εμπορικής συναλλαγής. Τα άρθρα 272^A έως 272I Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας ρυθμίζουν την ειδικότερη διαδικασία έκδοσης, καθώς και την προστασία του καθ' ου. Ανέκυψε, πάντως εύλογα από τη θεωρία το ερώτημα του αν είναι δυνατή η έκδοση διαταγής πληρωμής από τον πολιτικό δικαστή με βάση αναγνωριστική απόφαση διοικητικού δικαστηρίου για άλλη απαίτηση που δεν προκύπτει από διοικητική σύμβαση⁵⁹.

2.2. Η διατήρηση της δυνατότητας έκδοσης διαταγής πληρωμής βάσει απόφασης ασφαλιστικών μέτρων που εξεδόθη μετά από εξώδικη ομολογία ή αποδοχή της αίτησης του οφειλέτη (άρθρο 623 ΚΠολΔ)

Ήδη με το ν. 4055/2012 είχε προστεθεί στο άρθρο 623 ΚΠολΔ πρόβλεψη για την δυνατότητα έκδοσης διαταγής πληρωμής για απαίτηση που αποδεικνύεται όχι με έγγραφο (δημόσιο ή ιδιωτικό), αλλά με απόφαση ασφαλιστικών μέτρων, «η οποία εκδόθηκε μετά από ομολογία ή αποδοχή της αίτησης του οφειλέτη». Αυτή η δυνατότητα θεσπίστηκε, επειδή, όπως όριζε η Αιτιολογική Έκθεση του ν. 4055/2012, δεν θα απαιτείται διαγνωστική δίκη για την απόκτηση εκτελεστού τίτλου, όταν ο οφειλέτης κατά τη συζήτηση αίτησης ασφαλιστικών μέτρων, ομολόγησε τα κρίσιμα πραγματικά γεγονότα και απεδέχθη την αίτηση. Το ζήτημα αποκτά ιδιαίτερη πρακτική σημασία κυρίως όταν η εξώδικη ομολογία έχει δοθεί στο πλαίσιο εγγραφής συναινετικής προσημείωσης από τον οφειλέτη υπέρ του δανειστή του και σκοπός της θέσπισης της δυνατότητας αυτής με το ν. 4055/12 είναι μάλλον αυτός: το να μπορούν οι τράπεζες να εφοδιάζονται άμεσα με εκτελεστό τίτλο, όταν προηγήθηκε συναίνεση για τη χορήγηση προσημείωσης⁶⁰.

⁵⁹ Πανταζόπουλος Στέφανος, Οι τροποποιήσεις του ΚΠολΔ στα ένδικα μέσα, στις ειδικές διαδικασίες και στο γενικό μέρος της αναγκαστικής εκτέλεσης βάσει του ν. 4335/2015, ΕΠολΔ 2015. 272

⁶⁰ Βλ. ΑιτΕκθ 4055/2012, www.ministryofjustice.gr, σελ. 4 «Η προσθήκη στο άρθρο 623 επιβάλλεται από την ανάγκη να μην χρειάζεται η διεξαγωγή μιας διαγνωστικής δίκης, προκειμένου να αποκτηθεί εκτελεστός τίτλος σε όλες εκείνες τις περιπτώσεις, στις οποίες ο οφειλέτης κατά τη συζήτηση αίτησης ασφαλιστικών μέτρων, λ.χ. για να χορηγηθεί άδεια προς εγγραφή προσημείωσης υποθήκης, παρέστη και ομολόγησε τα κρίσιμα πραγματικά γεγονότα και αποδέχτηκε την αίτηση. Η διάταξη αυτή συνδυάζεται με εκείνες των άρθρων 632, 633, 643, 647, 666, 681 Β, 933 ώστε στις ειδικές διαδικασίες και στην εκδίκαση των ανακοπών της αναγκαστικής εκτέλεσης ο δικαστής, που οφείλει πλέον να εκδώσει την απόφασή του πολύ σύντομα, να έχει λάβει υπόψη του τους ισχυρισμούς αμφοτέρων των πλευρών πριν τη συζήτηση της υπόθεσης για να μπορέσει να ανταποκριθεί στην υποχρέωσή του αυτή.»

Σε αυτήν την ομολογία του οφειλέτη για την ύπαρξη και το ύψος της απαίτησης που κατ' ουσίαν συνιστά μια αφηρημένη αναγνώριση χρέους (873-875 ΑΚ) στοχεύει στην πραγματικότητα ο νομοθέτης και όχι στην ίδια την απόφαση ασφαλιστικών μέτρων καθ' εαυτήν. Έκδοση διαταγής πληρωμής βασιζόμενη γενικά σε απόφαση συναινετικής προσημείωσης δεν είναι δυνατή και ιδίως στην περίπτωση που α) η συναινετική προσημείωση υποθήκης παρασχέθηκε για την εξασφάλιση απαίτησης του δανειστή υπό αίρεση και β) στην περίπτωση που η προσημείωση χορηγήθηκε από τρίτον και όχι από τον οφειλέτη. Οι δανειστές, πάντως, δεν έχουν κάνει μεγάλη χρήση της δυνατότητας αυτής έως σήμερα, επειδή συνήθως στην πράξη η συναινετική προσημείωση υποθήκης χορηγείται με υποκείμενη αιτία την σύμβαση δανείου ανάμεσα σε τράπεζα και οφειλέτη και στη σύμβαση αυτή περιλαμβάνονται αποδεικτικές ρήτρες που επιτρέπουν στο δανειστή την απόδειξη της απαίτησής τους⁶¹.

Η προσθήκη αυτή θεωρήθηκε ορθή από το νομοθέτη του ν. 4335/2015⁶² και διατηρήθηκε και στο πλαίσιο της τροποποίησης του ΚΠολΔ από αυτόν⁶³. Ο νομοθέτης δεν αποβλέπει στην πραγματικότητα στην απόφαση της συναινετικής προσημείωσης υποθήκης για την απόδειξη της απαίτησης, αλλά στην εξωδικαστική ομολογία του οφειλέτη σχετικά με το ύψος της απαίτησης που βεβαιώνεται στη δικαστική απόφαση⁶⁴.

Η προσθήκη αυτή από το ν. 4055/12 κι η συνακόλουθη διατήρησή της με το ν. 4335/15 έχει υποστεί σφοδρή κριτική από τη θεωρία⁶⁵, καθώς παρουσιάζει πληθώρα μειονεκτημάτων. Κατά πρώτον, κατά τη νομολογία έχει εδραιωθεί η θέση ότι μια διαταγή πληρωμής μπορεί να εκδοθεί βάσει τελεσίδικης δικαστικής απόφασης και όχι οριστικής, ακριβώς επειδή η πρώτη έχει δεσμευτική ισχύ δεδικασμένου και όχι απλώς μια οιαδήποτε αποδεικτική ισχύ. Βάσει οριστικής απόφασης που ερείδεται σε ομολογία ή αποδοχή της αγωγής από τον εναγόμενο δε δικαιολογείται η έκδοση διαταγής πληρωμής. Πώς είναι, λοιπόν, δυνατόν από τη μία να μη μπορεί να εκδοθεί διαταγή πληρωμής με βάση οριστική δικαστική απόφαση, αλλά να επιτρέπεται η έκδοση αυτής με βάση απλώς και μόνο απόφαση ασφαλιστικών μέτρων⁶⁶; Κατά δεύτερον, στη συναλλακτική πρακτική,

⁶¹ Γιαννόπουλος Σ. Παναγιώτης, Οι ειδικές διαδικασίες του ΚΠολΔ μετά τον ν. 4335/2015, ΕΠολΔ 2015, σελ. 483

⁶² Βλ. και Μαργαρίτης Μιχαήλ/ Μαργαρίτη Άντα, Ερμηνεία Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας - ερμηνευτικό συμπλήρωμα (μετά το ν. 4335/2015), Δίκαιο & Οικονομία, Π. Ν. Σάκκουλας, Αθήνα 2015, σελ. 87

⁶³ Βλ. ΑιτΕκθ 4335/15, όπου χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι διατηρείται αυτή η προσθήκη από το ν. 4055/12 «ως προς τη δυνατότητα εκδόσεως διαταγής πληρωμής, όταν υπάρχει εξώδικη ομολογία, ζήτημα που αποκτά πρακτική σημασία ιδίως όταν η εξώδικη ομολογία έχει δοθεί στο πλαίσιο εγγραφής συναινετικής προσημείωσης από τον οφειλέτη υπέρ του δανειστή του (βλ. για το ίδιο θέμα και ΑΠ 790/99). Η συγκεκριμένη εξώδικη ομολογία αποδεικνύει, τουλάχιστον, την ύπαρξη της απαιτήσεως.» Έτσι και Ποδηματά Ν. Ευαγγελία, Παρατηρήσεις επί των νέων άρθρων 623 έως 646 («Διαταγές») του Σχεδίου ΚΠολΔ 2014, ΕΠολΔ 2014, σελ. 231-232

⁶⁴ Γιαννόπουλος Σ. Παναγιώτης, Οι ειδικές διαδικασίες του ΚΠολΔ μετά τον ν. 4335/2015, ΕΠολΔ 2015, σελ. 483

⁶⁵ Βλ. ιδίως Ποδηματά Ν. Ευαγγελία, ό.π., σελ. 231-232. Κατά την καθηγήτρια η ρύθμιση είναι ατυχής, επειδή επιχειρείται να προσδοθεί αποτελεσματικότητα στην συναινετική προσημείωση.

⁶⁶ Γίνεται ομόφωνα δεκτό ότι η απόφαση των ασφαλιστικών μέτρων δεν περιέχει διάγνωση, αλλά διάπλαση. Κατά την κρατούσα άποψη η διαπλαστικής φύσης απόφαση των ασφαλιστικών μέτρων, η οποία από τη φύση της έχει καθολική ισχύ ενόψει του ότι η διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων είναι διαγνωστική διαδικασία με σκοπό τη διάγνωση της ύπαρξης ή ανυπαρξίας δικαιώματος

όπως προείπαμε, εΐθισται για τη λήψη δανείου από πιστωτικό ίδρυμα να συναινεί ο οφειλέτης στην εγγραφή προσημείωσης, από δε την αιτιολογία στην απόφαση που διατάζει την εγγραφή της προσημείωσης προκύπτει ότι το δάνειο πρόκειται να χορηγηθεί μελλοντικά. Μια τέτοια απόφαση δεν είναι δυνατόν να επαρκεί για το σχηματισμό πλήρους δικανικής πεποιθήσεως ούτε ως προς την ύπαρξη της απαίτησης, ούτε ως προς το ακριβές οφειλόμενο ποσό. Κατά τρίτον, η απαίτηση που ασφαλίζεται με την προσημείωση δε μπορεί να θεωρηθεί ως πλήρως αποδεικνυόμενη, διότι κατατάσσεται πάντα τυχαία, ήτοι υπό την αναβλητική αίρεση της τελεσίδικης αναγνώρισης ή επιδίκασής της. Πάλι, λοιπόν, δεν δύναται να προκύψει πλήρης δικανική πεποίθηση για την ύπαρξη και το ύψος της απαίτησης. Επίσης, ο προσημειούχος δανειστής δύναται να αποδείξει με έγγραφα την απαίτησή του και να επιτύχει την έκδοση διαταγής πληρωμής. Με τη θέσπιση της δυνατότητας έκδοσης διαταγής πληρωμής για απόδοση δανείου χωρίς την προσαγωγή εκ μέρους του αιτούντα εγγράφων, δημιουργείται ρωγμή στη γενική ρύθμιση του 623 ΚΠολΔ (πρβλ. άρθρο 640 ΚΠολΔ). Τέλος, βάση του θεσμού της διαταγής πληρωμής είναι η έγγραφη προαπόδειξη απαιτήσεως, η οποία ακριβώς είναι και αυτή που δικαιολογεί τόσο το χαρακτήρα της απαίτησης ως μη αμφισβητούμενης, όσο και την άμεση εκτελεστότητα της διαταγής πληρωμής⁶⁷ -τουλάχιστον για τους κατοίκους εν Ελλάδι- ήδη από τη στιγμή της εκδόσεως της διαταγής πληρωμής.

2.3. Δυνατότητα έκδοσης διαταγής πληρωμής τόσο κατά προσώπου διαμένοντος ή κατοικούντος στο εξωτερικό, όσο και κατά προσώπου αγνώστου διαμονής, υπό την προϋπόθεση ότι έχει νόμιμα διορισμένο αντίκλητο κατά το άρθρο 142ΚΠολΔ (άρθρο 624 παρ. 2 ΚΠολΔ)

Υπό το προΐσχύον καθεστώς του άρθρου 624 παρ. 2 ΚΠολΔ στις αρνητικές διαδικαστικές προϋποθέσεις έκδοσης διαταγής πληρωμής συγκαταλεγόταν το να μη διαμένει ο οφειλέτης στο εξωτερικό και να μην είναι η διαμονή αυτού άγνωστη⁶⁸.

προσωρινής προστασίας είναι αυθεντική και συνεπώς δεσμευτική, γι' αυτό και η σχετική απόφαση συνιστά γνήσια εκδήλωση της δικαιοδοτικής λειτουργίας του δικαστηρίου, από την οποία απορρέει το δεδικασμένο ως προς το αντικείμενο της δίκης. Το δεδικασμένο αυτό αποκαλείται προσωρινό, γιατί υπάρχει πιθανότητα κατάργησής του αν ο ενδιαφερόμενος επικαλεστεί και αποδείξει μεταβολή της κατάστασης και είναι χρονικά οριοθετημένο μέχρι το ασφαλιστέο δικαίωμα να ικανοποιηθεί ή κριθεί τελεσίδικα ανύπαρκτο, Βαθρακοκοΐλης Βασίλης, Ασφαλιστικά μέτρα, 2012, σελ. 319 Ο προσωρινός χαρακτήρας της απόφασης των ασφαλιστικών μέτρων είναι ασυμβίβαστος με τον προορισμό του δεδικασμένου. Η προσωρινότητα της απόφασης που δεν τερματίζει τη διαφορά και η απόφαση, συνεπώς δεν είναι προορισμένη να ισχύσει σε βάθος χρόνου, δε μπορεί να επιφέρει ασφάλεια δικαίου που είναι και η αποστολή του δεδικασμένου. Αλεπάκος Κ. Η δικαστική απόφαση στα ασφαλιστικά μέτρα, Δ 25, σελ. 1079

⁶⁷ Όπως προείπαμε, η τιθέμενη από το νόμο προϋπόθεση απόδειξης της ύπαρξης απαίτησης με έγγραφο που έχει αυξημένες εγγυήσεις σε σχέση με άλλα αποδεικτικά μέσα δικαιολογεί τον κατ' εξαίρεση εξοπλισμό του δανειστή με άμεσα εκτελεστό τίτλο, Πανταζόπουλος Στέφανος, Η ανακοπή κατά διαταγής πληρωμής, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, Β' έκδοση, 2013, σελ. 51 επ. και Τσιρκιάς Δημήτρης, Αποδεικτικά ζητήματα από τη διαδικασία εκδόσεως διαταγής πληρωμής, Δ 2005. 601

⁶⁸ Η έννοια της άγνωστης διαμονής προσδιορίζεται στο άρθρο 135 παρ. 1 ΚΠολΔ.

Πρότυπο της διάταξης του άρθρου αυτού υπήρξε η αντίστοιχη στο Γερμανικό Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας διάταξη του άρθρου 688 εδ. β⁶⁹. Σκοπός της εισαγωγής της ρύθμισης αυτής και στο ελληνικό δίκαιο ήταν η προστασία του καθ' ου οφειλέτη, κατά του οποίου εκδιδόταν με μια ex parte διαδικασία ένας άμεσα εκτελεστός τίτλος, όχι μόνο χωρίς να έχει μετάσχει ο οφειλέτης στη διαδικασία για να προβάλει τις αντιρρήσεις του, αλλά συνήθως και χωρίς να γνωρίζει καν ότι έχει εκδοθεί ένας τέτοιος εκτελεστός τίτλος σε βάρος του. Όταν δε πρέπει να επιδοθεί μια τέτοια διαταγή πληρωμής στο εξωτερικό ή σε πρόσωπα άγνωστης διαμονής, είναι εξαιρετικά αμφίβολο λόγω των πιο περίπλοκων και χρονοβόρων διαδικασιών επίδοσης που πρέπει να τηρηθούν (134 ΚΠολΔ και 135 ΚΠολΔ αντίστοιχα), το αν θα επιδοθεί πραγματικά στον καθ' ου αυτή η διαταγή πληρωμής. Έτσι υπάρχει ο κίνδυνος να ματαιωθεί το δικαίωμα ακρόασης του οφειλέτη· κίνδυνος που καθίσταται ακόμη μεγαλύτερος εν όψει και των εξαιρετικά σύντομων προθεσμιών για την άσκηση ανακοπής σύμφωνα με τα άρθρα 632 παρ. 2 και 633 παρ. 2 ΚΠολΔ⁷⁰. Αποτέλεσμα αυτού είναι το να μένει απροστάτευτος ο οφειλέτης και να συρρικνώνεται ή και ματαιώνεται ακόμα το δικαίωμα άμυνας του κατά της διαταγής πληρωμής, συρρίκνωση και ματαίωση, βέβαια, ανεπίτρεπτη και αντικείμενη σε διατάξεις, όπως το 20 Σ, το 6 της ΕΣΔΑ και το 47 παρ. 2 του Χάρτη ΘΔΕΕ⁷¹. Από την άλλη πλευρά, βέβαια, η απαγόρευση αυτή έκδοσης διαταγής πληρωμής κατά προσώπων διαμενόντων στο εξωτερικό, προσέδιδε στο θεσμό έναν αρκετά περιορισμένο τοπικό χαρακτήρα και σε κάποιο βαθμό περιόριζε και το δικαίωμα δικαστικής προστασίας του δανειστή, ο οποίος, μολονότι μπορεί να είχε απαίτηση πληρούσα κατά τα λοιπά τις προϋποθέσεις των 623 ΚΠολΔ επ., αναγκαζόταν να επιλέξει την τακτική δικαστηριακή οδό των αργών ταχυτήτων απονομής δικαιοσύνης⁷².

Πρέπει να επισημανθεί ότι η προϊσχύουσα αυτή ρύθμιση για την αδυναμία έκδοσης διαταγής πληρωμής κατά προσώπου διαμένοντος στο εξωτερικό με γνωστή διαμονή υπάρχει ή υπήρχε και σε άλλα κράτη – μέλη της Ε.Ε., όπως στην Ιταλία (προισχύσαν άρθρο 633 του ιταλικού Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας), Γαλλία (άρθρο 1414 N.c.p.c.), στο Βέλγιο, το Λουξεμβούργο και την Αυστρία. Στη Γαλλία και τις Κάτω Χώρες η απαγόρευση αυτή δεν είναι ρητή, αλλά απορρέει έμμεσα από το άρθρο 1414 N.c.p.c. που ορίζει πως ο δικαστικός επιμελητής εξηγεί προσωπικά στον οφειλέτη τις έννομες συνέπειες της επιδόσεως της διαταγής πληρωμής, αλλά και τη δυνατότητα των μέσων άμυνας. Έτσι, η επίδοση της γαλλικής διαταγής πληρωμής είναι δυνατή μόνο στις ανωτέρω χώρες⁷³.

⁶⁹ Τριανταφύλλου- Αλμπανίδου Φλώρα, Κρίσιμο χρονικό σημείο, κατά το οποίο ο οφειλέτης δεν πρέπει να διαμένει στο εξωτερικό ή να έχει άγνωστη διαμονή, προκειμένου να εκδοθεί έγκυρα διαταγή πληρωμής, ΕλλΔνη 38 (1997). 1012 Μάλιστα, αρχική διατύπωση από τον Οικονομόπουλο της διάταξης ήταν «Δεν δύναται να εκδοθεί διαταγή πληρωμής (και η εκδοθείσα είναι αυτοδικαίως άκυρος) εάν η επίδοσις αυτής πρέπει να γίνη εν τη αλλοδαπή ή κατά προσώπων αγνώστου διαμονής».

⁷⁰ Βλ. και ΟΛΑΠ 10/1996 ΕλλΔνη 1996. 1056 και ΑΠ 1689/2001 ΧρΙΔ 2002. 66

⁷¹ Ποδηματά Ν. Ευαγγελία, ό.π., σελ. 232

⁷² Τριανταφύλλου- Αλμπανίδου Φλώρα, ό.π., σελ. 1013

⁷³ Πανταζόπουλος Στέφανος, Οι νομοθετικές προτάσεις του Σχεδίου Νόμου της Νομοπαρασκευαστικής Επιτροπής στις δίκες των ειδικών διαδικασιών, των ασφαλιστικών μέτρων και της εκούσιας δικαιοδοσίας, ΕΠολΔ 2009, σελ. 167. Στην ίδια μελέτη αναφέρεται από τον καθηγητή η

Στο πλαίσιο του προισχύσαντος άρθρου 624 παρ. 2 ΚΠολΔ είχε προκύψει έντονος προβληματισμός σε θεωρία και νομολογία σχετικά με τέσσερα ζητήματα: 1) ποιο είναι εκείνο το κρίσιμο χρονικό σημείο κατά το οποίο οφειλέτης θα πρέπει να έχει ή όχι τη διαμονή του στο εξωτερικό, ώστε να είναι η διαταγή πληρωμής άκυρη ή έγκυρη αντίστοιχα; 2) μία διαταγή πληρωμής που εκδόθηκε κατά παράβαση του άρθρου 624 παρ. 2 ΚΠολΔ είναι *αυτοδίκαια* άκυρη ή χρειάζεται να ασκήσει ο καθ' ου οφειλέτης ανακοπή κατ' αυτής προβάλλοντας ως λόγο ακυρότητας την παράβαση αυτής; 3) μπορεί να εκδοθεί διαταγή πληρωμής κατά προσώπου διαμένοντος στην αλλοδαπή, αν αυτό έχει νομίμως ορίσει αντίκλιτο στην Ελλάδα; 4) σε περίπτωση που εκδοθεί διαταγή πληρωμής κατά παράβαση του 624 παρ. 2 ΚΠολΔ θα ανασταλεί η παραγραφή της απαίτησης του δανειστή; Και 5) αν μετά την έκδοση της διαταγής πληρωμής ο καθ' ου οφειλέτης μετώκησε στην αλλοδαπή, θα ανασταλεί και η δίμηνη προθεσμία του άρθρου 630^Α;

Σχετικά με τον πρώτο προβληματισμό, ήτοι ποιο είναι εκείνο το **κρίσιμο χρονικό σημείο**, κατά το οποίο ο οφειλέτης θα πρέπει να είναι εγκατεστημένος σε γνωστή διαμονή στην Ελλάδα, ώστε να είναι έγκυρη η διαταγή πληρωμής, ερευνητέα είναι τα κάτωθι αναπτυσσόμενα. Κατ' αρχήν, το άρθρο 624 παρ. 2 κάνει λόγο για μη «διαμονή» του οφειλέτη στο εξωτερικό και όχι για «κατοικία». Η Ολομέλεια του Αρείου Πάγου με την υπ' αριθμ. 10/1996 απόφασή της διευκρίνισε τη σημασία του όρου «διαμονή», η οποία έχει την έννοια του τόπου εκείνου, όπου ο καθ' ου μπορεί να ανευρεθεί σωματικώς: για να είναι έγκυρη η διαταγή πληρωμής, ο καθ' ου πρέπει να είναι φυσικώς εγκατεστημένος σε γνωστό τόπο της ελληνικής επικράτειας, απαιτείται δηλαδή, η σωματική του παρουσία στη Χώρα. Ο όρος «διαμονή» δε συμπίπτει κατ' ανάγκη με την έννοια της κατοικίας του άρθρου 51 ΑΚ, δεν πρόκειται δηλαδή απαραίτητα για τον κύριο τόπο μόνιμης εγκατάστασης του προσώπου, ενώ με σαφήνεια διακρίνεται και από την κατοικία του άρθρου 128 παρ. 2 ΚΠολΔ, ήτοι την κατοικία ή το διαμέρισμα. Η μειοψηφία, ωστόσο, υποστήριξε ότι αν η επίδοση της διαταγής πληρωμής μπορεί να γίνει στην κατοικία του οφειλέτη (υπό την έννοια του άρθρου 128 παρ. 2 ΚΠολΔ) ή με άλλο νόμιμο τρόπο, εκτός από τον οριζόμενο στα 134 και 135 ΚΠολΔ, τότε δεν εφαρμόζεται το 624 παρ. 2 ΚΠολΔ. Θεωρία και νομολογία⁷⁴, πάντως έχουν προσθέσει στις προϋποθέσεις της παρ. 2 του άρθρου 624 ΚΠολΔ και μία ακόμη: το να στερείται κατοικίας στην Ελλάδα ο οφειλέτης που διαμένει στο εξωτερικό. Αν ο οφειλέτης που διαμένει στο εξωτερικό έχει κατοικία στην Ελλάδα, η επίδοση σε αυτόν μπορεί να

αξιομνημόνευτη απόφαση του ΔΕΚ και νυν ΔΕΕ που απάντησε σε προδικαστικό ερώτημα που απέστειλε το Δικαστήριο της Μπολόνια εν όψει της δυνατότητας έκδοσης ή μη διαταγής πληρωμής υπέρ ιταλικής εταιρείας κατά κατοίκου της Γερμανίας κι αν τέτοια έκδοση αντιβαίνει στο άρθρο 34 και νυν 29 της Συνθήκης ΕΚ και 56. Το ΔΕΚ απεφάνθη ότι δεν είναι δυνατή η έκδοση διαταγής πληρωμής και η απαγόρευση αυτή δεν αντιβαίνει στα ανωτέρω άρθρα, ούτε προκαλεί περιορισμό στην ελευθερία των πληρωμών. Αντίθετος, όμως υπήρξε ο Γενικός Εισαγγελέας, ο οποίος υποστήριξε ότι η απαγόρευση της έκδοσης τέτοιας διαταγής πληρωμής αντιβαίνει στην υποχρέωση των κρατών- μελών να παρέχουν την αναγκαία δικαστική προστασία των δικαιωμάτων που απορρέουν από τη Συνθήκη. Αντιβαίνει, όμως, και στην αρχή της ισότητας, επειδή ενυπάρχει διάκριση εις βάρος προσώπων που ασκούν θεμελιώδεις ελευθερίες.

⁷⁴ Βλ. ενδ. ΜΠρΑθ 3355/1972, Δ 1972. 717 και ΕφΑθ 3485/1986, ΑρχΝ 1987. 70

πραγματοποιηθεί με βάση τα άρθρα 124 – 133 ΚΠολΔ και όχι τα 134 και 135 ΚΠολΔ. Αρκεί το να έχει ο οφειλέτης κατάλυμα στην Ελλάδα, στο οποίο διανυκτερεύει ή διημερεύει, ώστε να θεωρηθεί έγκυρη η διαταγή πληρωμής.

Η ερμηνεία αυτή που έδωσε στον όρο «διαμονή» η πλειοψηφία, φαίνεται να εξυπηρετεί καλύτερα την προστασία του καθ' ου, εν όψει και των σύντομων προθεσμιών για την άσκηση ανακοπής κατ' αυτής: περιστέλλει, ωστόσο το δικαίωμα του δανειστή να αποκτήσει διαταγή πληρωμής, αν οφειλέτης έχει κατοικία και στην Ελλάδα και στην αλλοδαπή και απουσιάζει συχνά στο εξωτερικό, έστω και για μικρό χρονικό διάστημα. Εξάλλου, η απόδειξη στη δίκη της ανακοπής της πραγματικής σωματικής παρουσίας του οφειλέτη στο εξωτερικό ή όχι παρουσιάζει δυσχέρειες. Η άποψη της μειοψηφίας μάλλον ανταποκρίνεται πιο πολύ στα σύγχρονα δεδομένα⁷⁵.

Από το συνδυασμό των διατάξεων 624 παρ. 2, 626 και 118 και 119 παρ. 1 ΚΠολΔ προκύπτουν τρία χρονικά σημεία, με τα οποία συνδεόταν η έρευνα της διαμονής του οφειλέτη: ο χρόνος υποβολής της αίτησης για την έκδοση της διαταγής πληρωμής, ο χρόνος έκδοσής της και τέλος, ο χρόνος επίδοσης⁷⁶.

Ως προς τα τρία αυτά χρονικά σημεία στη θεωρία και τη νομολογία είχε ανακύψει έντονος προβληματισμός σχετικά με το ποιο είναι το κρίσιμο σημείο, κατά το οποίο ο οφειλέτης θα πρέπει να είναι εγκατεστημένος σε γνωστή διαμονή στην Ελλάδα. Διατυπώθηκαν δυο αντίθετες απόψεις. Η πρώτη που ήταν και η κρατούσα υποστήριζε πως κρίσιμος είναι ο χρόνος της έκδοσης της διαταγής πληρωμής, δηλαδή για την έγκυρη έκδοση διαταγής πληρωμής ο οφειλέτης θα έπρεπε να είναι κατά το χρόνο αυτό σωματικά παρών στην ημεδαπή. Όπως γίνεται πάγια δεκτό στη νομολογία και τη θεωρία στη διαγνωστική διαδικασία οι γενικές διαδικαστικές προϋποθέσεις της δίκης πρέπει να υφίστανται κατά το χρόνο της συζήτησης και δεν χρειάζεται να υπάρχουν κατά το χρόνο της υποβολής του ένδικου βοηθήματος. Το ελάττωμα της ανυπαρξίας μιας ή περισσοτέρων γενικών διαδικαστικών προϋποθέσεων θεραπεύεται, αν η γενική αυτή διαδικαστική προϋπόθεση συντρέχει κατά το χρόνο της συζήτησης. Τα ίδια ισχύουν και για τις ειδικές διαδικαστικές προϋποθέσεις της δίκης: κρίσιμος είναι ο χρόνος της συζήτησης, μετά την οποία θα εκδοθεί η απόφαση. Οι ειδικές αρνητικές διαδικαστικές προϋποθέσεις πρέπει να υπάρχουν κατά το μοναδικό μετά την υποβολή της αίτησης για έκδοση διαταγής πληρωμής χρονικό σημείο της έκδοσης διαταγής πληρωμής, το οποίο αντιστοιχεί στο χρονικό σημείο της έκδοσης της οριστικής απόφασης στη διαγνωστική διαδικασία.

Συνεπώς, βάσει των ανωτέρω, αν μετά το χρονικό σημείο έκδοσης της διαταγής πληρωμής ο οφειλέτης μετοικήσει- έστω και προσωρινά- στην αλλοδαπή ή καθίστατο άγνωστη η διαμονή του, το κύρος της διαταγής πληρωμής δεν εθίγετο, απλώς αυτή η διαταγή πληρωμής θα παρέμενε ανενεργή μέχρι να επιστρέψει ο καθ' ου στην Ελλάδα ή να αποκτήσει γνωστή διαμονή αντίστοιχα. Κι αυτό, επειδή η απαγόρευση έκδοσης μιας

⁷⁵ Τριανταφύλλου- Αλμπανίδου Φλώρα, ό.π., σελ. 1019- 1021

⁷⁶ Κατά την Τριανταφύλλου, τα κρίσιμα χρονικά σημεία στη διαταγή πληρωμής είναι δύο και όχι τρία, όπως στη διαγνωστική δίκη, διότι η αίτηση για διαταγή πληρωμής δεν επιδίδεται στον καθ' ου. Τριανταφύλλου- Αλμπανίδου Φλώρα, ό.π., σελ. 1015

διαταγής πληρωμής κατά διαμέλλοντος στην αλλοδαπή ή κατά προσώπου άγνωστης διαμονής κατ' άρθρον 624 παρ. 2 ΚΠολΔ οδηγούσε κατά λογική αναγκαιότητα και στην απαγόρευση της επίδοσης της διαταγής στα πρόσωπα αυτά. Πάντως, αυτή η διατήρηση του κύρους της διαταγής πληρωμής έχει μικρή σημασία, διότι βάσει του άρθρου 630^A αν δεν επιδοθεί η διαταγή πληρωμής στον καθ' ου εντός διμήνου από την έκδοσή της, καθίσταται ανίσχυρη⁷⁷. Στην αντίστροφη περίπτωση, κατά την οποία εξεδόθη μια τέτοια διαταγή πληρωμής κατά διαμέλλοντος στην αλλοδαπή ή κατά προσώπου άγνωστης διαμονής και μεταγενέστερα ο καθ' ου αποκτούσε διαμονή στην Ελλάδα ή αποκτούσε γνωστή διαμονή, τότε η διαταγή πληρωμής δεν καθίστατο έγκυρη. Κι αυτό, επειδή όπως χαρακτηριστικά ανέφερε η Ολομέλεια του Αρείου Πάγου «μεταγενέστερα γεγονότα, τα οποία δε μπορεί να γνωρίζει φυσικά ο δικαστής που εκδίδει τη διαταγή, δεν είναι νοητό να οπισθενεργούν και να βλάπτουν το κύρος της⁷⁸».

Κρατούσα, λοιπόν υπήρξε η ανωτέρω άποψη κατά την οποία κρίσιμος είναι ο χρόνος έκδοσης της διαταγής πληρωμής⁷⁹. Αντίθετη άποψη υποστήριζε, όμως, ότι κρίσιμος είναι ο **χρόνος της επίδοσης** της διαταγής πληρωμής⁸⁰. Η διαταγή πληρωμής θεωρείται κατά την άποψη αυτή έγκυρη όταν κατά το χρόνο επίδοσης της διαταγής πληρωμής ο καθ' ου δεν διαμένει στην αλλοδαπή, αλλά στην ημεδαπή. Η άποψη αυτή κρίθηκε ως μη ορθή, επειδή κατά την κρατούσα άποψη η διαταγή πληρωμής δε θεωρείται δικαστική απόφαση, αλλά διαδικαστική πράξη του δικαστηρίου. Σε αντίθεση με τις δικαστικές αποφάσεις, για την εξαφάνιση των οποίων από το νομικό κόσμο απαιτείται κατά κανόνα η άσκηση κάποιου ενδίκου μέσου (με εξαίρεση τις περιπτώσεις του 313 ΚΠολΔ), η διαταγή πληρωμής είναι άκυρη, αν δεν συντρέχουν οι απαιτούμενες από το νόμο προϋποθέσεις (623 και 624 ΚΠολΔ). Αναγκαία συνέπεια της εξάρτησης του κύρους της διαταγής πληρωμής από την προϋπόθεση του (παλαιού) άρθρου 624 παρ. 2 ΚΠολΔ συνιστά η συνδρομή της τελευταίας κατά το χρόνο που επιχειρείται η διαδικαστική πράξη του δικαστηρίου, δηλαδή κατά το χρόνο έκδοσης της διαταγής πληρωμής. Κι αυτό διότι η ύπαρξη των θετικών και η ανυπαρξία των αρνητικών διαδικαστικών προϋποθέσεων για την έκδοση της διαταγής πληρωμής δε μπορεί να κρίνεται βάσει πραγματικών περιστατικών που δεν υπήρχαν κατά το χρόνο έκδοσης, αλλά συνέβησαν εκ των υστέρων. Άρα εάν κατά το χρόνο έκδοσης της διαταγής πληρωμής ο οφειλέτης διαμένει στην αλλοδαπή ή είναι άγνωστης διαμονής, όμως κατά το χρόνο της επίδοσης απέκτησε διαμονή γνωστή στην Ελλάδα, η διαταγή πληρωμής που εξεδόθη δεν καθίσταται έγκυρη. Δεν θεραπεύεται η ελαττωματική διαταγή πληρωμής, απλώς η

⁷⁷ Απαλαγάκη Χαρούλα, Ερμηνεία Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, 2013, σελ. 1355, με παραπομπή σε Στέφανο Πανταζόπουλο.

⁷⁸ ΟΛΑΠ 10/1996, ΕλλΔνη 37. 1056

⁷⁹ ΟΛΑΠ 10/1996, ΕλλΔνη 37. 1056 και ΑΠ 269/2000 ΕΕΝ 2001. 605

⁸⁰ Παπαδάκης Δ. Χαράλαμπος, Διαταγή πληρωμής (θεωρία και πράξη), β' έκδοση, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα- Θεσσαλονίκη, 2012, σελ. 88 με περαιτέρω παραπομπές ιδίως σε Βαθρακοκοίλης, άρθρο 624 αρ. 7, σελ. 820, ο οποίος δεν κάνει ιδιαίτερη αιτιολόγηση της άποψης.

θεραπεία του ελαττώματος θεμελιώνει αίτηση για έκδοση καινούργιας διαταγής πληρωμής⁸¹.

Αναφορικά με το δεύτερο ερώτημα, εξαιτίας του ότι απηγγέλετο ρητά από το νόμο η ακυρότητα της διαταγής πληρωμής, αν έλειπε η ανωτέρω αρνητική διαδικαστική προϋπόθεση, προβληματισμός είχε ανακύψει και σχετικά με το ζήτημα του αν είναι αυτοδίκαιη η ακυρότητα της διαταγής πληρωμής που εξεδόθη κατά παράβαση του άρθρου 624 παρ. 2 ΚΠολΔ. Και πάλι εκφράστηκαν δύο αντίθετες απόψεις. Σύμφωνα με την πρώτη η διαταγή πληρωμής είναι αυτοδικαίως άκυρη και δεν παράγει κανένα έννομο αποτέλεσμα⁸². Η άποψη αυτή αντλεί επιχειρήματα από τη γραμματική διατύπωση του άρθρου 624 ΚΠολΔ και πιο συγκεκριμένα από την αντιπαράβολή των δύο παραγράφων του άρθρου αυτού: μόνο στη δεύτερη παράγραφο του άρθρου 624 ΚΠολΔ και μάλιστα με ιδιαίτερη έμφαση ο νομοθέτης καθορίζει ως έννομη συνέπεια την ακυρότητα της διαταγής πληρωμής. Ο δικονομικός νομοθέτης αναφέρει στην παρ. 2 τον όρο «ακυρότητα» και ότι «δεν είναι δυνατό να εκδοθεί». Αντιθέτως, στην πρώτη παράγραφο δεν επισύρεται η ακυρότητα της διαταγής πληρωμής, της οποίας η απαίτηση δεν είναι ορισμένη κι εξαρτάται από αίρεση, όρο, προθεσμία ή αντιπαροχή· ο οφειλέτης θα πρέπει να ασκήσει ανακοπή κατά της διαταγής πληρωμής που εξεδόθη κατά παράβαση του 624 παρ. 1 ΚΠολΔ, ενώ για την περίπτωση του άρθρου 624 παρ. 2 ΚΠολΔ δεν απαιτείται ανακοπή, διότι η ακυρότητα είναι αυτοδίκαιη. Αυτή η αυτοδίκαιη ακυρότητα επιβάλλεται εν όψει της προστασίας του οφειλέτη, διότι σε διαφορετική περίπτωση, αν ο οφειλέτης δεν ασκήσει εμπρόθεσμα ανακοπή σύμφωνα με τα άρθρα 632 και 633, η διαταγή πληρωμής θα αποκτήσει δύναμη δεδικασμένου μετά και από τη δεύτερη επίδοση (633 παρ. 2 ΚΠολΔ). Η επίδοση, πάντως, εξακολουθεί να παραμένει έγκυρη επιφέροντας τις έννομες συνέπειες της, όπως την κατά το άρθρο 634 ΚΠολΔ διακοπή της παραγραφής⁸³. Επίσης, ένα άλλο επιχείρημα υπέρ της απόψεως αυτής είναι και τα άρθρα 159 ΚΠολΔ επ., τα οποία κατά μια άποψη αναφέρονται στις διαδικαστικές πράξεις των διαδίκων και όχι σε εκείνες του δικαστηρίου. Γι' αυτό, η αυτοδίκαιη ακυρότητα της διαταγής πληρωμής διακρίνεται εννοιολογικά σαφώς από την ακυρότητα που απαγγέλλουν τα άρθρα 159 ΚΠολΔ επ., καθώς συνιστά διαδικαστική πράξη δικαστηρίου⁸⁴.

Η αντίθετη άποψη υποστηρίζει πως η ακυρότητα δεν είναι αυτοδίκαιη, αλλά αυτή θα πρέπει να προταθεί με το δικόγραφο της ανακοπής από τον καθ' ου. Η διαταγή πληρωμής είναι μια διαδικαστική πράξη και γι' αυτό δε μπορεί ποτέ να είναι αυτοδικαίως άκυρη· απεναντίας, παράγει όλα τα έννομα αποτελέσματά της, αν δεν ευδοκιμήσει η ανακοπή. Η άποψη αυτή βρίσκει έρεισμα στα άρθρα 159 ΚΠολΔ επ. και το επιχείρημα του εισηγητή αυτών, Γιδόπουλο, πως «...δεν υπάρχει και δεν πρέπει να υπάρξει εξαίρεση

⁸¹ Τριανταφύλλου- Αλμπανίδου Φλώρα, *ό.π.*, σελ. 1016 Η Τριανταφύλλου, πάντως, τάσσεται υπέρ της άποψης ότι κρίσιμος είναι ο χρόνος της έκδοσης της διαταγής πληρωμής.

⁸² Έτσι και Ποδηματά σε Κεραμέα/Κονδύλη/ Νικα, ΕρμΚΠολΔ, άρθρο 624, σελ. 1163· Παμπούκης, παρατηρήσεις επί της ΟΛΑΠ 12/2001 ΕπισκΕΔ 2001. 939· ΕφΑθ 3485/1986, ΑρχΝ 1987. 70 και Μπέης Κώστας, Αι διαδικασία ενώπιον του Μονομελούς Πρωτοδικείου, 1968. 186

⁸³ Απαλαγάκη Χαρούλα, Ερμηνεία Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, 2013, σελ. 1354-1355

⁸⁴ Τριανταφύλλου- Αλμπανίδου Φλώρα, *ό.π.*, σελ. 1017 με περαιτέρω παραπομπές στην υποσημείωση υπ' αριθμ. 31.

του κανόνος ότι αι δικονομικαί ακυρότητες χρήζουν δικαστικής κηρύξεως⁸⁵.» Συνεπώς, οι διαδικαστικές πράξεις του δικαστή, όπως είναι και η διαταγή πληρωμής ακυρώνονται μόνο μετά την άσκηση ανακοπής εναντίον τους⁸⁶.

Επιπρόσθετα, κατά τη μάλλον κρατούσα άποψη στο προηγούμενο του ν. 4335/15 καθεστώς η έκδοση διαταγής πληρωμής εναντίον προσώπου που διαμένει στο εξωτερικό, εθεωρείτο έγκυρη, αν ήταν δυνατή η επίδοσή της σε νόμιμα διορισμένο αντίκλητο κατά το άρθρο 142 παρ. 4 ΚΠολΔ⁸⁷. Η αντίθετη άποψη της μειοψηφίας⁸⁸ έκρινε μια τέτοια επίδοση ως άκυρη υπό το πρίσμα μιας πιο αυστηρής ερμηνείας του 624 παρ. 2 ΚΠολΔ. Σύμφωνα με την ερμηνεία αυτή, το 624 παρ. 2 ΚΠολΔ φαίνεται να αποκλείει όχι μόνο την πλασματική επίδοση κατά τα άρθρα 134-137 ΚΠολΔ, αλλά και κάθε άλλη εναλλακτική μέθοδο γνωστοποίησης, όπως την επίδοση σε αντίκλητο που προτείνει η κρατούσα θέση. Η μειοψηφούσα άποψη κρίνεται από τη θεωρία ως μη αρμόζουσα στη σύγχρονη τάση για ταχεία εκκαθάριση των διασυνοριακών συναλλαγών και υπερβαίνουσα το αναγκαίο μέτρο προστασίας του οφειλέτη⁸⁹, διαφαίνεται δε και αποδυνάμωση σε κάποιο βαθμό του δικαιώματος δικαστικής προστασίας του δανειστή.

Αναφορικά με την παραγραφή της απαίτησης του δανειστή στην περίπτωση της έκδοσης άκυρης διαταγής πληρωμής κατ' άρθρον 624 παρ. 2 ΚΠολΔ η υπ' αριθμ. 12/2201 ΟΛΑΠ δέχθηκε ότι αυτή αναστέλλεται κατά το διάστημα που μεσολάβησε από την άκυρη επίδοση μέχρι την τελεσίδικη ακύρωση της διαταγής πληρωμής με δικαστική απόφαση⁹⁰.

Τέλος, σχετικά με τον προβληματισμό του αν θα ανασταλεί και η δίμηνη προθεσμία του άρθρου 630^A μετά την έκδοση της διαταγής πληρωμής ο καθ' ου οφειλέτης μετώκησε στην αλλοδαπή, λεκτέα είναι τα κάτωθι. Το 630 A ΚΠολΔ που παρέμεινε αμετάβλητο και μετά την τροποποίηση του ν. 4335/15 ορίζει ότι εάν η διαταγή πληρωμής δεν επιδόθηκε εντός προθεσμίας δύο μηνών από την έκδοσή της, παύει να ισχύει. Το ερώτημα που τέθηκε είναι αν κατά το χρονικό διάστημα που η διαταγή πληρωμής καθίσταται ανενεργή, τρέχει και η δίμηνη αυτή προθεσμία. Η γραμματική ερμηνεία του 630^A, πάντως, δεν αφήνει περιθώριο για αμφισβήτηση: με την άπρακτη πάροδο του διμήνου η διαταγή πληρωμής χάνει την ισχύ της. Γιατί σε διαφορετική περίπτωση μια διαταγή πληρωμής που δε μπορεί να επιδοθεί εγκύρως θα παρέμενε εις το διηνεκές ισχυρή- έστω και ανενεργής, κατάσταση εξαιρετικά δυσμενής για τον οφειλέτη, στα

⁸⁵ ΣχΠολΔικ II 249-250

⁸⁶ Τριανταφύλλου- Αλμπανίδου Φλώρα, *ό.π.*, σελ. 1017- 1018. Κατά την Καθηγήτρια αυτή η άποψη είναι ορθότερη.

⁸⁷ Βλ. ενδ. Πανταζόπουλος Στέφανος, Η ανακοπή κατά διαταγής πληρωμής, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 2013, · Κιάντου – Παμπούκη Αλίκη, Η ουσιαστική και δικονομική άμυνα του οφειλέτη κατά της διαταγής πληρωμής, 1994, σελ 66· ΕφΑθ 591/1982, Αρμ 1982. 902· ΕφΠειρ 507/1997 ΠειρΝ 1997. 181· ΜΠρΠειρ 4033/2001 ΔΕΕ 2001. 890

⁸⁸ Ποδηματά σε Κεραμέα/Κονδύλη/Νίκα, *ό.π.*, σελ. 1166 και Σινανιώτης Δ. Λάμπρος, *ό.π.*, σελ. 146

⁸⁹ Απαλαγάκη Χαρούλα, Ερμηνεία Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, 2013, σελ. 1355-1356

⁹⁰ Πανταζόπουλος Στέφανος, Οι νομοθετικές προτάσεις του Σχεδίου Νόμου της Νομοπαρασκευαστικής Επιτροπής στις δίκες των ειδικών διαδικασιών, των ασφαλιστικών μέτρων και της εκούσιας δικαιοδοσίας, ΕΠολΔ 2009, σελ. 169, ο οποίος κρίνει την αναστολή αυτή ορθή.

λεγόμενα «δυσμενή στοιχεία» του οποίου θα εμφανιζόταν η διαταγή πληρωμής προσβάλλοντας την αξιοπιστία του και την φερεγγυότητά του⁹¹.

Με την αλλαγή που επέφερε ο ν. 4335/2015 στο άρθρο 624 παρ. 2 ΚΠολΔ αίροντας την αρνητική αυτή διαδικαστική προϋπόθεση πήρε σάρκα και οστά πρόταση νόμου που είχε ξαναγίνει και στο παρελθόν σε προηγούμενες Επιτροπές^{92,93}. Οι ανωτέρω εκτεθέντες προβληματισμοί έχουν πια εξάλειφτεί: πλέον είναι η δυνατή η έκδοση διαταγής πληρωμής κατά προσώπου διαμένοντος στο εξωτερικό. Εξακολουθεί, πάντως, να υπάρχει η απαγόρευση έκδοσης διαταγής πληρωμής κατά προσώπου άγνωστης διαμονής, με εξαίρεση την περίπτωση που αυτό έχει νόμιμα διορισμένο αντίκλητο στην Ελλάδα. Η αλλαγή αυτή κρίνεται από τη θεωρία ως επιτυχής και επιβεβλημένη⁹⁴, κυρίως επειδή η κατάσταση στις διασυνοριακές επιδόσεις έχει βελτιωθεί εντυπωσιακά τα τελευταία χρόνια λόγω τόσο της ισχύος του ΕΚ 1393/2007 για τις διασυνοριακές επιδόσεις μεταξύ των κρατών- μελών της Ε.Ε., όσο και της ισχύος της πολυμερούς Συμβάσεως της Χάγης του 1965 για την επίδοση των δικογράφων στην αλλοδαπή⁹⁵ που κυρώθηκε με το ν. 1334/1983 στην Ελλάδα. Αν ο τόπος κατοικίας του καθ' ου η διαταγή πληρωμής βρίσκεται σε κράτος- μέλος της Ε.Ε., τότε η επίδοση της διαταγής πληρωμής στον καθ' ου, όσο και η επίδοση της ανακοπής από τον καθ' ου οφειλέτη στο δανειστή θα γίνει αποκλειστικά με βάση τον ΕΚ 1393/2007 και πιο συγκεκριμένα βάσει των οριζόμενων στο άρθρο 7 και η ειδικότερη διαδικασία επίδοσης θα διέπεται από το δίκαιο του κράτους- μέλους, όπου ευρίσκεται η διαμονή ή κατοικία του προς τον οποίο η επίδοση. Αν, αντίθετα ο τόπος κατοικίας του καθ' ου δεν ευρίσκεται εντός της Ε.Ε., αλλά σε κράτος παραλαβής που έχει κυρώσει τη διεθνή Σύμβαση της Χάγης, τότε θα εφαρμοστεί η τελευταία. Αν η Ελλάδα δε συνδέεται με κανένα διεθνές νομοθέτημα με το κράτος παραλαβής, τότε μόνο εφαρμόζεται ο ΚΠολΔ.

Πρέπει, τέλος, να επισημανθεί ότι ήδη πριν την τροποποίηση του άρθρου 624 παρ. 2 ΚΠολΔ η διαδικαστική αυτή προϋπόθεση που έθετε, είχε αρχίσει να αδρανεύει εξαιτίας της επίδρασης της ενοποίησης του δικονομικού δικαίου και πιο συγκεκριμένα εξαιτίας της θέσης σε εφαρμογή ήδη από την 12.12.2008 του θεσμού της Ευρωπαϊκής Διαταγής Πληρωμής (ΕΚ 1896/2006). Το άρθρο 2 του Ευρωπαϊκού αυτού Κανονισμού ορίζει το

⁹¹ Μακρής Χ. Δημήτριος, Αμυνα του οφειλέτη κατά της διαταγής πληρωμής, εκδόσεις Τσίμος, 2005, σελ. 31-32, βλ. και υποσημ. υπ' αριθμ. 158

⁹² Πρόταση Σχεδίου Νόμου της Νομοπαρασκευαστικής Επιτροπής του Υπουργείου Δικαιοσύνης για την αναμόρφωση του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, 2008. 90 και Σχέδιο Νόμου της Νομοπαρασκευαστικής Επιτροπής του Υπουργείου Δικαιοσύνης για την τελική διαμόρφωση του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, 2009. 106, Πανταζόπουλος Στέφανος, Οι τροποποιήσεις του ΚΠολΔ στα ένδικα μέσα, στις ειδικές διαδικασίες και στο γενικό μέρος της αναγκαστικής εκτέλεσης βάσει του ν. 4335/2015, ΕΠολΔ 2015, σελ. 272.

⁹³ Στο ΣχΚΠολΔ2009, πάντως, προβλεπόταν ότι αρκούσε και αντίκλητος ορισθείς κατά το άρθρο 143ΚΠολΔ, μια διάταξη που δεν υιοθετήθηκε από το νομοθέτη του ν. 4335/15 και συνεπώς a contrario συνάγεται ότι υπό το ισχύον καθεστώς σήμερα δεν αρκεί η ύπαρξη αντικλήτου κατ' άρθρο 143 ΚΠολΔ προκειμένου να εκδοθεί διαταγή πληρωμής κατά προσώπου άγνωστης διαμονής. Γιαννόπουλος Σ. Παναγιώτης, Οι ειδικές διαδικασίες του ΚΠολΔ μετά τον ν. 4335/2015, ΕΠολΔ 2015, σελ. 482, υποσημ. 121

⁹⁴ Πανταζόπουλος Στέφανος, Οι τροποποιήσεις του ΚΠολΔ στα ένδικα μέσα, στις ειδικές διαδικασίες και στο γενικό μέρος της αναγκαστικής εκτέλεσης βάσει του ν. 4335/2015, ΕΠολΔ 2015, σελ. 272 και Ποδηματά Ν. Ευαγγελία, ό.π., σελ. 232

⁹⁵ Ποδηματά Ν. Ευαγγελία, ό.π., σελ. 232

πεδίο εφαρμογής. Έτσι, ο Κανονισμός αυτός εφαρμόζεται σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις διασυνοριακού χαρακτήρα, ανεξάρτητα από το είδος του δικαστηρίου. Δεν καλύπτει, ιδίως, φορολογικές, τελωνειακές ή διοικητικές υποθέσεις ή την ευθύνη κράτους για πράξεις ή παραλείψεις κατά την άσκηση της κρατικής εξουσίας («*acta jure imperii*»). Σύμφωνα με το άρθρο 3 παρ. 1 διασυνοριακή υπόθεση είναι εκείνη, κατά την οποία τουλάχιστον ένας εκ των διαδίκων έχει την κατοικία ή τη συνήθη διαμονή του σε κράτος- μέλος διαφορετικό από το κράτος- μέλος του επιληφθέντος δικαστηρίου, ενώ το άρθρο 1 παρ. 2 αυτού του Ευρωπαϊκού Κανονισμού ορίζει ότι ο δανειστής χρηματικής απαίτησης δύναται, αλλά δεν υποχρεούται να κάνει χρήση της Ευρωπαϊκής Διαταγής Πληρωμής. Ο Κανονισμός προσφέρει ένα συμπληρωματικό-προαιρετικό εκτελεστό τίτλο σε σχέση με τους αντίστοιχους εθνικούς θεσμούς. Έτσι, τα εθνικά δικονομικά συστήματα θίγονται πολύ λιγότερο, ενώ επιτρέπεται στα κράτη – μέλη που έχουν θέσει σε εφαρμογή ένα πιο αποδοτικό σύστημα είσπραξης μη αμφισβητούμενων αξιώσεων να το διατηρήσουν.⁹⁶ Συνεπώς, εν Ελλάδι ένας δανειστής χρηματικής απαίτησης κατά προσώπου διαμένοντος ή κατοικούντος σε κράτος- μέλος της Ε.Ε. έχει τη διακριτική ευχέρεια να επιλέξει ανάμεσα στην Ευρωπαϊκή Διαταγή Πληρωμής και την αντίστοιχη εθνική διαδικασία των άρθρων 623 ΚΠολΔ επ.

Πρέπει να σημειωθεί, εδώ, ότι πριν από την τροποποίηση που επέφερε ο ν. 4335/2015 στη διαδικασία της διαταγής πληρωμής, το άρθρο 631 ΚΠολΔ όριζε ότι η διαταγή πληρωμής είναι τίτλος εκτελεστός άμα τη εκδόσει του χωρίς διακρίσεις. Ένεκα όμως της άρσης της αρνητικής διαδικαστικής προϋπόθεσης της διαμονής του καθ' ου στο εξωτερικό που εξετάζουμε στο παρόν υποκεφάλαιο, τροποποιήθηκε το άρθρο 631 ΚΠολΔ⁹⁷. Προστέθηκε και δεύτερο εδάφιο στη διάταξη, σύμφωνα με το οποίο η εκτελεστότητα αναστέλλεται, αν η διαταγή πληρωμής στρέφεται κατά προσώπου με άγνωστη διαμονή ή με διαμονή ή έδρα στο εξωτερικό για όσο χρόνο διαρκεί η προθεσμία για την ανακοπή. Η τροποποίηση αυτή έλαβε χώρα σε εναρμόνιση προς τη νομολογία του ΔΕΚ και νυν ΔΕΕ. Πιο συγκεκριμένα το ΔΕΚ εξέδωσε στις 13.7.1995 απόφαση⁹⁸, με την οποία νομολόγησε επί εκτέλεσης ιταλικής διαταγής πληρωμής ότι το εισαγωγικό της δίκης δικόγραφο σύμφωνα με το άρθρο 34 του ΕΚ 44/2001 πρέπει να προηγείται χρονικά της έκδοσης του εκτελεστού τίτλου και η διαταγή πληρωμής να κηρύσσεται εκτελεστή μόνο αφού δόθηκε προηγουμένως δυνατότητα άμυνας στον οφειλέτη. Η ημεδαπή διαταγή πληρωμής κατά το ΔΕΚ δε μπορεί να εκτελεστεί σε κράτος- μέλος της Ε.Ε., αν δε συντρέχει η ανωτέρω προϋπόθεση. Η νομοθετική αυτή τροποποίηση του άρθρου 631 ΚΠολΔ προς την κατεύθυνση της εναρμόνισης με τη νομολογία του ΔΕΚ είχε προταθεί και παλιότερα από τη θεωρία στο πλαίσιο Σχεδίου Νόμου της Νομοπαρασκευαστικής Επιτροπής του Υπουργείου Δικαιοσύνης για την τελική διαμόρφωση του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας το 2009. Συγκεκριμένα, είχε τονιστεί ότι ο δανειστής θα πρέπει να επιλέγει την Ευρωπαϊκή Διαταγή Πληρωμής και όχι την εθνική, ιδίως όταν η αναγκαστική εκτέλεση πρόκειται να πραγματοποιηθεί σε άλλο κράτος- μέλος πλην της

⁹⁶ Βλ. πιο αναλυτικά Μιχαηλίδου Μ. Χρυσούλα, Η Ευρωπαϊκή Διαταγή Πληρωμής, Δ 2007. 561

⁹⁷ Για την αλλαγή αυτή βλ. αναλυτικά κατωτέρω, υπό 4.1.

⁹⁸ Πρόκειται για τη Hengst Import/ Campese Συλλ.Νομολ. 1995.Ι. 2113

Ελλάδας. Κι αυτό, διότι η ημεδαπή διαταγή πληρωμής μπορεί να εκτελεστεί σε κράτος-μέλος της Ε.Ε. όχι άμα τη εκδόσει της λόγω του 631 εδ. α΄ ΚΠολΔ, αλλά μόνο αν έχει επιδοθεί στον οφειλέτη κι έχει παρέλθει η προθεσμία για την άσκηση ανακοπής⁹⁹.

Ένα νέο ερώτημα, πάντως, που προκύπτει είναι αν η νέα ρύθμιση καταλαμβάνει και τις διαταγές πληρωμής που είχαν εκδοθεί κατά παράβαση του 624 παρ. 2 ΚΠολΔ πριν τη θέση σε ισχύ του ν. 4335/2015 ή αν καταλαμβάνει μόνο τις διαταγές πληρωμής που εκδίδονται υπό την ισχύ αυτού (από την 1.1.2016 και εξής). Η απάντηση στο ερώτημα εμφανίζει μεγάλη πρακτική σημασία, διότι ανάλογα με τη θέση που θα ακολουθήσει κανείς, η διαταγή πληρωμής επιφέρει τα έννομα αποτελέσματά της ή όχι. Έχει διατυπωθεί η άποψη ότι είναι πιο ορθό να αφορά το νέο άρθρο 624 παρ. 2 ΚΠολΔ μόνο τις διαταγές πληρωμής που εκδίδονται υπό το καθεστώς αυτού και όχι τις προγενέστερες. Οι διαταγές πληρωμής που εξεδόθησαν υπό το καθεστώς της παλαιάς διάταξης δε δύνανται να θεωρηθούν έγκυρες αναδρομικά. Η αντίθετη άποψη μπορεί να υιοθετηθεί, αν ακολουθηθεί η άποψη ότι η διαταγή πληρωμής είναι έγκυρη, αλλά καθίσταται ανενεργή μέχρι να αποκτήσει ο οφειλέτης νέα γνωστή διαμονή ή αναλογικά να εκλείψει η απαγόρευση αυτή¹⁰⁰.

Η θέσπιση της νέας αυτής δυνατότητας έκδοσης διαταγή πληρωμής κατά προσώπων κατοικούντων στην αλλοδαπή δημιούργησε, όπως είναι φυσικό την ανάγκη να θεσπιστούν και κάποια νέα άρθρα ή να προστεθούν εδάφια σε ήδη υπάρχοντα. Έτσι, έχει θεσπιστεί ένα καινούργιο άρθρο που αφορά την επίδοση στα πρόσωπα αυτά και προσετέθη, όπως προείπαμε νέο εδάφιο στο 631 ΚΠολΔ. Πρόκειται για το άρθρο 636 ΚΠολΔ και για το εδ. β΄ του 631 ΚΠολΔ που σχετίζεται με την εκτελεστότητα των διαταγών πληρωμής κατά των προσώπων κατοικούντων στην αλλοδαπή και άγνωστης διαμονής για τα οποία θα γίνει λόγος κατωτέρω¹⁰¹.

2.4. Υποχρέωση αναφοράς τόσο στην αίτηση για έκδοση διαταγής πληρωμής, όσο και στην εκδιδόμενη διαταγή πληρωμής επιπρόσθετων στοιχείων, ιδίως των Αριθμών Φορολογικού Μητρώου του αιτούντα την έκδοση διαταγής πληρωμής και του προσώπου κατά του οποίου στρέφεται η αίτηση (άρθρα 626 και 630 εδ. β΄ και γ΄ ΚΠολΔ)

Ο νόμος 4335/15 επέφερε την κατάργηση μιας ευχέρειας που προσέφερε το προηγούμενο νομοθετικό καθεστώς ως προς τον τρόπο υποβολής της αίτησης για την έκδοση διαταγής πληρωμής. Πιο συγκεκριμένα στο **άρθρο 626 ΚΠολΔ** που αφορά το

⁹⁹ Πανταζόπουλος Στέφανος, Οι νομοθετικές προτάσεις του Σχεδίου Νόμου της Νομοπαρασκευαστικής Επιτροπής στις δίκες των ειδικών διαδικασιών, των ασφαλιστικών μέτρων και της εκούσιας δικαιοδοσίας, ΕΠολΔ 2009, σελ. 169

¹⁰⁰ Πανταζόπουλος Στέφανος, *ό.π.*, σελ. 170

¹⁰¹ Για τη ρύθμιση του χρόνου συντέλεσης της επίδοσης σε κατοικούντες στο εξωτερικό, βλ. αναλυτικότερα κατωτέρω, υπό 3.2., ενώ για την εκτελεστότητα βλ. παρακάτω, υπό 4.1.

περιεχόμενο της αίτησης για έκδοση διαταγής πληρωμής, οριζόταν στην παρ. 1 εδ. γ' αυτού ότι «η αίτηση μπορεί να υποβληθεί και προφορικά, κατά το άρθρο 215 παρ. 2, μόνο στις περιπτώσεις που αναφέρονται στο άρθρο αυτό». Σύμφωνα με το 215 παρ. 2 ΚΠολΔ, προτού αυτό τροποποιηθεί από το ν. 4335/2015, ήταν δυνατή η προφορική υποβολή της αίτησης διαταγής πληρωμής ενώπιον του ειρηνοδίκη με τη σύνταξη σχετικής έκθεσης, αν στην έδρα του ειρηνοδικείου αυτού δεν υπήρχαν διορισμένοι δικηγόροι ή δικολάβοι. Ο ν. 4335/15 κατήγγησε το εδάφιο γ' της παρ. 1 του 626 ΚΠολΔ κι έτσι εκλείπει πλέον η δυνατότητα προφορικής υποβολής της αίτησης σύμφωνα με τα οριζόμενα στο προισχύσαν άρθρο 215 παρ. 2 ΚΠολΔ.

Επίσης, στην παρ. 3 του άρθρου 626 ΚΠολΔ προστίθεται το ρήμα «να αναφέρονται». Έτσι, πλέον απαιτείται όλα τα έγγραφα από τα οποία απορρέει η απαίτηση και το ποσό της σύμφωνα με την καινούργια παρ. 3 του άρθρου 626 ΚΠολΔ όχι μόνο να επισυνάπτονται στην αίτηση, αλλά και να αναφέρονται στο κείμενό της. Και πριν από την νομοθετική τροποποίηση γινόταν δεκτό ότι δεν αρκούσε μόνο η επισύναψη των εγγράφων αυτών, αλλά θα έπρεπε και να αναφέρονται μέσα στην αίτηση για έκδοση διαταγής πληρωμής¹⁰². Η παράλειψη αναφοράς των εγγράφων καθιστούσε απαράδεκτη την αίτηση και η τυχόν εκδοθείσα βάσει τέτοιας αίτησης διαταγή πληρωμής υπέκειτο σε ακύρωση. Αντιθέτως, αν αναγράφονταν τα έγγραφα στο κείμενο της αίτησης χωρίς επισύναψή τους, αυτό δεν οδηγούσε κατ' ανάγκη και στην απόρριψη της αίτησης. Ο δικαστής μπορούσε να ζητήσει από τον αιτούντα να προσκομίσει τα μνημονευόμενα επί της αιτήσεως έγγραφα εκ των υστέρων, αλλά σε κάθε περίπτωση πριν από την έκδοση της διαταγής πληρωμής. Στα επισυναπτά έγγραφα συμπεριλαμβάνονται και τα έγγραφα νομιμοποίησης, στην περίπτωση που έχει χωρήσει καθολική ή ειδική διαδοχή στο πρόσωπο του αιτούντος ή του καθ' ου¹⁰³.

Κατά τα λοιπά διατηρήθηκε η ίδια διατύπωση και στο νέο 626 ΚΠολΔ, το οποίο στην παρ. 2, περ. α) παραπέμπει στα άρθρα 117, 118 και 119 παρ. 1 ΚΠολΔ. Τα ανωτέρω άρθρα στα οποία αυτό παραπέμπει, ωστόσο, έχουν πλέον τροποποιηθεί από τον καινούργιο νόμο. Σύμφωνα με το άρθρο 118 ΚΠολΔ, λοιπόν, όπως σε όλα τα δικόγραφα που επιδίδονται από τον ένα διάδικο σε άλλο ή υποβάλλονται ενώπιον δικαστηρίου, έτσι και στην αίτηση για την έκδοση διαταγής πληρωμής θα πρέπει να περιέχονται τα οριζόμενα στο άρθρο αυτό. Στην περ. 3) του άρθρου αυτού έχουμε μία σημαντική προσθήκη από το ν. 4335/2015: τα δικόγραφα πρέπει να περιέχουν και τις **διευθύνσεις** και τους **Αριθμούς Φορολογικού Μητρώου** των φυσικών και νομικών προσώπων που επιδίδουν ή υποβάλλουν το δικόγραφο. Και το άρθρο 630 ΚΠολΔ πλέον επιτάσσει να αναγράφονται επί της διαταγής πληρωμής τα δύο αυτά στοιχεία. Κατά συνέπεια και η

¹⁰² Βλ. ΑΠ 925/2002 ΔΕΕ 2002. 1260· ΕφΘρ 410/2001 ΧρΙΔ 2002. 58· Σταματιάδης, παρατηρήσεις επί της ΜΠρΘες 17171/2008 ΕΠολΔ 2008. 696

¹⁰³ Για την περίπτωση της κληρονομικής διαδοχής, βλ. ενδ. ΠΠρΚαβ 105/1999 ΑρχΝ 2000. 816, ενώ για την περίπτωση της συγχώνευσης Α.Ε., βλ. ΕφΘες 1872/1997 Αρμ 1998. 71. Ειδικά για την τελευταία περίπτωση, ήτοι της συγχώνευσης Α.Ε., είχε κριθεί ότι δεν απαιτείται η επισύναψη των νομιμοποιητικών εγγράφων της συγχώνευσης, επειδή η απορροφώσα εταιρεία υπεισέρχεται αυτοδίκαια στη θέση της απορροφούμενης, (βλ. ΠΠρΘες 2305/2004 Αρμ 2004. 1725), Απαλαγάκη Χαρούλα, Ερμηνεία Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, 2013, σελ. 1365- 1366

αίτηση για έκδοση διαταγής πληρωμής κατ' επιταγή του άρθρου 118 περ. 3) ΚΠολΔ, αλλά και η ίδια η εκδοθησόμενη διαταγή πληρωμής (630 ΚΠολΔ) πρέπει να περιέχουν τις διευθύνσεις και του Αριθμούς Φορολογικού Μητρώου των ανωτέρω προσώπων.

Σύμφωνα με την Αιτιολογική Έκθεση του ν. 4335/2015, σκοπός της τροποποίησης είναι η ακριβής και επαρκής ταυτοποίηση των προσώπων αυτών, προκειμένου να εξασφαλίζεται η ασφάλεια και η τυπικότητα της διαδικασίας με απώτερο στόχο την ορθή απονομή της δικαιοσύνης, ακριβώς επειδή ο Α.Φ.Μ. είναι μοναδικός για κάθε φυσικό και νομικό πρόσωπο και έτσι τα τελευταία προσδιορίζονται με ακρίβεια και ασφάλεια. Βέβαια, ειδικότερα σε σχέση με τη διαταγή πληρωμής «η αναγραφή των στοιχείων του εναγομένου και καθ' ου αντίστοιχα θα πραγματοποιηθεί, μόνο εάν τα στοιχεία αυτά είναι με κάποιον τρόπο γνωστά.¹⁰⁴». Κατά συνέπεια, από την Αιτιολογική Έκθεση του νέου νόμου καθίσταται εμφανές πως δεν επιφέρει έννομες συνέπειες η μη αναγραφή του Α.Φ.Μ. στην αίτηση για έκδοση διαταγής πληρωμής και στην ίδια την εκδοθείσα διαταγή πληρωμής, εφόσον ο Α.Φ.Μ. είναι άγνωστος στον αιτούντα. Ειδικότερα ως προς την υποχρεωτική αναγραφή του Α.Φ.Μ. στις εκθέσεις αναγκαστικής κατάσχεσης και τα αντίγραφα αυτών, αυτή διευκολύνει την προαγωγή των δικαιωμάτων του Ελληνικού Δημοσίου, επειδή οι αρμόδιες Δ.Ο.Υ. θα δύνανται να προσδιορίζουν πιο εύκολα τους πλειστηριασμούς, στους οποίους πρέπει να αναγγέλλονται¹⁰⁵.

Στο πλαίσιο του ν. 4335/2015 εκτός από το 118 περ. 3) ΚΠολΔ τροποποιήθηκαν και τα άρθρα 117, 305, 630, 955 παρ. 2 και 995 παρ. 4 ΚΠολΔ, τα οποία επίσης απαιτούν στα υποχρεωτικώς αναφερόμενα στοιχεία στις εκθέσεις, στα δικόγραφα, στις δικαστικές αποφάσεις, στις διαταγές πληρωμής, στις κατασχετήριες εκθέσεις και στα αποσπάσματα αυτών, να συγκαταλέγονται και ο Α.Φ.Μ. και η ακριβής διεύθυνση όλων των συμμετεχόντων σε δικονομικές διαδικασίες.

Σχετικά, ιδίως με τον Αριθμό Φορολογικού Μητρώου (στο εξής Α.Φ.Μ.) έχει εκδοθεί η υπ' αριθμ. 17/2016 απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου Λαμίας¹⁰⁶, η οποία είναι από τις πρώτες εκδοθείσες σχετικά με το Α.Φ.Μ. αποφάσεις υπό το καθεστώς του νέου νόμου. Το Μονομελές Πρωτοδικείο Λαμίας αντιμετώπισε το ζήτημα των δικονομικών κυρώσεων στην περίπτωση παράλειψης αναγραφής του Α.Φ.Μ. και της διεύθυνσης του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (e-mail) του πληρεξούσιου δικηγόρου και η ερμηνεία που έδωσε στο άρθρο 118 περ. 3) ΚΠολΔ είναι πλήρως εναρμονισμένη με την κρατούσα σε θεωρία και νομολογία άποψη υπό το καθεστώς του προισχύσαντος δικαίου, υπό το οποίο η αναγραφή των στοιχείων που εξατομικεύουν το διάδικο αποσκοπεί στον προσδιορισμό της ταυτότητας των παραγόντων της δίκης και η έλλειψή τους δεν επιφέρει ακυρότητα¹⁰⁷. Πιο συγκεκριμένα το Πρωτοδικείο απεφάνθη ότι η παράλειψη αναφοράς του Α.Φ.Μ. και της διεύθυνσης ηλεκτρονικού ταχυδρομείου δεν συνεπάγεται την απόρριψη του δικογράφου ως απαραδέκτου, επειδή το άρθρο 118 περ. 3) ΚΠολΔ δεν προβλέπει κάποια δικονομική κύρωση. Η παράλειψη κάποιου από τα στοιχεία του άρθρου 118 ΚΠολΔ ή η

¹⁰⁴ ΑιτΕκθ ν. 4335/2015, www.ministryofjustice.gr

¹⁰⁵ Βλ. ΑιτΕκθ 4335/15, www.hellenicparliament.gr, σελ. 10

¹⁰⁶ ΜΠρΛαμ 17/2016, ΕΠολΔ2015. 604

¹⁰⁷ Βλ. Κατηφόρης Νικόλαος, Παρατηρήσεις επί της ΑΠ 862/2007, ΧρΙΔ 2007. 992

εσφαλμένη αναγραφή του δεν επιφέρει από αυτόν και μόνο το λόγο την ακυρότητα ή το απαράδεκτο του δικογράφου, ακριβώς επειδή η τήρηση της διάταξης δεν έχει οριστεί με ποινή ακυρότητας. Εξάλλου, ούτε αναίρεση, ούτε αναψηλάφηση χωρεί για τέτοια παράβαση και άρα ακυρότητα θα μπορούσε να απαγγελθεί μόνο υπό τις προϋποθέσεις του άρθρου 159 στ. 3 ΚΠολΔ. Δεν υφίσταται ακυρότητα της διαδικαστικής πράξης αν παρά την έλλειψη ή την εσφαλμένη αναγραφή επιτυγχάνεται με άλλον τρόπο ο σκοπός της ταυτοποίησης των προσώπων. Η μη επίτευξη της ταυτοποίησης συνιστά βλάβη υπό την έννοια του άρθρου 159 στ. 3) ΚΠολΔ. Η δε κρίση για τη μη πρόκληση βλάβης θα πρέπει να προκύπτει από το ίδιο το δικόγραφο ή σε συνδυασμό με άλλα έγγραφα, κυρίως διαδικαστικά και από την ομολογία ή τη μη αμφισβήτηση εκ μέρους του αντιδίκου. Σε κάθε περίπτωση είναι δυνατή η συμπλήρωση ή η διόρθωση των στοιχείων που δε συνεπάγονται ακυρότητα για το σκοπό της πρόληψης αμφισβητήσεων και προστριβών στο στάδιο της αναγκαστικής εκτέλεσης, ή αν χρειαστεί η εγγραφή σε δημόσια βιβλία. Άλλωστε, το δικαστήριο θα πρέπει να αναζητεί την αληθινή έννοια των δικογράφων και της ιδιότητας των διαδίκων χωρίς προσκόλληση στους τύπους¹⁰⁸.

Σχετικά με τα νομικά πρόσωπα το παλαιό 118 στ. 3 ΚΠολΔ απαιτούσε μόνο την αναγραφή της επωνυμίας και της έδρας τους. Δεν απαιτείτο η αναγραφή του τύπου της μορφής του νομικού προσώπου (π.χ. Α.Ε., Ε.Π.Ε. κ.ο.κ.), ούτε του φυσικού προσώπου που εκπροσωπεί το νομικό πρόσωπο. Τα αυτά ίσχυαν και για τις ενώσεις προσώπων, τις εταιρείες χωρίς νομική προσωπικότητα και τις κοινοπραξίες. Το νέο άρθρο 118 στ. 3 ΚΠολΔ απαιτεί να αναφέρεται ο Α.Φ.Μ. στα δικόγραφα και για τα νομικά πρόσωπα. Τα ίδια, όμως, ισχύουν *mutatis mutandis* για τα νομικά πρόσωπα, όπως και για τα φυσικά.

Ως προς το άρθρο 630 ΚΠολΔ που αφορά τα στοιχεία που πρέπει να αναγράφονται επί της εκδοθείσης διαταγής πληρωμής, αυτό επίσης τροποποιήθηκε περιλαμβάνοντας πλέον και τις διευθύνσεις και τους Α.Φ.Μ. σε αυτά. Κατά τα λοιπά ισχύουν τα ανωτέρω προεκτεθέντα.

¹⁰⁸ Γιαννόπουλος Σ. Παναγιώτης, Παρατηρήσεις στην ΜΠρΛαμ 17/2016, ΕΠολΔ 2015, σελ. 607-608

3. Η ΕΠΙΔΟΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΤΑΓΗΣ ΠΛΗΡΩΜΗΣ, ΤΩΝ ΑΙΤΗΣΕΩΝ ΑΝΑΣΤΟΛΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΝΑΚΟΠΗΣ ΚΑΤ' ΑΥΤΗΣ

Στο πλαίσιο της τροποποίησης που επέφερε ο ν. 4335/2015 εντάσσονται πλέον στο τέλος της διαδικασίας της διαταγής πληρωμής δύο νέα άρθρα που σχετίζονται με την επίδοση της. Πρόκειται για τα άρθρα 635 και 636 ΚΠολΔ. Το πρώτο αφορά την επίδοση της ανακοπής και της αίτησης αναστολής, ενώ το δεύτερο ορίζει το χρόνο, κατά τον οποίο θεωρείται πραγματοποιηθείσα η επίδοση στο εξωτερικό. Επίσης, ο ν. 4335/15 έχει επιφέρει δύο αλλαγές στο άρθρο 630 Α ΚΠολΔ, οι οποίες σχετίζονται με την επίδοση και πάντως, είναι ήσσονος σημασίας και υιοθέτησαν τις μέχρι σήμερα κρατούσες σε θεωρία και νομολογία απόψεις.

3.1. Η νέα ρύθμιση του άρθρου 635 ΚΠολΔ

Η ανακοπή κατά της διαταγής πληρωμής είναι (κατά την κρατούσα άποψη) ένδικο βοήθημα. Ως ειδικότερη μορφή ανακοπής της γενικής ανακοπής των άρθρων 583 ΚΠολΔ επ., σε αυτήν εφαρμόζονται οι γενικές διατάξεις, αν δεν ορίζεται κάτι ειδικότερο στα 623 ΚΠολΔ επ. Έτσι, σύμφωνα με τα 585 παρ. 1 ΚΠολΔ και 215 παρ. 1 ΚΠολΔ η ανακοπή κατά της διαταγής πληρωμής ασκείται όπως και η αγωγή, δηλαδή με *κατάθεση* του ένδικου βοηθήματος ενώπιον του δικαστηρίου στο οποίο απευθύνεται και *επίδοση* επικυρωμένου αντιγράφου προς το πρόσωπο κατά του οποίου στρέφεται. Ως προς την επίδοση της ανακοπής και της αίτησης αναστολής – που πλέον δεν συνεκδικάζονται¹⁰⁹ – το καινούργιο άρθρο 635 ΚΠολΔ προβλέπει ότι «η επίδοση της ανακοπής των άρθρων 632 και 633 και των αιτήσεων αναστολής του άρθρου 632 μπορεί να γίνει είτε στο δικηγόρο που υπέγραψε την αίτηση για την έκδοση της διαταγής πληρωμής είτε στη διεύθυνση εκείνου κατά του οποίου στρέφονται, η οποία αναφέρεται στη διαταγή πληρωμής, εκτός αν γνωστοποιηθεί με δικόγραφο μεταβολή που τυχόν έχει επέλθει.» Το άρθρο αυτό διαγράφει το πρόσωπο εκείνο και τον τόπο εκείνο προς τον οποίο μπορεί να πραγματοποιηθεί έγκυρη επίδοση του αντιγράφου της ανακοπής. Στην ουσία το άρθρο αυτό έρχεται προς επίρρωση της κρατούσας μέχρι σήμερα άποψης στη θεωρία και νομολογία. Και υπό το προηγούμενο νομοθετικό καθεστώς εθεωρείτο ορθή η επίδοση του αντιγράφου της ανακοπής είτε στον δικηγόρο που υπέγραψε την αίτηση για την έκδοση διαταγής πληρωμής¹¹⁰ στο πρόσωπο κατά του οποίου στρέφεται η διαταγή πληρωμής και συγκεκριμένα στη διεύθυνση που αναφέρεται επί της διαταγής πληρωμής και μάλιστα ανεξάρτητα από το ακριβές ή μη της διευθύνσεως¹¹¹. Το 635 ΚΠολΔ ενσωματώνει αυτήν τη θέση θέτοντας, πάντως, ως προϋπόθεση του εγκύρου της επίδοσης στη διεύθυνση του καθ' ου η ανακοπή το να μην έχει γνωστοποιηθεί με δικόγραφο τυχόν μεταβολή που έχει επέλθει.

¹⁰⁹ Βλ. παρακάτω, υπό 4.3.

¹¹⁰ ΕφΛαρ 277/2001 ΕπισκΕΔ 2001.733 και ΜονΠρΠατρ 662/1996 Αρμ 1997.1275

¹¹¹ Ποδηματά σε Κεραμέα/Κονδύλη/Νίκα, ό.π., σελ. 1182

Τόσο υπό το προηγούμενο νομοθετικό καθεστώς¹¹², όσο και σήμερα θεωρείται άκυρη η επίδοση της διαταγής πληρωμής στο δικηγόρο που υπέγραψε την επιταγή προς πληρωμή σύμφωνα με το άρθρο 924 ΚΠολΔ ή στον αντίκλητο που έχει διοριστεί με την επιταγή αυτή. Κι αυτό διότι τα δύο τελευταία πρόσωπα εντάσσονται στη διαδικασία της αναγκαστικής εκτέλεσης· η όλη του εξουσία περιορίζεται αποκλειστικά και μόνο στις επιδόσεις που σχετίζονται με την αναγκαστική εκτέλεση¹¹³.

3.2. Η νέα ρύθμιση του άρθρου 636 ΚΠολΔ

Σύμφωνα με το καινούργιο άρθρο 636 ΚΠολΔ «σε περίπτωση επίδοσης στο εξωτερικό, για την έναρξη προθεσμίας ανακοπής των άρθρων 632 και 633 παρ. 2, η επίδοση θεωρείται ότι συντελέστηκε κατά το χρόνο που προβλέπει το δίκαιο του κράτους της διαμονής του παραλήπτη ή κατά το χρόνο της πραγματικής παραλαβής, η οποία αποδεικνύεται με έγγραφο ή δικαστική ομολογία.» Το άρθρο 136 παρ. 1 ΚΠολΔ που αφορά το χρόνο πραγματοποίησης της επίδοσης είναι γενικό άρθρο που αφορά την επίδοση κάθε εγγράφου, γι' αυτό και το 636 ΚΠολΔ που αφορά τη διαταγή πληρωμής συγκεκριμένα επικρατεί ως ειδικότερη ρύθμιση για το χρόνο συντέλεσης της επίδοσης προς τα πρόσωπα αυτά. Η ρύθμιση αυτή κρίνεται ως επιτυχής, καθώς αποκλίνει από εκείνη του άρθρου 136 παρ. 1 ΚΠολΔ, σύμφωνα με το οποίο η επίδοση σε κάτοικο αλλοδαπής γίνεται με την παράδοση του επιδοτέου εγγράφου στη διαβιβάζουσα αρχή και προστατεύει περισσότερο το δικαίωμα δικαστικής προστασίας και ακροάσεως του καθ' ου οφειλέτη. Είναι δε εναρμονισμένη με τον ΕΚ 1393/2007 και συγκεκριμένα με το άρθρο 9 παρ. 1 αυτού που ορίζει ότι «η ημερομηνία της επίδοσης μιας πράξης είναι η ημερομηνία κατά την οποία η πράξη επιδόθηκε σύμφωνα με το δίκαιο του κράτους μέλους παραλαβής». Το άρθρο 9 παρ. 1 του ΕΚ 1393/2007, βέβαια, θα έχει αποκλειστική εφαρμογή, όταν ο καθ' ου η διαταγή οφειλέτης είναι κάτοικος κράτους μέλους της Ε.Ε.

Κρίσιμος θεωρείται εναλλακτικά για την έναρξη της προθεσμίας της ανακοπής ο χρόνος πραγματικής παραλαβής της διαταγής πληρωμής που αποδεικνύεται εγγράφως ή με δικαστική ομολογία, ιδιαίτερα στην περίπτωση που η πραγματική παραλαβή πραγματοποιείται σε διαφορετικό χρόνο συγκριτικά με την τυπική συντέλεση της επίδοσης σύμφωνα με το δίκαιο του κράτους διαμονής του παραλήπτη¹¹⁴. Η διάταξη ισχύει και όταν ο καθ' ου οφειλέτης δεν είναι κάτοικος κράτους- μέλους της Ε.Ε., αλλά τρίτης χώρας.

Επιπρόσθετα, ως προς τον υπολογισμό του διμήνου σύμφωνα με το άρθρο 630^A για την επίδοση της διαταγής από το δανειστή στον καθ' ου κάτοικο εξωτερικού, αλλά και αναφορικά με τον καθορισμό του χρόνου άσκησης της ανακοπής από την πλευρά του

¹¹² Βλ. 1617/1995 ΑΠ ΕλλΔνη 1997. 1084

¹¹³ Σ. Ανδρίτσος/ Αν. Πλεύρη σε: *Απαλαγιάκη Χαρούλα*, Ερμηνεία Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, 2013, σελ. 1382-1383

¹¹⁴ *Ποδηματά Ν. Ευαγγελία*, ό.π., σελ. 233· Έτσι και *Πανταζόπουλος Στέφανος*, Οι τροποποιήσεις του ΚΠολΔ στα ένδικα μέσα, στις ειδικές διαδικασίες και στο γενικό μέρος της αναγκαστικής εκτέλεσης βάσει του ν. 4335/2015, ΕΠολΔ 2015, σελ. 273

καθ' ου ως χρόνος συντέλεσης της οικείας επίδοσης και εν όψει του ότι δεν προβλέπεται κάποια ειδικότερη ρύθμιση θα θεωρηθεί από το συνδυασμό των άρθρων 136 παρ. 1 και 134 ΚΠολΔ η ημέρα παράδοσης της διαταγής πληρωμής και της ανακοπής αντίστοιχα προς τη διαβιβάζουσα αρχή. Ιδιαίτερα αν ο οφειλέτης προς τον οποίο γίνεται η επίδοση της διαταγής πληρωμής ή ο δανειστής προς τον οποίο γίνεται η επίδοση της ανακοπής είναι κάτοικοι σε κράτος – μέλος της Ε.Ε., το ίδιο ισχύει βάσει του εφαρμοστέου δικαίου και εδώ το άρθρο 9 παρ. 2 ΕΚ 1393/2007¹¹⁵.

Πάντως, είναι πιθανό να εμφανιστούν προβλήματα από την εφαρμογή του ανωτέρω καινούργιου άρθρου σε πρακτικό επίπεδο, καθώς η επιστροφή των αποδεικτικών ολοκλήρωσης της επίδοσης στην αλλοδαπή συνήθως περιέρχονται στα χέρια του δανειστή με καθυστέρηση αρκετών εβδομάδων ή μηνών, οπότε θα υπάρχει για το αντίστοιχο χρονικό διάστημα η ανασφάλεια και η αβεβαιότητα του πότε ακριβώς εκκινεί η προθεσμία για την άσκηση της ανακοπής του 632 ΚΠολΔ¹¹⁶.

3.3. Η αυτοδίκαιη παύση της ισχύος της ανεπίδοτης εντός διμήνου διαταγής πληρωμής (άρθρο 630^A εδ. β' και γ' ΚΠολΔ)

Στο άρθρο 630^A ΚΠολΔ έχουμε δύο μικρές αλλαγές. Κατά πρώτον στο β' εδάφιο του άρθρου αυτού προστέθηκε το επίρρημα «αυτοδικαίως». Έτσι, λοιπόν, σε περίπτωση μη επίδοσης της διαταγής πληρωμής εντός της διμήνης προθεσμίας που θεσπίζει το α' εδάφιο του ίδιου άρθρου, η ισχύς της διαταγής πληρωμής παύει *αυτοδίκαια*. Δε θα χρειάζεται κατά συνέπεια η άσκηση κάποιου ένδικου βοηθήματος προκειμένου να μην επιφέρει τα έννομα αποτελέσματά της η ανεπίδοτη εντός διμήνου διαταγή πληρωμής. Η αυτοδίκαιη ακυρότητα της διαταγής πληρωμής ένεκα της παραλείψεως επιδόσεως της στον καθ' ου εντός δύο μηνών γινόταν δεκτή και πριν από την νομοθετική μεταβολή από τη νομολογία¹¹⁷. Απλώς σήμερα προβλέπεται και ρητά μια θέση που γινόταν δεκτή και παλαιότερα. Η δε άσκηση ανακοπής κατά ανεπίδοτης εντός διμήνου διαταγής πληρωμής πριν τη νομοθετική μεταβολή είχε απλώς αναγνωριστικό χαρακτήρα.

Ως προς τη δεύτερη αλλαγή στο άρθρο 630^A ΚΠολΔ αυτή αφορά το γ' εδάφιο του. Ειδικότερα πριν από την τροποποίησή του ν. 4335/2015 το γ' εδάφιο του 630^A όριζε ότι «ο δικαστικός επιμελητής οφείλει μέσα στην ίδια προθεσμία να καταθέσει αντίγραφο της σχετικής έκθεσης επίδοσης στη γραμματεία του δικαστηρίου, ο δικαστής του οποίου εξέδωσε τη διαταγή πληρωμής.» Μετά την τροποποίηση του στο εδάφιο γ' προβλέπεται πλέον ότι «μέσα στην ίδια προθεσμία αντίγραφο της σχετικής έκθεσης επίδοσης κατατίθεται στη γραμματεία του δικαστηρίου, ο δικαστής του οποίου εξέδωσε τη διαταγή πληρωμής.» Η αλλαγή αυτή κρίνεται ως ορθή¹¹⁸ και πλέον δεν απαιτείται να

¹¹⁵ Ποδηματά Ν. Ευαγγελία, *ό.π.*, σελ. 233

¹¹⁶ Γιαννόπουλος Σ. Παναγιώτης, Οι ειδικές διαδικασίες του ΚΠολΔ μετά τον ν. 4335/2015, ΕΠολΔ 2015, σελ. 486

¹¹⁷ Βλ. ενδ. ΑΠ 948/2007, ΧρΙΔ 2008.48· ΕφΠατρ 430/2006 ΑχΝομ 2007. 333· ΜΠρΚίλκ 318/2005 Αρμ 2005

¹¹⁸ Ποδηματά Ν. Ευαγγελία, *ό.π.*, σελ. 233

πραγματοποιήσει την κατάθεση του αντιγράφου της έκθεσης επίδοσης ο δικαστικός επιμελητής, αλλά μπορεί να την πραγματοποιήσει και ο ίδιος ο υπέρ ου η διαταγή πληρωμής ή ο πληρεξούσιος δικηγόρος αυτού. Αυτή η πρόβλεψη του γ' εδαφίου αποσκοπεί πιθανότατα στην απλοποίηση και επιτάχυνση της διαδικασίας, αλλά και στη μείωση των εξόδων της.

4. Η ΑΝΑΣΤΟΛΗ ΕΚΤΕΛΕΣΗΣ ΤΗΣ ΔΙΑΤΑΓΗΣ ΠΛΗΡΩΜΗΣ

Τα άρθρα 631 εδ. α' και 904 παρ. 2 περ. ε) ΚΠολΔ ορίζουν –όπως και υπό το προγενέστερο του ν. 4335/15 καθεστώς- ότι η διαταγή πληρωμής είναι άμεσα εκτελεστός τίτλος. Εξάιρεση συνιστούν με βάση την προσθήκη που επέφερε ο ν. 4335/15 στο άρθρο 631 ΚΠολΔ εκείνες οι διαταγές πληρωμής που εκδίδονται κατά προσώπων κατοικούντων στην αλλοδαπή και κατά προσώπων αγνώστου διαμονής που έχουν νόμιμα διορισμένο αντίκλητο¹¹⁹. Για τις υπόλοιπες διαταγές πληρωμής η εκτελεστότητα αυτή είναι άμεση: τα έννομα αποτελέσματά της επέρχονται άμα τη εκδόσει της χωρίς να απαιτείται να εκδοθεί κάποια άλλη δικαστική πράξη ή απόφαση. Την εκτελεστότητα αυτή δεν αναστέλλουν ούτε οι προθεσμίες προς άσκηση ανακοπής των άρθρων 632 παρ. 2 και 633 παρ. 2 ΚΠολΔ, ούτε και η ίδια η άσκηση της ανακοπής των άρθρων αυτών¹²⁰, αφού στο καινούργιο άρθρο 632 παρ. 3 εδ. α' ΚΠολΔ ορίζεται ότι «με την επιφύλαξη του άρθρου 631 η άσκηση της ανακοπής δεν αναστέλλει την εκτέλεση της διαταγής πληρωμής». Εξάλλου, και στο πλαίσιο της άσκησης ανακοπής μετά από τη δεύτερη επίδοση από το δανειστή στον καθ' ου, δεν χορηγείται αναστολή εκτέλεσης ούτε επί αιτήσεως του οφειλέτη (άρθρο 633 παρ. 2 εδ. β' ΚΠολΔ). Για το λόγο αυτό προβλέπεται δυνατότητα αναστολής της εκτελεστότητας της διαταγής πληρωμής έπειτα από την υποβολή σχετικής αίτησης από τον καθ' ου στο πλαίσιο της άσκησης ανακοπής του άρθρου 632 παρ. 3 ΚΠολΔ (ανακοπή μετά την πρώτη επίδοση από τον υπέρ ου η διαταγή πληρωμής) προκειμένου αυτός να παρεμποδίσει έστω προσωρινά τα δυσμενή αποτελέσματα από την άμεση εκτελεστότητα. Η αναστολή εκτέλεσης της διαταγής πληρωμής δεν παρέχεται αυτεπαγγέλτως από το δικαστήριο, λοιπόν, παρά απαιτείται να το αιτηθεί ο ανακόπτων κατ' άρθρον 106 ΚΠολΔ. Στη διάταξη του άρθρου 632 παρ. 3 εδ. α' ΚΠολΔ αναφέρεται η φράση «δεν αναστέλλει την εκτέλεση της διαταγής πληρωμής». Δημιουργείται έτσι από τη γραμματική διατύπωση της διάταξης η εντύπωση ότι πρέπει να έχει ξεκινήσει η εκτελεστική διαδικασία για να χορηγηθεί αναστολή. Ωστόσο, αυτό που στην πραγματικότητα αιτείται ο ανακόπτων και αιτών την αναστολή είναι να ανασταλεί η δυνατότητα της διαταγής πληρωμής να αποτελέσει έγκυρο εκτελεστό τίτλο για την έναρξη της εκτελεστικής διαδικασίας. Η χρήση του όρου «εκτέλεση» της διαταγής πληρωμής είναι ατυχής και λανθασμένη¹²¹. ορθότερος θα ήταν ο όρος αναστολή «εκτελεστότητας»¹²².

Το δικαίωμα στη χορήγηση αναστολής είναι αναπόσπαστα συνδεδεμένο με το συνταγματικώς κατοχυρωμένο δικαίωμα δικαστικής προστασίας του οφειλέτη. Η αναστολή εκτέλεσης είναι εκείνη που συντελεί στη διασφάλιση του δικαιώματος

¹¹⁹ Για την προσθήκη αυτή στο άρθρο 631 ΚΠολΔ από το ν. 4335/15, βλ. αναλυτικά κατωτέρω, υπό 4.1. Αυτές οι διαταγές πληρωμής δεν αναπτύσσουν άμεσα εκτελεστότητα, παρά μόνο μετά την άπρακτη πάροδο της προθεσμίας προσβολής τους.

¹²⁰ ΕφΘες 2582/1999 Αρμ 2000. 540

¹²¹ Μακρής Χ. Δημήτριος, ό.π., σελ. 161

¹²² Πανταζόπουλος Στέφανος, Η ανακοπή κατά διαταγής πληρωμής, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, Β' έκδοση, 2013, σελ. 313

ακρόασης του οφειλέτη και άρα την πραγματική δικαστική του προστασία κατ' άρθρον 20 Σ. Χωρίς αυτήν και με τους γνωστούς αργούς στην Ελλάδα ρυθμούς απονομής της δικαιοσύνης θα προχωρούσε η αναγκαστική εκτέλεση συνήθως χωρίς να έχει εκδικαστεί η ανακοπή και συνεπώς χωρίς να έχει δοθεί η δυνατότητα στον καθ' ου οφειλέτη να αναπτύξει τους ισχυρισμούς του με αποτέλεσμα να προσβάλλεται το δικαίωμα της προηγούμενης ακρόασης. Χωρίς την αναστολή παραβιάζεται η αρχή της ισότητας των όπλων ανάμεσα σε δανειστή και οφειλέτη, επειδή ο πρώτος ευνοείται αδικαιολογήτως¹²³.

Βάσει του άρθρου 632 παρ. 3 ΚΠολΔ μπορεί να διαταχθεί στο πλαίσιο της αναστολής και η καταβολή εγγύησης είτε από τον αιτούντα την αναστολή, είτε από τον καθ' ου η ανακοπή. Το δικαστήριο σταθμίζει τα συμφέροντα ανάμεσα στους διαδίκους και διατάσσει την καταβολή εγγύησης από τον πρώτο ως προϋπόθεση για τη χορήγηση αναστολής ή από το δεύτερο ως όρο για τη συνέχιση της εκτελεστότητας ή της συζήτησης της ανακοπής σε συγκεκριμένη δικάσιμο. Άλλη άποψη υποστηρίζει, πάντως, ότι είναι σαφής η διατύπωση της διάταξης και δεν υπάρχουν περιθώρια για άλλη ερμηνεία: η καταβολή της εγγύησης μπορεί να επιβληθεί μόνο σε βάρος του ανακόπτοντα¹²⁴. Σκοπός της εγγύησης είναι να εξασφαλιστεί στο δανειστή η εκτέλεση της απόφασης μόλις λήξει η αναστολή, ώστε να μπορέσει ο δανειστής να την εισπράξει έναντι της απαίτησής του στην περίπτωση που νικήσει¹²⁵.

Αρμόδιο δικαστήριο για την εκδίκαση της αιτήσεως αναστολής είναι αποκλειστικά αυτό που εξέδωσε τη διαταγή πληρωμής¹²⁶, το οποίο δικάζει με τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων (άρθρα 686 ΚΠολΔ επ.). Η διάταξη του άρθρου 632 παρ. 3 εδ. β' ΚΠολΔ υπερισχύει ως ειδικότερη έναντι της γενικής του 584 ΚΠολΔ¹²⁷. Για τη χορήγηση αναστολής πρέπει να συντρέχουν –κατά την ορθότερη άποψη σωρευτικά¹²⁸– οι κατωτέρω αναφερόμενες προϋποθέσεις. Κατά πρώτον, θα πρέπει να έχει ασκηθεί νόμιμα και εμπρόθεσμα η ανακοπή κατά της διαταγής πληρωμής. Κατά δεύτερον, το δικαστήριο θα πρέπει να πιθανολογήσει τη νομική και ουσιαστική βασιμότητα ενός τουλάχιστον λόγου της ασκηθείσης ανακοπής¹²⁹¹³⁰ και τέλος, θα πρέπει να πιθανολογήσει και την επέλευση ανεπανόρθωτης βλάβης στον αιτούντα εξαιτίας της εκτέλεσης της διαταγής πληρωμής. Η απόφαση που διατάσσει την αναστολή αίρει την εκτελεστότητα της διαταγής πληρωμής για όσο χρόνο διαρκεί¹³¹ και συνεπιφέρει και την αναστολή της

¹²³ Πανταζόπουλος Στέφανος, *ό.π.*, σελ. 316

¹²⁴ Μακρής Χ. Δημήτριος, *ό.π.*, σελ. 163

¹²⁵ Πανταζόπουλος Στέφανος, *ό.π.*, σελ. 318-319

¹²⁶ Άρθρο 632 παρ. 3 εδ. β' ΚΠολΔ. Έτσι και ΠΠρΟδ 75/2006, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ· ΜΠρΠατρ 969/1997 Αρμ 1997. 1498

¹²⁷ Ποδηματά σε Κεραμέα/Κονδύλη/Νίκα, *ό.π.*, σελ. 1189 με παραπομπή σε ΕιρΑθ 1763/1995, ΑρχΝ 1995. 764

¹²⁸ Πανταζόπουλος Στέφανος, *ό.π.*, σελ. 320-321· Ποδηματά σε Κεραμέα/Κονδύλη/Νίκα, *ό.π.*, σελ. 1189· Κατηφόρης Νικόλαος, Δικαστική αναστολή εκτέλεσης, 1994, σελ. 176, έτσι και ΜΠρΑθ 7624/2007, ΕλλΔνη 2008. 936

¹²⁹ ΜΠρΞανθ 10/2009 Αρμ 2009. 889· ΜΠρΘες 32922/2003 Αρμ 2004. 1142

¹³⁰ Αμφισβητείται, αν προϋποτίθεται η πιθανολόγηση της ευδοκίμησης ενός τουλάχιστον λόγου της ανακοπής ή αν αντίθετα απαιτείται πρώτιστα στάθμιση του κινδύνου ανεπανόρθωτης βλάβης του αιτούντος σε συνδυασμό με την εκτίμηση ότι δεν είναι προφανώς αβάσιμη ή απαράδεκτη η ανακοπή, Ποδηματά σε Κεραμέα/Κονδύλη/Νίκα, *ό.π.*, σελ. 1189

¹³¹ Για τη διάρκεια της αναστολής, βλ. παρακάτω, υπό 4.2.

εκτελεστικής διαδικασίας που τυχόν λαμβάνει χώρα λόγω της συγκεκριμένης διαταγής πληρωμής. Είναι δυνατή, πάντως κι η εν μέρει αποδοχή αιτήσεως για χορήγηση αναστολής, κυρίως στην περίπτωση που πιθανολογείται ότι θα ευδοκιμήσει ένας λόγος ανακοπής που συνδέεται με ορισμένο κεφάλαιο της διαταγής πληρωμής¹³².

Δυνατή είναι και η χορήγηση σημειώματος για την άμεση αναστολή της εκτελεστότητας ως τη συζήτηση της αιτήσεως αναστολής ή την έκδοση απόφασης επ' αυτής¹³³. Παρ' όλ' αυτά για να επέλθουν τα έννομα αποτελέσματα της απόφασης ή του σημειώματος που διέταξε την αναστολή απαιτείται η γνωστοποίηση στα όργανα της αναγκαστικής εκτέλεσης σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 939 ΚΠολΔ, όπως ισχύει σήμερα.

Τέλος, κατά την ορθότερη και κρατούσα άποψη η απόφαση που δέχεται την αίτηση αναστολής δεν υπόκειται σε ανάκληση ή μεταρρύθμιση κατά τα άρθρα 696 – 698 ΚΠολΔ, τα οποία δεν εφαρμόζονται, καθώς είναι ασυμβίβαστα με τη φύση της αναστολής ως μη γνήσιου ασφαλιστικού μέτρου¹³⁴.

Στο πλαίσιο του νέου νόμου 4335/2015 έχουν συντελεστεί κάποιες αλλαγές που αφορούν την αναστολή της διαταγής πληρωμής. Αυτές είναι η αυτοδίκαιη αναστολή εκτέλεσης της διαταγής πληρωμής που στρέφεται κατά κατοικούντος ή διαμένοντος στο εξωτερικό ή κατά προσώπου που είναι αγνώστου διαμονής, όσο διαρκεί η προθεσμία της ανακοπής (άρθρο 631 εδ. β' ΚΠολΔ), η διάρκεια της αναστολής εκτέλεσης της διαταγής πληρωμής, η οποία χορηγείται πλέον μέχρι την έκδοση της οριστικής αποφάσεως επί της ανακοπής (άρθρο 632 παρ. 3 εδ. β' ΚΠολΔ) και η δυνατότητα αίτησης αναστολής της διαταγής πληρωμής έως και τη συζήτηση της εφέσεως (άρθρο 632 παρ. 4 ΚΠολΔ), η οποία μάλιστα μπορεί να ζητηθεί, ακόμη κι αν στον καθ' ου η διαταγή πληρωμής δεν είχε χορηγηθεί αναστολή μέχρι την έκδοση της οριστικής αποφάσεως (άρθρο 632 παρ. 5 ΚΠολΔ).

4.1. Η αυτοδίκαιη αναστολή εκτέλεσης της διαταγής πληρωμής που στρέφεται κατά κατοικούντος ή διαμένοντος στο εξωτερικό ή κατά προσώπου που είναι αγνώστου διαμονής, όσο διαρκεί η προθεσμία της ανακοπής (άρθρο 631 εδ. β' ΚΠολΔ)

Το άρθρο 631 ΚΠολΔ προέβλεπε και εξακολουθεί να προβλέπει ότι η διαταγή πληρωμής είναι τίτλος εκτελεστός. Ο εκτελεστός αυτός χαρακτήρας της διαταγής πληρωμής προβλέπεται και στο όγδοο βιβλίο του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας στο τμήμα της αναγκαστικής εκτέλεσης και πιο συγκεκριμένα στο άρθρο 904 παρ. 2 περ. ε).

¹³² Πανταζόπουλος Στέφανος, *ό.π.*, σελ. 322 με παραπομπή στην ΜΠρΛαρ 1022/2000 ΕπΕμπΔ 2000. 564

¹³³ Ποδηματά σε Κεραμέα/Κονδύλη/Νίκα, *ό.π.*, σελ. 1189

¹³⁴ Ποδηματά σε Κεραμέα/Κονδύλη/Νίκα, *ό.π.*, σελ. 1190 με παραπομπή σε νομολογία.

Η εκτελεστότητα αυτή τελεί υπό τη διαλυτική αίρεση της μη επίδοσης της διαταγής πληρωμής στον καθ' ου εντός της δίμηνης προθεσμίας που επιτάσσει το άρθρο 630^A ΚΠολΔ¹³⁵. Στο άρθρο 631 ΚΠολΔ, λοιπόν, προστίθεται με το ν. 4335/2015 ένα καινούργιο εδάφιο που αφορά τη διαταγή πληρωμής που εκδίδεται κατά προσώπων άγνωστης διαμονής και κατά προσώπων με διαμονή ή έδρα (για νομικά πρόσωπα) στην αλλοδαπή. Στην ουσία το εδάφιο αυτό εισάγει εξαίρεση από το γενικό κανόνα περί άμεσης εκτελεστότητας της διαταγής πληρωμής, καθώς τέτοιες διαταγές που στρέφονται κατά των προαναφερόμενων προσώπων δεν είναι εκτελεστές άμα τη εκδόσει τους, παρά αναπτύσσουν την εκτελεστότητά τους μόλις εκπνεύσει η προθεσμία για την άσκηση ανακοπής του 632. Σε κάθε περίπτωση, όμως, επιτρέπεται να ληφθούν ασφαλιστικά μέτρα κατά το 724 ΚΠολΔ.

Αυτή η άμεση εκτελεστότητα είναι ιδιαίτερο χαρακτηριστικό της ελληνικής διαταγής πληρωμής που εξαιτίας της ύπαρξης των άρθρων 32 και 34 του ΕΚ 44/2001 και πλέον 39 και 45 παρ. 1 στ. β' του ΕΚ 1215/2012, δε μπορεί να αναπτυχθεί στα υπόλοιπα κράτη-μέλη, παρά μόνο όταν έχει παρέλθει άπρακτη η προθεσμία για την άσκηση ανακοπής ή απλώς ασκήθηκε ανακοπή και απερρίφθη¹³⁶. Η προσθήκη αυτή του εδαφίου β' του 631 ήταν επιβεβλημένη από τους ευρωπαϊκούς κανονισμούς κι έτσι, την απαγόρευση αυτή της εκτελεστότητας την επεξέτεινε και ρητά ο νομοθέτης προς τους οφειλέτες καθ' ων η διαταγή πληρωμής λαμβάνοντας υπ' όψιν το παραπάνω πρόσκομμα στην εκτελεστότητα, έχοντας κατά νου την περίπτωση που η διαταγή θα εκτελεστεί στην αλλοδαπή. Η ρύθμιση αυτή εφαρμόζεται και όταν ο καθ' ου κατοικεί στο εξωτερικό, αλλά η εκτέλεση θα πραγματοποιηθεί σε περιουσιακά στοιχεία στην ημεδαπή.

Όπως αναφέρθηκε και ανωτέρω, η τροποποίηση αυτή έλαβε χώρα σε εναρμόνιση προς τη νομολογία του ΔΕΚ και νυν ΔΕΕ. Πιο συγκεκριμένα το ΔΕΚ εξέδωσε στις 13.7.1995 απόφαση¹³⁷, με την οποία νομολόγησε επί εκτέλεσης ιταλικής διαταγής πληρωμής ότι το εισαγωγικό της δίκης δικόγραφο σύμφωνα με το άρθρο 34 του ΕΚ 44/2001 πρέπει να προηγείται χρονικά της έκδοσης του εκτελεστού τίτλου και η διαταγή πληρωμής να κηρύσσεται εκτελεστή μόνο αφότου δόθηκε προηγουμένως δυνατότητα άμυνας στον οφειλέτη. Η ημεδαπή διαταγή πληρωμής κατά το ΔΕΚ δε μπορεί να εκτελεστεί σε κράτος- μέλος της Ε.Ε., αν δε συντρέχει η ανωτέρω προϋπόθεση. Η νομοθετική αυτή τροποποίηση του άρθρου 631 ΚΠολΔ προς την κατεύθυνση της εναρμόνισης με τη νομολογία του ΔΕΚ είχε προταθεί και παλιότερα από τη θεωρία στο πλαίσιο Σχεδίου Νόμου της Νομοπαρασκευαστικής Επιτροπής του Υπουργείου Δικαιοσύνης για την τελική διαμόρφωση του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας το 2009. Συγκεκριμένα, είχε τονιστεί ότι ο δανειστής θα πρέπει να επιλέγει την Ευρωπαϊκή Διαταγή Πληρωμής και όχι την εθνική, ιδίως όταν η αναγκαστική εκτέλεση πρόκειται να πραγματοποιηθεί σε άλλο κράτος- μέλος πλην της Ελλάδας. Κι αυτό, διότι η ημεδαπή

¹³⁵ Βλ. 448/2006 ΑΠ, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ

¹³⁶ Έτσι, κατά το ΔΕΕ απαιτείται η ύπαρξη δικαιώματος υπερασπίσεως προτού καταστεί εκτελεστή η απόφαση, βλ. ΔΕΚ, απόφαση 13/7/1995, Hengst, C -474/93, Συλλογή Νομολογίας Ι -1995, σελ. 2113· Αντίθετη η ΠΠρΑθ 2259/2002 ΝοΒ 2003. 265

¹³⁷ Πρόκειται για τη Hengst Import/ Campese Συλλ.Νομολ. 1995.Ι. 2113

διαταγή πληρωμής μπορεί να εκτελεστεί σε κράτος- μέλος της Ε.Ε. όχι άμα τη εκδόσει της λόγω του 631 εδ. α΄ ΚΠολΔ , αλλά μόνο αν έχει επιδοθεί στον οφειλέτη κι έχει παρέλθει η προθεσμία για την άσκηση ανακοπής¹³⁸.

Πάντως, η αλήθεια είναι πως το καινούργιο αυτό εδάφιο του 631 ΚΠολΔ εγκαινιάζει μια διαφοροποίηση ως προς τη μεταχείριση της εκτελεστότητας ανάμεσα στους οφειλέτες- κατοίκους στην ημεδαπή από τη μία και τους οφειλέτες- κατοίκους στην αλλοδαπή από την άλλη. Για μεν τους πρώτους η διαταγή πληρωμής είναι άμεσα εκτελεστή, για δε τους δεύτερους όχι. Γι' αυτό η ρύθμιση έχει επικριθεί ότι μεταχειρίζεται αδικώς και αδικαιολογήτως ανόμοια του οφειλέτες με μοναδικό κριτήριο τον τόπο κατοικίας τους. Είναι στην ουσία μια δυσμενής διακριτική μεταχείριση που ενδέχεται να προκαλέσει εμπόδιο στον ανταγωνισμό μέσα στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ώστε η εναρμόνισή της με το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης να φαίνεται προβληματική¹³⁹. Γι' αυτό προτείνεται από τη θεωρία η γενίκευση του ανασταλτικού χαρακτήρα της προθεσμίας για άσκηση ανακοπής κατ' άρθρον 632 ΚΠολΔ για όλες τις διαταγές πληρωμής, ανεξαρτήτως του τόπου διαμονής/ κατοικίας του καθ' ου, ώστε η αναγκαστική εκτέλεση να μπορεί να λαμβάνει χώρα μετά την πάροδο των 15 εργάσιμων ημερών που προβλέπει το 632 για την άσκηση ανακοπής¹⁴⁰ ή μετά από την τελεσίδικη απόρριψη της ασκηθείσης ανακοπής. Εξάλλου η διαταγή πληρωμής μπορεί μεν κατά την κρατούσα άποψη να μη θεωρείται δικαστική απόφαση, ομοιάζει όμως με αυτήν ως προς ορισμένα της χαρακτηριστικά, όπως είναι η εκτελεστότητα αυτής. Η πρωτοβάθμια οριστική απόφαση γίνεται –με την εξαίρεση των προσωρινώς εκτελεστών δικαστικών αποφάσεων- εκτελεστή όχι απευθείας με την έκδοσή της, αλλά με την τελεσιδικία της. Η προθεσμία για άσκηση έφεσης έχει σύμφωνα με το άρθρο 519 παρ. 1 ΚΠολΔ ανασταλτικό χαρακτήρα. Το ίδιο θα έπρεπε να συμβαίνει, λοιπόν ιδίως σε ό,τι αφορά τη διαταγή πληρωμής, εφόσον στην συγκεκριμένη περίπτωση η όλη διαδικασία έκδοσής της υπήρξε μονομερής και ο οφειλέτης κατά κανόνα, όπως προελέχθη, αγνοούσε την ύπαρξη αυτής. Δεν είναι νοητό, δηλαδή, να μην προσδίδεται εκτελεστότητα σε μια δικαστική απόφαση, της οποίας προηγήθηκε συζήτηση με την προβολή ισχυρισμών και ενστάσεων από τον εναγόμενο και διάσκεψη δικαστή (ή δικαστών) και να προσδίδεται εκτελεστότητα άμεσα σε έναν τίτλο που εξεδόθη εν πλήρη αγνοία του οφειλέτη. Εξάλλου, και μόνο η δυνατότητα λήψης ασφαλιστικών μέτρων υπέρ του δανειστή σύμφωνα με το άρθρο 724 ΚΠολΔ συνιστά επαρκής εγγύηση προστασίας του δανειστή και είναι μια ορθή πρόβλεψη του νομοθέτη για το δανειστή και στο πλαίσιο του 631 ΚΠολΔ που ενσωμάτωσε την κρατούσα άποψη ότι η αναστολή εκτελεστότητας της διαταγής πληρωμής δεν κωλύει τη δραστηριότητα της ως τίτλου για τη λήψη μέτρων του

¹³⁸ Πανταζόπουλος Στέφανος, Οι νομοθετικές προτάσεις του Σχεδίου Νόμου της Νομοπαρασκευαστικής Επιτροπής στις δίκες των ειδικών διαδικασιών, των ασφαλιστικών μέτρων και της εκούσιας δικαιοδοσίας, ΕΠολΔ 2009, σελ. 169

¹³⁹ Έτσι και Πανταζόπουλος Στέφανος, Οι τροποποιήσεις του ΚΠολΔ στα ένδικα μέσα, στις ειδικές διαδικασίες και στο γενικό μέρος της αναγκαστικής εκτέλεσης βάσει του ν. 4335/2015, ΕΠολΔ 2015, σελ. 273

¹⁴⁰ Το ζήτημα άπτεται του προβληματισμού της συνταγματικότητας ή μη αυτής της άμεσης εκτελεστότητας της διαταγής πληρωμής, βλ. και ανωτέρω, υποσημ. υπ' αριθμ. 18.

άρθρου 724 ΚΠολΔ. Ο δανειστής με το 724 εξασφαλίζεται πλήρως, γιατί η προσημείωση επί ακινήτων του οφειλέτη και η συντηρητική κατάσχεση αποτελούν μέτρα που μπορούν να ληφθούν χωρίς προηγούμενη επίδοση επιταγής. Συνεπώς δεν υπάρχει κάποια στερεή δικαιολογητική βάση για να οικοδομηθεί επάνω της η άμεση εκτελεστότητα, ιδίως από τη στιγμή που ο δανειστής φαίνεται να προστατεύεται επαρκώς.

Αξίζει δε να σημειωθεί πως κατά την έναρξη ισχύος του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας η άσκηση ανακοπής κατά της διαταγής πληρωμής είχε ανασταλτικό χαρακτήρα αυτοδικαίως, ρύθμιση, όμως, που δε διατηρήθηκε, διότι θεωρήθηκε ότι τοιουτοτρόπως θα προέκυπτε σωρεία ανακοπών. Σήμερα κάτι τέτοιο δε μοιάζει να άδει προς τις δικονομικές ρυθμίσεις των υπολοίπων κρατών- μελών, πολλώ δε μάλλον προς το σύγχρονο ενωσιακό δίκαιο. Συμπερασματικά, θα ήταν αναγκαία η γενικευμένη πρόβλεψη του ανασταλτικού χαρακτήρα της προθεσμίας προς άσκησιν ανακοπής δομημένη επάνω στα σημερινά ευρωπαϊκά δεδομένα¹⁴¹.

4.2. Διάρκεια της αναστολής εκτέλεσης της διαταγής πληρωμής (άρθρο 632 παρ. 3 εδ. β' ΚΠολΔ)

Μέχρι σήμερα το άρθρο 632 παρ. 3 εδ. β' ΚΠολΔ προέβλεπε τη δυνατότητα χορήγησης κατά τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων των άρθρων 686 ΚΠολΔ επ. αναστολής από το δικαστήριο που εξέδωσε τη διαταγή πληρωμής έπειτα από αίτηση του ανακόπτοντα μέχρι να εκδοθεί *τελεσίδικη* απόφαση για την ανακοπή. Έτσι, υπό το παλαιό νομοθετικό καθεστώς η αναστολή εκτέλεσης χορηγείτο μέχρι την έκδοση της *τελεσίδικης* απόφασης επί όλων των ισχυρισμών της ανακοπής. Η τελεσιδικία αυτή, πάντως, αποτελούσε το αψώτατο χρονικό όριο για τη διάρκεια της αναστολής. Αυτό σημαίνει ότι το δικαστήριο μπορούσε να διατάξει μικρότερη διάρκεια ισχύος της αναστολής, για παράδειγμα μέχρι την έκδοση οριστικής απόφασης για την ανακοπή¹⁴². Ο νομοθέτης είχε επιλέξει την χορήγηση αναστολής μέχρι την τελεσιδικία της απόφασης, επειδή αυτή επιβαλλόταν από την ανάγκη αποτροπής του κινδύνου δημιουργίας δυσάρεστων καταστάσεων σε βάρος του οφειλέτη, κυρίως στην περίπτωση κατά την οποία το πρωτοβάθμιο δικαστήριο είχε απορρίψει την ανακοπή, το δε δευτεροβάθμιο την έκανε δεκτή ακυρώνοντας τη διαταγή πληρωμής. Στο διάστημα αυτό αποτρεπόταν κατά συνέπεια με τη νομοθετική αυτή επιλογή η αναγκαστική εκτέλεση μέχρι την επέλευση τελεσιδικίας¹⁴³.

Πλέον, με το ν. 4335/15 ορίζεται στην παρ. 3 του άρθρου αυτού ότι μπορεί να διαταχθεί αναστολή εκτέλεσης της διαταγής πληρωμής από το δικαστήριο, ο δικαστής του οποίου εξέδωσε τη διαταγή πληρωμής, μέχρι να εκδοθεί *οριστική* και όχι *τελεσίδικη* - όπως προβλεπόταν από το προισχύσαν δίκαιο- απόφαση. Η ρύθμιση αυτή είχε προταθεί και στο πλαίσιο του Σχέδιο Νόμου του 2009 της Νομοπαρασκευαστικής Επιτροπής του

¹⁴¹ Ποδηματά Ν. Ευαγγελία, *ό.π.*, σελ. 234

¹⁴² Ποδηματά σε Κεραμέα/Κονδύλη/Νίκα, *ό.π.*, σελ. 1190 με παραπομπή σε νομολογία.

¹⁴³ Πανταζόπουλος Στέφανος, Η ανακοπή κατά διαταγής πληρωμής, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, Β' έκδοση, 2013, σελ. 317, υποσημ. 1099

Υπουργείου Δικαιοσύνης για την τελική διαμόρφωση του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας¹⁴⁴ και υιοθετήθηκε και από το ν. 4335/15. Σκοπός της μεταβολής αυτής στο πλαίσιο του Σχεδίου Νόμου, ήτοι της χορήγησης αναστολής εκτέλεσης μέχρι την έκδοση της οριστικής απόφασης επί της ανακοπής και όχι της τελεσίδικης, ήταν η εναρμόνιση της διάταξης με την αντίστοιχη ρύθμιση που ίσχυε στο πλέον καταργηθέν άρθρο 938 ΚΠολΔ.

Η νέα ρύθμιση ευρίσκεται πλησιέστερα στα συμφέροντα του δανειστή, αλλά και στο σκοπό του θεσμού της διαταγής πληρωμής που είναι η ταχεία εκκαθάριση των απαιτήσεων με τον εξοπλισμό του δανειστή με άμεσα εκτελεστό τίτλο. Γιατί με την παλαιά ρύθμιση ο δανειστής δεσμευόταν και δε μπορούσε κατ' ουσίαν να ικανοποιηθεί επί μακρῶ χρόνω· άλλωστε είναι γνωστές οι καθυστερήσεις στην απονομή της δικαιοσύνης στην Ελλάδα κι αυτό δυσχεραίνει έτι περαιτέρω τη θέση του δανειστή. Δε θα ήταν υπερβολή να πούμε ότι προσβάλλεται το δικαίωμα δικαστικής προστασίας του δανειστή. Έχει κριθεί, εξάλλου και από το Ε.Δ.Δ.Α.¹⁴⁵ ότι η αδυναμία του δανειστή να εκτελέσει τη διαταγή πληρωμής αποτελεί προσβολή του δικαιώματος της δικαστικής προστασίας με βάση το άρθρο 6 της Ε.Σ.Δ.Α. Στο πλαίσιο, πάντως, του Σχεδίου Νόμου είχε προταθεί εισαγωγή ρύθμισης ανάλογης με εκείνης που προέβλεπαν τα άρθρα 912 και 913 ΚΠολΔ, να παρέχεται, δηλαδή, στον ανακόπτοντα να αιτηθεί εκείνος την αναστολή εκτελέσεως μέχρι την επέλευση της τελεσιδικίας υπό τις ειδικότερες προϋποθέσεις της διατάξεως, έστω κι αν δεν είχε παρασχεθεί αναστολή εκτέλεσης από το δικαστήριο που εξέδωσε της διαταγή πληρωμής¹⁴⁶.

4.3. Η κατάργηση της υποχρεωτικής συνεκδίκασης της αίτησης αναστολής με την ανακοπή

Το προισχύσαν άρθρο 632 παρ. 3 εδ. γ' ΚΠολΔ όριζε ότι «αν ασκηθεί αίτηση αναστολής, αυτή κατατίθεται στη γραμματεία του δικαστηρίου της ανακοπής και συζητείται υποχρεωτικά κατά την ορισθείσα δικάσιμο αυτής». Με το άρθρο 14 παρ. 1 του ν. 4055/12, δηλαδή, είχε καθιερωθεί η υποχρεωτική η συνυποβολή και συνεκδίκαση της αίτησης αναστολής της εκτελεστότητας της διαταγής πληρωμής με την ανακοπή κατ' αυτής. Η αίτηση αναστολής κατετίθετο στη γραμματεία του δικαστηρίου της ανακοπής και συζητείτο μαζί με αυτήν υποχρεωτικά κατά την ορισθείσα δικάσιμο. Επομένως είχε καθιερωθεί αποκλειστικά καθ' ύλην αρμοδιότητα του δικαστηρίου της κύριας δίκης για λόγους οικονομίας της δίκης. Η διαδικαστική αυτή προϋπόθεση είχε εισαχθεί και για την ανακοπή κατά της εκτέλεσης (933 και 936 ΚΠολΔ), προβλεπόταν δε ήδη για την αναστολή της εκτελεστότητας από το δικαστήριο του ένδικου μέσου (913 ΚΠολΔ)¹⁴⁷.

¹⁴⁴ Βλ. Σχέδιο νόμου, σελ. 108

¹⁴⁵ Βλ. ενδ. Την απόφαση της 20-3-1997 του Ε.Δ.Δ.Α. Μπέης κατά Ελλάδος, Δ 29. 1086, Πανταζόπουλος Στέφανος, ό.π., σελ. 316-317, υποσημ. 1096

¹⁴⁶ Πανταζόπουλος Στέφανος, ό.π., σελ. 317, υποσημ. 1099

¹⁴⁷ Σ. Ανδρίτσος/Αν. Πλεύρη σε *Απαλαγάκη Χαρούλα*, Ερμηνεία Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, 2013, σελ. 1393

Σύμφωνα με την Αιτιολογική Έκθεση του ν. 4055/12¹⁴⁸ η μεταβολή αυτή σκοπό είχε την αποσυμφόρηση των υποθέσεων, ιδίως των ασφαλιστικών μέτρων, σκοπός που δεν ανταποκρινόταν, όμως, στην πραγματικότητα. Υπό το νομοθετικό καθεστώς αυτό η αίτηση αναστολής δε μπορούσε να ασκηθεί και μετά από την απόρριψη της ανακοπής με οριστική απόφαση, αν είχε ασκηθεί ένδικο μέσο κατ' αυτής, το οποίο πιθανολογείτο ότι θα ευδοκιμήσει και δεν είχε ακολουθήσει εκτέλεση της διαταγής πληρωμής. Αυτό γινόταν δεκτό στο προισχύσαν του ν. 4055/12 δίκαιο¹⁴⁹. Επίσης, όταν διατασσόταν η παραπομπή της ανακοπής προς εκδίκασιν στο κατά τόπον αρμόδιο δικαστήριο, παραπεμπόταν και η αίτηση αναστολής εκτέλεσης ενώπιον του ίδιου δικαστηρίου. Αν χορηγείτο αναβολή για τη συζήτηση της ανακοπής, τότε χορηγείτο αναβολή για την ίδια δικάσιμο και για την αίτηση αναστολής. Στην πλειοψηφία των υποθέσεων κατά τις οποίες η αίτηση αναστολής σωρευόταν στο δικόγραφο της ανακοπής ή ακόμη και όταν η πρώτη είχε ασκηθεί αυτοτελώς, δεδομένου ότι το δικαστήριο θα εξέταζε το νόμο και ουσία βάσιμο των λόγων της ανακοπής, η έκδοση αυτοτελούς αποφάσεως επί της αίτησης αναστολής θα παρείλκε, αφού το δικαστήριο θα αποφαινόταν μια φορά για την ανακοπή. Αν αποδεχόταν την αίτηση αναστολής μέχρι την έκδοση τελεσίδικης απόφασης επί της ανακοπής και απόρριψη της ανακοπής από τον ίδιο δικαστή με την έκδοση οριστικής απόφασης επ' αυτής, θα τον εμφάνιζε να αντιφάσκει. Από την άλλη η αποδοχή της ανακοπής και η ακύρωση της διαταγής πληρωμής οδηγούσε σε εξαφάνιση του κινδύνου βλάβης του ανακόπτοντος¹⁵⁰. Επιπρόσθετα, επειδή η αίτηση αναστολής εισαγόταν και συνεκδικαζόταν υποχρεωτικά από το δικαστήριο της ανακοπής, ο ανακόπτων πετύχαινε την αναστολή εκτέλεσης μέχρι να εκδικαστεί η ανακοπή με προσωρινή διαταγή (691 ΚΠολΔ)¹⁵¹.

Ο νόμος 4335/15 κατήργησε την υποχρέωση αυτή επαναφέροντας το προηγούμενο καθεστώς τη χωριστής συζήτησης της αίτησης αναστολής από την ανακοπή στο αρμόδιο δικαστήριο. Πλέον πρέπει να είναι αυτοτελής η εισαγωγή της αναστολής εκτέλεσης. Δικαιολογητικός λόγος της επαναφοράς της ρύθμισης αυτής σύμφωνα με την Αιτιολογική Έκθεση του ν. 4335/2015¹⁵² είναι η διαπίστωση ότι η παλαιά ρύθμιση της υποχρεωτικής συνεκδίκασης οδηγούσε στο φαινόμενο του να εκδικάζονται οι αιτήσεις αναστολής μετά από πολύ μεγάλο χρονικό διάστημα- ακριβώς επειδή οι ανακοπές προσδιορίζονταν μετά από πολύ μεγάλο χρονικό διάστημα- με αποτέλεσμα οι προσωρινές διαταγές που είχαν χορηγηθεί να διατηρούνται εξίσου για πολύ μεγάλο χρονικό διάστημα, να «διαιώνίζονται»¹⁵³. Σχετικά με τις εκκρεμείς προς εκδίκασιν

¹⁴⁸ ΑιτΕκθ 4055/12, www.ministryofjustice.gr, σελ. 4 «Σε περίπτωση άσκησης αίτησης αναστολής αυτή θα συζητηθεί υποχρεωτικά στην ίδια δικάσιμο με την ανακοπή από το ίδιο δικαστήριο, το οποίο και θα αποφασίσει για την αναστολή της εκτελεσιτότητας ή όχι. Με τον τρόπο αυτόν επιτυγχάνεται όχι μόνον η επιτάχυνση των σχετικών δικών αλλά και επέρχεται η αποσυμφόρηση των υποθέσεων, κυρίως των ασφαλιστικών μέτρων.»

¹⁴⁹ Πανταζόπουλος Στέφανος, *ό.π.*, σελ. 322-323

¹⁵⁰ Πανταζόπουλος Στέφανος, *ό.π.*, σελ.323- 324

¹⁵¹ Σ. Ανδρίτσος/Αν. Πλεύρη σε *Απαλαγάκη Χαρούλα*, *ό.π.*, σελ. 1393

¹⁵² ΑιτΕκθ 4335/15 (www.ministryofjustice.gr)

¹⁵³ Μαργαρίτης Μιχαήλ/ Μαργαρίτη Άντα, *ό.π.*, σελ. 92

αιτήσεις αναστολής, για τις οποίες έχει χορηγηθεί προσωρινή διαταγή υπάρχει στο ν. 4335/15 μεταβατική διάταξη που προβλέπει ειδικότερα γι' αυτές. Συγκεκριμένα σύμφωνα με το άρθρο 1 άρθρο ένατο παρ. 5 οι αιτήσεις αναστολής των άρθρων 632 και 938 ΚΠολΔ, για τις οποίες έχει παρασχεθεί προσωρινή διαταγή και είναι εκκρεμείς κατά τη δημοσίευση του νόμου για να συζητηθούν στην ίδια δικάσιμο με την ανακοπή, εκδικάζονται υποχρεωτικά μέσα σε έξι μήνες από τη δημοσίευση του νόμου έπειτα από κλήση οποιουδήποτε διαδίκου που κατατίθεται στη γραμματεία του αρμόδιου δικαστηρίου μέσα σε εξήντα ημέρες από τη δημοσίευση του· διαφορετικά παύει αυτοδικαίως η ισχύς της προσωρινής διαταγής. Οι διάδικοι, ιδίως εκείνος που πέτυχε την έκδοση προσωρινής διαταγής που διατάσσει την αναστολή της εκτελεστότητας της διαταγής πληρωμής, φέρουν το δικονομικό βάρος να καταθέσουν κλήση μέσα σε εξήντα ημέρες από τη δημοσίευση του ν. 4335/15. Επειδή η κύρωση της μη εμπρόθεσμης κατάθεσης κλήσης είναι ιδιαίτερα δυσμενής και δυσανάλογη προς τον επιδιωκόμενο σκοπό, έχει διατυπωθεί η άποψη ότι η μεταβατική διάταξη πρέπει να ερμηνευθεί συσταλτικά¹⁵⁴. Πιο συγκεκριμένα η διάταξη πρέπει να ερμηνευθεί υπό το πρίσμα του σκοπού της αυτοτελούς και γρήγορης εκδίκασης της αίτησης αναστολής σε σχέση με την εκκρεμή ανακοπή και για το λόγο αυτό στην περίπτωση που οι διάδικοι παραβούν την εξηκονθήμερη προθεσμία κατάθεσης της κλήσης προς συζήτηση, δεν θα πρέπει να επέλθει η κύρωση της αυτοδίκαιης παύσης της χορηγηθείσης προσωρινής διαταγής, αν η αίτηση αναστολής εκδικαστεί εν τέλει εντός του εξαμήνου που ορίζει η μεταβατική διάταξη.

4.4. Η δυνατότητα αίτησης αναστολής της διαταγής πληρωμής έως και τη συζήτηση της εφέσεως (άρθρο 632 παρ. 4 ΚΠολΔ)

Στη νέα παράγραφο 4 του άρθρου 632 ΚΠολΔ μετά από την τροποποίηση που επέφερε ο ν. 4335/15 προβλέπεται ότι μετά από την άσκηση έφεσης κατά της απόφασης που απορρίπτει την ανακοπή και έως τη συζήτηση της εφέσεως, υπάρχει η δυνατότητα αίτησης αναστολής έως την έκδοση οριστικής απόφασης επί του ένδικου μέσου ενώπιον του δικαστηρίου που εξέδωσε την προσβαλλόμενη απόφαση, υπό τον όρο ότι πιθανολογείται η ευδοκίμηση της έφεσης. Η αυτή δυνατότητα υπάρχει και ενώπιον του δικαστηρίου που δικάζει την έφεση σε κάθε στάση της ενώπιον της δίκης. Αυτή η δυνατότητα χορηγήσεως αναστολών υπάρχει και όταν δεν είχε χορηγηθεί αναστολή έως την έκδοση απόφασης επί της ανακοπής σύμφωνα με το άρθρο 632 παρ. 5 ΚΠολΔ.

Ως προς τις νέες αυτές ρυθμίσεις της διευκόλυνσης του οφειλέτη κατ' ουσίαν στην κατάθεση αίτησης αναστολής κατά της διαταγής πληρωμής έχει διατυπωθεί έντονος προβληματισμός. Κι αυτό, γιατί με δεδομένο ότι ο οφειλέτης έχει και άλλα μέσα προστασίας, όπως την ανακοπή κατά της εκτελεστικής διαδικασίας (άρθρο 933 ΚΠολΔ)

¹⁵⁴ Πανταζόπουλος Στέφανος, Οι νομοθετικές τροποποιήσεις του ν. 4335/2015 στη διαδικασία έκδοσης διαταγής πληρωμής και στη δίκη της εναντίον της ανακοπής, ΕφΑΔ 2016, τ. 2, σελ. 138

και την αναστολή της εκτέλεσης (άρθρο 937 παρ. 1 περ. β) και γ) ΚΠολΔ), φαίνεται πως επιβαρύνεται υπερβολικά η διαδικασία και αποδυναμώνεται η εκτελεστικότητα της διαταγής πληρωμής. Παράλληλα, δε, θα αυξηθεί και η άσκηση των εφέσεων προκειμένου να χορηγείται αναστολή εκτελεστικότητας, ενώ θα δημιουργηθεί και πρόβλημα ως προς την επανειλημμένη άσκηση αιτήσεων αναστολών και πολλαπλών κρίσεων επί του ζητήματος της αναστολής ή μη της εκτελεστικότητας της διαταγής πληρωμής¹⁵⁵.

¹⁵⁵ Πανταζόπουλος Στέφανος, Οι τροποποιήσεις του ΚΠολΔ στα ένδικα μέσα, στις ειδικές διαδικασίες και στο γενικό μέρος της αναγκαστικής εκτέλεσης βάσει του ν. 4335/2015, ΕΠολΔ 2015, σελ. 274

5. Η ΑΝΑΚΟΠΗ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΔΙΑΤΑΓΗΣ ΠΛΗΡΩΜΗΣ

Όπως προελέχθη¹⁵⁶, η διαταγή πληρωμής δεν είναι κατά την κρατούσα άποψη δικαστική απόφαση. Κατά συνέπεια δε μπορούν να ασκηθούν κατ' αυτής τακτικά ή έκτακτα ένδικα μέσα με εξαίρεση το έκτακτο ένδικο μέσο της αναψηλάφησης. Μετά την άπρακτη πάροδο της προθεσμίας για άσκηση ανακοπής κατά της διαταγής πληρωμής έπειτα από τη δεύτερη επίδοσή της στον καθ' ου οφειλέτη σύμφωνα με το 633 παρ.2 ΚΠολΔ, είναι δυνατή η άσκηση αναψηλάφησης, αν συντρέχουν οι τιθέμενες από τα 538 ΚΠολΔ επ. προϋποθέσεις. Κανένα άλλο ένδικο μέσο δε μπορεί να ασκηθεί κατ' αυτής¹⁵⁷. Επειδή, όμως, ο δανειστής με την έκδοση διαταγής πληρωμής εξοπλίζεται άμεσα με έναν εκτελεστό τίτλο χωρίς να έχει προηγηθεί διαγνωστική διαδικασία και δίχως να έχει ασκήσει το δικαίωμα της προηγούμενης ακρόασης ο οφειλέτης, ο τελευταίος δε θα μπορούσε να μείνει απροστάτευτος από την έννομη τάξη. Είναι γεγονός ότι η άμεση εκτελεστότητα που προβλέπεται στο άρθρο 631 ΚΠολΔ επιφέρει δυσμενέστερες συνέπειες στο πρόσωπο του οφειλέτη που ανάγονται όχι μόνο στην περιουσιακή, αλλά και την ηθική σφαίρα του¹⁵⁸. Το δικαίωμα προηγούμενης ακρόασης του οφειλέτη εξασφαλίζεται με την παροχή σε αυτόν της δυνατότητας ανακοπής κατά της διαταγής πληρωμής που λειτουργεί ως αντίβαρο στο μονομερή χαρακτήρα της έκδοσης της διαταγής πληρωμής. Με τη θέσπιση της δυνατότητας άσκησης ανακοπής πραγματώνεται το δικαίωμα δικαστικής ακρόασης του άρθρου 20 παρ. 2 Σ και συνεπώς το συνταγματικώς κατοχυρωμένο δικαίωμα στη δικαστική προστασία (άρθρο 20 παρ. 1 Σ).

Ως προς τη νομική φύση της ανακοπής αυτή συνιστά ένδικο βοήθημα και όχι ένδικο μέσο, διότι δεν στρέφεται κατά δικαστικής αποφάσεως¹⁵⁹. Πιο συγκεκριμένα αποτελεί ειδική μορφή του γενικότερου ένδικου βοηθήματος της ανακοπής του άρθρου 583. Γι' αυτό όσα ζητήματα δε ρυθμίζονται από τις ειδικότερες διατάξεις των άρθρων 623 ΚΠολΔ επ., ρυθμίζονται από τις γενικότερες διατάξεις των άρθρων 583 έως 585 ΚΠολΔ¹⁶⁰. Η ανακοπή κατά της διαταγής πληρωμής κατά τα κύρια στοιχεία της παρουσιάζει αντιστοιχία με τη διαπλαστική αγωγή¹⁶¹. Έχει αίτημα διαπλαστικό, το οποίο συνίσταται στην ακύρωση της διαταγής πληρωμής. Με την άσκηση της ανακοπής ανοίγεται δίκη για την οποία απαιτείται η συνδρομή όλων των διαδικαστικών προϋποθέσεων της δίκης και ο οφειλέτης μπορεί να προτείνει όλους ανεξαιρέτως τους

¹⁵⁶ Βλ. αναλυτικότερα ανωτέρω, υποσημ. 52

¹⁵⁷ Σινανιώτης Δ. Λάμπρος, *ό.π.*, σελ. 1197

¹⁵⁸ Πανταζόπουλος Στέφανος, Η ανακοπή κατά διαταγής πληρωμής, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, Β' έκδοση, 2013, σελ. 12 Εκτός των άλλων, μολονότι η διαταγή πληρωμής συνιστά προσωπικό δεδομένο, με την υπ' αριθμ. 545/27-20-1999 απόφαση της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα επιβάλλεται η καταχώρηση της στο αρχείο της «Τειρεσίας Α.Ε.» αφού ενημερωθεί ατομικά ο καθ' ου προκειμένου να προστατευτεί η εμπορική πίστη και να προωθείται η εξυγίανση των οικονομικών συναλλαγών, σε περίπτωση δε παράβασης της υποχρέωσης αυτής, επιβάλλονται ποινικές κυρώσεις (άρθρο 22 παρ. 5 ν. 2472/1997). Με την υπ' αριθμ. 24/2004 της ίδιας ανεξάρτητης αρχής κρίθηκε νόμιμη η συλλογή και περαιτέρω επεξεργασία του δεδομένου αυτού της έκδοσης διαταγής πληρωμής προκειμένου να διασφαλίζονται οι ανωτέρω στόχοι. Ο ίδιος, *ό.π.*, σελ. 5-6

¹⁵⁹ Κιάντου – Παμπούκη Αλίκη, *ό.π.*, σελ. 56

¹⁶⁰ Μπέης Κώστας, Παρατηρήσεις επί της ΟΛΑΠ 10/1997 Δ 1997 και ΑΠ 15/2007 ΕλλΔνη 2008.149

¹⁶¹ Έχει διατυπωθεί, πάντως, και η άποψη ότι η ανακοπή δεν ομοιάζει με την αγωγή ως επιθετική πράξη, βλ. Πανταζόπουλος Στέφανος, *ό.π.*, σελ. 20 με περαιτέρω παραπομπές

ισχυρισμούς τόσο δικονομικού, όσο και ουσιαστικού δικαίου, οι οποίοι κατατείνουν στην ακύρωση της προσβαλλόμενης διαταγής πληρωμής, υπό τις εγγυήσεις της διαγνωστικής δίκης. Οι ισχυρισμοί αυτοί επέχουν θέση ιστορικής βάσης της ανακοπής¹⁶² και επί προβολής πλειόνων τυπικών ή ουσιαστικών λόγων ανακοπής δημιουργείται αντικειμενική σώραυση και υφίστανται περισσότερα αντικείμενα δίκης¹⁶³.

Η ανακοπή ανοίγει κύρια και όχι παρεπόμενη δίκη σε σχέση με την προηγηθείσα διαδικασία έκδοσης διαταγής πληρωμής, αν και εκ πρώτης όψεως φαίνεται να εισάγεται με την ανακοπή παρεπόμενη δίκη, κατά την οποία ο ανακόπτων επέχοντας θέση εναγομένου διατυπώνει τους ισχυρισμούς του¹⁶⁴. Δεν είναι παρεπόμενη, λοιπόν, επειδή κατά πρώτον, ο ανακόπτων δύναται να προβάλει ακόμη και εκείνους τους ισχυρισμούς που κανονικά θα έπρεπε να προβληθούν κατά τη συζήτηση, αν επρόκειτο για δίκη που ανοίχθηκε μετά από άσκηση αγωγής. Κατά δεύτερον, η παραδοχή της δίκης της ανακοπής ως παρεπόμενης θα προκαλούσε την «αναδρομική» αναγνώριση της αντιδικίας, η οποία δεν υπάρχει καν κατά τη διαδικασία έκδοσης της διαταγής πληρωμής¹⁶⁵.

Η ανακοπή πρέπει να ασκηθεί μέσα σε δεκαπέντε εργάσιμες ημέρες από την επίδοση της διαταγής πληρωμής στον καθ' ου. Η προθεσμία αυτή εκκινεί κατά την κρατούσα άποψη την επομένη ημέρα της επιδόσεως σύμφωνα με το 144 ΚΠολΔ. Είναι δυνατή παρ' όλ' αυτά η άσκηση της ανακοπής και πριν από την επίδοση, όπως ισχύει και για τα ένδικα μέσα σύμφωνα με το άρθρο 499 ΚΠολΔ¹⁶⁶.

Πρέπει να σημειωθεί, τέλος, ότι ο καθ' ου οφειλέτης έχει εκτός από το ένδικο βοήθημα της ανακοπής- και τη δυνατότητα να ασκήσει κατά του δανειστή αρνητική αναγνωριστική αγωγή για την ανυπαρξία του χρέους, αίτημα της οποίας θα είναι η αναγνώριση ότι ο ενάγων δεν οφείλει τη χρηματική παροχή ή τα χρεόγραφα, για τα οποία εξεδόθη η διαταγή πληρωμής¹⁶⁷. Σε καμία περίπτωση, βέβαια, δεν μπορεί να έχει αίτημα αυτή η αγωγή την ακύρωση της διαταγής πληρωμής. Δεν παρέχουν την ίδια προστασία τα δύο ένδικα βοηθήματα λοιπόν και η αρνητική αναγνωριστική αγωγή ασκείται, όταν υπάρχουν ισχυρισμοί κατά της απαίτησης που δε μπορούν να προταθούν πια με την ανακοπή των άρθρων 632 και 633 ΚΠολΔ, όπως είναι η παραγραφή εν επιδικία μετά την άσκηση της ανακοπής ή όταν πρόκειται για αυτοτελείς ισχυρισμούς¹⁶⁸. Η άσκηση της αγωγής αυτής δεν υπόκειται σε προθεσμία, όμως, εκ των πραγμάτων περιορίζεται χρονικά από το 633 παρ.2 ΚΠολΔ, κατά το οποίο, αν μετά και τη δεύτερη επίδοση της διαταγής, ο οφειλέτης δεν ασκήσει ανακοπή, τότε η διαταγή αποκτά ισχύ δεδικασμένου.

¹⁶² Σ. Ανδρίτσος/ Αν. Πλεύρη σε *Απαλαγή Χαρούλα*, ό.π., σελ. 1382 Για την ιστορική βάση της ανακοπής βλ. ΑΠ 1305/2009, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ

¹⁶³ Ποδηματά σε Κεραμέα/Κονδύλη/ Νίκα, ό.π., άρθρο 632, αρ. 24-25

¹⁶⁴ Το ζήτημα του εάν ο ανακόπτων επέχει θέση εναγοντος ή εναγομένου ερίζεται. Αν θεωρηθεί ότι με την ανακοπή ο ανακόπτων ξεκινάει δικαστικό αγώνα, τότε επέχει θέση εναγοντος. Αν θεωρηθεί ότι ο ανακόπτων αμύνεται κατά του εκτελεστού τίτλου που εξεδόθη σε βάρος του, τότε επέχει θέση εναγομένου. *Κιάντου – Παμπούκη Αλίκη*, ό.π., σελ. 57

¹⁶⁵ *Μακρής Χ. Δημήτριος*, ό.π., σελ. 37

¹⁶⁶ *Σινανιώτης Δ. Λάμπρος*, ό.π., σελ. 179

¹⁶⁷ *Τριάντος Νικόλαος*, ό.π., σελ. 43

¹⁶⁸ *Πανταζόπουλος Στέφανος*, Η ανακοπή κατά διαταγής πληρωμής, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, Β' έκδοση, 2013, σελ. 365

Η ανακοπή μπορεί να ασκηθεί ταυτόχρονα με την αρνητική αναγνωριστική αγωγή¹⁶⁹. Η εκκρεμοδικία συνιστά απλώς αιτία για την αναστολή της συζήτησης του ενός ένδικου μέσου κατά το 249 ΚΠολΔ. Έχει υποστηριχθεί, ωστόσο, από το Μπέη και τη νομολογία η άποψη ότι η αναστολή επέρχεται κατά το άρθρο 222 παρ. 2 ΚΠολΔ¹⁷⁰.

Οι σημαντικότερες ίσως μεταβολές που επήλθαν στη διαδικασία της διαταγής πληρωμής αφορούν στην ανακοπή κατ' αυτής, η οποία προβλέπεται στα άρθρα 632 και 633 ΚΠολΔ. Το 632 ιδίως άλλαξε άρδην με την τροποποίηση του ν. 4335/2015, ο οποίος επέφερε αρκετές μεταβολές στη διαδικασία της άσκησης της ανακοπής. Πιο συγκεκριμένα οι αλλαγές που θα εξεταστούν κατωτέρω στα υποκεφάλαια που ακολουθούν είναι οι κάτωθι: καθ' ύλην αρμόδιο δικαστήριο για την εκδίκαση της ανακοπής είναι πλέον «το καθ' ύλην αρμόδιο Δικαστήριο του τόπου έκδοσης της διαταγής πληρωμής» (άρθρο 632 παρ. 1 ΚΠολΔ) και όχι το εκδόσαν τη διαταγή πληρωμής ειρηνοδικείο ή μονομελές πρωτοδικείο, όπως προβλεπόταν υπό το προηγούμενο καθεστώς. Η προθεσμία για την άσκηση της πρώτης ανακοπής παραμένει η ίδια, ήτοι 15 ημέρες και αφορά τα πρόσωπα που έχουν τη διαμονή ή την έδρα τους στην ημεδαπή· θεσπίζεται, όμως και μια νέα τριακονθήμερη προθεσμία για τους καθ' ων οφειλέτες που διαμένουν ή εδρεύουν στο εξωτερικό ή έχουν άγνωστη διαμονή (αλλά έχουν προφανώς νόμιμα διορισμένο αντίκλητο κατά το 142 ΚΠολΔ)¹⁷¹. Η ανακοπή εκδικάζεται πια κατά μια νέα διαδικασία, αυτή των περιουσιακών διαφορών των άρθρων 614 ΚΠολΔ επ., εκτός κι αν η διαταγή πληρωμής εξεδόθη βάσει πιστωτικού τίτλου, οπότε η ανακοπή εκδικάζεται με τη διαδικασία των πιστωτικών τίτλων. Επίσης, σύμφωνα με την παρ. 6 του άρθρου 632 ΚΠολΔ μαζί με την ανακοπή κατά της διαταγής πληρωμής μπορεί να σωρευθεί και αίτημα ακυρώσεως των πράξεων εκτέλεσης που ενεργούνται βάσει αυτής, αν συντρέχουν οι προϋποθέσεις που θέτει το άρθρο 218 ΚΠολΔ. Επιπρόσθετα, προβλέπεται ειδική ρύθμιση για την ερημοδικία του ανακόπτοντος στη δίκη της ανακοπής στην παράγραφο 7 του 632 ΚΠολΔ. Τέλος, ως προς την ανακοπή μετά τη δεύτερη επίδοση από το δανειστή του άρθρου 633 ΚΠολΔ, αυτή παραμένει αναλλοίωτη με μόνη την αλλαγή της προθεσμίας για τη δυνατότητα άσκησης ανακοπής μετά τη δεύτερη επίδοση στον καθ' ου, η οποία από δεκαήμερη αυξάνεται σε δεκαπενθήμερη.

5.1. Το καθ' ύλην αρμόδιο δικαστήριο για την εκδίκαση της ανακοπής κατά της διαταγής πληρωμής (άρθρο 632 παρ. 1)

Η πρώτη σημαντική μεταβολή που προβλέφθηκε με το ν. 4335/2015 αφορά στο ποιο δικαστήριο είναι καθ' ύλην αρμόδιο για την εκδίκαση της ανακοπής κατά διαταγής πληρωμής. Το ζήτημα έχει απασχολήσει έντονα τη θεωρία και τη νομολογία ήδη από της

¹⁶⁹ Κιάντου – Παμπούκη Αλίκη, ό.π., σελ. 55

¹⁷⁰ Πανταζόπουλος Στέφανος, ό.π., σελ. 365· Έτσι και ΠΠρΠρεβ 52/1997 ΕλλΔνη 1999. 1628

¹⁷¹ Αυτή η νέα προθεσμία σχετίζεται με την άρση της αρνητικής διαδικαστικής προϋπόθεσης του άρθρου 624 παρ. 2 ΚΠολΔ., βλ. ανωτέρω, υπό 2.3.

ενάρξεως της ισχύος του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, καθώς δεν ρυθμιζόταν πάντα ρητά από το νόμο. Την περίοδο εκείνη της έναρξης ισχύος του Κώδικα είχαν υποστηριχθεί τρεις απόψεις. Σύμφωνα με την πρώτη αρμόδιο δικαστήριο για την εκδίκαση της ανακοπής ήταν πάντα το δικαστήριο, ο προϊστάμενος του οποίου φέρεται να εξέδωσε την προσβαλλόμενη διαταγή πληρωμής. Η δεύτερη άποψη κατένειμε την αρμοδιότητα ανάμεσα στο ειρηνοδικείο, το μονομελές πρωτοδικείο και το πολυμελές πρωτοδικείο ανάλογα με το ποσό της προσβαλλόμενης διαταγής πληρωμής, ενώ άλλη άποψη προέκρινε ως πιο ορθή την εφαρμογή των γενικών περί αρμοδιότητας διατάξεων. Κατά το Φραγκίστα εάν η διαταγή πληρωμής εξεδόθη από ειρηνοδίκη, η ανακοπή κατ' αυτής έπρεπε να ασκηθεί ενώπιον του ειρηνοδικείου, ενώ σε κάθε άλλη περίπτωση καθ' ύλην αρμόδιο ήταν το μονομελές πρωτοδικείο, αποκλειόμενου του πολυμελούς σε κάθε περίπτωση¹⁷².

Πριν από το ν. 4055/2012 το άρθρο 632 παρ. 1 ΚΠολΔ προέβλεπε ότι η ανακοπή απευθύνεται στο δικαστήριο που είναι καθ' ύλην αρμόδιο και γινόταν δεκτό ότι η αρμοδιότητα αυτή καθοριζόταν από τις γενικές περί αρμοδιότητος διατάξεις με βάση την αξία και τη φύση της χρηματικής απαίτησης, για την οποία εξεδόθη η διαταγή πληρωμής. Με τη νομοθετική αυτή λύση διαφυλάσσονταν τα εχέγγυα ορθοκρισίας της απόφασης, καθώς επρόκειτο για το ίδιο δικαστήριο που θα δικάζε την αντίστοιχη αγωγή που θα ασκείτο από τον ίδιο δανειστή, αν αυτός επέλεγε την τακτική δικαστηριακή οδό. Διαφυλασσόταν, όμως και η κατά το άρθρο 331 ΚΠολΔ κάλυψη από το δεδουλευμένο.

Ο νόμος 4055/2012 τροποποίησε, ωστόσο, με το άρθρο 14 παρ. 1 του τη ρύθμιση για το καθ' ύλην αρμόδιο δικαστήριο προς άσκηση της ανακοπής και έτσι καθ' ύλην αρμόδιο κατέστη το δικαστήριο εκείνο που εξέδωσε την ανακοπόμενη διαταγή πληρωμής. Επαναφέρεται ουσιαστικά η ρύθμιση του προισχύσαντος άρθρου 653 παρ. 1 ΚΠολΔ προτού τροποποιηθεί από το ν.δ. 958/1971 και η ανακοπή αντιμετωπίζεται ως παρεπόμενη διαδικασία προς εκείνη της αίτησης για έκδοση διαταγής πληρωμής¹⁷³. Στην Αιτιολογική Έκθεση του ν. 4055/12 δεν γινόταν αναφορά στη δικαιολογητική βάση της ρύθμισης, η οποία, μάλιστα, είχε προταθεί από τις δυο προηγούμενες νομοπαρασκευαστικές επιτροπές¹⁷⁴ προς χάριν της ελάφρυνσης των Πολυμελών Πρωτοδικείων από το μεγάλο φόρτο υποθέσεων, της οικονομίας της δίκης και της επιτάχυνσης της απονομής της δικαιοσύνης, η οποία υπήρξε, άλλωστε και ο γενικότερος στόχος του νομοθετήματος αυτού. Με τη ρύθμιση αυτή καθιερώθηκε όχι μόνο αποκλειστική καθ' ύλην, αλλά και κατά τόπον αρμοδιότητα εκείνου του δικαστηρίου που εξέδωσε τη διαταγή πληρωμής για την εκδίκαση της ανακοπής¹⁷⁵.

¹⁷² Φραγκίστας Χ. Ν., Καθ' ύλην αρμόδιον δικαστήριον προς εκδίκασιν ανακοπής κατά διαταγής πληρωμής, Δ 1, σελ. 660-661 και 664

¹⁷³ Πανταζόπουλος Στέφανος, ό.π., σελ 217

¹⁷⁴ Πρόκειται για τη Νομοπαρασκευαστική Επιτροπή για την αναμόρφωση του ΚΠολΔ υπό την προεδρία του Ν. Κλαμαρή και για την Ειδική Νομοπαρασκευαστική Επιτροπή για την τελική διαμόρφωση του ΚΠολΔ υπό την προεδρία του τότε αντιπροέδρου του Αρείου Πάγου, Παπανικολάου, βλ. και Πανταζόπουλος Στέφανος, Η ανακοπή κατά διαταγής πληρωμής, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, Β' έκδοση, 2013, σελ 217, υποσημ. 727

¹⁷⁵ Πανταζόπουλος Στέφανος, ό.π., σελ 217· Ο ίδιος, Οι νομοθετικές προτάσεις της Ν.Ε., Εισήγηση στο 33^ο Πανελλήνιο Συνέδριο ΕΕΔ, Βόλος 2008, σελ. 197 και Ο ίδιος, Οι νομοθετικές προτάσεις του

Με τη ρύθμιση αυτή γίνεται εμφανές πως το πολυμελές πρωτοδικείο αποκλείεται από τα καθ' ύλην αρμόδια δικαστήρια προς άσκησιν ανακοπής δεδομένου ότι το άρθρο 625 προβλέπει την έκδοση διαταγής πληρωμής μόνο από το ειρηνοδικείο και από το μονομελές πρωτοδικείο. Αποκλειόμενου όμως του πολυμελούς πρωτοδικείου από αυτήν την καθ' ύλην αρμοδιότητα και εν όψει του ότι το 284 ΚΠολΔ απαιτεί την εξέταση των προδικαστικών ζητημάτων, δημιουργείται ζήτημα με το δεδικασμένο του άρθρου 331 ΚΠολΔ που προβλέπει ότι το δεδικασμένο καλύπτει και τα ζητήματα εκείνα που κρίθηκαν παρεμπιπτόντως και συνιστούν αναγκαία προϋπόθεση για το κύριο ζήτημα, μόνο εάν το δικαστήριο ήταν καθ' ύλην αρμόδιο ή ανώτερο να αποφασίσει για τα παρεμπιπτόντα αυτά θέματα¹⁷⁶. Ειδικότερα, στη δίκη της ανακοπής κατά της διαταγής πληρωμής ως κύριο ζήτημα εξετάζεται το κύρος της διαταγής πληρωμής¹⁷⁷, ενώ ως προδικαστικό ζήτημα εξετάζεται η ύπαρξη ή όχι της απαίτησης. Αυτό σημαίνει πως αν η διαταγή πληρωμής εξεδόθη σύμφωνα με το 625 ΚΠολΔ από μονομελές πρωτοδικείο για απαίτηση που υπερβαίνει τις 250.000 ευρώ, η ανακοπή κατ' αυτής θα εισαχθεί ενώπιον αυτού του μονομελούς πρωτοδικείου και έτσι η διάγνωση του τελευταίου για το προδικαστικό ζήτημα της ύπαρξης της απαίτησης δεν θα καλύπτεται από το δεδικασμένο σύμφωνα με το 331 ΚΠολΔ, γιατί αρμόδιο για τη με δεδικασμένο διάγνωση του ζητήματος αυτού είναι μόνο το πολυμελές σύμφωνα με τα άρθρα 14 παρ. 2 και 18 ΚΠολΔ. Η μη επέκταση του δεδικασμένου και στα προδικαστικά ζητήματα από το δικαστήριο της ανακοπής δημιουργεί, όμως, ένα σημαντικό πρόβλημα που με τη σειρά του οδηγεί σε δύο ακόμη: την επιλεκτική κατ' ουσίαν εφαρμογή του 331 ΚΠολΔ. Κι αυτό, διότι εάν ένας δανειστής επιλέξει την τακτική δικαστηριακή οδό για μια απαίτησή του για παράδειγμα από αλληλόχρεο λογαριασμό των 280.000 ευρώ και ασκήσει αγωγή στο Πολυμελές Πρωτοδικείο (14 παρ. 2 και 18 ΚΠολΔ), τότε η διάγνωση του δικαστηρίου αυτού για το κύριο ζήτημα περιβάλλεται ισχύ δεδικασμένου. Αν όμως, ο ίδιος δανειστής για την ίδια απαίτηση αιτηθεί την έκδοση διαταγής πληρωμής και ο καθ' ου οφειλέτης ασκήσει ανακοπή ενώπιον του Μονομελούς Πρωτοδικείου (625 ΚΠολΔ), το ζήτημα της ύπαρξης της απαίτησης δεν θα καλυφτεί από το δεδικασμένο. Κατ' αποτέλεσμα εμφανίζεται το ανακόλουθο φαινόμενο του να εφαρμόζεται πλήρως το 331 ΚΠολΔ μόνο για τις ανακοπές κατά διαταγών πληρωμής, των οποίων η αντίστοιχη τακτική αγωγή θα υπαγόταν στο ειρηνοδικείο και το μονομελές πρωτοδικείο.

Η μη κάλυψη του προδικαστικού ζητήματος της ύπαρξης ή μη της απαίτησης από το δεδικασμένο ανοίγει το δρόμο στον οφειλέτη να προσβάλει εκ νέου την απαίτηση όχι

Σχεδίου Νόμου της Νομοπαρασκευαστικής Επιτροπής στις δίκες των ειδικών διαδικασιών, των ασφαλιστικών μέτρων και της εκούσιας δικαιοδοσίας, ΕΠολΔ 2009, σελ. 170, ο οποίος τονίζει ότι αυτό προβλέπεται και σε άλλες έννομες τάξεις, ενώ με τη ρύθμιση αυτή υιοθετήθηκε η άποψη της νομολογίας πως εκείνος ο δικαστής που είχε επιλεγεί από το δανειστή με την υποβολή ενώπιον του της αίτησης για έκδοση διαταγής πληρωμής, εκείνος είναι και ο κατά τόπον αρμόδιος για την εκδίκαση της ανακοπής.

¹⁷⁶ Η επέκταση του δεδικασμένου και στο προδικαστικό ζήτημα αποτελεί πρωτοτυπία του ελληνικού δικονομικού δικαίου και συνιστά θεμιτή διάσπαση της αρχής διαθέσεως του άρθρου 106 ΚΠολΔ, γιατί η επέκταση αυτή λαμβάνει χώρα χωρίς να την έχει αιτηθεί ο διάδικος, βλ. Νίκας, Πολιτική Δικονομία Ι, 2003, σελ. 482- 483

¹⁷⁷ Βλ. ενδεικτικά ΑΠ 7/1994, Δ 1994. 853· ΕφΑθ 5483/2008, ΕλλΔνη 2009. 834

μόνο στο πλαίσιο της ανακοπής κατά της εκτελεστικής διαδικασίας (άρθρο 933 ΚΠολΔ), επειδή, εξάλλου, δεν ισχύει ο περιορισμός του 933 παρ. 3 ΚΠολΔ (πλέον 933 παρ. 4 ΚΠολΔ), αλλά και στο πλαίσιο της τακτικής δικαστηριακής οδού με την άσκηση τακτικής αρνητικής αναγνωριστικής αγωγής. Και ο δανειστής δύναται, όμως, να καταφύγει στην τακτική δικαστηριακή οδό με θετική αναγνωριστική ή καταψηφιστική αγωγή του.

Για την υπερπήδηση των εμποδίων αυτών προτάθηκε από τις δύο προηγούμενες του ν. 4055/12 Νομοπαρασκευαστικές Επιτροπές¹⁷⁸ να προστεθεί εδάφιο στο άρθρο 632 ΚΠολΔ, με το οποίο να υλοποιείται η κάτωθι πρωτότυπη πρόταση: το ίδιο το δικαστήριο της ανακοπής να είναι καθ' ύλην αρμόδιο και για τα προδικαστικά ζητήματα του 331 ΚΠολΔ, δηλαδή να επεκτείνεται το δεδικασμένο στο προδικαστικό ζήτημα που εξετάστηκε από καθ' ύλην κατώτερο δικαστήριο. Κατά μια αιτιολογία αυτή η επέκταση του δεδικασμένου σε τέτοια προδικαστικά ζητήματα είναι ορθή, επειδή προκύπτει σαφής βούληση του δανειστή να επιλέξει μια ειδική διαδικασία και όχι την τακτική¹⁷⁹. Αν μη τι άλλο, όμως, η πρόταση αυτή συνιστά ρωγμή στην αρχή του φυσικού δικαστή του άρθρου 8 του Συντάγματος, όπως αυτή εξειδικεύεται στον Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας με το άρθρο 109 και εκφράζεται και σε ειδικότερες διατάξεις του ΚΠολΔ, όπως είναι και το 331 ΚΠολΔ, για το οποίο γίνεται λόγος εδώ. Φαίνεται λοιπόν να παραβιάζεται η αρχή του φυσικού δικαστή υπό τη διατυπωθείσα πρόταση, η οποία εν τέλει δεν υιοθετήθηκε.

Η ρύθμιση του 632 παρ. 1 ΚΠολΔ του προισχύσαντος καθεστώτος, λοιπόν, περί καθ' ύλην αρμοδιότητας για την εκδίκαση της ανακοπής από το δικαστήριο που εξέδωσε τη διαταγή πληρωμής δέχθηκε σφοδρή κριτική από τη θεωρία¹⁸⁰, καθώς όχι μόνο αποστειρεί τον οφειλέτη από το φυσικό του δικαστή και παραβιάζει τα εχέγγυα ορθοκρισίας της εκδίκασης, αλλά και προκαλεί πλήθυνση των δικών. Διότι, όπως προαναφέραμε, εφόσον το προδικαστικό ζήτημα περί υπάρξεως ή μη της απαίτησης δεν περιβάλλεται με ισχύ δεδικασμένου, μπορούν τόσο ο οφειλέτης, όσο και ο δανειστής (π.χ. με θετική αναγνωριστική ή καταψηφιστική αγωγή του) να επαναφέρουν το προδικαστικό ζήτημα εκ νέου ως κύριο ενώπιον του καθ' ύλην αρμόδιου δικαστηρίου. Άμεσο επακόλουθο των ανωτέρω είναι, όμως, το ακριβώς αντίθετο αποτέλεσμα από αυτό που ήθελε να επιτύχει ο ν. 4055/12, δηλαδή η διόγκωση των δικών. Ο αρχικώς επιδιωκόμενος αυτός στόχος της ρύθμισης περί απομείωσης του φόρτου εργασίας των πολυμελών δικαστηρίων είχε τονιστεί ήδη στο πλαίσιο των προγενέστερων Σχεδίων του

¹⁷⁸ Βλ. ΣχΚΠολΔ 2009, στο οποίο κατ' ουσίαν ανάγεται η ιδέα του προσδιορισμού της καθ' ύλην αρμοδιότητας με βάση το δικαστήριο που εξέδωσε την προσβαλλόμενη διαταγή πληρωμής.

¹⁷⁹ Η άποψη αυτή διατυπώθηκε από τον Αρβανιτάκη, όμως δε μπορεί να ευδοκιμήσει κατά τον Πανταζόπουλο, διότι δεν υπάρχει καν ζήτημα επιλογής, αφού η ανακοπή εκδικαζόταν –τουλάχιστον μέχρι την τροποποίηση του ν. 4335/15- με την διαδικασία των πιστωτικών τίτλων, επίσης «αντίκειται στο άρθρο 331 ΚΠολΔ σε συνδυασμό με τη θέση της νομολογίας για το αντικείμενο της δίκης ανακοπής και το προδικαστικό αυτής ζήτημα της απαίτησης, η οποία (διάταξη) εφαρμόζεται και στην ειδική διαδικασία των πιστωτικών τίτλων, σύμφωνα με το άρθρο 591 παρ. 1 ΚΠολΔ», Πανταζόπουλος Στέφανος, Η ανακοπή κατά διαταγής πληρωμής, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, Β' έκδοση, 2013, σελ. 218, υποσημ. 728

¹⁸⁰ Βλ. ενδ. Ποδημάτα Ν. Ευαγγελία, ό.π., σελ. 235 και Πανταζόπουλος Στέφανος, Οι νομοθετικές προτάσεις του Σχεδίου Νόμου της Νομοπαρασκευαστικής Επιτροπής στις δίκες των ειδικών διαδικασιών, των ασφαλιστικών μέτρων και της εκούσιας δικαιοδοσίας, ΕΠολΔ 2009, σελ. 171

Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας ότι δύσκολα θα καρποφορούσε, διότι ακριβώς επειδή προβλέπεται και ο θεσμός της διαδικασίας των πιστωτικών τίτλων, στην ουσία οι ανακοπές κατά διαταγών πληρωμής θα αφορούσαν κυρίως συμβάσεις αλληλόχρεου λογαριασμού και χρηματοδοτικής μίσθωσης (leasing). Στις συμβάσεις αυτές, ωστόσο, είναι πιθανό να ανακύψουν σύνθετα νομικά ζητήματα, τα οποία επιβάλλεται να επιλύονται από πολυμελή δικαστήρια¹⁸¹. Θεωρήθηκε συνεπώς καταφανώς λανθασμένα πως στο βωμό της επιτάχυνσης της δίκης της ανακοπής και της ελάφρυνσης του φόρτου εργασιών του πολυμελούς πρωτοδικείου θα έπρεπε να θυσιαστεί η θεμελιώδης εγγύηση ορθοκρίσιμης και να παραβιαστούν οι γενικές διατάξεις περί αρμοδιότητας, οδηγώντας στην παραβίαση της συνταγματικώς κατοχυρωμένης αρχής του φυσικού δικαστή. Άλλωστε και το ΕΔΔΑ¹⁸² έχει αποφανθεί πως το δεδικασμένο, υπό την έννοια της δεσμευτικότητας της δικαιοδοτικής κρίσης είναι όρος της δίκαιης δίκης και προσφέρει ασφάλεια δικαίου και σταθερότητα, διότι εκτός των άλλων ένα σύστημα απονομής δικαιοσύνης θα πρέπει να στοχεύει όχι μόνο στην ανεύρεση της ουσιαστικής αλήθειας, αλλά και στην παρεμπόδιση του φαινομένου της διαιώνισης της δικαστικής διαμάχης¹⁸³.

Σήμερα ο ν. 4335/2015 επανέφερε την παλαιότερη ρύθμιση που ίσχυε πριν από το ν. 4055/2012 κρίνοντας την ως ορθότερη. Η καθ' ύλην αρμοδιότητα του δικαστηρίου της ανακοπής κατά διαταγής πληρωμής καθορίζεται πια από τις γενικές διατάξεις ανάλογα με το ύψος και τη φύση της χρηματικής απαίτησης¹⁸⁴. Πρέπει να επισημανθεί ότι από το συνδυασμό των άρθρων 622B παρ. 1 και 632 παρ. 2 τελ. εδ. ΚΠολΔ διαφαίνεται ότι ο χαρακτήρας της απαίτησης για την οποία εξεδόθη η διαταγή πληρωμής είναι κρίσιμος μόνο για την οριοθέτηση της καθ' ύλην αρμοδιότητας και δεν επηρεάζει την εφαρμοστέα διαδικασία που είναι αυτή των περιουσιακών διαφορών. Η καινούργια ρύθμιση για την καθ' ύλην αρμοδιότητα του δικαστηρίου της ανακοπής διαφοροποιείται ως προς την εφαρμοστέα διαδικασία, όταν η ανακοπή ασκείται ενώπιον του πολυμελούς πρωτοδικείου, αντίθετα απ' ό,τι συνέβαινε πριν το ν. 4055/2012. Τότε η ανακοπή εισαγόταν μεν στο πολυμελές, αλλά κατά την τακτική διαδικασία¹⁸⁵.

Συνεπώς, εκλείπει πλέον με τη νέα ρύθμιση το ζήτημα της περιβολής με ισχύ δεδικασμένου των προδικαστικών ζητημάτων και πλέον θα δημιουργείται δεδικασμένο για αυτά σύμφωνα με τους όρους του άρθρου 331 ΚΠολΔ.

¹⁸¹ Πανταζόπουλος Στέφανος, *ό.π.*, σελ. 171

¹⁸² Βλ. ενδεικτικά Brumarescu κατά Ρουμανίας, 28.10.1999, παρ. 61

¹⁸³ Γερασπούλου Μαρία – Ευφραιμία, Οι πρόσφατες τροποποιήσεις που επέφερε ο ν. 4055/2012 στο άρθρο 632 παρ. 1 και 2 ΚΠολΔ: θεωρητικοί προβληματισμοί υπό το πρίσμα της διαφύλαξης θεμελιωδών δικαιωμάτων των διαδίκων, Αρμ 2014, σελ. 1466

¹⁸⁴ Κατά την Ποδηματά η ρύθμιση του 632 ΚΠολΔ για το καθ' ύλην αρμόδιο δικαστήριο προς εκδίκαση της ανακοπής ομοιάζει με τη ρύθμιση της ανακοπής κατά της αναγκαστικής εκτέλεσης από τρίτο (άρθρο 936 ΚΠολΔ), κατά την οποία η καθ' ύλην αρμοδιότητα προσδιορίζεται, επίσης, βάσει του δικαιώματος του τρίτου που κρίνεται προδικαστικά, ακριβώς με σκοπό την εξασφάλιση δεδικασμένου για το συγκεκριμένο δικαίωμα, Ποδηματά, *ό.π.*, σελ. 236

¹⁸⁵ Γιαννόπουλος Σ. Παναγιώτης, Οι ειδικές διαδικασίες του ΚΠολΔ μετά τον ν. 4335/2015, ΕΠολΔ 2015, σελ. 484

5.2. Η νέα προθεσμία για την άσκηση ανακοπής για τα διαμένοντα στο εξωτερικό φυσικά πρόσωπα και τα εδρεύοντα στο εξωτερικό νομικά πρόσωπα (632 παρ. 2 εδ. α΄ ΚΠολΔ)

Όπως προαναφέραμε, η προθεσμία για την άσκηση της πρώτης ανακοπής παραμένει η ίδια, ήτοι 15 ημέρες και αφορά τα πρόσωπα που έχουν τη διαμονή ή την έδρα τους στην ημεδαπή· θεσπίζεται, όμως και μια νέα τριακονθήμερη προθεσμία για τους καθ' ων οφειλέτες που διαμένουν ή εδρεύουν στο εξωτερικό ή έχουν άγνωστη διαμονή (αλλά έχουν προφανώς νόμιμα διορισμένο αντίκλητο κατά το 142 ΚΠολΔ). Η νέα αυτή προθεσμία προβλέπεται στην παρ. 2 εδ. α΄ του άρθρου 632 ΚΠολΔ ένεκα της άρσης της αρνητικής διαδικαστικής προϋπόθεσης έκδοσης διαταγής πληρωμής κατά προσώπων διαμενόντων ή κατοικούντων στην αλλοδαπή και κατά προσώπων άγνωστης διαμονής που έχουν νόμιμα διορισμένο αντίκλητο σύμφωνα με το άρθρο 624 παρ. 2 ΚΠολΔ¹⁸⁶. Εφόσον είναι δυνατή πλέον η έκδοση διαταγής πληρωμής κατά προσώπων διαμενόντων στο εξωτερικό και κατά προσώπων άγνωστης διαμονής, ήταν επιβεβλημένη η ρύθμιση ιδιαίτερης προθεσμίας για την άσκηση ανακοπής από το νομοθέτη για τα πρόσωπα αυτά. Μάλιστα η προθεσμία αυτή είναι μεγαλύτερη –για την ακρίβεια η διπλάσια- από τη γενική δεκαπενθήμερη προθεσμία, όπως προβλέπεται, άλλωστε και για την έφεση (άρθρο 518 παρ. 1 ΚΠολΔ) και για την αναίρεση (άρθρο 564 παρ. 1 και 2 ΚΠολΔ). Τόσο στην περίπτωση της άσκησης του τακτικού ένδικου μέσου της έφεσης, όσο και στην περίπτωση της άσκησης του έκτακτου ένδικου μέσου της αναίρεσης, η προθεσμία για τους διαμένοντες στο εξωτερικό και τα πρόσωπα άγνωστης διαμονής είναι διπλάσια από την αντίστοιχη γενική προθεσμία.

Για την έναρξη της προθεσμίας αυτής εφαρμόζεται το καινούργιο άρθρο 636 ΚΠολΔ¹⁸⁷ όταν ο καθ' ου η διαταγή πληρωμής είναι κάτοικος εξωτερικού. Το 636 δεν εφαρμόζεται στους οφειλέτες άγνωστης διαμονής και η πρόβλεψη ειδικής ρύθμισης για αυτούς δε θεωρήθηκε απαραίτητη, επειδή προϋπόθεση για την έκδοση διαταγής πληρωμής κατά προσώπου άγνωστης διαμονής είναι η ύπαρξη νομίμως διορισθέντος αντικλήτου κατά το 142 ΚΠολΔ¹⁸⁸.

Πάντως, στο Σχέδιο Νόμου για την αναμόρφωση του Κώδικα πολιτικής Δικονομίας η αντίστοιχη προθεσμία που είχε προταθεί ήταν είκοσι πέντε και όχι τριάντα ημέρες¹⁸⁹, η οποία σε κάθε περίπτωση κρίνεται ανεπαρκής¹⁹⁰.

¹⁸⁶ Για την αλλαγή αυτή, βλ. αναλυτικότερα ανωτέρω, υπό 2.2.

¹⁸⁷ Για το καινούργιο αυτό άρθρο, βλ. ανωτέρω, υπό 3.2.

¹⁸⁸ Γιαννόπουλος Σ. Παναγιώτης, *ό.π.*, σελ. 484, υποσημ. 121

¹⁸⁹ Πανταζόπουλος Στέφανος, Οι νομοθετικές προτάσεις του Σχεδίου Νόμου της Νομοπαρασκευαστικής Επιτροπής στις δίκες των ειδικών διαδικασιών, των ασφαλιστικών μέτρων και της εκούσιας δικαιοδοσίας, ΕΠολΔ 2009, σελ. 170

¹⁹⁰ Κατά τον Πανταζόπουλο η προθεσμία αυτή θα πρέπει να γίνει τουλάχιστον εξηκονθήμερη χωρίς να περιλαμβάνει απαραίτητα μόνο τις εργάσιμες ημέρες, όπως εξάλλου ισχύει και για τις προθεσμίες των ένδικων μέσων κατά των δικαστικών αποφάσεων και όπως ισχύει και σε αλλοδαπές έννομες τάξεις, Πανταζόπουλος Στέφανος, *ό.π.*, σελ. 171

5.3. Η διαδικασία εκδίκασης της ανακοπής κατά της διαταγής πληρωμής (άρθρο 632 παρ. 2 ΚΠολΔ)

Πριν από το ν. 4055/2012 η ανακοπή εκδικαζόταν σύμφωνα με το τότε άρθρο 632 παρ. 3 ΚΠολΔ γενικά κατά την τακτική διαδικασία, αν η διαφορά από την απαίτηση για την οποία εξεδόθη η διαταγή πληρωμής δικαζόταν κατά την τακτική διαδικασία¹⁹¹. Σε διαφορετική περίπτωση, αν η διαφορά από την απαίτηση εκδικαζόταν κατά κάποια ειδική διαδικασία, τότε η ανακοπή θα εκδικαζόταν κατά τις διατάξεις της αντίστοιχης αυτής ειδικής διαδικασίας¹⁹². Αν για παράδειγμα η διαταγή πληρωμής είχε εκδοθεί για οφειλόμενα μισθώματα, η εκδίκαση της ανακοπής γινόταν κατά τις ειδικές διατάξεις των μισθωτικών διαφορών¹⁹³. Είχε δημιουργηθεί, πάντως, ζήτημα υπό το νομοθετικό αυτό καθεστώς που είχε να κάνει με την τηρητέα διαδικασία όταν η διαταγή πληρωμής είχε εκδοθεί βάσει πιστωτικού τίτλου, αν θα ήταν εφαρμοστέα η ειδική διαδικασία των τότε άρθρων 675 ΚΠολΔ επ. (ειδική διαδικασία των πιστωτικών τίτλων) ή η τακτική διαδικασία. Κατά την κρατούσα άποψη μια τέτοια ανακοπή έπρεπε να εκδικαστεί κατά την ειδική διαδικασία των πιστωτικών τίτλων χωρίς να παρέχεται στον ανακόπτοντα το δικαίωμα να δηλώσει ότι επιθυμεί την τακτική διαδικασία¹⁹⁴. Η τελευταία ήταν εφαρμοστέα μόνο στις περιπτώσεις κατά τις οποίες η διαταγή πληρωμής είχε εκδοθεί βάσει άκυρου πιστωτικού τίτλου που ισχύει ως πιστωτικό ομόλογο¹⁹⁵. Η άποψη αυτή πάντως δεν έχει κάποιο νομικό υπόβαθρο¹⁹⁶.

Με τη θέσπιση του ν. 4055/2012 το άρθρο 14 παρ. 1 του ν. αυτού εξαφάνισε τη ρύθμιση του 632 παρ. 3 ΚΠολΔ. Ορίστηκε στην παράγραφο 2 του ίδιου άρθρου ότι η ανακοπή «εκδικάζεται σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 643 και 591 παρ. 1 περ. α' ΚΠολΔ», η οποία παραπέμπει περαιτέρω στις γενικές διατάξεις των άρθρων 1 – 590 ΚΠολΔ. Η διάταξη αυτή από νομοτεχνικής απόψεως ήταν κακοδιατυπωμένη, διότι ήταν ασαφής και άφηνε κενό ως προς την εφαρμοστέα διαδικασία. Γιατί ούτε από την Αιτιολογική Έκθεση του ν. 4055/12 προκύπτει κάποια σαφής επεξήγηση για την ερμηνεία της διατάξεως. Σε αυτήν αναφέρεται απλώς ότι προβλέπεται πως η ανακοπή θα συζητείται με τη διαδικασία των πιστωτικών τίτλων. Θα έπρεπε, λοιπόν, ίσως να παραπέμπει η διάταξη στα άρθρα 635 ΚΠολΔ επ. για την ειδική διαδικασία των πιστωτικών τίτλων. Έτσι, εξαιτίας αυτής της ασάφειας της διάταξης διατυπώθηκαν δύο αντίθετες απόψεις για την εφαρμοστέα διαδικασία στην εκδίκαση της ανακοπής. Η πρώτη άποψη υποστήριζε ότι παρά την κατάργηση του 632 παρ. 3 ΚΠολΔ η φύση της απαίτησης ήταν αυτή που καθόριζε και την εφαρμοστέα διαδικασία. Αυτή θα ήταν η τακτική, εκτός κι αν η διαφορά από την απαίτηση ανήκε σε ειδική διαδικασία και

¹⁹¹ Ενδ. ΕφΘες 422/2004 ΠειρΝ 2005. 243· ΜΠρΠειρ 782/2002 ΑρχΝ 2002. 201

¹⁹² Ενδ. ΑΠ 97/1978 ΝοΒ 27. 26· ΕφΑθ 5760/2004 ΕλλΔνη 2005. 524· ΕφΑθ 169/2007 ΝοΒ 2007.1593

¹⁹³ Ενδ. ΕφΑθ 2497/1998 ΕλλΔνη 1998. 916

¹⁹⁴ Σιναγιώτης Δ. Λάμπρος, ό.π., σελ. 191

¹⁹⁵ ΕφΑθ 2456/1975 ΕΕμπΔ 26. 605

¹⁹⁶ Σιναγιώτης Δ. Λάμπρος, ό.π., σελ. 191

συνεπώς θα πρέπει να εφαρμοστεί αυτή η συγκεκριμένη ειδική διαδικασία¹⁹⁷. Σύμφωνα με τη δεύτερη άποψη που υποστηρίχθηκε, η κατάργηση από το ν. 4055/12 της παρ. 3 του άρθρου 632 σημαίνει ότι ο νομοθέτης ήθελε καταφανώς να καταργήσει και την προισχύουσα ρύθμιση, η οποία δεν μπορεί συνεπώς να εφαρμοστεί και τηρητέα διαδικασία στην εκδίκαση της ανακοπής θα πρέπει να είναι οι διατάξεις που διέπουν την εκδίκαση απαιτήσεων από πιστωτικούς τίτλους, ακόμη και όταν η διαφορά υπάγεται σε άλλη ειδική διαδικασία, ακόμη και στην τακτική. Η διαδικασία των πιστωτικών τίτλων είναι προτιμητέα, διότι στην πλειοψηφία τους οι περισσότερες διαταγές πληρωμής εκδίδονται επί τη βάσει κάποιου πιστωτικού τίτλου. Η λύση αυτή κρίθηκε ως ορθότερη, παρ' όλ' αυτά δεν είναι αμιγής προβλημάτων, καθώς οι οριζόμενες ως εφαρμοστέες διατάξεις δεν προσαρμόζονται στις επί μέρους απαιτήσεις που υπάγονται σε άλλες διαδικασίες, όπως για παράδειγμα, το άρθρο 640 ΚΠολΔ για την προσαγωγή του πιστωτικού τίτλου¹⁹⁸.

Σήμερα με τη θέσπιση του ν. 4335/15 ως διαδικασία εκδίκασης της ανακοπής ορίζεται σύμφωνα με το άρθρο 632 παρ. 2 ΚΠολΔ μια καινούργια διαδικασία των νέων άρθρων 614 ΚΠολΔ, ήτοι η διαδικασία των περιουσιακών διαφορών. Η ανακοπή κατά της διαταγής πληρωμής εκδικάζεται πλέον με τη διαδικασία των περιουσιακών διαφορών. Βέβαια, σύμφωνα με την Αιτιολογική Έκθεση του καινούργιου νόμου αν η διαταγή πληρωμής εξεδόθη βάσει πιστωτικού τίτλου, τότε θα εκδικαστεί με τη διαδικασία των πιστωτικών τίτλων (622B ΚΠολΔ)¹⁹⁹. Καθίσταται σαφές πως με τον καινούργιο νόμο η ανακοπή κατά της διαταγής πληρωμής δεν εκδικάζεται ποτέ με την τακτική διαδικασία, όπως αντίθετα ίσχυε κατά το προηγούμενο νομοθετικό καθεστώς και πριν από το ν. 4055/12. Στην περίπτωση που η ανακοπή εκδικάζεται κατά την ειδική διαδικασία των πιστωτικών τίτλων, επειδή εξεδόθη με βάση κάποιο αξιόγραφο, τότε στην διαδικασία αυτή θα εφαρμοστούν τα οριζόμενα από τα άρθρα 591 ΚΠολΔ επ. Ιδίως το 591 παρ. 1 ΚΠολΔ παραπέμπει στην τακτική διαδικασία (άρθρα 1-590 ΚΠολΔ), αρκεί οι διατάξεις αυτής να μην έρχονται σε αντίθεση είτε με την ειδική διαδικασία των πιστωτικών τίτλων, είτε με τη διαδικασία των περιουσιακών διαφορών. Κατ' αποτέλεσμα λόγω της επαναφοράς την καθ' ύλην αρμοδιότητας του δικαστηρίου της ανακοπής με βάση τις γενικές διατάξεις παρουσιάζεται το δικονομικό φαινόμενο να εκδικάζει λ.χ. το Πολυμελές Πρωτοδικείο μία ανακοπή με βάση τις ειδικές διατάξεις του άρθρου 591 επ. ΚΠολΔ και όχι την τακτική διαδικασία. Κι αυτό με τη σειρά του οδηγεί, βεβαίως, στη μη εφαρμογή άλλων άρθρων, όπως αυτό του άρθρου 237 ΚΠολΔ, καθώς κατά την ειδικότερη διάταξη του άρθρου 591 παρ. 1 στ. γ' ΚΠολΔ οι διάδικοι καταθέτουν προτάσεις το αργότερο κατά τη συζήτηση²⁰⁰.

¹⁹⁷ *Αρβανιτάκης Πάρις*, Η διαταγή πληρωμής κατά τον Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, Δίκαιο & Οικονομία, Π. Ν. Σάκκουλας, Αθήνα 2012, σελ. 347 επ., χωρίς ιδιαίτερη αιτιολογία

¹⁹⁸ *Παπαδάκης Δ. Χαράλαμπος*, Διαταγή πληρωμής (θεωρία και πράξη), β' έκδοση, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα- Θεσσαλονίκη, 2012, σελ. 196

¹⁹⁹ Βλ. ΑιτΕκθ 4335/15, www.hellenicparliament.gr, σελ. 7 και *Μαργαρίτης Μιχαήλ/ Μαργαρίτη Άντα*, ό.π., σελ. 92

²⁰⁰ *Πανταζόπουλος Στέφανος*, Οι νομοθετικές τροποποιήσεις του ν. 4335/2015 στη διαδικασία έκδοσης διαταγής πληρωμής και στη δίκη της εναντίον της ανακοπής, ΕφΑΔ 2016, τ. 2, σελ. 137

Σε όλες τις δίκες των ειδικών διαδικασιών, λοιπόν, άρα και στη δίκη της ανακοπής κατά της διαταγής πληρωμής εφαρμόζονται οι ειδικότερες ρυθμίσεις που προβλέπει το άρθρο 591 ΚΠολΔ, εκτός κι αν ορίζεται κάτι διαφορετικό στην οικεία ειδική διαδικασία. Καταργούνται οι ειδικότερες ρυθμίσεις που όριζαν διαφορετική προθεσμία ως προς ορισμένες ειδικές διαδικασίες και θεσπίζεται ενιαία προθεσμία κλήτευσης των διαδίκων 30 ημέρες πριν από τη συζήτηση ή 60 ημέρες, αν αυτός που καλείται διαμένει στο εξωτερικό ή είναι άγνωστος διαμονής (άρθρο 591 παρ. 1 στ. α΄ ΚΠολΔ). Η ρύθμιση αυτή ισχύει, βεβαίως και στη δίκη της ανακοπής. Καταργούνται δε και οι επιμέρους ρυθμίσεις που προέβλεπαν διαφορετική προθεσμία άσκησης ένδικων μέσων σε κάποιες ειδικές διαδικασίες, όπως και εκείνες οι ρυθμίσεις που αφορούσαν την εγγραφή στο πινάκιο²⁰¹. Επίσης, η παρέμβαση, η προσεπίκληση και η ανακοίνωση ασκούνται επί ποινή απαραδέκτου με δικόγραφο που κατατίθεται στη γραμματεία του δικαστηρίου στο οποίο εκκρεμεί η δίκη και επιδίδεται στους διαδίκους τουλάχιστον δέκα ημέρες πριν από τη συζήτηση (άρθρο 591 παρ. 1 στ. β΄ ΚΠολΔ). Η δίκη της ανακοπής κατά της διαταγής πληρωμής δανείζεται από την τακτική διαδικασία την υποχρεωτική κατάθεση των προτάσεων και παράλληλα καταργείται η δυνατότητα προφορικής υποβολής ισχυρισμών που δεν περιέχονται στις προτάσεις (591 παρ. 1 στ. γ΄ ΚΠολΔ). Τα δε περιεχόμενα στις προτάσεις μέσα επίθεσης και άμυνας προτείνονται συνοπτικά και προφορικά και καταχωρίζονται στα πρακτικά συζήτησης επί ποινή απαραδέκτου (άρθρο 591 παρ. 1 στ. δ΄ ΚΠολΔ). Ο χρόνος προσαγωγής των αποδεικτικών μέσων ρυθμίζεται με σαφήνεια στο στοιχείο ε΄ της παρ. 1 του 591 ΚΠολΔ και είναι το αργότερο έως τη συζήτηση της υπόθεσης. Οι διάδικοι μπορούν να καταθέσουν προσθήκη στις προτάσεις τους έως τη δωδέκατη ώρα της τρίτης εργάσιμης ημέρας από τη συζήτηση (άρθρο 591 παρ. 1 στ. στ΄ ΚΠολΔ). Με την προσθήκη αυτή αξιολογούνται οι αποδείξεις, προτείνονται ισχυρισμοί και προσκομίζονται ένορκες βεβαιώσεις, έγγραφα και γνωμοδοτήσεις κατά το άρθρο 390 μόνο για την αντίκρουση ισχυρισμών που προτάθηκαν. Επίσης, η ανταγωγή, η αντέφεση και οι πρόσθετοι λόγοι έφεσης και αναψηλάφησης ασκούνται με αυτοτελές δικόγραφο που επιδίδεται στον αντίδικο τουλάχιστον οκτώ ημέρες πριν από τη συζήτηση (άρθρο 591 παρ. 1 στ. ζ΄ ΚΠολΔ). Στην παρ. 4 του άρθρου 591 ΚΠολΔ προβλέπεται, επίσης, η δυνατότητα να διατάξει το δικαστήριο αυτοψία ή πραγματογνωμοσύνη με προφορική ανακοίνωση που καταχωρίζεται στα πρακτικά, ενώ στην παρ. 7 του ίδιου άρθρου ότι οι διατάξεις που ισχύουν για την εκδίκαση της υπόθεσης από τα πρωτοβάθμια δικαστήρια εφαρμόζονται στα ένδικα μέσα της ανακοπής ερημοδικίας, της έφεσης και της αναψηλάφησης, η δε αναίρεση εκδικάζεται κατά τις γενικές διατάξεις (εκτός κι αν ορίζεται διαφορετικά στις ειδικές διατάξεις των άρθρων 591- 645 ΚΠολΔ).

Επιπρόσθετα, στο προισχύσαν νομοθετικό καθεστώς πριν το ν. 4335/2015 είχε γίνει αποδεκτή στη θεωρία και τη νομολογία η θέση ότι στη δίκη της ανακοπής και ιδίως της ανακοπής κατά διαταγής πληρωμής που εξεδόθη βάσει πιστωτικών τίτλων μπορούσαν να ληφθούν υπ' όψιν και αποδεικτικά μέσα που δεν πληρούσαν τους όρους του νόμου.

²⁰¹ Πανταζόπουλος Στέφανος, ό.π., σελ. 136

Αυτό συντελούσε στην ανεύρεση της ουσιαστικής αλήθειας και άφηνε περιθώρια στο δικαστή απόκτησης δικανικής πεποιθήσης, ήταν δε μία σημαντική διαφοροποίηση της δίκης της τακτικής διαδικασίας σε σχέση με τις δίκες των ειδικών διαδικασιών. Με την τροποποίηση του ν. 4335/15 επειδή το άρθρο 591 ΚΠολΔ παραπέμπει στα άρθρα 1 – 590 ΚΠολΔ, στη δίκη της ανακοπής κατά της διαταγής πληρωμής εφαρμόζεται το άρθρο 340 ΚΠολΔ, το οποίο ορίζει ότι το δικαστήριο λαμβάνει υπ' όψιν τα αποδεικτικά μέσα που πληρούν τους όρους του νόμου και εκτιμά ελεύθερα και εκείνα που δεν πληρούν τους όρους του νόμου, υπό την επιφύλαξη των άρθρων 393 και 394 ΚΠολΔ. Αυτό σημαίνει ότι αυτοί οι φραγμοί στην απόδειξη ισχύουν και στη δίκη της ανακοπής. Επίσης, περιορίζονται οι αποδεικτικές συμφωνίες αποκλεισμού αποδεικτικών μέσων που γίνονταν δεκτές από τη νομολογία²⁰².

Η διαδικασία των πιστωτικών τίτλων παρουσιάζει διαφοροποίηση σε σχέση με την τακτική, γιατί σε αυτήν δεν επιτρέπεται η ανακοπή ερημοδικίας, ρύθμιση που έχει επικριθεί από τη θεωρία, καθώς η αιτιολογημένη ανακοπή επιβάλλεται από την αρχή της εκατέρωθεν ακροάσεως. Θεωρείται επιτυχέστερη η προ του ν. 4055/2012 ρύθμιση κατά την οποία η ανακοπή εκδικαζόταν σύμφωνα με τη διαδικασία, στην οποία υπαγόταν η απαίτηση. Κι αυτό, επειδή θα διασφαλιζόταν έτσι και η κάλυψη του προδικαστικού ζητήματος της απαίτησης από το δεδικασμένο σύμφωνα με το 331 ΚΠολΔ²⁰³.

Πάντως, αξίζει να σημειωθεί ότι παράλληλα στο νέο Κώδικα έχουν καταργηθεί οι διατάξεις των άρθρων 642, 666 παρ. 3 και 681 εδ. γ' ΚΠολΔ, οι οποίες απέκλειαν την εφαρμογή των διατάξεων περί μικροδιαφορών ακόμη και στις ειδικές διαδικασίες. Κατά συνέπεια καθίσταται εμφανές ότι ο δικονομικός νομοθέτης δεν επιθυμεί να αποκλείσει την εφαρμογή των διατάξεων περί μικροδιαφορών σε οιαδήποτε διαδικασία, υπό την προϋπόθεση ότι ισχύουν οι όροι που θέτει το άρθρο 466 ΚΠολΔ: η υπόθεση να υπάγεται στην υλική αρμοδιότητα του Ειρηνοδικείου, το αντικείμενο της διαφοράς να αφορά απαιτήσεις ή δικαιώματα επάνω σε κινητά πράγματα ή τη νομή τους και να μην υπερβαίνει τις 5.000 ευρώ.²⁰⁴

5.4. Οι πρόσθετοι λόγοι ανακοπής κατά της διαταγής πληρωμής

Οι λόγοι της ανακοπής αναφέρονται είτε στις τυπικές προϋποθέσεις έκδοσής της, είτε στην αμφισβήτηση της ίδιας της απαίτησης. Ο λόγος της ανακοπής συγκροτεί την ιστορική βάση της, η οποία από κοινού με το διαπλαστικό αίτημα οριοθετεί το αντικείμενο της δίκης της ανακοπής. Κατά συνέπεια, όταν έχουμε προβολή πλειόνων λόγων ανακοπής, είτε τυπικών, είτε ουσιαστικών, τότε έχουμε περίπτωση αντικειμενικής σώρευσης και υφίστανται περισσότερα αντικείμενα δίκης²⁰⁵. Ο ανακόπτων, όμως, εκτός από τους λόγους που προέβλεπε με την ανακοπή, μπορεί να προτείνει και νέους λόγους

²⁰² Πανταζόπουλος Στέφανος, *ό.π.*, σελ. 137

²⁰³ Ποδηματά Ν. Ευαγγελία, *ό.π.*, σελ. 236

²⁰⁴ Γιαννόπουλος Σ. Παναγιώτης, Παρατηρήσεις στην ΕιρΑθ 611/2014, ΕΠολΔ 2015, σελ. 637 -638. Όμοια ερμηνευτική θέση με την ΕιρΑθ 611/2014 υιοθέτησε και η ΕιρΑθ 2305/2013, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ

²⁰⁵ Ποδηματά σε Κεραμέα/Κονδύλη/Νίκα, *ό.π.*, άρθρο 632, αρ. 24 -25

ανακοπής. Επειδή στις ειδικότερες διατάξεις της ειδικής διαδικασίας της διαταγής πληρωμής και της ανακοπής κατ' αυτής δεν ορίζεται κάποια ρύθμιση για τους πρόσθετους λόγους ανακοπής, εφαρμόζεται το γενικό για τις ανακοπές άρθρο 585 ΚΠολΔ. Πρόσθετοι λόγοι προτείνονται, λοιπόν, παραδεκτά μόνο με ιδιαίτερο δικόγραφο που κατατίθεται στη γραμματεία του δικαστηρίου της ανακοπής και όχι με τις προτάσεις, με την έφεση, με το δικόγραφο των πρόσθετων λόγων έφεσης ή με την αναίρεση²⁰⁶. Ο ν. 4335/15 μετέβαλε και αυτό το άρθρο. Έτσι, σήμερα ισχύει σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 585 ΚΠολΔ ότι «νέοι λόγοι μπορούν να προταθούν μόνο με πρόσθετο δικόγραφο που κατατίθεται στη γραμματεία του δικαστηρίου προς το οποίο απευθύνεται η ανακοπή, κάτω από το οποίο συντάσσεται έκθεση και κοινοποιείται στον αντίδικο μέσα σε εξήντα ημέρες από την κατάθεση της ανακοπής ή, όταν πρόκειται για ειδικές διαδικασίες, οκτώ τουλάχιστον ημέρες πριν από τη συζήτηση.». Έτσι, λοιπόν, εξακολουθεί να παραμένει οκτώ ημέρες πριν από τη συζήτηση η προθεσμία άσκησης των πρόσθετων λόγων, όπως και υπό το προισχύσαν δίκαιο. Η γενική εξηκονθήμερη προθεσμία από την κατάθεση της αγωγής δε θα εφαρμόζεται ποτέ, αφού, όπως προελέχθη, η ανακοπή κατά της διαταγής πληρωμής δεν εκδικάζεται πλέον ποτέ με την τακτική διαδικασία, αλλά με εκείνη των πιστωτικών τίτλων ή των περιουσιακών διαφορών. Κατά συνέπεια δε δημιουργείται θέμα εφαρμογής διαχρονικού δικαίου για την άσκηση των πρόσθετων λόγων ανακοπής κατά της διαταγής πληρωμής²⁰⁷. Επίσης, σύμφωνα με την κρατούσα άποψη οι πρόσθετοι λόγοι δεν είναι απαραίτητο να ασκούνται μέσα στην προθεσμία που τάσσεται για την άσκηση της ανακοπής, αλλά αρκεί να τηρείται η προθεσμία του 585 παρ. 2 ΚΠολΔ²⁰⁸.

5.5. Η δυνατότητα σώρευσης ανακοπής κατά της διαταγής πληρωμής και ανακοπής κατά των πράξεων εκτέλεσης (άρθρο 632 παρ. 6)

Όπως προελέχθη, σύμφωνα με το άρθρο 631 εδ. α' ΚΠολΔ η διαταγή πληρωμής, η οποία δεν υποπίπτει στην εξαίρεση του εδαφίου β' του ίδιου άρθρου²⁰⁹ (δεν εκδόθηκε, δηλαδή, κατά προσώπου που κατοικεί στο εξωτερικό ή άγνωστης διαμονής με νόμιμα διορισμένο αντίκλητο), είναι τίτλος εκτελεστός άμα τη εκδόσει του. Στην πράξη, λοιπόν, η διαταγή πληρωμής στις περισσότερες περιπτώσεις επιδίδεται από το δανειστή στον καθ' ου οφειλέτη μαζί με το αντίγραφο του απογράφου με επιταγή προς εκτέλεση κατ' άρθρον 924 ΚΠολΔ προκειμένου να επιτευχθεί ο πλήρης αιφνιδιασμός αυτού και η επίσπευση της ικανοποίησης του δανειστή μέσω της διαδικασίας της αναγκαστικής εκτέλεσης.

Ο οφειλέτης έχει κατά συνέπεια να αντιμετωπίσει τόσο τον ίδιο τον εκτελεστό τίτλο, όσο και την επερχόμενη εξαιτίας αυτού εκτελεστική διαδικασία σε αρκετά σύντομο χρονικό περιθώριο. Στον οφειλέτη παρέχεται όμως διπλή άμυνα: κατά του εκτελεστού τίτλου μπορεί να αμυνθεί με την άσκηση της ανακοπής κατά τα άρθρα 632 και 633

²⁰⁶ Ενδ. ΑΠ 339/2006, Δ 2006. 373

²⁰⁷ Πανταζόπουλος Στέφανος, *ό.π.*, σελ. 137

²⁰⁸ Σ. Ανδρίτσος/ Αν. Πλεύρη σε Απαλαγάκη Χαρούλα, *ό.π.*, σελ. 1389

²⁰⁹ Για την καινούργια αυτή ρύθμιση, βλ. παραπάνω, υπό 4.1.

ΚΠολΔ. Κατά της αναγκαστικής εκτέλεσης μπορεί να ασκήσει ανακοπή του άρθρου 933 ΚΠολΔ και να προβάλει τις αντιρρήσεις του που σχετίζονται με την εγκυρότητα του εκτελεστού τίτλου, τη διαδικασία της αναγκαστικής εκτέλεσης και την απαίτηση. Ανακοπή κατά της διαταγής πληρωμής (632 και 633 ΚΠολΔ) και ανακοπή κατά της εκτέλεσης (933 ΚΠολΔ) πρέπει να ασκηθούν μέσα στα εξαιρετικά σύντομα χρονικά όρια που διαγράφουν τα άρθρα 632 και 633 ΚΠολΔ η πρώτη και 934 ΚΠολΔ η δεύτερη. Τα δύο ένδικα βοηθήματα παρέχουν διαφορετικού είδους δικαστική προστασία στον οφειλέτη και έχουν διαφορετικό αίτημα: η ανακοπή του άρθρου 632 ΚΠολΔ αποσκοπεί σε διάπλαση ως προς τη γενεσιουργό αιτία του εκτελεστού τίτλου και της απορρέουσας από αυτόν αναγκαστικής εκτέλεσης, ενώ η ανακοπή του 933 ΚΠολΔ στη διάπλαση ως προς την ίδια την αναγκαστική εκτέλεση. Ακριβώς επειδή έχουν διαφορετικό αίτημα- την ακύρωση της διαταγής πληρωμής η μεν και την προσβολή πράξεων της εκτελεστικής διαδικασίας η δε- η άσκηση της ανακοπής του 632 ΚΠολΔ δεν συνεπάγεται την έλλειψη εννόμου συμφέροντος για μεταγενέστερη άσκηση ανακοπής κατά της εκτέλεσης²¹⁰. Ούτε όμως κι η ταυτότητα των προβαλλόμενων λόγων στις δύο ανακοπές, καθ' ο μέρος αφορούν στις τυπικές προϋποθέσεις έκδοσης της διαταγής πληρωμής ή στην ουσιαστική βασιμότητα της απαίτησης, καθιστά την ανακοπή του 933 ΚΠολΔ απαράδεκτη ελλείψει εννόμου συμφέροντος με την αιτιολογία ότι η ανακοπή του 632 ΚΠολΔ είναι αρκετή. Γιατί σύμφωνα με αυτήν την άποψη μόνο όταν η ανακοπή του 933 ΚΠολΔ ερείδεται και σε λόγους που αφορούν την εκτελεστική διαδικασία υπάρχει έννομο συμφέρον, καθώς υφίσταται συρροή ένδικων βοηθημάτων και η επιλογή του ενός δεν επιτρέπει την άσκηση του άλλου²¹¹. Η άποψη αυτή, ωστόσο, δεν είναι ορθή, επειδή η παράλειψη ασκήσεως της μίας εκ των δύο ανακοπών έχει διαφορετικές έννομες συνέπειες²¹². Η έννομη προστασία που παρέχει η ανακοπή του 632 ΚΠολΔ δε μπορεί να θεωρηθεί, βεβαίως ισοδύναμη με την ανακοπή του 933 ΚΠολΔ, διότι η άκυρη πράξη της εκτέλεσης θεωρείται ισχυρή μέχρι την προσβολή της με την ανακοπή του 933.

Η παράλληλη άσκηση των δύο ένδικων βοηθημάτων κατά την κρατούσα άποψη²¹³ δεν επιφέρει εκκρεμοδικία κατ' άρθρον 222 ΚΠολΔ, επειδή δεν υφίσταται ταυτότητα αιτημάτων. Ωστόσο, προκειμένου να αποφευχθεί ο κίνδυνος έκδοσης αντιφατικών αποφάσεων το δεύτερο επιληφθέν δικαστήριο μπορεί να αναστείλει τη δίκη κατά το άρθρο 249 ΚΠολΔ²¹⁴. Κατά άλλη άποψη, πάντως, αν έχει ασκηθεί η ανακοπή του

²¹⁰ Πανταζόπουλος Στέφανος, Η ανακοπή κατά διαταγής πληρωμής, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, Β' έκδοση, 2013, σελ. 360 με περαιτέρω παραπομπές.

²¹¹ Βαθρακοκόιλης Βασίλης, Ερμηνεία Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, τόμος ΙΙΙ, 1995, άρθρο 632, άρ. 20· Σινανιώτης Δ. Λάμπρος, ό.π., σελ. 206, έτσι και ΜΠρΣπарт 52/1980 ΕλλΔνη 1980. 544

²¹² Πανταζόπουλος Στέφανος, ό.π., σελ. 360, ΕφΑθ 2631/1992 ΕλλΔνη 1994. 449

²¹³ Αθανασάς Ι. Αθανάσιος, Διαταγή πληρωμής για χρηματικές απαιτήσεις, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή, 2011, σελ. 839· Νίκας, Η ένσταση εκκρεμοδικίας, 1991, σελ. 219· Γέσιου – Φαλτσή Πελαγία, Αναγκαστική Εκτέλεση Ι, σελ. 513-514· Ποδηματά Ευαγγελία σε Κεραμέα/ Κονδύλη/Νίκα, ό.π., σελ. 1191, έτσι και ΑΠ 5/2003 ΕλλΔνη 2003. 414· ΕφΑθ 2631/1992, ΕλλΔνη 1994. 444· ΕφΑθ 547/2008 ΕλλΔνη 2008. 842· ΕφΘες 63/1997, Αρμ 1999. 250· ΜΠρΑγρ 161/1991, Αρμ 1991, 1234 και ΜΠρΑθ 1607/2006, ΝοΒ 2006. 1517· Κιάντου – Παμπούκη Αλίκη, ό.π., σελ. 73

²¹⁴ ΕφΘες 63/1997, Αρμ 1999. 250· ΜΠρΑγρ 161/1991, Αρμ 1991, 1234 και ΜΠρΑθ 1607/2006, ΝοΒ 2006. 1517

άρθρου 632, δε μπορεί να ασκηθεί μεταγενέστερα η ανακοπή του 933 ΚΠολΔ για τους ίδιους λόγους, διότι ελλείπει το έννομο συμφέρον και το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα, ήτοι η ακύρωση του τίτλου, μπορεί να επιτευχθεί με την ανακοπή του 632 ΚΠολΔ²¹⁵. Υπάρχει και τρίτη άποψη, η οποία υποστηρίζει πως αν εκκρεμεί κατά της διαταγής πληρωμής η ανακοπή του 632 ΚΠολΔ, είναι δυνατή και η παράλληλη άσκηση της ανακοπής του 933 ΚΠολΔ, υπό την προϋπόθεση, όμως, ότι με την τελευταία προβάλλονται μόνο λόγοι ακυρότητας των πράξεων εκτέλεσης και όχι λόγοι που αφορούν στην απαίτηση που επιδικάστηκε με τη διαταγή πληρωμής. Δεν αιτιολογείται, πάντως, επαρκώς η άποψη αυτή²¹⁶.

Από αυτήν την παράλληλη άσκηση, ωστόσο, των δύο ανακοπών δεν αποκλείεται, πάντως, εντελώς ο κίνδυνος έκδοσης αντιφατικών αποφάσεων, καθώς οι αντιρρήσεις που δύνανται να προβληθούν με καθεμία από τις δύο ανακοπές είναι κοινές, η νομική τους φύση ως ειδικότερων της κατά το 583 ΚΠολΔ ανακοπής είναι ταυτόσημη και επίσης, στο πλαίσιο αμφότερων υπάρχει η δυνατότητα αναστολής (632 ΚΠολΔ για τη διαταγή πληρωμής και 938 ΚΠολΔ για την εκτελεστική διαδικασία)²¹⁷.

Προκειμένου να αποφευχθεί αυτός ο κίνδυνος έκδοσης αντιφατικών αποφάσεων κατά την παράλληλη εκδίκαση και για να εξυπηρετείται η αρχή της οικονομίας της δίκης τη θεωρία και τη νομολογία έχει απασχολήσει έντονα το ζήτημα της δυνατότητας αντικειμενικής σώρευσης της ανακοπής κατά της διαταγής πληρωμής με την ανακοπή του άρθρου 933 ΚΠολΔ κατά των πράξεων εκτέλεσης που απέρρευσαν από αυτή τη διαταγή πληρωμής στο ίδιο δικόγραφο υπό την προϋπόθεση ότι συντρέχουν οι όροι που τίθενται από το 218 ΚΠολΔ. Άλλωστε, γίνεται δεκτή η αναλογική εφαρμογή των προϋποθέσεων του 218 ΚΠολΔ σε κάθε αίτηση παροχής δικαστικής προστασίας, αρά και στις εξεταζόμενες στο παρόν κεφάλαιο ανακοπές, αφού αυτές αποτελούν αυτοτελείς αιτήσεις παροχής δικαστικής προστασίας²¹⁸. Η νεότερη νομολογία είναι αυτή που κυρίως δέχεται αυτήν τη δυνατότητα σώρευσης²¹⁹.

²¹⁵ Κώστας Μπέης, άρθρο 632, σελ. 231· *Απαλαγάκη Χαρούλα*, Ανακοπή κατά διαταγής πληρωμής και ανακοπή κατά των πράξεων εκτελέσεώς της. Οριοθέτηση των δύο ένδικων βοηθημάτων, ΕπιστΕπετΑρμ 1990, σελ. 107· *Κουτσουλέλος Α. Κώστας*, Πολιτική Δικονομία, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα- Κομοτηνή, 2012, σελ. 441, με περαιτέρω παραπομπή σε Μπρίνια, έτσι και ΜΠρΑθ 1607/2006 ΝοΒ 2006. 1517

²¹⁶ *Μακρής Χ. Δημήτριος, ό.π.*, σελ. 145-146, με παραπομπή σε Βαθρακοκοίλη

²¹⁷ *Απαλαγάκη Χαρούλα*, Ανακοπή κατά διαταγής πληρωμής και ανακοπή κατά των πράξεων εκτελέσεώς της. Οριοθέτηση των δύο ένδικων βοηθημάτων, ΕπιστΕπετΑρμ 1990, σελ. 105

²¹⁸ *Χατζηγιωάννου Α. Βασίλειος*, Η αντικειμενική σώρευση των ανακοπών των άρθρων 632 παρ. 1 και 933 ΚΠολΔ, ΧρΙΔ 2006, σελ. 296 με περαιτέρω παραπομπές.

²¹⁹ Η νομολογία μέχρι σήμερα ήλεγχε το παραδεκτό της σωρεύσεως των δύο ένδικων βοηθημάτων κατά το 218 ΚΠολΔ εν όψει του κινδύνου δημιουργίας σύγχυσης, για παράδειγμα, λόγω της ρύθμισης του άρθρου 933 παρ. 4 ΚΠολΔ (πλέον 933 παρ. 5), *Ποδηματά Ν. Ευαγγελία, ό.π.*, σελ. 237· Υπάρχει πληθώρα δικαστικών αποφάσεων που δέχεται τη συνεκδίκαση των δύο ανακοπών, βλ. ενδεικτικά ΠΠρΘες 2663/1985, Αρμ 1987. 1039· ΕφΑθ 5326/2007 ΕλλΔνη 2008. 1096 και ΑΠ 337/2006, ΕλλΔνη 2006. 779· ΑΠ 337/2006, ΕλλΔνη 2006.779· ΜΠρΣερ 98/2007 Αρμ 2008. 603· ΕφΑθ 2497/1998, ΕλλΔνη 1998. 917· ΕφΔωδ 43/1998 ΕπισκΕΔ 1999. 178· ΕφΔωδ 12/2002, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ· ΠΠρΡοδ 61/2004, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ. Οι τέσσερις τελευταίες, πάντως, δεν περιέχουν επαρκή αιτιολογία για την επιλογή της συνεκδίκασης των ανακοπών.

Το ζήτημα, πάντως, ερίζεται, καθώς η συνεκδίκαση των δύο ανακοπών δε στερείται προβλημάτων. Μεγάλη μερίδα της νομολογίας²²⁰, κυρίως η παλαιότερη, δεν θεωρεί ορθή την αντικειμενική σώρευση των δύο ανακοπών στο ίδιο δικόγραφο, επειδή δεν πληρούνται όλες οι προϋποθέσεις που τίθενται από το 218 παρ. 1 ΚΠολΔ- το οποίο παρέμεινε αμετάβλητο και μετά το ν. 4335/15- και κυρίως δεν πληρούται η κατ' άρθρον 218 παρ. 1 περ. ε) ΚΠολΔ προϋπόθεση περί μη δημιουργίας σύγχυσης.

Οι προϋποθέσεις, λοιπόν, που τίθενται από το άρθρο 218 παρ. 1 ΚΠολΔ για να είναι επιτρεπτή η σώρευση δυο αγωγών στο ίδιο δικόγραφο είναι α) το να μην είναι αντιφατικές μεταξύ τους, β) να υπάγονται στο σύνολό τους λόγω ποσού στο δικαστήριο, όπου εισάγονται, γ) να υπάγονται στην κατά τόπον αρμοδιότητα του ίδιου δικαστηρίου, δ) να υπάγονται στο ίδιο είδος διαδικασίας και τέλος, ε) να μην προκαλεί σύγχυση η συνεκδίκαση. Με δεδομένο ότι η διαδικασία εκδίκασης της και το καθ' ύλην αρμόδιο δικαστήριο της ανακοπής του άρθρου 632 ΚΠολΔ δεν παρέμειναν αμετάβλητα λόγω νομοθετικών μεταβολών, η νομολογία εμφανίζει διακυμάνσεις ως προς το επιτρεπτό της συνεκδίκασης των δύο ανακοπών με τη νεότερη νομολογία να έχει κάνει μεταστροφή προς τη θετική στάση της απέναντι στο ζήτημα.

Ως προς την πρώτη προϋπόθεση που θέτει το άρθρο 218 παρ. 1 ΚΠολΔ, ήτοι τη μη ύπαρξη αντιφατικότητας των δύο αγωγών, λεκτέα είναι τα κάτωθι. Η ανακοπή του άρθρου 632 και η ανακοπή του άρθρου 933 ΚΠολΔ έχουν διαφορετικά αιτήματα, τα οποία όχι μόνο δεν αναιρούνται, αλλά αλληλοσυμπληρώνονται με στόχο την καταστολή της συνέχισης της εκτελεστικής διαδικασίας. Η συνεκδίκαση των δύο αυτών ανακοπών όχι μόνο δεν είναι αντιφατική, αλλά απεναντίας παρεμποδίζει και την έκδοση αντιφατικών αποφάσεων, κάτι που θα συνέβαινε, αν εκδικάζονταν ξεχωριστά. Εξάλλου, όπως προαναφέραμε, κατά την κρατούσα άποψη, η παράλληλη άσκηση δεν επιφέρει εκκρεμοδικία κατά το 222 ΚΠολΔ, αφού η ταύτιση του προδικαστικού ζητήματος στη μια δίκη με το κύριο ζήτημα της δεύτερης δε δημιουργεί εκκρεμοδικία²²¹.

Για να είναι επιτρεπτή, επίσης, η σώρευση των δύο αγωγών (ανακοπών εδώ) στο ίδιο δικόγραφο πρέπει να υπάγονται στο σύνολό τους λόγω ποσού στο δικαστήριο, όπου εισάγονται και να υπάγονται στο ίδιο είδος διαδικασίας. Πριν τη θέσπιση του ν. 4055/2012 δεν ήταν δυνατή η σώρευση της ανακοπής κατά της εκτέλεσης με την ανακοπή κατά της διαταγής πληρωμής που εκδικαζόταν κατά κάποια ειδική διαδικασία ούτε η συνεκδίκαση αυτών κατά το 246 ΚΠολΔ λόγω μη συνδρομής ταυτότητας διαδικασίας εκδίκασης κατ' άρθρον 218 παρ. 1 δ' ΚΠολΔ²²². Με το προγενέστερο του ν.

²²⁰ ΑΠ 97/1978 Δ 1978. 496· ΕφΠειρ 285/1998 ΕλλΔνη 1998. 894· ΕφΑθ 5369/1990 ΕλλΔνη 1992. 877· ΕφΘες 57/1991 Αρμ 1991. 876· ΕιρΑθ 3114/1993 ΑρχΝ 1997. 400· ΜΠρΘεσπ 310/2003, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ· ΜΠρΡοδ 41/2004, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ

²²¹ Χατζηγιάννου Α. Βασίλειος, *ό.π.*, σελ. 301

²²² Επίσης, το ίδιο συνέβαινε και στην περίπτωση, κατά την οποία και οι δύο ανακοπές υπάγονταν στο ίδιο είδος διαδικασίας, αλλά εκδικάζονταν από διαφορετικό καθ' ύλην ή κατά τόπον αρμόδιο δικαστήριο ή υπήρχε κίνδυνος δημιουργίας σύγχυσης από την ταυτόχρονη εκδίκαση τους λόγω των άρθρων 933 παρ. 4 και 937 ΚΠολΔ. Ήταν δυνατή, όμως η σώρευση λόγω ανακοπής κατά της διαταγής πληρωμής που εξεδόθη με βάση σύμβαση αλληλόχρεου λογαριασμού και λόγω ανακοπής κατά της εκτέλεσης λόγω ταυτότητας της εκτελεστικής διαδικασίας, βλ. Πανταζόπουλος Στέφανος, Η

4335/15 καθεστώς, είχε διασφαλιστεί η ταυτότητα διαδικασίας, διότι με το ν. 4055/12 η διαδικασία και για τις δύο ανακοπές ήταν κοινή και ήταν η διαδικασία των πιστωτικών τίτλων²²³²²⁴. Σήμερα, όπως αναφέρθηκε ανωτέρω, με τη θέσπιση του ν. 4335/15 ως διαδικασία εκδίκασης της ανακοπής κατά της διαταγής πληρωμής ορίζεται σύμφωνα με το άρθρο 632 παρ. 2 ΚΠολΔ μια καινούργια διαδικασία των νέων άρθρων 614 ΚΠολΔ επ., ήτοι η διαδικασία των περιουσιακών διαφορών. Η ίδια, όμως, διαδικασία των περιουσιακών διαφορών εφαρμόζεται πλέον μετά το ν. 4335/15 και για την εκδίκαση της ανακοπής κατά της εκτελεστικής διαδικασίας σύμφωνα με το άρθρο 937 παρ. 3 ΚΠολΔ. Άρα, υπάρχει ταυτότητα του είδους της διαδικασίας με το νέο νομοθετικό καθεστώς και δεν δημιουργείται πρόβλημα από την προϋπόθεση αυτή.

Επίσης, ως προς την καθ' ύλην αρμοδιότητα, υπό το καθεστώς του ν. 4055/12 αυτή ήταν ίδια και για τις δύο ανακοπές. Για μεν την ανακοπή κατά της διαταγής πληρωμής οριζόταν ότι καθ' ύλην αρμόδιο ήταν είτε το Ειρηνοδικείο, είτε το Μονομελές Πρωτοδικείο που εξέδωσε την προσβαλλόμενη διαταγή πληρωμής (παλαιό άρθρο 632 παρ. 1 ΚΠολΔ), για δε την ανακοπή κατά της εκτέλεσης οριζόταν ότι καθ' ύλην αρμόδιο ήταν το Ειρηνοδικείο, αν ο εκτελεστός τίτλος εξεδόθη από αυτό και το Μονομελές Πρωτοδικείο σε κάθε άλλη περίπτωση (παλαιό άρθρο 933 παρ. 1 ΚΠολΔ). Κατά συνέπεια υπό το προηγούμενο καθεστώς, υπήρχε ταύτιση και ως προς την καθ' ύλην αρμοδιότητα. Επειδή, όμως, σήμερα ο ν. 4335/15 επέφερε αλλαγή ως προς το καθ' ύλην αρμόδιο δικαστήριο για την εκδίκαση της ανακοπής του άρθρου 632 ΚΠολΔ, όπως αναλύθηκε ανωτέρω²²⁵, φαίνεται να δημιουργείται ίσως πρόβλημα. Πλέον καθ' ύλην αρμόδιο δικαστήριο για την εκδίκαση της ανακοπής κατά της διαταγής πληρωμής δεν είναι το δικαστήριο που την εξέδωσε, αλλά αυτό που είναι καθ' ύλην αρμόδιο κατά τις γενικές διατάξεις περί καθ' ύλην αρμοδιότητας (άρθρα 12 ΚΠολΔ επ.) βάσει του τροποποιημένου από το ν. 4335/15 άρθρου 632 παρ. 1 ΚΠολΔ, όπερ σημαίνει ότι πλέον αρμόδιο καθ' ύλην μπορεί να είναι και το Πολυμελές Πρωτοδικείο, το οποίο αποκλειόταν υπό το προηγούμενο καθεστώς. Ως προς την ανακοπή κατά της εκτέλεσης του 933 ΚΠολΔ, καθ' ύλην αρμόδιο δικαστήριο για την εκδίκασή της εξακολουθεί να παραμένει σύμφωνα με το νέο άρθρο 933 παρ. 1 εδ. α' ΚΠολΔ το Ειρηνοδικείο, αν η διαταγή πληρωμής εξεδόθη από το Ειρηνοδικείο και το Μονομελές Πρωτοδικείο, αν η διαταγή πληρωμής εξεδόθη από το Μονομελές ή το Πολυμελές Πρωτοδικείο. Λογικά, λοιπόν, θα υπάρχει ταυτότητα του καθ' ύλην αρμόδιου δικαστηρίου και για τις δύο ανακοπές (632 και 933 ΚΠολΔ), εκτός από την περίπτωση κατά την οποία η ανακοπή

ανακοπή κατά διαταγής πληρωμής, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, Β' έκδοση, 2013, σελ. 364 με πλούσια νομολογία.

²²³ Πανταζόπουλος Στέφανος, *ό.π.*, σελ. 364· Απαλαγάκη Χαρούλα, Γενικές εισαγωγικές παρατηρήσεις για τη δομή της διαγνωστικής διαδικασίας μετά τις περαιτέρω τροποποιήσεις του ΚΠολΔ από το ν. 4055/12, ΕφΑΔ 2012, σελ. 575 επ., έτσι και η Αιτιολογική Έκθεση του ν. 4055/12 (άρθρο 19) και ΜΠρΧαν 41/2013 Αρμ 2014. 177

²²⁴ Πριν το ν. 4055/12 η ανακοπή του άρθρου 933 ΚΠολΔ δε μπορούσε να σωρευθεί στο ίδιο δικόγραφο με την ανακοπή κατά της διαταγής πληρωμής του άρθρου 632 ΚΠολΔ που εκδικαζόταν με κάποια ειδική διαδικασία λόγω έλλειψης της υπ' αριθμ. δ) προϋπόθεσης της παραγράφου 1 του άρθρου 218 ΚΠολΔ ή λόγω καθ' ύλην αναρμοδιότητας. Έτσι διατασσόταν ο χωρισμός τους και η παραπομπή της ανακοπής του 933 ΚΠολΔ στο αρμόδιο δικαστήριο (βλ. ενδεικτικά ΜΠρΡόδ 41/2004).

²²⁵ Για την αλλαγή αυτή βλ. ανωτέρω, υπό κεφάλαιο υπ' αριθμ. 5.1.

του 632 ΚΠολΔ ασκήθηκε ενώπιον του καθ' ύλην αρμοδίου λόγω ποσού Πολυμελούς Πρωτοδικείου και στο ίδιο δικόγραφο έχει σωρευθεί η ανακοπή του 933 ΚΠολΔ, για την εκδίκαση της οποίας, όμως, αρμόδιο είναι το Μονομελές Πρωτοδικείο. Σε αυτήν την περίπτωση το Πολυμελές Πρωτοδικείο μπορεί να κρατήσει και την ανακοπή του 933 ΚΠολΔ και να συνεκδικάσει τις δύο ανακοπές²²⁶. Στην αντίστροφη περίπτωση, όμως, κατά την οποία οι δύο σωρευμένες στο ίδιο δικόγραφο ανακοπές κατατίθενται ενώπιον του Μονομελούς Πρωτοδικείου και το τελευταίο κρατεί προς εκδίκαση την ανακοπή του άρθρου 632, για την οποία είναι αρμόδιο το Πολυμελές, αυτό δεν θα είναι νόμιμο²²⁷.

Ως προς την κατά τόπον αρμοδιότητα του ίδιου δικαστηρίου που πρέπει να συντρέχει ως προϋπόθεση συνεκδίκασης των δύο ανακοπών, κατά τόπον αρμόδιο δικαστήριο σήμερα για την εκδίκαση της ανακοπής του 632 ΚΠολΔ είναι σύμφωνα με το 632 παρ. 1 ΚΠολΔ το δικαστήριο του τόπου έκδοσης της διαταγής πληρωμής, για δε την ανακοπή του 933 ΚΠολΔ αρμόδιο είναι κατά το άρθρο 933 παρ. 3 ΚΠολΔ το δικαστήριο της περιφέρειας του τόπου εκτέλεσης, εφόσον μετά την επίδοση της επιταγής ακολούθησαν και άλλες πράξεις της εκτελεστικής διαδικασίας, ειδάλλως το δικαστήριο του άρθρου 584 ΚΠολΔ των γενικότερων διατάξεων περί ανακοπής, στην οποία, άλλωστε υπάγεται η ανακοπή του 933 ΚΠολΔ ως έννοια είδους. Έχει διατυπωθεί η άποψη εδώ πως εφόσον δεν έχει εγκαθιδρυθεί αποκλειστική δωσιδικία του τόπου εκτελέσεως, η εφαρμογή του 584 στην ανακοπή του 632 ΚΠολΔ είναι προτιμητέα, καθώς ευνοεί την ομοιόμορφη ρύθμιση της κατά τόπον αρμοδιότητας των δικαστηρίων των δύο ανακοπών και αυξάνει τη δυνατότητα του ανακόπτοντος να τις σωρεύσει στο ίδιο δικόγραφο ενώπιον του δικαστηρίου είτε της γενικής δωσιδικίας του, είτε οποιασδήποτε ειδικής δωσιδικίας επιθυμούσε να επιλέξει²²⁸. Έχει υποστηριχθεί, επίσης, ότι σύμφωνα με το 31 παρ. 3 ΚΠολΔ στην περίπτωση κύριων δικών που είναι συναφείς, αποκλειστική αρμοδιότητα έχει το δικαστήριο που επελήφθη πρώτο και η δωσιδικία αυτή της συνάφειας υπερισχύει έναντι των άλλων αποκλειστικών δωσιδικιών. Αυτό σημαίνει πως είναι δυνατή η συνεκδίκαση των δύο ανακοπών ως συναφών, έστω κι αν το δικαστήριο αυτό είναι κατά τόπον αναρμόδιο²²⁹.

Σε θεωρία²³⁰ και νομολογία²³¹ έχουν διατυπωθεί επιφυλάξεις και ως προς την τελευταία προϋπόθεση του 218 παρ. 1 ΚΠολΔ περί μη δημιουργίας σύγχυσης εξαιτίας της συνεκδίκασης. Ειδικότερα, ο κίνδυνος σύγχυσης έγκειται στην υποχρεωτική εφαρμογή του παλαιού άρθρου 933 παρ. 4 (και νυν 933 παρ. 5) και 937 ΚΠολΔ στη δίκη επί της ανακοπής κατά της εκτελεστικής διαδικασίας, τα οποία εισάγουν ιδιαίτερες διαδικαστικές αποκλίσεις, εφαρμόζονται μόνο στη δίκη αυτή επί της ανακοπής του 933 ΚΠολΔ και αποκλίνουν τόσο από την τακτική, όσο και από τις ειδικές διαδικασίες. Ανακύπτει, λοιπόν, πρόβλημα σχετικά με το αν μπορούν να εφαρμοστούν τα άρθρα 933

²²⁶ Πρβλ. και άρθρο 47 ΚΠολΔ

²²⁷ Έτσι ίσχυε και υπό το προγενέστερο του ν. 4055/12 καθεστώς, βλ. Χατζηιωάννου Α. Βασιλείος, *ό.π.*, σελ. 302

²²⁸ Χατζηιωάννου Α. Βασιλείος, *ό.π.*, σελ. 302

²²⁹ Μακρής Χ. Δημήτριος, *ό.π.*, σελ. 147

²³⁰ Ποδηματά Ν. Ευαγγελία, *ό.π.*, σελ. 237

²³¹ Βλ. παραπάνω υποσημ. υπ' αριθμ. 159.

παρ. 4 ΚΠολΔ που ισχύουν στο δικονομικό πλαίσιο της δίκης επί της ανακοπής του 933 ΚΠολΔ και κατά τη συνεκδίκηση των ανακοπών του 632 και 933. Όπως προελέχθη, αρκετοί από τους ισχυρισμούς που μπορούν να προβληθούν στο πλαίσιο αμφοτέρων των ανακοπών είναι οι ίδιοι. Οι φραγμοί που θέτουν στην αποδεικτική διαδικασία τα δύο αυτά άρθρα δε μπορούν να εφαρμοστούν από τη μία στο πλαίσιο της ανακοπής του 632 ΚΠολΔ, επιβάλλεται, όμως, από την άλλη να εφαρμοστούν στο πλαίσιο της ανακοπής του 933 ΚΠολΔ. Αν σωρευθούν στο αυτό δικόγραφο οι ίδιοι αυτοί ισχυρισμοί με λόγους ανακοπής του 933 ΚΠολΔ ερωτάται αν το δικαστήριο θα τους εξετάσει ως υπαγόμενους στην ανακοπή του 632 ή του 933 ΚΠολΔ.

Για να αποτραπεί αυτό το πρόσκομμα υποστηρίχθηκε η άποψη ότι το δικαστήριο οφείλει να συνεκδικάζει μόνο όταν δεν υπάρχουν ισχυρισμοί που να υπόκεινται στον αποδεικτικό περιορισμό του 933 παρ. 4 ΚΠολΔ. Τέτοιου είδους ισχυρισμοί, όμως, είναι μόνο αυτοί που σχετίζονται με την απόσβεση της απαίτησης και παρακωλύουν εν γένει την άσκηση του ουσιαστικού δικαιώματος. Επίσης, στην δίκη της ανακοπής του 933 ΚΠολΔ οι ισχυρισμοί που μπορεί ο ανακόπτων να προβάλλει, είναι πολύ λιγότεροι εν συγκρίσει με αυτούς στη δίκη της ανακοπής του 632 ΚΠολΔ, ακριβώς εξαιτίας αυτού του περιορισμού του 933 παρ. 4 ΚΠολΔ, αλλά και λόγω του ότι με την ανακοπή του 632, τότε ανοίγεται στην ουσία για πρώτη φορά διαγνωστική δίκη και ο καθ' ου οφειλέτης μπορεί να προβάλλει όποιους ισχυρισμούς βούλεται χωρίς περιορισμούς. Άρα με την ανωτέρω υποστηριχθείσα άποψη πολύ λίγες μόνο ανακοπές θα συνεκδικάζονταν.

Κατά άλλη άποψη θα έπρεπε να συνεκδικάζονται οι δύο ανακοπές με εφαρμογή του 933 παρ. 4 ΚΠολΔ σε όλους τους ισχυρισμούς. Κάτι τέτοιο, βεβαίως, δεν θα μπορούσε να γίνει ανεκτό από την έννομη τάξη, γιατί θα σήμαινε την περιστολή του δικαιώματος αποδείξεως για τον ανακόπτονα και άρα προσβολή του δικαιώματος δικαστικής προστασίας (άρθρο 20 Σ). Άλλωστε και η ίδια η σκοπιμότητα του άρθρου 933 παρ. 4 ΚΠολΔ δεν επιτρέπει την υιοθέτηση της δεύτερης αυτής άποψης που είναι η εναρμόνιση των συγκρουόμενων συμφερόντων του δανειστή από τη μία -που δεν επιθυμεί να υποστεί περαιτέρω καθυστέρηση η εκτελεστική διαδικασία και δη για ζητήματα που έχουν ήδη κριθεί στο επίπεδο της διαγνωστικής δίκης- με τα συμφέροντα του καθ' ου οφειλέτη, του οποίου η προστασία από παρανομίες κατά την αναγκαστική εκτέλεση είναι επιβεβλημένη. Αυτός ο σκοπός, όμως, δεν υφίσταται στη δίκη της ανακοπής του 632, διότι σε αυτήν κατοχυρώνεται το δικαίωμα της προηγούμενης ακρόασης με το άνοιγμα διαγνωστικής δίκης, εφόσον άλλωστε ήταν μονομερής η έκδοση της διαταγής πληρωμής. Άρα ούτε αυτή η άποψη θεωρήθηκε ορθή.

Εκτός από τα ανωτέρω, αν τελεσιδίκησε η απορριπτική επί της ανακοπής του 632 ή 633 ΚΠολΔ απόφαση, τότε με την ανακοπή του 933 δε μπορούν να προβληθούν νέοι ισχυρισμοί κατά της απαίτησης. Αν, αντίθετα, έχει γίνει τελεσίδικα δεκτή η ανακοπή ένεκα μη ύπαρξης της απαίτησης, τότε η ανακοπή κατά της εκτελεστικής διαδικασίας θα είναι άνευ αντικειμένου και αυτή η ανυπαρξία της απαίτησης θα συνιστά δεδικασμένο στη δίκη της ανακοπής του 933 ΚΠολΔ. Το δικαστήριο θα ακυρώσει την πράξη της αναγκαστικής εκτέλεσης, επειδή η ύπαρξη της απαίτησης συνιστά προδικαστικό ζήτημα.

Επίσης, αν ο οφειλέτης ασκήσει μεν την ανακοπή κατά της διαταγής πληρωμής, δεν ασκήσει, όμως την ανακοπή κατά της εκτέλεσης, εκπίπτει από το δικαίωμα να αμφισβητήσει το κύρος της συγκεκριμένης πράξης εκτέλεσης μετά την πάροδο των προθεσμιών του 934 ΚΠολΔ. Μετά το ν. 4055/2012 η διαδικασία και για τα δύο ένδικα βοηθήματα είναι η αυτή και είναι η διαδικασία των πιστωτικών τίτλων. Κατά τη νομολογία έχει επίσης κριθεί ότι η εκπρόθεσμη ανακοπή του άρθρου 632 ΚΠολΔ δε μπορεί να ισχύσει ως ανακοπή κατά της εκτέλεσης εξαιτίας της διαφοράς του αντικειμένου προσβολής τους²³².

Σήμερα στην καινούργια παράγραφο 6 του άρθρου 632 ΚΠολΔ ρυθμίζεται πλέον ρητά προς τη θετική κατεύθυνση το ζήτημα αυτό με την υιοθέτηση της κρατούσας αυτής άποψης σε θεωρία και νομολογία: ο Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας επιτρέπει πλέον ρητά τη σώρευση των δύο αυτών ένδικων βοηθημάτων, υπό την προϋπόθεση ότι η αναγκαστική εκτέλεση απορρέει από τη συγκεκριμένη διαταγή πληρωμής που επίσης προσβάλλεται με το ίδιο δικόγραφο και ότι συντρέχουν οι όροι περί σώρευσης που θέτει το 218 ΚΠολΔ. Η ρύθμιση, πάντως, δεν προσθέτει κάτι καινούργιο, εφόσον, όπως προελέχθη, έτσι αντιμετωπιζόταν συνήθως το ζήτημα μέχρι σήμερα από τη νομολογία. Το ότι είναι νομοθετικά επιτρεπτή βέβαια η σώρευση αμφότερων των ανακοπών στο ίδιο δικόγραφο, δε σημαίνει αυτόματα, ωστόσο, ότι εξαλείφονται και τα ανωτέρω προβλήματα που εξετέθησαν. Γι' αυτό η ρύθμιση κρίνεται ως ανεπιτυχής από μερίδα της θεωρίας²³³, γνώμη, την οποία συμμερίζεται και η γράφουσα, ακριβώς για τους λόγους αυτούς και αφορούν τις σημαντικές διαδικαστικές αποκλίσεις που τα δύο ένδικα βοηθήματα παρουσιάζουν, όπως ο ειδικός αποδεικτικός περιορισμός του άρθρου 933 παρ. 4 ΚΠολΔ (νυν 933 παρ. 5 ΚΠολΔ), το ανεπίτρεπτο των έκτακτων ένδικων μέσων και κάποιες φορές και των τακτικών, αλλά και η εκδίκαση της ανακοπής του 933 κατά τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων. Σημειώνεται, τέλος, πως πρόβλημα θα ανακύπτει από τη σώρευση των δύο ανακοπών στο ίδιο δικόγραφο λόγω της νέας ρύθμισης του άρθρου 937 παρ. 1 περ. β) εδ. α' ΚΠολΔ που αποκλείει την άσκηση έκτακτων ένδικων μέσων κατά της τελεσίδικης απόφασης στη δίκη της ανακοπής κατά της αναγκαστικής εκτέλεσης²³⁴. Η τελεσίδικη απόφαση επί της ανακοπής κατά της αναγκαστικής εκτέλεσης δεν υπόκειται σε αναίρεση και αναψηλάφηση, εν αντιθέσει με την τελεσίδικη απόφαση επί της ανακοπής κατά της διαταγής πληρωμής.

²³² ΕφΑθ 3872/1993 Δ25. 314

²³³ Ποδηματά Ν. Ευαγγελία, *ό.π.*, σελ. 237· Γιαννόπουλος Σ. Παναγιώτης, Οι ειδικές διαδικασίες του ΚΠολΔ μετά τον ν. 4335/2015, ΕΠολΔ 2015, σελ. 485

²³⁴ Γιαννόπουλος Σ. Παναγιώτης, *ό.π.*, σελ. 485

5.6. Η ερημοδικία του ανακόπτοντος στη δίκη της ανακοπής (άρθρο 632 παρ. 7 ΚΠολΔ)

Από τον έλεγχο των ιδιωτικών ή δημοσίων εγγράφων που προσκομίζει ο αιτών την διαταγή πληρωμής έως την έκδοση αυτής δε γεννάται ζήτημα ερημοδικίας, καθώς η διαδικασία έκδοσης της διαταγής πληρωμής είναι ούτως ή άλλως μονομερής (ex parte) και δε νοείται συνεπώς εκδίκαση με την τεχνική έννοια του όρου. Ερημοδικία, όμως μπορεί να υπάρξει κατά την εκδίκαση της ανακοπής κατά της διαταγής πληρωμής, καθώς με την άσκηση αυτής ανοίγει για πρώτη φορά διαγνωστική δίκη. Η ερημοδικία μπορεί να υπάρχει είτε από την πλευρά του ανακόπτοντος είτε από την πλευρά του καθ' ου η ανακοπή.

Η δικονομική μεταχείριση της ερημοδικίας των διαδίκων στη δίκη της ανακοπής διήλθε πολλές μεταβολές λόγω των νομοθετικών μεταρρυθμίσεων που πραγματοποιήθηκαν κατά καιρούς από τους ν. 2915/2001, 3994/2011, 4055/2012 και τον ισχύοντα σήμερα ν. 4335/2015. Πριν το ν. 2915/2001 αν η ανακοπή εκδικαζόταν με κάποια ειδική διαδικασία, ίσχυε ό,τι επί ερημοδικίας στην εκάστοτε ειδική διαδικασία. Για παράδειγμα, αν η ανακοπή εκδικαζόταν κατά την ειδική διαδικασία των πιστωτικών τίτλων, επειδή στη διαδικασία αυτή δεν υπήρχε ειδικότερη ρύθμιση για την ερημοδικία των διαδίκων, εφαρμοστέες ήταν οι γενικές διατάξεις περί ερημοδικίας²³⁵. Αντιθέτως, στις περιπτώσεις κατά τις οποίες η ανακοπή εκδικαζόταν κατά την τακτική διαδικασία, τότε η ερημοδικία του ανακόπτοντος επέφερε την απόρριψη της ανακοπής ως ανυποστήρικτης σύμφωνα με το άρθρο 272 παρ. 1 ΚΠολΔ, η δε ερημοδικία του καθ' ου είχε ως αποτέλεσμα να συζητείται η ανακοπή ωσει παρών.

Στη θεωρία, πάντως, προέκυψε ζήτημα ως προς τις διατάξεις που έπρεπε να εφαρμοστούν επί ερημοδικίας του ανακόπτοντος και είχαν διατυπωθεί τέσσερις απόψεις. Η πρώτη άποψη υποστήριζε πως έπρεπε να εφαρμοστεί η γενική ρύθμιση του 272 ΚΠολΔ περί ερημοδικίας του ενάγοντος και έτσι η ανακοπή να απορριφθεί ως ανυποστήρικτη²³⁶ και η άποψη αυτή κρίνεται ως ορθότερη, επειδή κατά την κρατούσα άποψη η ανακοπή είναι επιθετική και όχι αμυντική πράξη²³⁷. Άλλη άποψη, επηρεασμένη από το ήδη καταργηθέν άρθρο 603 παρ. 3 ΚΠολΔ, σύμφωνα με το οποίο ο ανακόπων εξομοιωνόταν με τον εναγόμενο²³⁸, υποστήριζε πως σε περίπτωση ερημοδικίας του ανακόπτοντος έπρεπε να εφαρμοστεί η γενική διάταξη του 271 παρ. 3 ΚΠολΔ περί ερημοδικίας του εναγομένου²³⁹. Τρίτη άποψη αντέτεινε πως εφαρμοστέο ήταν το άρθρο 531 παρ. 1 ΚΠολΔ που ρύθμιζε την ερημοδικία του εκκαλούντα, διότι στην ανακοπή γίνεται κατ' ουσίαν εκδίκαση σε δεύτερο βαθμό, όπως στην έφεση²⁴⁰. Τέλος, μια τέταρτη άποψη υποστήριζε πως αν με την ανακοπή προβάλλονταν νομικοί λόγοι, τότε η

²³⁵ Βλ. ενδ. Εφαθ 1358/2000 Αρμ 2000. 977 και ΕιρΑθ 102/1993, ΕΕμπΔ, 1993. 600

²³⁶ Σινανιώτης Δ. Λάμπρος, *ό.π.*, σελ. 187

²³⁷ Το ζήτημα ερίζεται. Βλ. αναλυτικά Πανταζόπουλος Στέφανος, Η ανακοπή κατά διαταγής πληρωμής, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, Β' έκδοση, 2013, σελ. 20 επ.

²³⁸ Μπέης Κώστας, Πολιτική Δικονομία- Ειδικές Διαδικασίες, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα, 1979, σελ. 246

²³⁹ Πανταζόπουλος Στέφανος, *ό.π.*, σελ. 265-267

²⁴⁰ Βλ. ενδ. Εφαθ 4070/1975, ΝοΒ 1975. 1279

ερημοδικία δεν έπρεπε να λαμβάνεται υπ' όψιν, ενώ αντίθετα, γινόταν έλεγχος του βάρους απόδειξης, αν η ανακοπή αφορούσε άρνηση συνδρομής γεγονότων. Έτσι, αν έφερε το βάρος απόδειξης ο ανακόπων, τότε η ανακοπή έπρεπε να απορριφθεί ως αβάσιμη. Αν, όμως, το βάρος απόδειξης το έφερε ο καθ' ου, τότε η ερημοδικία δεν έπρεπε να ληφθεί καθόλου υπ' όψιν²⁴¹.

Μετά τη θέσπιση του ν. 2915 το άρθρο 270 ΚΠολΔ αντικαταστάθηκε και προέβλεπε ότι η διαδικασία προχωρεί σα να ήταν παρόντες όλοι οι διάδικοι, αν κατά τη συζήτηση της υπόθεσης που εκδικάζεται κατά την τακτική διαδικασία από τα πρωτοβάθμια δικαστήρια δεν εμφανιστεί ή εμφανιστεί και δε λάβει νόμιμα μέρος κάποιος από τους διαδίκους, αν και κλητεύθηκε νομότυπα και εμπρόθεσμα. Συνεπώς, στην ερημοδικία του διαδίκου που εκδικάζεται κατά την τακτική διαδικασία ίσχυε ό,τι και για την ερημοδικία κάποιου από τους διαδίκους στις ειδικές διαδικασίες²⁴². Σε περίπτωση ερημοδικίας του εκκαλούντος στη δίκη ανακοπής εφαρμοστέο ήταν το 524 παρ. 3 ΚΠολΔ και η έφεση απορριπτόταν.

Με τις τροποποιήσεις που επέφερε ο ν. 3994/2011 επανήλθε το σύστημα των δυσμενών συνεπειών. Δηλαδή αν η ανακοπή εκδικαζόταν κατά την τακτική διαδικασία σε περίπτωση που απουσίαζε ο ανακόπων, εφαρμόζονταν οι γενικές διατάξεις και η ανακοπή απερρίπτετο. Αν απουσίαζε ο καθ' ου η ανακοπή, η συζήτηση προχωρούσε σαν να ήταν παρών. Αντίθετα στην περίπτωση που εκδικαζόταν η ανακοπή με ειδική διαδικασία, η συζήτηση προχωρούσε ωσει παρόντων των διαδίκων. Στην περίπτωση της ερημοδικίας του εκκαλούντος στη δίκη της ανακοπής εφαρμόζονταν οι διατάξεις για την ερημοδικία του ενάγοντος με αποτέλεσμα την απόρριψη της έφεσης.

Μετά το ν. 3994/2011 ακολούθησε ο ν. 4055/2012 που επέφερε, επίσης, αλλαγές. Δημιουργήθηκε ζήτημα σχετικά με τις εφαρμοστέες διατάξεις και ειδικότερα ως προς την ερημοδικία κατά την εκδίκαση της ανακοπής. Πιο συγκεκριμένα βάσει του άρθρου 632 παρ. 1 in fine σε συνδυασμό με το 643 παρ. 2 ΚΠολΔ που παρέπεμπε στο άρθρο 649 ΚΠολΔ, στην παράγραφο 2 του οποίου προβλεπόταν ότι αν απουσίαζε οποιοσδήποτε από τους διαδίκους, η δίκη προχωρούσε σα να ήταν παρόντες όλοι οι διάδικοι και αντιστοίχως προβλεπόταν και κατά την απουσία του εκκαλούντος. Είχε εισαχθεί, λοιπόν, το σύστημα της μονομερούς συζητήσεως ερήμην του ανακόπτοντος ανεξάρτητα από τη φύση της απαίτησης, για την οποία εξεδόθη η διαταγή με αποτέλεσμα να εξετάζεται το ουσία βάσιμο της ανακοπής, αν και ο ανακόπων ήταν απών. Όλο αυτό βέβαια επιδρούσε στην ταχύτητα απονομής της δικαιοσύνης, αλλά και στην οικονομία της δικαστικής ενέργειας²⁴³. Έτσι, επιφυλάξεις αναπτύχθηκαν στη θεωρία και τη νομολογία σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου αυτού. Στη θεωρία μία άποψη υποστήριζε ότι με την

²⁴¹ Μπέης Κώστας, Πολιτική Δικονομία- Ειδικές Διαδικασίες, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα, 1979, σελ. 245 - 247· Σινανιώτης Δ. Λάμπρος, ό.π., σελ. 187-188

²⁴² Πανταζόπουλος Στέφανος, ό.π., σελ. 268

²⁴³ Ποδηματά Ν. Ευαγγελία, ό.π., σελ. 236, έτσι και Πανταζόπουλος Στέφανος, Οι τροποποιήσεις του ΚΠολΔ στα ένδικα μέσα, στις ειδικές διαδικασίες και στο γενικό μέρος της αναγκαστικής εκτέλεσης βάσει του ν. 4335/2015, ΕΠολΔ 2015, σελ. 274

παραπομπή του άρθρου 643 ΚΠολΔ ο νομοθέτης εκφράστηκε ευρύτερα απ' ό,τι ήθελε και πραγματική του βούληση ήταν η παραπομπή μόνο στην πρώτη παράγραφο που αφορά τη σύντομη προθεσμία για την έκδοση της απόφασης και όχι στη δεύτερη περί ερημοδικίας²⁴⁴. Αντίθετη άποψη στη θεωρία υποστήριξε πως γενικότερα όλη η εκδίκαση της ανακοπής πρέπει να υπάγεται στη διαδικασία των μισθωτικών διαφορών²⁴⁵. Η νομολογία από την άλλη αντέτεινε, μάλλον ορθότερα, πως εφαρμοστέα είναι εκείνη η διαδικασία που συνάδει στη φύση της διαφοράς. Η θέση αυτή βρίσκει έρεισμα στην παραπομπή του άρθρου 643 παρ. 2 ΚΠολΔ προς το 649 ΚΠολΔ, την οποία θεωρεί αναλογική. Έτσι, μπορούσαν να εφαρμοστούν οι γενικές διατάξεις περί ερημοδικίας, επειδή οι τελευταίες συντελούν στην επιτάχυνση της πολιτικής δίκης, στην οποία δεν οδηγεί σε καμία περίπτωση η εφαρμογή του άρθρου 649 παρ. 2 ΚΠολΔ. Τα πρωτοβάθμια δικαστήρια προέβαιναν σε διορθωτική ερμηνεία με δική τους κατασκευή και δέχονταν την εφαρμογή των γενικών περί ερημοδικίας διατάξεων (άρθρα 271 και 272 ΚΠολΔ) και στην ανακοπή κατά της διαταγής πληρωμής που εκδικαζόταν κατά την εδική διαδικασία των πιστωτικών τίτλων²⁴⁶. Κατά συνέπεια η ειδικότερη αυτή διάταξη του 649 παρ. 2 ΚΠολΔ παρέμενε ανεφάρμοστη.

Σήμερα το ανωτέρω πρόβλημα που είχε ανακύψει στο πλαίσιο του ν. 4055/12 αίρεται. Ο ν. 4335/2015 ήρθε να προσθέσει με τη θέσπισή του μια καινούργια παράγραφο στο άρθρο 632, την παράγραφο 7, η οποία προβλέπει ότι «Αν ο ανακόπτων δε λάβει μέρος κανονικά στη δίκη, το δικαστήριο συζητεί την υπόθεση χωρίς αυτόν και απορρίπτει την ανακοπή». Η ρύθμιση αυτή κρίθηκε ως περιττή²⁴⁷, καθώς η ερημοδικία ελλείψει ειδικότερης ρύθμισης στη διαδικασία των πιστωτικών τίτλων που έχει οριστεί ως εφαρμοστέα, διέπεται, όπως προαναφέρθηκε, από τις γενικές διατάξεις των άρθρων 271- 272 ΚΠολΔ και το σύστημα των δυσμενών συνεπειών. Ο ανακόπτων αντιμετωπίζεται ως ερημοδικών ενάγων.

5.7. Η νέα προθεσμία για την ανακοπή κατά της διαταγής πληρωμής μετά από τη δεύτερη επίδοση (άρθρο 633 ΚΠολΔ)

Στην περίπτωση που η δεκαπενθήμερη ή τριακονθήμερη προθεσμία (για οφειλέτες – καθ' ων διαμένοντες στην ημεδαπή και αλλοδαπή αντίστοιχα) του άρθρου 633 παρ. 2 ΚΠολΔ προς άσκηση ανακοπής κατά της διαταγής πληρωμής πέρασε άπρακτη, υπάρχει δυνατότητα για άσκηση δεύτερης ανακοπής κατά της διαταγής πληρωμής μέσα σε μια

²⁴⁴ Γιαννόπουλος, Παρατηρήσεις επί της ΜΠρΘες 22099/2013, ΕΠολΔ 2013. 407

²⁴⁵ Κατράς, Παρατηρήσεις, επί της ΕφΑθ 6081/2010, ΕλλΔνη 2012. 490

²⁴⁶ ΜΠρΘες 22099/2013, ΕΠολΔ 2013. 719· Γιαννόπουλος, Παρατηρήσεις επί της ΜΠρΧαν 41/2013, ΕΠολΔ 2013. 400· Κατράς, παρατηρήσεις επί της ΕιρΧαν 123/2013, ΕλλΔνη 2013. 54· ΜΠρΑθ 3755/2013, ΝοΒ 2013. 1877· ΜΠρΣερ 84/2014, ΕλλΔνη 2014. 898

²⁴⁷ *Ποδηματά Ν. Ευαγγελία, ό.π., σελ. 236, έτσι και Πανταζόπουλος Στέφανος, ό.π., σελ. 274*

νέα πια προθεσμία: η παλαιά προθεσμία των 10 εργάσιμων ημερών αυξάνεται και καθίσταται δεκαπενθήμερη. Ο καθ' ου η διαταγή πληρωμής δύναται λοιπόν να ασκήσει ανακοπή κατά της διαταγής πληρωμής που του επιδίδεται για δεύτερη φορά εντός 15 εργάσιμων ημερών. Η προθεσμία αυτή είναι η ίδια και για τους κατοίκους του εξωτερικού. Η διεύρυνση αυτή της προθεσμίας ανακοπής της δεύτερης επίδοσης φαίνεται ορθή, διότι η παλαιά δεκαήμερη προθεσμία ήταν εξαιρετικά σύντομη και έθετε σε κίνδυνο το δικαίωμα δικαστικής προστασίας του καθ' ου οφειλέτη (20 Σ), εν όψει και του ότι, όπως τονίστηκε, η διαταγή πληρωμής έχει μονομερή χαρακτήρα και έχει εξαιτίας του λόγου αυτού προβληματίσει τη θεωρία σχετικά με τη συμβατότητά της με το Σύνταγμα και το ευρωπαϊκό δίκαιο. Οι δύο αυτές ανακοπές είναι οι μόνες που μπορούν να διασφαλίσουν την ακρόαση του καθ' ου και κατά τη γνώμη μας ίσως θα έπρεπε να είναι ακόμη μεγαλύτερες, όπως είναι και οι προθεσμίες για την άσκηση ένδικων μέσων²⁴⁸. Η προθεσμία για τη δεύτερη ανακοπή ίσως θα έπρεπε να είναι και αυτή τριακονθήμερη για τους κατοίκους της ημεδαπής και εξηκονθήμερη για τους κατοίκους της αλλοδαπής προκειμένου να εξασφαλίζεται πληρέστερα η άμυνα του καθ' ου οφειλέτη, ο οποίος ευρίσκεται σε δυσμενή θέση με τη δαμόκλειο σπάθη της επερχόμενης αναγκαστικής εκτέλεσης να επικρέμεται επάνω του.

²⁴⁸ Βλ. άρθρα 518 και 564 ΚΠολΔ για την έφεση και την αναίρεση αντίστοιχα.

6. Ο ΘΕΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΝΤΟΛΗΣ ΓΙΑ ΠΛΗΡΩΜΗ

Με το ν. 4335/2015 προεξαγγέλλεται ένας καινούργιος θεσμός. Πιο συγκεκριμένα στις μεταβατικές διατάξεις του άρθρου 1 του ν. 4335/2015 και ειδικότερα στο άρθρο 9 παρ. 8 ορίζεται ότι «για τις απαιτήσεις του άρθρου 623 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας μπορεί να ζητηθεί η έκδοση εντολής για πληρωμή, η διαδικασία έκδοσης, το περιεχόμενο, ο τύπος και οι έννομες συνέπειες της οποίας θα καθοριστούν με προεδρικό διάταγμα, που θα εκδοθεί ύστερα από πρόταση του Υπουργού Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.»

Με το άρθρο αυτό, λοιπόν, εξαγγέλλεται προγραμματικά²⁴⁹ ένας καινούργιος θεσμός, ο θεσμός της εντολής προς πληρωμή. Προβλέπεται ότι θα μπορεί να εκδοθεί «εντολή» για πληρωμή, αντί διαταγής πληρωμής για τις απαιτήσεις του άρθρου 623 ΚΠολΔ, ωστόσο η μεταβατική διάταξη είναι αρκετά γενικόλογη και δεν είναι δυνατόν να συναχθούν από αυτή ασφαλή συμπεράσματα για τη λειτουργία, τη διαδικασία έκδοσης, το περιεχόμενο, τον τύπο και τις έννομες συνέπειες αυτής, τα οποία θα καθορίζονται από προεδρικό διάταγμα που θα εκδοθεί έπειτα από πρόταση του Υπουργού Δικαιοσύνης και θα προβλέπει ειδικότερες ρυθμίσεις. Σύμφωνα με την Αιτιολογική Έκθεση του νόμου 4335/ 2015 αυτός ο θεσμός της εντολής για πληρωμή έχει τις ρίζες του στον ευρωπαϊκό χώρο²⁵⁰ και απαιτεί διαφορετικές προϋποθέσεις προκειμένου να εκδοθεί σε σχέση με την ισχύουσα στον Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας διαταγή πληρωμής²⁵¹. Ασαφές παραμένει, επίσης, το αν θα καταλαμβάνει ο νέος θεσμός ολικά ή εν μέρει τις απαιτήσεις, για τις οποίες θα μπορούσε να εκδοθεί και σήμερα διαταγή πληρωμής, όπως επίσης αμφίβολο είναι το αν η προεξαγγελλόμενη εντολή πληρωμής θα αντικαταστήσει τη διαταγή πληρωμής ή θα ισχύσει παράλληλα με ανάλογα ένδικα βοηθήματα που απαντώνται σε άλλες ευρωπαϊκές έννομες τάξεις.

Αξίζει να σημειωθεί ότι κατά τις προπαρασκευαστικές εργασίες του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας είχε προταθεί αρχικά η θέσπιση μιας ξεχωριστής διαδικασίας στα άρθρα 152- 166 του Διαγράμματος του Εισηγητή²⁵², η οποία έφερε και την ονομασία «επιταγή προς πληρωμή», διάφορη, βέβαια, τόσο από την επιταγή του άρθρου 924 ΚΠολΔ, όσο και από τη ίδια τη διαταγή πληρωμής, που προβλεπόταν στο άρθρο 167 επ. ΣχΚΠολΔ. Στο πεδίο εφαρμογής της διαδικασίας ενέπιπταν ενδεικτικά οι απαιτήσεις ιατρών, δικηγόρων, μηχανικών, μεσιτών, προσώπων απασχολούμενων με σύμβαση εξαρτημένης εργασίας, απαιτήσεις ξενοδόχων κ.ο.κ. Η διαδικασία αυτή ομοιάζε με ένδικο βοήθημα που προβλέπεται στο γερμανικό δίκαιο στα άρθρα 688 επ. ZPO (Mahnverfahren). Θα εκδιδόταν από το γραμματέα του δικαστηρίου χωρίς η έγγραφη

²⁴⁹ Βλ. και ΑιτΕκθ ν. 4335/2015

²⁵⁰ Δεν είναι σαφές, πάντως, το αν ο νομοθέτης εννοεί το πρότυπο της Ευρωπαϊκής Διαταγής Πληρωμής του ΕΚ 1896/2006 ή ανάλογους θεσμούς που ισχύουν στο δίκαιο άλλων ευρωπαϊκών κρατών, όπως η Γερμανία και η Σουηδία, που προβλέπουν το πρότυπο της «μη απόδειξης» για την έκδοση εκτελεστού τίτλου.

²⁵¹ *Μαργαρίτης Μιχαήλ/ Μαργαρίτη Άντα*, Ερμηνεία Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας -ερμηνευτικό συμπλήρωμα (μετά το ν. 4335/2015), Δίκαιο & Οικονομία, Π. Ν. Σάκκουλας, Αθήνα 2015, σελ. 87

²⁵² Βλ. ΣχΚΠολΔ V, σελ. 152

απαίτηση της απαίτησης να αποτελεί αναγκαίο όρο για την έκδοσή της, ενώ η ανάπτυξη της εκτελεστότητάς της τελούσε υπό την αίρεση της μη εμπρόθεσμης άσκησης ανακοπής. Η πρόταση αυτή για το θεσμό της «επιταγής προς πληρωμή» δεν υιοθετήθηκε εν τέλει από την Αναθεωρητική Επιτροπή και θεωρήθηκε ορθότερο να διατηρηθεί ενιαία διαταγή πληρωμής για όλες τις απαιτήσεις, επειδή θεωρήθηκε ότι ο νέος θεσμός θα επιφέρει σύγχυση και θα επιβαρύνει υπερβολικά τον Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας με μία ακόμη διαδικασία²⁵³.

²⁵³ Γιαννόπουλος Σ. Παναγιώτης, Οι ειδικές διαδικασίες του ΚΠολΔ μετά τον ν. 4335/2015, ΕΠολΔ 2015, σελ. 456, με περαιτέρω παραπομπές

7. ΚΡΙΤΙΚΗ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΡΥΘΜΙΣΕΩΝ

Εν κατακλείδι ο θεσμός της διαταγής πληρωμής υπέστη αρκετές τροποποιήσεις από το ν. 4335/2015. Συνοψίζοντας τες οι αλλαγές αυτές σχετίζονται σχεδόν με όλο το φάσμα του θεσμού, εκκινώντας ήδη από τη διαδικασία έκδοσης της διαταγής πληρωμής, και εκτεινόμενες σε όλο το εύρος της: στην επίδοση αυτής, στην ανακοπή και στην επίδοση της ανακοπής κατ' αυτής και στην αναστολή εκτέλεσης της διαταγής πληρωμής.

Έτσι, λοιπόν, είδαμε σχετικά με τη **διαδικασία** έκδοσης της διαταγής πληρωμής ότι: α. προβλέπεται πλέον ρητά στο άρθρο 623 ΚΠολΔ ως απαραίτητη προϋπόθεση έκδοσης μιας διαταγής πληρωμής το να είναι η διαφορά «ιδιωτικού δικαίου». Αυτό σημαίνει ότι δεν θα μπορούν πλέον να εκδίδονται διαταγές πληρωμής από τον πολιτικό δικαστή κατά του Ελληνικού Δημοσίου με βάση απαίτηση απορρέουσα από διοικητική σύμβαση. Άλλωστε, με το ν. το ν. 4329/2015 θεσπίζεται η δυνατότητα έκδοσης διαταγής πληρωμής και από τα διοικητικά δικαστήρια και ειδικότερα το Μονομελές Διοικητικό Εφετείο είναι καθ' ύλην αρμόδιο για την έκδοση διαταγών πληρωμής για αξιώσεις από διοικητικές συμβάσεις που έχουν συναφθεί στο πλαίσιο εμπορικής συναλλαγής. Τα καινούργια άρθρα 272^A έως 272I του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας ρυθμίζουν τη διαδικασία, καθώς και την προστασία του καθ' ου. Με την τροποποίηση του άρθρου 623 ΚΠολΔ και την πρόβλεψη της δυνατότητας έκδοσης διαταγής πληρωμής από τα διοικητικά δικαστήρια έλαβε τέλος ένα ακανθώδες ζήτημα που είχε ταλανίσει για αρκετές δεκαετίες τη θεωρία και τη νομολογία.

β. αίρεται η αρνητική διαδικαστική προϋπόθεση του να μην είναι ο καθ' ου η διαταγή πληρωμής πρόσωπο διαμένον στο εξωτερικό ή άγνωστης διαμονής. Πλέον θεσπίζεται η δυνατότητα έκδοσης διαταγής πληρωμής τόσο κατά προσώπου διαμένοντος ή κατοικούντος στο εξωτερικό, όσο και κατά προσώπου αγνώστου διαμονής, υπό την προϋπόθεση ότι το τελευταίο έχει νόμιμα διορισμένο αντίκλητο (άρθρο 624 παρ. 2 ΚΠολΔ). Και με την τροποποίηση αυτή εξαλείφθηκαν αρκετά ζητήματα που είχαν ανακύψει υπό το προισχύσαν νομοθετικό καθεστώς, με κυριότερο εκείνο του ποιος είναι ο κρίσιμος χρόνος, κατά τον οποίο ο καθ' ου η διαταγή πληρωμής πρέπει ή δεν πρέπει να διαμένει στην αλλοδαπή, ώστε να θεωρηθεί η εκδοθησόμενη διαταγή πληρωμής άκυρη ή έγκυρη αντίστοιχα.

γ. ως προς τη διαδικασία έκδοσης της διαταγής πληρωμής διατηρείται στο άρθρο 623 ΚΠολΔ η δυνατότητα έκδοσης διαταγής πληρωμής βάσει απόφασης ασφαλιστικών μέτρων που εξεδόθη μετά από εξώδικη ομολογία ή αποδοχή της αίτησης του οφειλέτη. Η διατήρηση αυτής της δυνατότητας που προσετέθη για πρώτη φορά με το ν. 4055/12 και διατηρήθηκε και από τον 4335/15 έχει επικριθεί, πάντως, από τη θεωρία.

δ. υπάρχει πλέον υποχρέωση αναφοράς τόσο στην αίτηση για έκδοση διαταγής πληρωμής, όσο και στην εκδιδόμενη διαταγή πληρωμής επιπρόσθετων στοιχείων, ιδίως των Αριθμών Φορολογικού Μητρώου του αιτούντα την έκδοση διαταγής πληρωμής και του προσώπου κατά του οποίου στρέφεται η αίτηση (άρθρα 626 και 630 εδ. β' και γ' ΚΠολΔ). Ήδη, πάντως, έχει κριθεί από τη νομολογία ότι η παράλειψη κάποιου από τα στοιχεία του άρθρου 118 ΚΠολΔ ή η εσφαλμένη αναγραφή του δεν επιφέρει από αυτόν

και μόνο το λόγο την ακυρότητα ή το απαράδεκτο του δικογράφου, ακριβώς επειδή η τήρηση της διάταξης δεν έχει οριστεί με ποινή ακυρότητας.

Αναφορικά με την **επίδοση** τόσο της διαταγής πληρωμής, και της αίτησης αναστολής όσο και της ανακοπής κατά της διαταγής πληρωμής έχουν θεσπιστεί δύο καινούργια άρθρα, το 635 και 636 ΚΠολΔ, τροποποιήθηκε δε το 630^Α.

α. Το άρθρο 635 ΚΠολΔ ορίζει πού πρέπει να γίνονται οι επιδόσεις των ανακοπών των άρθρων 632 και 633 ΚΠολΔ και των αιτήσεων αναστολής του 632. Η επίδοση μπορεί να γίνει είτε στο δικηγόρο που υπέγραψε την αίτηση για την έκδοση της διαταγής πληρωμής, είτε στη διεύθυνση εκείνου κατά του οποίου στρέφονται.

β. Το άρθρο 636 ΚΠολΔ ρυθμίζει το χρόνο συντέλεσης της επίδοσης προς τα πρόσωπα που διαμένουν στο εξωτερικό εν όψει και της καινούργιας δυνατότητας έκδοσης διαταγής πληρωμής κατά των προσώπων αυτών.

γ. Στο άρθρο 630^Α ΚΠολΔ έχουμε δύο μικρές αλλαγές. Κατά πρώτον στο β' εδάφιο του άρθρου αυτού προστέθηκε το επίρρημα «αυτοδικαίως». Έτσι, σε περίπτωση μη επίδοσης της διαταγής πληρωμής εντός της δέμηνης προθεσμίας που θεσπίζει το α' εδάφιο του ίδιου άρθρου, η ισχύς της διαταγής πληρωμής παύει αυτοδικαίως και δεν θα χρειάζεται η άσκηση κάποιου ένδικου βοηθήματος προκειμένου να μην επιφέρει τα έννομα αποτελέσματά της η ανεπίδοτη εντός δέμηνου διαταγή πληρωμής. Τέλος, κατά το γ' εδάφιο δεν απαιτείται να πραγματοποιήσει την κατάθεση του αντιγράφου της έκθεσης επίδοσης ο δικαστικός επιμελητής, αλλά μπορεί να την πραγματοποιήσει και ο ίδιος ο υπέρ ου η διαταγή πληρωμής ή ο πληρεξούσιος δικηγόρος αυτού.

Σχετικά με την **αναστολή εκτέλεσης** της διαταγής πληρωμής θεσπίζεται κατ' αρχήν:

α. η αυτοδικαίως αναστολή της διαταγής πληρωμής που στρέφεται κατά κατοικούντος ή διαμένοντος στο εξωτερικό ή κατά προσώπου που είναι αγνώστου διαμονής, όσο διαρκεί η προθεσμία της ανακοπής (άρθρο 631 εδ. β' ΚΠολΔ). Προβληματισμό, πάντως, έχει προκαλέσει η νέα ρύθμιση, καθώς φαίνεται να εισάγει μια μάλλον αδικαιολόγητη μεταχείριση ανάμεσα στα πρόσωπα κατά των οποίων στρέφεται μια διαταγή πληρωμής με κριτήριο τον τόπο διαμονής τους.

β. σύμφωνα με το άρθρο 632 παρ. 3 ΚΠολΔ το δικαστήριο, ο δικαστής του οποίου εξέδωσε τη διαταγή πληρωμής δύναται κατά τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων να χορηγήσει αναστολή μέχρι να εκδοθεί οριστική και όχι τελεσίδικη απόφαση επί της ασκηθείσης ανακοπής, όπως προβλεπόταν πριν το ν. 4335/15.

γ. κατά την παρ. 4 του άρθρου 632 ΚΠολΔ μετά από την άσκηση έφεσης κατά της απόφασης που απορρίπτει την ανακοπή και ως τη συζήτηση της έφεσης υπάρχει η δυνατότητα αίτησης αναστολής ως την έκδοση της οριστικής απόφασης επί του ένδικου μέσου ενώπιον του δικαστηρίου που εξέδωσε την προσβαλλόμενη απόφαση υπό την προϋπόθεση ότι πιθανολογείται η ευδοκίμηση της έφεσης. Η αυτή δυνατότητα υπάρχει σε κάθε στάση της δίκης ενώπιον του δικαστηρίου που δικάζει την έφεση, καθώς επίσης, αυτές οι ανωτέρω δυνατότητες αναστολής υφίστανται και όταν δεν είχε χορηγηθεί

αναστολή έως την έκδοση της απόφασης επί της ανακοπής. Υπάρχει προβληματισμός της θεωρίας και εδώ, μήπως επιβαρύνεται υπέρμετρα η όλη διαδικασία.

Ως προς την **ανακοπή** κατά της διαταγής πληρωμής και εδώ επέφερε πληθώρα αλλαγών ο ν. 4335/15.

α. σύμφωνα με το άρθρο 632 παρ. 1 ΚΠολΔ καθ' ύλην αρμόδιο δικαστήριο για την εκδίκαση της ανακοπής καθίσταται εκ νέου εκείνο που είναι αρμόδιο σύμφωνα με τις γενικές διατάξεις (άρθρα 12 ΚΠολΔ επ.), όπως ίσχυε πριν από τη θέσπιση του ν. 4055/12. Πλέον δεν αποκλείεται από την εκδίκαση της ανακοπής το Πολυμελές Πρωτοδικείο, το οποίο αποκλειόταν με το προηγούμενο καθεστώς του ν. 4055/12. Η ρύθμιση κρίνεται θετικά από τη θεωρία, καθώς εκλείπουν τα προβλήματα που είχαν δημιουργηθεί εν όψει του άρθρου 331 ΚΠολΔ.

β. θεσπίζεται μια νέα τριακονθήμερη προθεσμία για την άσκηση ανακοπής που αφορά τα διαμένοντα στο εξωτερικό φυσικά πρόσωπα και τα εδρεύοντα στο εξωτερικό νομικά πρόσωπα ή τα πρόσωπα άγνωστης διαμονής στο άρθρο 632 παρ. 2 εδ α' ΚΠολΔ.

γ. Ως διαδικασία εκδίκασης της ανακοπής κατά της διαταγής πληρωμής ορίζεται μια νέα διαδικασία που ονομάζεται διαδικασία των περιουσιακών διαφορών των άρθρων 614 επ. ΚΠολΔ. Βεβαίως, αν η διαταγή πληρωμής εξεδόθη βάσει πιστωτικού τίτλου, τότε η ανακοπή θα εκδικαστεί με τη διαδικασία των πιστωτικών τίτλων.

δ. Εκτός από τις ανωτέρω αλλαγές θεσπίζεται πια ρητά ένα ζήτημα που ούτως ή άλλως αντιμετωπιζόταν ωσαύτως από τη νομολογία: προβλέπεται πλέον ρητά στο άρθρο 632 παρ. 6 η δυνατότητα σώρευσης ανακοπής κατά της διαταγής πληρωμής και ανακοπών κατά των πράξεων εκτέλεσης στο ίδιο δικόγραφο για λόγους οικονομίας της δίκης και αποφυγής του κινδύνου έκδοσης αντιφατικών αποφάσεων από την παράλληλη εκδίκασή τους. Βέβαια, η πρόβλεψη της δυνατότητας σώρευσης δεν εξαφανίζει και τα προβλήματα που επιφέρει η συνεκδίκαση και τα οποία σχετίζονται με τις προϋποθέσεις του άρθρου 218 παρ. 1 ΚΠολΔ και οι οποίες δε φαίνεται να πληρούνται και γι' αυτό η ρύθμιση έχει επικριθεί έντονα από τη θεωρία.

ε. Ως προς την ερημοδικία του ανακόπτοντος στη δίκη της ανακοπής προβλέπεται στο άρθρο 632 παρ. 7 ΚΠολΔ ότι αν αυτός δε λάβει κανονικά μέρος στη δίκη, το δικαστήριο συζητεί την υπόθεση χωρίς αυτόν και απορρίπτει την ανακοπή.

στ. Τελευταία αλλαγή στο κεφάλαιο της ανακοπής είναι η πρόβλεψη νέας προθεσμίας για την ανακοπή κατά της διαταγής πληρωμής μετά από τη δεύτερη επίδοση του άρθρου 633 ΚΠολΔ, η οποία από δέκα εργάσιμες ημέρες εκτείνεται στις δεκαπέντε εργάσιμες ημέρες, ρύθμιση που κρίνεται θετικά, καθώς δέκα ημέρες είναι ασφυκτικά σύντομο χρονικό περιθώριο.

Τέλος, προεξαγγέλεται προγραμματικά ένας νέος θεσμός, αυτός της «εντολής για πληρωμή», τις λεπτομερείς ρυθμίσεις του οποίου και τις διαφοροποιήσεις του από τη διαταγή πληρωμής θα δούμε εν καιρώ.

Στο γενικότερο επίπεδο των ειδικών διαδικασιών έχει διατυπωθεί η άποψη ότι θα πρέπει να υπάρξει ενοποίηση όλων των διαδικασιών²⁵⁴. Η ενοποίηση αυτή μπορεί να μη

²⁵⁴ Καλαβρός Κωνσταντίνος, *ό.π.*, σελ.11

συντελέστηκε, ένα θετικό βήμα, όμως, προς αυτή την κατεύθυνση είναι, πάντως, η ομαδοποίηση τους στις τρεις κατηγορίες που αναφέρθηκαν. Η ομαδοποίηση κρίνεται από τη θεωρία ως επιτυχημένη. Και η πλειοψηφία των αλλαγών στη διαδικασία της έκδοσης διαταγής πληρωμής χαιρετίζεται, όμως, θετικά από την πλευρά της θεωρίας και ειδικότερα κρίνεται πως έτσι, θα τονωθούν με τις νέες ρυθμίσεις οι εμπορικές συναλλαγές, ενώ θα υπάρξει εναρμόνιση με το ενωσιακό δίκαιο και τις γενικότερες επιταγές της παγκοσμιοποίησης²⁵⁵. Οι διατάξεις που έχουν προκαλέσει προβληματισμό-εύλογα κατά τη γνώμη μας -είναι κατά βάση εκείνη της διατήρησης της δυνατότητας έκδοσης διαταγής πληρωμής βάσει απόφασης ασφαλιστικών μέτρων που εξεδόθη μετά από εξώδικη ομολογία ή αποδοχή της αίτησης του οφειλέτη (άρθρο 623 ΚΠολΔ), όπως επίσης και η μη επέκταση της αυτοδίκαιης αναστολής εκτέλεσης της διαταγής πληρωμής για όσο χρόνο διαρκεί η προθεσμία για άσκηση ανακοπής, όπως έχει προβλεφθεί για τις διαταγές πληρωμής που στρέφονται κατά κατοικούντος ή διαμένοντος στο εξωτερικό ή κατά προσώπου που είναι αγνώστου διαμονής, όσο διαρκεί η προθεσμία της ανακοπής (άρθρο 631 εδ. β' ΚΠολΔ). Προβληματισμό, έχει δημιουργήσει και η ρητή δυνατότητα σώρευσης ανακοπής κατά της διαταγής πληρωμής και ανακοπών κατά των πράξεων εκτέλεσης (άρθρο 632 παρ. 6).

Και μια διαπίστωση- ευχή ως επίλογος τούτης της διπλωματικής εργασίας: προκειμένου να υπάρξει αληθινή βελτίωση και επιτάχυνση στην απονομή της δικαιοσύνης στην πολιτική δίκη θα πρέπει να λάβουν χώρα τέτοιες τροποποιήσεις στον Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, ώστε κάποιοι θεσμοί που μας είναι μεν οικείοι, αλλά δημιουργούν προσκόμματα να μεταβληθούν. Ακόμη περισσότερο θα πρέπει να είμαστε δεκτικοί προς νέους θεσμούς και να μη μένουμε προσκολλημένοι σε παρωχημένες ρυθμίσεις που δε συνάδουν στη σύγχρονη συναλλακτική ζωή, τα δεδομένα της οικονομίας και το κοινωνικό γίγνεσθαι. Ο Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας θα πρέπει να διατηρήσει εκείνους τους θεσμούς και τις ρυθμίσεις που η ίδια η δικαστηριακή πρακτική έχει δείξει ότι είναι επιτυχημένοι και να είναι ανοικτός και στην εισαγωγή νέων θεσμών, ιδίως εκείνων που παρουσιάζουν επιτυχία σε αλλοδαπά δικονομικά συστήματα με παράλληλη προσαρμογή αυτών στα ελληνικά (δικονομικά) δεδομένα. Οι δυνάμεις που θα συμβάλουν στη διαφορετική αυτή προσέγγιση θα είναι όχι μόνο οι δικονομολόγοι, αλλά και η νομολογία με την αρωγή σύσσωμου του νομικού κόσμου. Γιατί η αλήθεια είναι ότι τα προβλήματα που ταλανίζουν την πολιτική δίκη σήμερα είναι σοβαρά και σχετίζονται με πληθώρα αιτιών, όπως οι ελλειπείς υλικοτεχνικές υποδομές, η αριθμητική ανεπάρκεια σε διοικητικό προσωπικό και δικαστικούς λειτουργούς εν σχέσει με τον όγκο των υποθέσεων που καλούνται να αντιμετωπίσουν καθημερινά, τα συμφέροντα των δικηγόρων, η δικομανία και η εριστικότητα του Έλληνα που καταφεύγει στην τακτική

²⁵⁵ Πανταζόπουλος Στέφανος, Οι νομοθετικές προτάσεις του Σχεδίου Νόμου της Νομοπαρασκευαστικής Επιτροπής στις δίκες των ειδικών διαδικασιών, των ασφαλιστικών μέτρων και της εκούσιας δικαιοδοσίας, ΕΠολΔ 2009, σελ. 178, καθώς με το ν. 4335/15 εισήχθησαν στη διαδικασία της διαταγής πληρωμής σχεδόν αυτούσιες οι περισσότερες από τις ρυθμίσεις που είχαν προταθεί και στο πλαίσιο του Σχεδίου Νόμου για την Αναμόρφωση του ΚΠολΔ 2009

δικαστηριακή οδό για ασήμαντες υποθέσεις, η καχυποψία και η διστακτικότητα απέναντι στους εναλλακτικούς τρόπους επίλυσης διαφορών, αλλά και η γενικότερη οικονομική δυσπραγία, στην οποία έχει περιέλθει δυστυχώς την τελευταία οκταετία η χώρα μας. Μολαταύτα, η ένταξη ορθών ρυθμίσεων στον Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας μπορεί να αποτελέσει τον πρώτο λίθο στην προσπάθεια πραγματικής βελτίωσης και επιτάχυνσης των δικών, προσπάθεια, όμως, που δεν θα λάβει σάρκα και οστά, αν δεν ενσχύσουν οι εκάστοτε νομοπαρασκευαστικές επιτροπές που θα απαρτίζονται από κατηρτισμένους επιστήμονες με οργάνωση, υπευθυνότητα και ευσυνειδησία.

8. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- *Αθανασάς Ι. Αθανάσιος*, Διαταγή πληρωμής για χρηματικές απαιτήσεις, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή, 2011
- *Απαλαγάκη Χαρούλα*, Ανακοπή κατά διαταγής πληρωμής και ανακοπή κατά των πράξεων εκτελέσεώς της. Οριοθέτηση των δύο ένδικων βοηθημάτων, *ΕπιστΕπετΑρμ* 1990. 103
- *Απαλαγάκη Χαρούλα*, Ερμηνεία Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, 2013
- *Απαλαγάκη Χαρούλα*, Γενικές εισαγωγικές παρατηρήσεις για τη δομή της διαγνωστικής διαδικασίας μετά τις περαιτέρω τροποποιήσεις του ΚΠολΔ από το ν. 4055/12, *ΕφΑΔ* 2012. 571
- *Αποστολάκης Στ. Γεώργιος*, Διαταγή πληρωμής για χρηματική απαίτηση από (γνήσια) διοικητική σύμβαση, *Αρμ* 2001. 1317
- *Αρβανιτάκης Πάρις*, Η διαταγή πληρωμής κατά τον Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, *Δίκαιο & Οικονομία*, Π. Ν. Σάκκουλας, Αθήνα 2012
- *Γερασπούλου Μαρία – Ευφραιμία*, Οι πρόσφατες τροποποιήσεις που επέφερε ο ν. 4055/2012 στο άρθρο 632 παρ. 1 και 2 ΚΠολΔ: θεωρητικοί προβληματισμοί υπό το πρίσμα της διαφύλαξης θεμελιωδών δικαιωμάτων των διαδίκων, *Αρμ* 2014. 1465
- *Γέροντας Απόστολος/Σ. Λύτρας/ Προκόπης Παυλόπουλος/ Γλυκερία Σιούτη/ Σπυρίδων Φλογαΐτης*, Διοικητικό Δίκαιο, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα- Κομοτηνή 2004
- *Γέσιου – Φαλσή Πελαγία*, Δίκαιο Αναγκαστικής Εκτέλεσης, τόμος Ι, γενικό μέρος, εκδόσεις Π. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα- Θεσσαλονίκη, 1998
- *Γιαλαμάς Δ. Χρήστος*, Παρατηρήσεις επί των 1285/2014 ΑΠ και 431/2015 ΑΠ, *ΝοΒ* 64, 2016. 62
- *Γιαννόπουλος Σ. Παναγιώτης*, Παρατηρήσεις στην ΜΠρΧαν 354/2014, *ΕΠολΔ* 2015. 358
- *Γιαννόπουλος Σ. Παναγιώτης*, Παρατηρήσεις στην ΠΠρΘεσ 351/2015, *ΕΠολΔ* 2015. 362
- *Γιαννόπουλος Σ. Παναγιώτης*, Οι ειδικές διαδικασίες του ΚΠολΔ μετά τον ν. 4335/2015, *ΕΠολΔ* 2015. 453
- *Γιαννόπουλος Σ. Παναγιώτης*, Παρατηρήσεις στην ΜΠρΛαμ 17/2016, *ΕΠολΔ* 2015. 604
- *Γιαννόπουλος Σ. Παναγιώτης*, Παρατηρήσεις στην ΕιρΑθ 611/2014, *ΕΠολΔ* 2015. 631
- *Ηλιοπούλου- Στράγγα Τζούλια*, Η εκτέλεση των αποφάσεων του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, 1996. 65
- *Καλαβρός Κωνσταντίνος*, 45 χρόνια εφαρμογής του ΚΠολΔ- Παρελθόν, παρόν, μέλλον-Γενικό Μέρος, *ΕλλΔνη* 53, 2012. 1
- *Καφέζας Α. Γεώργιος*, Η διαταγή πληρωμής είναι δικαστική απόφαση, *Αρμ* 7 (1999). 1015
- *Κιάντου – Παμπούκη Αλίκη*, Η ουσιαστική και δικονομική άμυνα του οφειλέτη κατά της διαταγής πληρωμής και κατά τη διαδικασία των πιστωτικών τίτλων, εκδόσεις Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη, 1993

- Κεραμεύς/Κονδύλης/Νίκας, Ερμηνεία του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, τόμος ΙΙ, Αθήνα- Θεσσαλονίκη, 2000
- Κλαμαρής Ν., Σκέψεις ως προς την έννοια της συμμορφώσεως του Δημοσίου προς τις δικαστικές αποφάσεις και της εκτελέσεως κατά του Δημοσίου με βάση το Σύνταγμα του 1974 μετά την αναθεώρηση του Συντάγματος το έτος 2001, Αφιέρωμα στην Π. Γέσιου- Φαλτσή, τ. Ι. 481
- Κλαμαρής Ν. Κ./ Κουσουλής Σ. Ν., Αστικό Δικονομικό Δίκαιο (Παραδόσεις)- Γενική εισαγωγή και διαδικασία στα Πρωτοβάθμια Δικαστήρια, τόμος Ι, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2008
- Κουτσουλέλος Α. Κώστας, Πολιτική Δικονομία, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα- Κομοτηνή, 2012
- Λαζαράτος Πάνος, Σκέψεις με αφορμή την ΑΕΔ 18/2005 για τη δικαιοδοσία εκδόσεως διαταγής πληρωμής, Δ 37, 2006. 297
- Μακρής Χ. Δημήτριος, Άμυνα του οφειλέτη κατά της διαταγής πληρωμής, εκδόσεις Τσίμος, 2005
- Μαργαρίτης Μιχαήλ/ Μαργαρίτη Άντα, Ερμηνεία Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας -ερμηνευτικό συμπλήρωμα (μετά το ν. 4335/2015), Δίκαιο & Οικονομία, Π. Ν. Σάκκουλας, Αθήνα 2015
- Μπαμπινιώτης Γ. Δημήτρης, Παρατηρήσεις στην ΑΠ 999/2013 Τμ. Α2, ΕΠολΔ, 2014. 131
- Μπαμπινιώτης Γ. Δημήτρης, Παρατηρήσεις στην ΑΠ 1026/2013 Τμ. Α2, ΕΠολΔ, 2014. 133
- Μπέης Ευάγγελος, Η διαταγή πληρωμής στις διαφορές δημοσίου δικαίου, Δ 37, 2006. 300
- Μπέης Κώστας, Διαταγή έκδοσης απογράφου από διαταγή πληρωμής εναντίον οργανισμού τοπικής αυτοδιοίκησης, Δ 34, 2003. 1159
- Μπέης Κώστας, Διαταγή πληρωμής βάσει εγγράφου που αποδεικνύει διοικητική σύμβαση, Δ 33, 2002. 404
- Μπέης Κώστας, Διαταγή πληρωμής για χρηματικές απαιτήσεις εναντίον του Δημοσίου και των νομικών προσώπων του δημοσίου δικαίου, Δ 28, 1997. 506
- Μπέης Κώστας, Παρατηρήσεις επί της 18/2005 ΑΕΔ, Δ37, 2006. 141
- Μπέης Κώστας, Σύνοψη της προβληματικής για τη διαταγή πληρωμής αξιώσεων από σχέσεις δημοσίου δικαίου, Δ 37, 2006. 305
- Μπέης Κώστας, Πολιτική Δικονομία- Ειδικές Διαδικασίες, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα, 1979
- Μπρακατσούλας Βασίλης, Διαταγές πληρωμής, Πιστωτικοί Τίτλοι και Διαδικασία, 6^η έκδοση 1997. 21
- Μπρίνιας Σ. Ιωάννης, Άμυνα κατά της διαταγής πληρωμής, ΝοΒ 24. 501
- Οικονομόπουλος Τάκης, Εγχειρίδιον Πολιτικής Δικονομίας, τόμος πρώτος, τεύχος Α΄, Βιβλιοπωλείον Παρισιάνου, 1968
- Πανταζόπουλος Στέφανος, Από το άρθρο 8 ν. 2097/1952 στο ν. 3068/2002 και στο άρθρο 20 ν. 3301/2004. Μια υποχώρηση από την προστασία του δικαιώματος αναγκαστικής εκτέλεσης κατά του Δημοσίου, ΝοΒ 2007. 833
- Πανταζόπουλος Στέφανος, Η ανακοπή κατά διαταγής πληρωμής, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, Β΄ έκδοση, 2013

- *Πανταζόπουλος Στέφανος*, Ευρωπαϊκή διαταγή πληρωμής, ερμηνεία κατ' άρθρο, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 2012
- *Πανταζόπουλος Στέφανος*, Οι νομοθετικές προτάσεις της Ν.Ε., Εισήγηση στο 33^ο Πανελλήνιο Συνέδριο ΕΕΔ, Βόλος 2008. 189
- *Πανταζόπουλος Στέφανος*, Οι νομοθετικές προτάσεις του Σχεδίου Νόμου της Νομοπαρασκευαστικής Επιτροπής στις δίκες των ειδικών διαδικασιών, των ασφαλιστικών μέτρων και της εκούσιας δικαιοδοσίας, ΕΠολΔ 2009. 165
- *Πανταζόπουλος Στέφανος*, Οι νομοθετικές τροποποιήσεις του ν. 4335/2015 στη διαδικασία έκδοσης διαταγής πληρωμής και στη δίκη της εναντίον της ανακοπής, ΕφΑΔ 2016, τ. 2. 134
- *Πανταζόπουλος Στέφανος*, Οι τροποποιήσεις του ΚΠολΔ στα ένδικα μέσα, στις ειδικές διαδικασίες και στο γενικό μέρος της αναγκαστικής εκτέλεσης βάσει του ν. 4335/2015, ΕΠολΔ 2015. 266
- *Παπαδάκης Δ. Χαράλαμπος*, Διαταγή πληρωμής (θεωρία και πράξη), β' έκδοση, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα- Θεσσαλονίκη, 2012
- *Παπαδημητρίου Γιώργος*, Σημείωμα για τη διαταγή πληρωμής αναφορικά με απαίτηση δημοσίου δικαίου, Δ 37, 2006. 308
- *Παπασπύρου Νικόλαος*, Ένας ακόμη λόγος για την εισαγωγή της διαταγής πληρωμής στη διοικητική δικονομία, Δ 35, 2004. 302
- *Πετρόπουλος Πάνος*, Τινά περί διαταγής πληρωμής υπέρ απαιτήσεως επί αντικειμένου μη υπαγομένου εις την δικαιοδοσίαν των πολιτικών Δικαστηρίων, ΕΠολΔ, 2012. 25
- *Πετροπούλου- Φανού Ελένη*, Το εκτελεστό διαταγών πληρωμής κατά δημοσίου, ΟΤΑ και ΝΠΙΔΔ, ΑρχΝ 2005. 736
- *Ποδηματά Ν. Ευαγγελία*, Παρατηρήσεις επί των νέων άρθρων 623 έως 646 («Διαταγές») του Σχεδίου ΚΠολΔ 2014, ΕΠολΔ 2014. 230
- *Πρέζας Ν. Αθανάσιος*, Δικαιοδοσία σε ανακοπές κατά διαταγών πληρωμής χρηματικών απαιτήσεων δημοσίου δικαίου. Άρση αποφαιτικής σύγκρουσης υπέρ των πολιτικών δικαστηρίων, ΔΦΝ 2006. 283
- *Ρόζος Νικόλαος*, εισηγητική έκθεση επί της 18/2005 ΑΕΔ, Δ 37. 141
- *Πρέζας Ν. Αθανάσιος*, Δικαιοδοσία των διοικητικών δικαστηρίων σε ανακοπές κατά διαταγών πληρωμής απαιτήσεων δημοσίου δικαίου. Το ζήτημα στο ΑΕΔ προς άρση αποφαιτικής σύγκρουσης, ΔΦΝ 2006. 117
- *Σινανιώτης Δ. Λάμπρος*, Ειδικές διαδικασίες, Δίκαιο & Οικονομία, Π. Ν. Σάκκουλας, Αθήνα 2008
- *Σκαλίδης Ελευθέριος*, Η ειδική διαδικασία εκδόσεως διαταγής πληρωμής, ΕΕμπΔ 1975. 341
- *Σοϊλεντάκης Π. Νικόλαος*, Επιγραμματικές σκέψεις για την απαγόρευση της διαταγής πληρωμής, από σχέση δημοσίου δικαίου, Δ 37, 2006. 309
- *Σταθέας Γεώργιος*, Παρατηρήσεις επί της 18/2005 αποφάσεως του Ανωτάτου Ειδικού Δικαστηρίου (άρθρο 100 § 1 εδ. δ' του Συντάγματος), Δ 37, 2006. 310
- *Τριανταφύλλου- Αλμπανίδου Φλώρα*, Κρίσιμο χρονικό σημείο, κατά το οποίο ο οφειλέτης δεν πρέπει να διαμένει στο εξωτερικό ή να έχει άγνωστη διαμονή, προκειμένου να εκδοθεί έγκυρα διαταγή πληρωμής, ΕλλΔνη 38 (1997). 1012

- *Τριάντος Νικόλαος*, Διαταγή πληρωμής, στο: *Συνήγορος*, τεύχος 102, 2014. 42
- *Τσαντίνης Σπύρος*, Ανακοπή κατά διαταγής πληρωμής, εκδόσεις Αντ. Ν Σάκκουλα, Αθήνα- Κομοτηνή, 2002
- *Φραγκίστας Χ. Ν.*, Καθ' ύλην αρμόδιον δικαστήριοι προς εκδίκασι ανακοπής κατά διαταγής πληρωμής, Δ 1. 660
- *Χατζηιωάννου Α. Βασίλειος*, Η αντικειμενική σόρευση των ανακοπών των άρθρων 632 παρ. 1 και 933 ΚΠολΔ, ΧρΙΔ 2006. 294
- *Χρυσανθάκης Γ. Χαράλαμπος*, Η δυνατότητα έκδοσης διαταγής πληρωμής κατά του Δημοσίου, Δ37, 2006. 317